

Piet Bijl

Herinneringen

uit het leven van Piet Bijl

Piet Bijl 1915 - 2006

Schoorl, oktober 2008
Redactie: Jan Bijl (Schoorl) en Nellie Bijl (Bergen)
Illustraties: verzameling Alphons Leysen
en een groot aantal enthousiaste particulieren

© Uitgeverij Pirola
ISBN: 978 90 6455 585 5

uitgeverij PIROLA

A black and white photograph of a rural landscape. In the foreground, a dirt path leads towards a cluster of traditional houses with steeply pitched, thatched roofs. Several trees without leaves are scattered throughout the scene, some in the mid-ground and others in the background. The sky is overcast and hazy. The overall mood is quiet and somewhat somber.

herinneringen uit het leven
van Piet Bijl

door

Piet Bijl

Inleiding

Verhalen over Schoorlaars

De verhalen, geschreven in de periode 1998-2006, hebben op uiteenlopende wijzen hun lezers gevonden. Zo heeft pa zijn verhalen gepubliceerd in het contactblad van de parochie H. Joannes de Doper te Schoorl 'Van de Duinvoet' en in de periodiek van de historische vereniging Scoronlo.

Het thema van de verhalen is zonder uitzondering het leven van de familie Bijl en hun dorpsgenoten in Schoorl. Enkele verhalen, zoals 'Mijn moeders verleden' en 'Het bewogen leven van Arie Bijl' gaan over eerdere generaties Bijlen. 'Het achtstal van de Onderweg' en 'De donkerste Kerstdagen in 80 jaar' beschrijven episoden uit het leven van pa en moe zelf. Daarnaast heeft pa veel aandacht voor het sociale, kerkelijke en culturele verleden van Schoorl en haar bewoners, zoals blijkt uit de verhalen 'De trekhond of het paard der kleine luyden', 'Het oude Schoorldam' en uit de verhalen-cyclus 'Het Catrijper elftal', over de pastores die pa in zijn leven heeft meegemaakt.

Grote veranderingen

Een thema dat vaak terugkeert in deze verhalen zijn de grote veranderingen in het dagelijks leven van de familie Bijl en de inwoners van Schoorl in de afgelopen 150 jaar. Op de kleinste schaal blijkt dat

uit de woorden die hij gebruikt. De meeste van de (achter)kleinkinderen zullen niet weten wat het betekent om een koe in het 'dijkpark' met een 'slaai' te 'zelen' opdat zij de 'unjer' niet opeet. Voor pa is dit zonder twijfel gesneden haardkoek (ook een bijna vergeten woord).

Ook op grotere schaal tonen deze verhalen ons een andere wereld dan de tegenwoordige. Langzaam maar zeker zien we hoe de techniek steeds meer het Schoorlse leven binnendringt: de fiets en de trein doen hun intrede, de hondenkar en paard en wagen verdwijnen. Mensen kunnen steeds makkelijker grotere afstanden afleggen. De moeder van pa, Maartje Zomerdijk, was in haar jonge jaren twee dagen op pad om in 's Gravenhage de hypotheek van haar vaders woning af te lossen; zoon Niek Bijl, die nu in Den Haag woont, is binnen het uur in Schoorl. De opwinding die al deze nieuwe mogelijkheden veroorzaakten, wordt door pa prachtig voelbaar gemaakt wanneer hij schrijft dat het garnizoen van zijn vader Arie Bijl in rep en roer raakte toen het 'een wagen zonder paard' langs zag komen.

Een laatste verandering is wat ongrijpbaarder en heeft veel te maken met de manier waarop mensen in het leven stonden en staan. Zeker als we kijken naar de generatie

van pa zijn ouders en grootouders en deze vergelijken met de huidige, jongste generaties Bijlen, kunnen we zeggen dat er veel meer nadruk is komen te liggen op het belang van persoonlijke ontplooiing. Het leven van deze oudere generaties stond sterk in het licht van de traditie waar zij uit voortkwamen.

Dit betekende bijvoorbeeld dat de mannen het vak van hun vader gingen beoefenen en de vrouwen thuis waren om voor het huishouden te zorgen. Enkele familieleden gingen het klooster in. Misschien kun je zeggen dat men het leven meer nam zoals het kwam. Over zijn vader schrijft pa bijvoorbeeld: 'De schooljaren van pa Bijl verliepen vlot. Daarna was het uiteraard werken geblazen.' Pa zijn moeder is tot haar 33ste thuis blijven wonen om voor haar vader te zorgen, die als Job zijn lijden geduldig heeft gedragen.

Pa zegt het zelf: er is niets bestendig op de aardbodem. Toch zijn er ook nog dingen hetzelfde gebleven. Zoals hij zelf verschillende keren benadrukt: de liefde is iets prachtigs, maar je moet er hard voor werken. Dat was, dat is, dat zal zo blijven. Grootvader Arie Bijl moest de Voert aflopen en een heuvel overklimmen om bij zijn Aagje te zijn. Later, naar Maartje, moest hij anderhalf uur heen en terug, een hele opgaaf, zelfs als je verliefd bent.'

Een 'rijk' sociaal leven

In 2005 verhuisden pa en moe naar het zorgcentrum Hoog Duinen, voorheen St. Jan ter Duin, aan de overkant van de Heereweg.

Pa heeft veel betekend voor de Schoorlse gemeenschap. In zijn jonge jaren is hij misdienaar en acoliet geweest. Hij heeft 70 jaar in het koor van de kerk gezongen, onderbrak als het moest zijn vakanties voor de mis, en heeft afgelopen zomer 2005 nog gezongen bij een uitvaart. Pa heeft in het R.K.-armenbestuur en het schoolbestuur gezeten. Hij volgde altijd intensief de landelijke politiek en hield nauwlettend in de gaten hoe zijn partij, het CDA, het allemaal oppakte. Ook hier bleek zijn grote sociale bewogenheid. Zo schreef hij op zijn tachtigjarige leeftijd nog een brief aan de partijtop over de voedselbanken en zag hij het CDA het liefst regeren met 'de socialen', zoals hij dat noemde.

Wij hopen met deze bundeling van de verhalen van vader Bijl veel mensen van nu en in de toekomst nog eens een beetje sfeer te laten proeven van het gewone dorpse leven van de Schoorlaar in de vorige eeuw.

de kinderen

Inhoud

Familie

Het bewogen leven van Arie Bijl	8
Mijn moeders verleden	18
Verhaal bij een foto	22
Het moeilijke leven van vader Jan	24
De donkerste Kerstdagen in 80 jaar	29
Het avontuur met een koekblikje	31
De trekhond of het paard der kleine luyden	33
Het achttal van de Onderweg	36
Herinneringen uit het leven van Petrus Johannes (Piet)Bijl over de periode 1915 tot ca. 1956	39
Het verhaal van Kees	67

Schoorl

Het oude Schoorldam	69
De Onderweg tijdens de oorlog	85
De familie Jelgersma	87
Een merkwaardig gezin	91
De tuinbouw in vroeger tijden	93

Catrijp in de dertiger jaren	98
Bibliotheek Catrijp	125
De eerste twintig jaar van de stichting Sint Jan ter Duin	126
Het wel en wee van 'De Goede Verwachting'	134
Kerk	
Het Catrijper elftal	137
Het testament van de 'Acht Geerzen' of 'het Pastoorsland'	153
Drie burenen in de twintiger jaren	156
Het drieluik Aaltje	159
1 November nostalgie	161
De eendagsvakantie naar Heiloo	162
De stille omgang	164
Verhalen uit de oude (muzikale) doos	166
Een bijzonder koor of het vijfde wiel aan de wagen	169
Jan de duizendpoot!	170
Drie eeuwen kerkmuziek in Schoorl	172

Het bewogen leven van Arie Bijl

Adrianus Bijl, 1876 - 1940

Arie Bijl werd volgens de burgerlijke stand geboren op 26 september 1876. Dit werd in 1999 ontdekt door z'n kleindochter Tiny tijdens naspeuringen in het gemeentearchief van Alkmaar. Zijn verjaardag werd steeds op 22 september gevierd. Omdat er ondertussen niemand meer leeft die weet waarom er vier dagen verschil is, zal dat altijd wel een geheim blijven.

Arie was het eerste kind uit het huwelijk van Nicolaas Bijl en Marijtje Hoebe. Zij woonden in Aagtdorp in een zeer klein schamel boerderijtje. Na hem werden er nog tien kinderen geboren, vijf jongens en vijf meisjes. Klaas, Jan, Kees (als kind verdronken in de gierkuil) weer opnieuw Kees en Piet. De dochters waren Grietje, Mandje, Trijntje, Pietje en Anna.

Vader Bijl volgde het lager onderwijs in een oude school aan de Duinvoetweg, op de plaats waar nu het VVV kantoor staat. Toen hij in de derde klas zat werd het onderwijs

tijdelijk in de protestante kerk gegeven omdat de school gesloopt werd om plaats te maken voor een nieuw gebouw. Dit is inmiddels ook allang weer gesloopt. De kinderen doen nu hun wijsheid op in de school aan de Molenweg; eerst 'Teun de Jager' nu 'Molenwiek'. Het onderwijs in die dagen werd gegeven door meester Selhorst en juffrouw de Verwer. Het vak rekenen was bij meester Selhorst zelf niet zo sterk ontwikkeld. Daarentegen was de eenvoudige theorie van de muziek niet voor dovemansoren besteed aan vader Bijl. Hij kon niet zingen maar hij wist heel goed hoe hele, halve en kwartnoten er uit zagen. Juffrouw de Verwer, nog jong, had een rekenknobbel. Zij gaf aan vader sommen op, waar hij iets aan had. Dat was een uitkomst voor Arie (nogal ongedurig) want nu had hij iets te doen. Een aardige bijzonderheid is dat de oudste dochter van vader Bijl (Marie) later ook van juffrouw de Verwer les kreeg.

links de school aan
de Duinvoetweg

schoolklas omstreeks 1925 met van boven naar beneden en van links naar rechts:

Pastoor Nieman, juff. Boors, meester Tromp, Gre Tromp, Nel Rietveld, Truus Zoon, Trien Stam, Betje Timmer, Trien louter, juff. Breed

2e rij: Piet Bijl (auteur), Leo Kluppel, Breg Timmer, Breg Groen, Marie Praat, meester Tames, Piet Stam, Johan Rietveld

3e rij: Piet Opdam, Cor Nanne, Piet Nijens, Agnes Berkhout, Jo Tromp, Trien v.d. Kamer, Arie Kaandorp, Clasien Praat, Annie Praat, Trien Kaag, Betsie Stam

4e rij: Gert Koortens, Jan Nanne, Dirk Opdam, Kees Opdam, Jan v.d. Kamer, Jan Zoon, Afra Meijer, Trien Stam, Floris Rietveld.

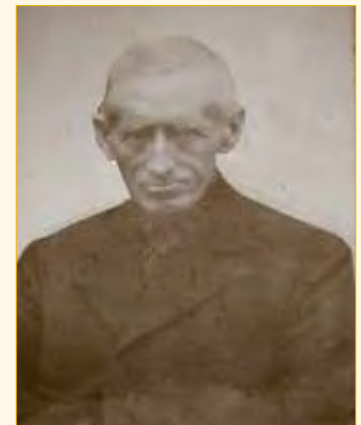
Schoorl kreeg een katholieke school in 1914. Zodoende ging Marie ook eerst naar de openbare en heeft ze slechts enkele maanden op de Petruschool in de banken gezeten.

De schooljaren van pa Bijl verliepen vlot. Daarna was het uiteraard werken geblazen. Eerst vader helpen op het bedrijfje. Twee jaar later kwam broer Klaas van school. Die nam de taak van vader over. Deze werd nu boerenknecht bij Arie Dapper, een achterneef. Die had een veehouderbedrijf vlak bij opa Bijl (later Aad Bakkum). Na hier een paar jaar 'gediend' te hebben, belandde hij in Bergen aan het begin van de Voert. Daar stonden en staan nog twee boerderijen naast elkaar. De eerste de Koning, de tweede Bakker. Hij kwam bij Bakker. Daar heeft hij verscheidene jaren gewerkt. Nu gebeurde het dat in dezelfde tijd dat vader Arie knecht was aan de Voert, er een deern-tje uit Oude Niedorp een 'dienstje' had op een boerderij aan de Heereweg in 't Woud. Die boerderij staat net voorbij de heuvel aan de rechterkant. Thans bewoond door het echtpaar C. Groen. Dat meisje heette Aagje Broersen. Hoe of Arie contact kreeg met Aagje is niet meer te achterhalen, maar

een feit is dat ze het goed met elkaar konden vinden. Hij zal toen met tred (fietsen was er toen nog niet bij) de Voert afgelopen hebben en een stukje Heereweg inclusief de heuvel om met haar van gedachten te wisselen over het een en ander.

Onderhand had hij de leeftijd bereikt dat hij 's Konings wapenrok moest dragen. Anderhalf jaar is hij in militaire dienst geweest, hoofdzakelijk in Den Helder. Deze stad was op het eind van de 19^e eeuw een belangrijke garnizoensplaats. Er heerste een vrij strenge tucht. Toch is het een keer gebeurd dat de sergeant de touwtjes niet meer in handen kon houden. Dat was toen er een wagen zonder paard langs kwam. De soldaten marcheerden op de Zeedijk. Zonder op commando's te letten, holden ze allemaal de dijk af om dat wereldwonder te zien.

Notaris Baks uit de Wieringerwaard tufte vrolijk met zijn karretje door Den Helder. Hij was de eerste automobilist in Noord Holland Noord. Vader Bijl had in z'n diensttijd een kameraad die wel kon dansen, maar niet pandoeren. Bij hem zelf was dat net andersom. Z'n maatje had na enige tijd de kaartkunst aardig onder de

Nicolaas (Klaas) Bijl, 1850-1916

knie, maar het dansen van vader is nooit een succes geweest.

Tijdens zijn diensttijd werd in het ouderlijk huis het elfde en laatste kind geboren. De moeder, Marijtte Hoebe, kwam uit een betrekkelijk welvend middenstandsgezin. Haar vader en ook grotendeels haar broers waren smid. Toen ze met grootvader Bijl (Nicolaas) trouwde droeg ze het zogenaamde gouden ijzer (een hoofdversiering) en meer dergelijke sieraden die toen gebruikelijk waren bij de gegoede middenstand. Vanaf het begin was het al geen weelde in het keuterbedrijfje op Aagtdorp. Naarmate het kindertal groeide werd de armoe schrijnender.

Om toch geen schulden te maken werd zo af en toe één van haar juwelen te gelde gemaakt, tot ze tenslotte nog alleen maar haar trouwring had. De twee jongste kinderen kwamen kort na elkaar. Ome Piet in 1895 en tante Anna in '96. Grootmoeder (ze was enigszins zwaarmoedig) is, mede door de armoe en de vele kinderen die zij ter wereld bracht, na de geboorte van tante Anna nooit meer goed op krachten gekomen. Na een kort ziekbed is ze gestorven op 2 maart 1897. Ze was slechts 43 jaar. Tante Mandje, de oudste van de dochters moest toen moeders taak overnemen. Vader Arie was soldaat in Den Helder. Hij kreeg

's avonds een telegram dat moeder ernstig ziek was. Hij kon nog met de laatste trein in Alkmaar komen. Toen lopen naar Aagtdorp waar hij diep in de nacht aankwam. Een ontzettend droevige thuiskomst. Alles sliep en moeder was al overleden. Grootvader Bijl had een zwager in Limmen, Piet Nuyens die bloembollen teelde. Daar was goed geld mee te verdienen. Ome Piet Nuyens, een opgewekte kerel, wilde met genoeg zwager Klaas helpen. Voor een klein prijsje hielp hij hem aan een partijtje plantgoed. Ook vader Arie, die na z'n diensttijd serieuze verkering kreeg met Aagje Broersen leek het wel wat. Ome Piet matste ook hem met plantgoed. Van vader Klaas kon hij een hoekje grond huren en ging zelf ook tulpen telen. Toen kwam er weer een nieuwe ramp. Door onbekende oorzaak brandde op 16 juni 1894 in de nacht het gedoetje tot aan de grond toe af (ook de naastgelegen boerderij van de weduwe A. Hugtenburg-Meijering brandde af); van de inboedel kon bijna niets gered worden. Gelukkig was men verzekerd en kon er dus, zij het zeer bescheiden weer gebouwd worden. De nieuwe woning was ook heel eenvoudig. Zo was b.v. de dorsvloer van aangestampte pikklei. Men had een kamer achter de koeien, daar werd het eten gekookt. Vele jaren later heeft ome Klaas

de in 1894 nieuw gebouwde boerderij met kapschuur (1911) van Klaas Bijl, Duinweg 54

een slaapkamertje gemaakt, waarvoor hij de dors inkortte. Zoals eerder al vermeld was de inboedel verzekerd. Echter het plantgoed van vader en zoon dat maar een klein poosje in huis was niet verzekerd. Vader en zoon moesten weer opnieuw beginnen. Ome Piet hielp ze weer aan materiaal en de zaak begon weer.

Tijdens de diensttijd stond de vriendschap met het grietje aan de Heereweg in Bergen op een laag pitje. Gedooft was het echter niet. Vanuit Aagtdorp was de afstand om haar te bezoeken aanmerkelijk groter maar dat was blijkbaar geen bezwaar. Aan de Laanweg in Schoorl stond al enige tijd een boerderij leeg. Deze was eigendom van hun buurman Arie Dapper. Vader kon de boerderij huren en 't Haagje. ('t Haagje was een stuk land tegen de nollen, thans in eigendom en gebruik bij Arie Dapper) ingaande 1 mei 1901. Nu werden er uiteraard huwelijksplannen gesmeed. Op 26 april 1901 was het zover.

Toen toog Arie met z'n vader en al z'n broers en zussen naar het gemeentehuis van Oude Niedorp waar het burgerlijk huwelijk gesloten werd en naar 't Veld om het ook kerkelijk te bezegelen.

Van de R.K. kerk kon hij een akker tuingrond huren van een ½ ha. schuin tegenover de zaak van Hildo Pot. Met veel moed begon het jonge stel aan de Laanweg een bestaan op te bouwen. Door hard te werken en zuinig te leven was hij na enkele jaren in staat om 't Geesje te kopen van Jac. Kruyf. Dat waren zes akkertjes aan de Onderweg samen ± ¾ ha. Hij liet toen de kerke-akker 'los'. Niet lang daarna kon hij de 'Verbrande Hofstee' aan de Voorweg en de 'Nollenweid' achter het station huren. Vanaf het begin van hun huwelijk was het met de gezondheid van Aagje Broersen al niet zo best. Op 28 juli 1904 werd een dochter geboren, Marie. Moeder Aagje was aan het sukkelen en bleef aan het sukkelen. Niemand wist precies wat ze mankeerde, maar ze werd steeds slechter en op 19 de-

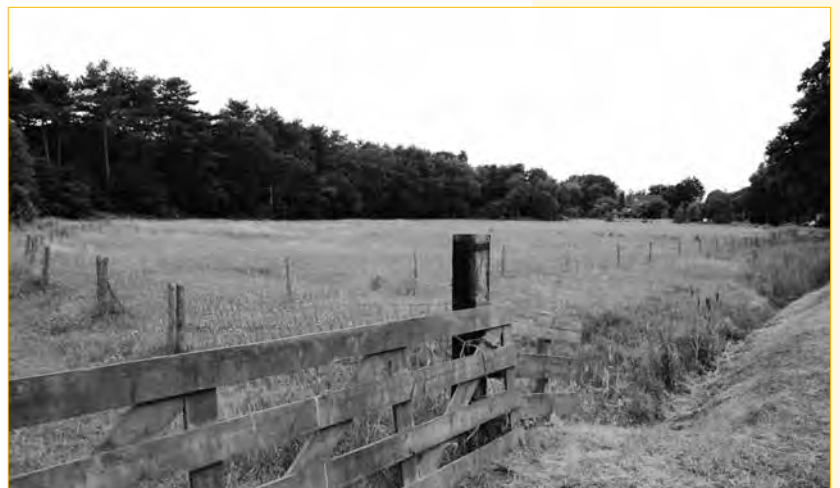

*Arie Bijl met zijn vrouw
Maartje Zomerdijk en hun
dochter circa 1917, Laanweg 41*

cember 1905 is ze gestorven op de leeftijd van 31 jaar. Het verlies van z'n echtgenote was voor vader Bijl natuurlijk erg droevig. Daar kwam nog bij (hoe gelukkig hij ook was met dochter Marietje) dat hij de deur niet uitkon zonder oppas. Gelukkig kwam er hulp uit Aagtdorp. Grootvader Bijl had vijf dochters. Uiteraard moest daarvan een aantal 'dienen' zoals dat toen heette. Tijdens de ziekte van moeder Bijl was er al een zus komen bijspringen en na het sterven ging dat definitief door.

Vader was toen 29 en ofschoon hij goed geholpen werd in het gezin, voelde hij zich

*De Verbrande Hofstee, nabij
Voorweg 35*

Maartje Zomerdijk met haar
moeder

toch te jong om altijd weduwnaar te blijven. Voorjaar 1907 vernam hij via via dat er in Burgerbrug een niet helemaal meer jonge vrouw woonde. Zij heette Maartje Zomerdijk. Ze was enig kind en had haar vader tot z'n dood toe geholpen met z'n landbouwbedrijfje. Zij bleef achter, maar voelde er niets voor om het bedrijf voort te zetten. Vader schreef haar een brief waarin hij uiteenzette in welke omstandigheden hij verkeerde. Dat viel blijkbaar in goede aarde, want ze schreef terug dat hij bij haar op bezoek mocht komen. Zodoende

ondernam vader Arie de reis naar 't Boschhuis (dit was de naam van de woning). Dat was geen geringe opgave, want het moest te voet gebeuren en dat was ruim 1½ uur lopen. Amor had z'n pijltje blijkbaar goed afgeschoten want Arie mocht terugkomen. 1½ uur lopen heen en later weer 1½ terug is echter een hele opgave, zelfs als je verliefd bent. Arie bedacht daar wat op. In die tijd begon de fiets een beetje opgang te maken. Hij kocht een fiets en leerde fietsen. Toen was hij in een half uur over. Weldra werden ze het eens met elkaar. Het jonge paar zag een lange verkering niet zitten. In de nazomer van 1907 werd een openbare verkoping gehouden van de bezittingen van moeder Maartje. Maarten Breed heeft het gekocht. 12 November 1907 was de huwelijksdatum. Eerst in het gemeentehuis van Schagerbrug en daarna in het kerkje van Burgerbrug. Zo toog Maartje die later mijn moeder zou worden naar Schoorl. Ze zag in vader een goede partner en ze aanvaarde met liefde de taak die haar wachtte om moeder van Marie te worden.

Na verkoop van de eigendommen aan de Burgerbrug en aflossing van de hypotheek schoot er nog een sommetje over voor moeder Maartje. Kort na hun huwelijk kwam er een stuk land te koop van Jan de Geus, de zgn. flapweid aan de Oudedijk. Met het geld van moeder en een hypotheek van notaris Top uit Bergen werd dit land gekocht. Enkele jaren daarna kocht vader een flinke ket, een witte. Die witte ket heeft veel werk verzet. Vooreerst het eigen bedrijf, maar daarnaast ook voor anderen. In die tijd was de tuinbouw een belangrijk middel van bestaan in Schoorl.

Vader heeft een aantal jaren groente opgehaald bij de tuinders en naar de veilingen in Alkmaar en Heiloo gereden. Ook in de bouwwereld wist hij een graantje mee te pikken.

De materialen voor de huizenbouw in Schoorl werden toen per schip uit Alkmaar aangevoerd en gelost in de Damsloot te

Schoorldam. Vader reed dan de stenen en pannen van de Damsloot naar de plaats waar de panden gebouwd werden. Daar hij zelf ook een groeiend landbouwbedrijf had, moest er uiteraard hulp bij komen. Als jonge knechten kwamen achtereenvolgend: Jan Kaandorp, Frans Kaandorp, Piet van der Aarde, Cor Brons en Piet de Wit. Als werkmans kwam het eerst Giel Berkhout, toen Simon Rol en tenslotte Jan Blom (de opa van Diet Blom). Voor de melk wist vader ook een goede prijs te maken. De boerderij aan de Laanweg lag midden tussen een vrij groot aantal woningen. Bijna alle burens haalden 's avonds om zes uur hun dagelijks quotum. Ook ging hij vier dagen per week naar Schoorldam, daar ventte hij de melk uit. Aanvankelijk door middel van een juk met twee grote 20 liter emmers. Later toen de omzet groeide, alle dagen met de hondskar en tenslotte met de bakfiets. Ondertussen werd de stalruimte en hooiberging krap. Het jongvee moest

De Kapberg gehuurd van Jan Klaver

in de winter buiten blijven. Vader die een hekel had aan 'klampen' huurde van Jn. Klaver aan de Voorweg de hooisluur (de Kapberg staat ten noorden van Klaver-tje Vier). In de zomer werd dan daar een deel van het hooi opgetast en in de winter naar de eigen boerderij gereden.

Moeder kreeg het gaandeweg ook drukker. Op 22 augustus 1908 werd Alie geboren, op 23 april 1910 Klaas en op 11 oktober 1915 kwam ondergetekende ter wereld. Eerst heeft moeder hulp gehad van tante Trijntje Bijl, toen van tante Anna Bijl. Daarna Anna Dekker en tenslotte Marie Burger.

Op 28 april 1921 ging de laatste dienstbode ons verlaten. Zij trouwde toen met een broer van vader, ome Kees. Zodoende werd ze vanaf dat moment een schoonzus van mijn ouders en een tante van ons, de kinderen. De laatste knecht (Piet de Wit) vertrok op vrouwendag (2 febr. 1922). Broer Klaas was 1 mei 1922 van school gegaan en kon vader al dapper helpen. Tenslotte kwam er ook een einde aan de werkmansperiode van Jan Blom. Die moest op 1 mei 1928 het veld ruimen voor ondergetekende die op die dag de Petruschool voorgoed verliet.

Alie Bijl 1908 - 1997

Klaas Bijl (1910 - 1996) en
Piet Bijl (1915 - 2006)

de boerderij Onderweg 14 met
v.l.n.r.: moeder Maria Bijl-
Zomerdijk, Piet, Marie, Alie,
Klaas en vader Arie Bijl, 1928

Geleidelijk aan werd er meer land gekocht. Het eerst Stoop's weid. Dit gebeurde op 12 oktober 1915. Voor de middag moest vader zoon Piet naar de kerk rijden voor de doopplechtigheid. Na de middag was de openbare verkoop van landerijen van de erven

Stoop. Toen kocht vader Stoop's weid. Drie jaar later in 1918 de achterweid. Dat werd toen een complex van drie aaneengesloten percelen en samen 9 ha. groot. De damweid werd eigendom in 1921. Tenslotte werd de boerderij met het krochtje gekocht aan de Onderweg en gingen we dus 1 mei 1925 verhuizen van de Laanweg naar de Onderweg. Vanaf die datum was nu al het land vlak om de boerderij heen, behalve de verbrande hofstee en de nollenweide. De verbrande hofstee was erg droog en de Nollenweid was bezet voor een deel met unjer (giftig voor koeien) zodoende zegde vader de huur hiervan op. In 1925 kocht vader van neef Piet Zomerdijk een paard (de bles) De witte ket die zoveel werk verzet had moest nu het veld ruimen. Vader verkocht hem aan ome Kees, die er nog enkele jaren mee gereden heeft. In 1932 bood de heer Franzen van de Damweg een

burgemeester A.J. Peeck

burgem. baron S.G.L.F. van Fridagh

wethouder Arie van Lienen

wethouder Floris Schermer

brik te koop aan. Dat was een rijtuig met veel glas. Binnen zat je daar afgesloten met vier zitplaatsen. Vader, die altijd last van de kou had, wilde de glazen wagen wel kopen. Hij kostte f 25.-

Broer Klaas of ik moesten dan op de bok het paard sturen voor de zondagse kerkgang. Vader en moeder zaten dan met nog enkele passagiers binnen. In de oorlog is het rijtuig nog heel vaak gebruikt. Auto's mochten toen de weg niet op. Wijzelf zijn op die manier met Wim Wokke en zus Trien door broer Klaas naar de kerk gereden op 13 mei 1941 voor de huwelijksplechtigheid. De brik is nog gebruikt tot 1956 toen moeder gestorven is.

Op maatschappelijk en kerkelijk gebied was vader ook actief. Aan het eind van de Eerste Wereldoorlog was er een dreiging van revolutie. Om dat gevaar in de toekomst tegen te gaan werd de burgerwacht en de Bijzondere Vrijwillige Landstorm opgericht. Van 1919 tot 1929 was vader bestuurslid van de B.V.L. In 1915 werd hij bestuurslid van het R.K. Armbestuur. In 1917 werd de L.T.B. afd. Schoorl opgericht. Vader werd secretaris. In 't zelfde jaar de Boerenleenbank. Daar werd hij bestuurslid van tot z'n dood toe.

In 1923 stond hij als nr. 1 op de lijst van de R.K. Staatspartij bij de gemeenteraadsverkiezing en kwam met de heer N. Kaag als

twee katholieke leden van de raad. Bij de volgende verkiezing in 1927 werd hij gekozen als wethouder. Samen met de heer Arie van Lienen en een klein poosje burgemeester Peeck vormde dat drietal het dagelijks bestuur van de gemeente Schoorl.

Na enkele maanden stierf burgemeester Peeck. Ongeveer 100 jaar heeft de familie Peeck de scepter gezwaaid als hoofd van de gemeente Schoorl, maar aan alles komt een eind zo ook hier. De nieuwe burgervader werd feestelijk ingehaald. Hij bleek van adel te zijn. Baron S.G.L.F. van Fridagh. Zijn echtgenote heette baronesse van Fridagh – van Kaathoven. Hun huwelijk bleef kinderloos. Bijna 12 jaar werkte vader als wethouder samen met de burgemeester. De eerste acht jaar met collega Arie van Lienen en de laatste vier jaar met Floris Schermer van de Laanweg. Ofschoon Van Fridagh niet zo erg gezien was in Schoorl kon vader toch vrij goed met hem opschieten. De burgemeester vond Mussolini een pracht figuur waarnaar hij hoog opkeek. (Mussolini was toen in z'n goede dagen). Uiteraard bleek in de Tweede Wereldoorlog wat voor figuur Van Fridagh was. Blindelings volgde hij bijna alle voorschriften op die de Duitse bezetters hem opdroegen. Na de oorlog is hij er nog betrekkelijk goed afgekomen. In mei 1945 werd hij onmiddellijk ontslagen

en is met stille trom vertrokken. Gelukkig heeft vader dat niet meegemaakt omdat hij net voor de oorlog gestorven is.

Zoals reeds eerder vermeld kon vader vrij goed met hem opschieten, met collega van Lienen ook wel, maar die kon niet fietsen. De burgemeester en vader wel. Zoals het een goed bestuur betaamt, gaat men vaak bepaalde situaties bezien. Aangezien de gemeente uitgestrekt is, was dat om te voet te doen moeilijk. Daarom gingen de burgemeester en vader op de fiets met z'n tweeën de hort op.

Enkele beleidsperikelen uit de 12-jarige wethoudersperiode volgen hier. In de twintiger jaren woonde halfweg de Gortersweg aan de linkerkant de familie Zaadnoordijk. Achter het huis was een grote tuin van de Laanweg tot de nollen. Men had een vaste tuinman. Voor een groot deel stonden er appel-, perenbomen en bessenstruiken. In

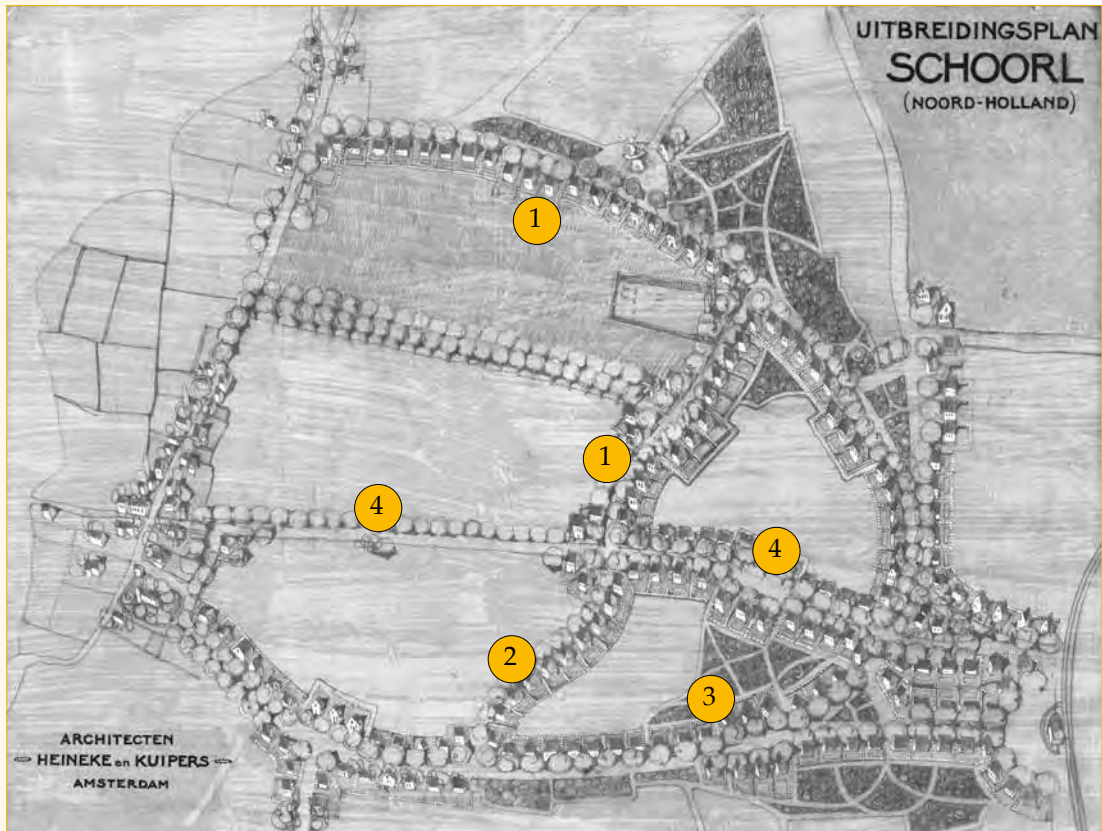
de zomer kon de jeugd een centje verdienen met bessen plukken. De zaken gingen blijkbaar niet zo goed want Zaadnoordijk wilde z'n tuin verkopen. Er was echter weinig animo onder de bevolking om op de schrale zandgrond z'n tanden te zetten.

B & W van Schoorl (nog niet gehinderd door projectontwikkelaars) vatten het plan op om de inwoners van Schoorl in de gelegenheid te stellen een bouwterreintje te kopen. Voor een redelijke prijs werd de tuin toen gekocht. Er doorheen werd een nieuwe weg aangelegd, de Slotlaan.

Gaandeweg werd zo af en toe een perceeltje verkocht, maar het zou tot lang na de oorlog duren eer alles was volgebouwd. Een ander object uit die dagen was het Achterpad, wat toen smal en onverhard letterlijk een pad was, gedeeltelijk tot een gewone weg te maken. Tevens werd toen het R.K. Kerkbestuur in de gelegenheid

uitbreidingsplan
omstreeks 1925
(Gemeente Bergen)

- 1) Molenweg
- 2) Gortersweg
- 3) Slotlaan
- 4) Laanweg

gesteld, door omlegging van het Achterpad, het kerkhof uit te breiden, richting de duinen. Zodoende werd het kerkhof twee keer zo groot als tevoren. In de tachtiger jaren is er aan de noordzijde nog een stukje kerkhof toegevoegd.

Zoals overal op het platteland, domineerde ook hier in die tijd de boerenstand het verenigingsleven. Langzaamaan kwam daar verandering in. De arbeidersbonden wilden graag een afvaardiging in de gemeenteraad. Met groslijststemming in 1939 werd de heer N. Kaag nr. 1, de heer Cor Kaandorp nr. 2 en vader nr. 3. Het gevolg was uiteraard dat vader niet meer herkozen werd. Inmiddels was de lichamelijke gesteldheid van vader al niet zo best meer. Al enkele jaren tevoren had dokter Heringa hem het roken ontraden. Dat deed hij ook niet meer hoewel met moeite. Als bestuurslid van de Boerenleenbank moest hij maandelijks naar de vergadering bij de kassier Jan Louwe aan huis. Die bijeenkomsten waren meestal 's avonds. Vader was zeer plichtsgetrouw dus was hij er bijna altijd. Daar werd stevig gerookt. Het gevolg was dat er de halve nacht daarna gehoest werd. Het was mei 1939 dat hij tamelijk ziek werd. Hij herstelde wel maar zijn gezondheid die toch al niet best was, werd minder. Wel bleef hij op de been, maar tot z'n grote verdriet kon hij niets meer doen. Het was zondag 18 februari 1940. Gewoongetrouw gingen we in die tijd niet alleen 's morgens naar de kerk maar ook 's middags naar de Vespers. Vader ging te voet ook naar de middagdienst. Het was koud die dag. Nauwelijks thuisgekomen ging hij naar bed omdat hij zich niet goed voelde. Ook de volgende dagen bleef hij bedlegerig. Omdat hij al zwak was, werd meteen de dokter gewaarschuwd. De eerste dagen ging het nog wel. Op woensdag scheen er zelfs een lichte verbetering te constateren. Donderdag werd het echter slechter. Dokter Heringa kwam twee keer per dag. Vanaf donderdag zei de dokter haast niets, maar zijn gezicht sprak boek-

dokter Heringa

delen. Het gezin leefde toen ook in angstige spanning. Zaterdagavond gaf dokter hem een spuitje. Hij raakte in coma en zondagochtend de 25^e februari 1940 is hij zonder bij kennis te zijn gekomen gestorven. Ikzelf was toen 24 jaar en had nog nooit een sterfgeval meegemaakt en hoopte tegen beter weten in, de laatste dagen altijd nog dat vader het zou redden.

Dit overlijden heeft mij ontzettend aangegrepen.

Hiermee kwam een einde aan een betrekkelijk kort leven van 63 jaar waarin echter zeer veel gebeurd is.

Mijn moeders verleden

Mijn grootvader van moeders kant heette Piet Zomerdijk. Hij had één broer, Cornelis en één zus, Maartje. Cornelis Zomerdijk was getrouwd met Betje Filmer. Maartje Zomerdijk was getrouwd met Willem Filmer. Grootvader Zomerdijk was getrouwd met Alida Zomerdijk, mijn grootmoeder dus. Zij had één broer. Die heette Klaas Overtoom. Van bovenvermelde personen heb ik er zelf maar drie gekend en wel ome Klaas Overtoom, die is overleden in 1925. Tante Betje Filmer, voor haar was het einde 1935 en ten slotte ome Kees Zomerdijk die blies z'n laatste adem uit in 1939.

Moeders wieg stond vlak bij de Zijpersluis aan de Groottesloot. Haar vader en moeder, Piet Zomerdijk en Alie Overtoom trouwden in 1872. Op 5 december 1873 zag moeder voor het eerst het levenslicht.

Opa werd werkmans op een landbouwbedrijf. De werktijden waren van 6 tot 6 van maandag tot en met zaterdag. Hij verdiende f 6.- per week wat in die tijd normaal

was. Wel moest hij zelf voor olie zorgen voor de lamp in de winter. Dan kwam de zon later op te komen en om toch de eerste uren productief te zijn moest men zelf voor licht zorgen. De werkzaamheden in december / januari van zes tot zes betroffen hoofdzakelijk het dorsen van tarwe. Dat gebeurde op de dors. Dan werden de schoven krachtig geslagen op een z.g. geselbank. Dan viel de tarwe er uit en men hield het stro in de hand. Mijn grootmoeder assisteerde in die jaren nogal eens bij bevallingen aan de Burgerbrug. Na tien jaar dat gedaan hebbende kreeg hij de kans om zetboer (bedrijfsleider) te worden. De familie Kruijer bezat een grote boerderij in Koegras. Dat bedrijf moest hij met één of twee knechten runnen. Met veel genoegen begon hij aan z'n nieuwe taak. De eigenaars (de familie Kruijer) hielden van een goed leven. Aanvankelijk kapitaalkrachtig, maar in de loop van de jaren verarmd. Men kwam steeds geld tekort. Dan moest er weer een koe verkocht worden, zeer tot ongenoegen van mijn grootvader. In 1885 kwam er een einde aan de affaire. Gedwongen door geldgebrek werd het bedrijf verkocht. Mijn moeder moest in die Koegrasperiode naar de openbare school in Den Helder en op zondagmiddag naar de 'lering' in de katholieke kerk (de Petrus en Paulus) waar ze ook is aangenomen. Dat was een uur lopen. Zondagochtend naar de kerk en door de week wel eens boodschappen doen, deden opa en oma met de zgn. ossenkar. Dat was een tweewielige hoge kar op brede wielen. Een ander vervoermiddel was daar niet mogelijk. Het waren toen bijna allemaal zandwegen en moerassen. Zo kwam na drie jaar een einde aan het leven in Koegras. Toevallig kwam er aan de Burgerbrug een bedrijfje te koop. Dat stond midden in het land tussen de Groote-

het Boschhuis, geboortehuis van Maartje Zomerdijk

sloot en de Ruygeweg in. Het 'spulletje' bestond uit een woonhuis met schuur en \pm 1 ha. weiland en 'de Laan'. De Laan was de uitweg van hun huis naar de Grootesloot. Bij de Grootesloot stond en staat nog steeds een molen. Toen was dat de molen van Swarthof. Toen mijn grootvader het bedrijfje kocht, had hij geen geld genoeg om het te betalen. Hij kon echter van de pastoor van de Burgerbrug die blijkbaar niet onbemiddeld was, geld lenen op hypotheekbasis. Die pastoor heette Kleiweg. Opa had drie à vier koeien en een paar honderd kippen in een paar grote hokken. Met de kippenfokkerij was hij eigenlijk zijn tijd al vooruit. Hij had n.l. lampjes (olie) in de hokken om in de winter de dagen te verlengen. Wegens de zware bezetting, drie à vier koeien op ruim 1 ha. land kon hij amper hooi telen voor de winter. De 'Laan' werd intensief benut door daar de koeien te zelen of kuren. Dat kuren bestond hieruit dat de koeien aan een lange ketting stonden. Aan het andere eind van de ketting was een pen. Deze pen werd in de grond geslagen met een voorhamer of een slaai. Door die pen drie à vier keer per dag een meter verder te verplaatsen had de koe steeds vers gras en werd er bijna niets vermorst. Om toch aan voldoende hooi te komen moest er wat anders bedacht worden. Daar wist opa wel wat op te vinden. Hij huurde jaarlijks twee 'parken' van de dijk tussen Burgerbrug en Eenigenburg twee km verder. Eén Park is \pm 25 meter. Maaien en hooien is op een dijk echter geen sinecure. Uiteraard maaide grootvader zelf het gras met de zeis. Om zich staande te kunnen houden op de schuine dijk, vooral de z.g. landkant is erg steil, had hij onder z'n rechtervoet een oude schaats in plaats van een klomp. Als het gras half droog was, moesten de zwaden gekeerd worden. Daar hielp dochter Maartje mee. Als het weer tegenzat door regen moest het hooi nogmaals gekeerd worden. Als het tenslotte droog was, alles omhoog torsen op de dijk. Daar werd het op hoopjes gezet.

Maartje Zomerdijk,
1873 - 1956

Dan leende opa van de buurman paard en wagen. Vader en dochter togen dan met het span naar de dijk. Dan pikte opa het hooi op en m'n moeder moest het stapelen op de wagen. Met drie à vier vrachtjes was het 'feest' bekeken. Thuis werd het hooi op een 'klamp' gezet. Zodoende konden de koeien ook in de winter gehouden worden. Van de melk die de koeien gaven, werd boter en kaas gemaakt (edammertjes). In Alkmaar werden de eieren, kaas en boter verkocht op de z.g. botermarkt. Die was iedere zaterdag. Op zaterdag voer er een trekschuit door de Grootesloot en het N.H. kanaal naar Alkmaar. Opa ging in de zomer alle weken en in de winter om de veertien dagen naar de stad om z'n producten aan de man te brengen en eventueel inkopen te doen voor het gezin. In het voorjaar werden er twee biggen gekocht. Die werden grootgebracht met wei, karneemelk en meel. In de herfst waren de biggen flink gegroeid. Dan werd er één geslacht. Het andere varken werd gehouden tot 't voorjaar en dan verkocht.

Van het geslachte varken maakte oma diverse worstsoorten, hamlappen enz.

Zodoende had men het hele jaar vlees. Opa had een flinke moestuin. Hij teelde aardappelen en groente. Ook stonden er appel- en perenbomen en bessenstruiken zodat de fruitvoorziening geregeld was. De bakker had een slechte klant aan de familie Zomerdijk. Gelijk met het kippenvoer kwam er ook wel eens een zak meel. Behalve het brood wat oma bakte, maakte ze ook 'platters' of 'hardkoeken'. Dat was een plak deeg ongeveer zo groot als een beschuit. Bestrooid met meel lagen de platters boven op het gloeiende fornuis. De enige 'luxé' in het gezin was dat men een abonnement had op 'Het Huisgezin'. Dat was een weekblad. Mijn grootmoeder is niet oud geworden. Toen ze 55 jaar was kreeg ze leverkanker en is rond de eeuwwisseling gestorven. Op haar sterfbed vroeg ze aan mijn moeder of ze voor opa wilde zorgen. Dat heeft moeder ook gedaan zolang als opa leefde. Zoals eerder al vermeld had m'n grootvader geld geleend van de pastoor van Burgerbrug. Uiteraard moest er jaarlijks rente en als het kon aflossing betaald worden. Eerst ging dat gemakkelijk. Later werd het moeilijker. De bisschop van Haarlem

plaatste pastoor Kleiweg n.l. over naar de parochie St. Agnes aan de Beeklaan in Den Haag. Voor grootvader werd dat wat ingewikkeld. Zodoende schoof hij de jaarlijkse financiële verplichting op dochter Maartje. Dus ging m'n moeder ieder voorjaar welgemoed op pad. Met een half uur lopen kwam zij aan de Zijpersluis. Daar stopte de 'Alkmaarse Packet', de boot die dagelijks heen en terug van Den Helder naar Amsterdam voer. Verder stopte de boot in Schoorldam en Koedijk om goederen en passagiers in en uit te laden. Uiteraard hetzelfde in Alkmaar. Daar stapte moeder uit en ging naar het station. Met de trein ging ze dan naar Den Haag. Na de financiële zaken met de pastoor afgewerkt te hebben, verbleef ze verder bij diens huishoudster met wie ze goede maatjes was. Uiteraard werd het te laat om dezelfde dag huiswaarts te gaan. Daags daarna dus dezelfde weg weer terug. Tegen de avond was ze dan weer thuis. Zo'n tweedaagse trip naar 's Gravenhage was wel iets bijzonders in die dagen. De

meeste 'gewone' Burgerbruggers kwamen nooit verder dan Schagen of Alkmaar. Zo gingen de jaren voorbij, totdat in de herfst van 1906 grootvader ziek werd. Het bleek geen griepje te zijn, want langzamerhand ging hij achteruit. Moeder stond toen voor het feit, een bedrijf runnen en een zieke verzorgen. Dat werd teveel. Men besloot een dienstbode aan te nemen. Eerst was dat Betje Blokdijk. Die moest na een paar maanden thuishkomen, omdat ze daar haar moeder moest vervangen. Toen kwam Trien Beukers. Een buurman zorgde dat de kaas, boter en eieren aan de man kwamen. In de winter op 8 februari 1907 kwam opa te overlijden. Hij was door het zware werk totaal uitgeput en werd niet ouder dan 61 jaar. Enkele dagen voor zijn dood zei hij tegen moeder: 'geen dijkparken' huren. Daarna raakte hij in coma en heeft niets meer kunnen zeggen. Moeder bleef achter maar zag uiteraard geen mogelijkheid om het bedrijf voort te zetten. De huishoudster van pastoor Kleiweg in Den Haag schreef haar een brief. In Den Haag was een vacature van huishoudster bij een pastoor in die stad. Moeder die eigenlijk haar jonge jaren had opgeofferd voelde zich met haar 33 jaren nog goed genoeg om te trouwen. Ze bedankte haar vriendin in Den Haag voor haar aanbod. Natuurlijk kwamen er diverse jonge mannen die met haar wilden trouwen en dan het bedrijfje voortzetten. Moeder zag dat echter niet zitten. Ze had veel gewerkt en geploeterd en er eigenlijk wel genoeg van. Toen kwam er een man uit Schoorl die twee jaar tevoren z'n vrouw had verloren. Hij had een dochtertje van vier jaar en een aardig bedrijf. Een stuk of zes koeien en wat tuinderij. In de zomer van 1907 maakte ze kennis met elkaar. Het klikte blijkbaar goed want op 12 november van hetzelfde jaar was de huwelijksdatum. Omstreeks dezelfde tijd werd 't Boschhuis met inventaris geveild. De heer Maarten Breed kocht het spul en moeder ging naar Schoorl, een nieuwe levensfase in.

St. Agneskerk in Den Haag

Verhaal bij een foto

Wij hadden twee tantes in het klooster aan de Loudelsweg in Bergen. Die tantes mochten vroeger eenmaal per jaar bezoek ontvangen van hun familie. Zodoende gingen vader en moeder met de kinderen dan met de 'kapwagen' op zondagmiddag naar Bergen. De uitspanning was daar in café Hilbrand, wat tegenwoordig hotel Marijke is. Daar werd het paard (een witte ket) uitgespannen en in de stal gezet. Wij gingen dan te voet via de Sint Antoniusstraat naar de Loudelsweg.

Bij het klooster moet je over een heel hoge trap naar boven. Als we boven waren drukte vader op een heel klein knipje en dan hoorde je rrrrrrrr. Dat geluid was heel anders als de winkelbel van Aaltje de Vries aan het Groene Laantje in Schoorl. Dan ging de mooie deur open en kwamen we binnen. Het plafond was heel hoog en er waren allemaal pilaren. Na een poosje daar gewacht te hebben kwamen de tantes ons toen heel vriendelijk halen. De één had een zwarte kap en de andere een witte. Toen ik vroeg waarom de één zwart was en de ander wit, werd me verteld dat tante Anna (de jongste) er nog niet zo lang verbleef en dus postulante was. Tante Mandje, de oudste, was geprofest en daarom zwart. We werden door enkele gangen geleid en kwamen in een heel hoge kamer met prachtige stoelen en een piano! Na een poosje kwam er een andere zuster met thee en koekjes. Weer even later gingen we naar het lof in de kapel, toen nog de noodkapel. Daar werd door de zusters gezongen, verschrikkelijk mooi. Na het lof weer terug naar de kamer en daar kwamen schalen wittebrood op tafel, heel dunne sneetjes met diverse soorten

café Hilbrand aan de Dorpsstraat

het klooster aan de Loudelsweg

vlees. Wat een traktatie ! Tenslotte het alermooiste, de cadeautjes, ieder kreeg wat.

Maar overall komt een eind aan en zo-doende moesten we afscheid nemen. Weer te voet naar café Hilbrand, het paard ingespannen en wij weg. Maar nu kom ik eindelijk op het fotootje. Het was midden zomer en ongeveer vijf uur. Vader hoefde niet zo gauw naar huis want m'n oudste zus Marie moest thuis blijven om met de knecht de koeien te melken. Vader zei: 'Het is nog vroeg, zullen we nog even naar Bergen aan Zee gaan?' Zo gezegd zo gedaan. In Bergen aan Zee hebben we wat gewandeld en zouden weer naar huis gaan.

Toen liep daar een mijnheer met een foto toestel die vertelde dat hij de tram had gemist. Vader bood hem aan om met ons mee te rijden tot Bergen. Dat nam hij graag aan. Onderweg zei hij:

'Ik vind het zo leuk dat ik mee mag rijden, daarom wil ik jullie op de foto zetten'. Zo

gebeurde het dat we halfweg tussen Bergen aan Zee en de Fransman aan de kant van de weg gingen zitten en op de kiek kwamen.

Dit overkwam ons tachtig jaar geleden. Op de foto: Vader, moeder, m'n zus Alie, m'n broer Klaas en als jongste ikzelf, Piet Bijl.

Bergen aan Zee

vader Arie Bijl, moeder Maartje Bijl-Zomerdijk en de kinderen Klaas, Alie en Piet

Het moeilijke leven van vader Jan

Op 15 juni 1909 werd Johannes Cornelis Louwe geboren als tweede kind van Cornelis Louwe en Catharina Spaansen. Dit gebeurde in de boerderij aan de Heereweg te Catrijp, thans bewoond door het gezin Wim Polle (tegenover restaurant De Schoorlse Heren).

Boerderij van Johannes Louwe en Aaltje Polle (Heereweg 202), vanwaar Jan naar de Egmondermeer vertrok.

Hier met het gezin van Hendrik Polle en Adriana Louwe.

Hij heeft daar niet lang gewoond want in 1915 verhuisde het gezin Louwe naar de Egmondermeer, waar men zich vestigde aan het Hoeverpad. Zijn oudere zus Trien en hij moesten toen de Petruschool in Schoorl verlaten en in Alkmaar het lager onderwijs verder voortzetten.

Jan heeft daar hard gewerkt op het boerenbedrijf van z'n vader. Bijna 28 jaar oud zijnde stapte hij in het bekende bootje, na twee jaar verkering gehad te hebben met Petronella Mors op 27 april 1937. Zij was de oudste dochter van rietdekker Jan Mors en Catharina Kuilboer. De bruiloft was op

de dors van de boerderij van vader Mors. Men had van Jo de Waal een boerenbedrijf gehuurd op Koedijk. Dat was precies tegenover het huis van vader en moeder Mors. Alleen het kanaal lag er tussen. Vader Mors had een schuitje, zodoende konden men bij elkaar komen.

Een mooi bedrijf had het jonge paar niet. Bij huis was geen land. Dat lag een heel eind verder tussen Koedijk en Langedijk in, en men kon er alleen varende komen. Dat was iets nieuws voor Jan die dat niet gewend was. 'Kloeten' is de manier om een schuit vooruit te krijgen. Tegenwoordig heeft iedereen die varen gaat een motortje in de boot, maar dat was in die tijd alleen weggelegd voor de kapitaalkrachtigen. Jan had het kloeten al vrij snel onder de knie. Dat kwam goed van pas want de landerijen lagen twintig minuten varen van huis. In het voorjaar leende Jan een vlet van iemand uit de buurt. Daar konden een stuk of zes koeien op. Dan moest hij twee keer varen om z'n vee naar het land te brengen. Hetzelfde gebeurde in de herfst als het vee weer op stal moest. Ook de mest ging op dezelfde manier naar de wei. Het hooi dito van het land naar de boerderij. Allemaal ontzettend omslachtig en tijdrovend. Dapper heeft Jan zich er doorgeslagen en mede door z'n opgeruimde natuur heeft hij nooit geklaagd. Iedere boer en tuinder was in die tijd arm en Jan als beginneling natuurlijk helemaal.

Op 8 februari 1939 werd het jonge paar verblijd met de geboorte van een welgeschapen zoon Cornelis. Hun geluk zou echter hetzelfde jaar al omslaan in zorg en angst. Hitler begon dreigende taal uit te kramen en begerige blikken naar ons land te werpen. Donkere wolken pakten zich samen

Jan Louwe, 1909 - 1974 en
Petronella Louwe - Mors,
1912 - 1948

boven Europa. De Nederlandse regering werd het bang te moede. De mobilisatie werd afgekondigd. Dat betekende dat alle mannen tot veertig jaar die ooit 's Konings wapenrok hadden gedragen, opgetrommeld werden om iedere ongewenste invasie een halt toe te roepen.

Ook Jan had in z'n jonge jaren 'gediend' en moest zich dus uiteraard melden. Dat was voor hem een zware beproeving maar meer nog voor Nel die altijd zeer zorgelijk was. Gelukkig werd hij niet zo ver ingekwartierd. Hij moest naar een kazerne in Den Helder en mocht ieder weekeinde naar huis. Dat was eind 1939 of begin 1940. Gelukkig stonden de koeien op stal, maar die moesten wel alle dagen gevoerd en gemolken worden. Door de week hielpen broers, zwagers en burens hem zo goed mogelijk. Op zaterdag en zondag was hij zelf present. Toen de 'burens' daadwerkelijk op 10 mei hun entree maakten kwam Den Helder er nog genadig van af. Half mei zwaaide Jan af. Hetzelfde jaar, op 6 juli

1940 werd het tweede kind geboren, dat was zoon Jan. Daarna volgde op 9 januari 1942 de eerste dochter Tinie. Het vierde kind kwam ter wereld op 21 januari 1944, dat was zoon Arie. Tenslotte kwam als laatste dochter Rina om de hoek kijken op 28 mei 1945.

In begin 1945 kwam Jan in gesprek met een familielid, de heer Kees Spaansen uit Schoorl. Spaansen was door een erfenis in het bezit gekomen van een boerenbedrijf in Akersloot, Julianaweg 43. Dat wist Jan en hij nam contact op met Spaansen. Het was een vrij aardig bedrijf met het land dicht bij huis. Bovendien stond de woning vlak bij kerk en school, in die tijd zeer voornaam. Het woongedeelte was comfortabeler dan ze gewend waren. Maar stond weer tegenover dat de woning betrekkelijk ver van het ouderlijk huis lag. Vader Mors stierf al in 1942, maar de band met moeder en de nog thuiswonende broers en zussen was zeer hecht.

Toch werd de situatie aan de overkant van het kanaal gewijzigd. Nel's broer Piet had trouwplannen, mede omdat moeder niet fietsen kon, was de beste oplossing dat zij met de jongste dochter Nelie en zoon Jan zich in het dorp gingen vestigen. Ome Jozef Henselman kocht voor hun een huis aan de Achterweg waar zij gingen wonen. Broer Piet trouwde met Marie Louwe en die twee kwamen toen in de ouderlijke boerderij. Jan was blij dat hij van het omslachtige bedrijfje in Koedijk af was en blij ging men naar Akersloot.

Echter omstreeks die tijd gebeurde er iets heel ergs. Vlak voor hun verhuizing uit Koedijk kreeg Nel een longbloeding. Ze besteedde er niet veel aandacht aan. Echter men was pas amper goed en wel verhuisd naar Akersloot of ze kreeg weer een bloeding. Nu kwam de dokter er aan te pas. Na onderzoek bleek dat ze tbc had. Bij de geboorte van het jongste kind had ze uiteraard een kraamverpleegster. De man van deze verpleegster had tbc. Mogelijk is zij op deze manier besmet. We schrijven 1945. tbc kwam in die tijd nog vrij veel voor. Er waren toen twee manieren van behandeling. De beste was verpleging in een sanatorium. De andere mogelijkheid was verzorging in een zgn. tentje.

Dat was een vierkant houten huisje van ongeveer vier meter met aan één kant openslaande deuren. Dit huisje stond op een spil, zodat het draaibaar was. Zo kon men het steeds, rekening houdende met zon en wind, de goede kant opdraaien. In alle dorpen vond men wel een of twee van zulke 'tentjes'.

Goede raad was duur. Sanatoria waren niet dichtbij. In Apeldoorn stond er een, maar dat leek zo ontzettend ver. Niemand had een auto. Toch raadde de dokter het hun sterk aan om daar te 'kuren'. Jan wilde het ook graag, maar Nel zag er verschrikkelijk tegenop. Ze hield ontzaglijk veel van haar

man en kinderen. Die zouden natuurlijk weinig bij haar op bezoek kunnen komen in het verre Apeldoorn. Moeder in Bergen aan de Achterweg wonende had een prachtige gesloten tuin achter haar huis. Een ideale plek voor een tentje. Ze vroeg moeder of het mocht. Die was nog goed van gezondheid en stemde toe.

Zo gebeurde het dat Nel in Bergen belandde en moeder zich drie jaar heeft opgeofferd voor haar dochter. Jan zowel als Nel waren blij dat hij een mooier bedrijf kreeg als dat hij had, maar beiden gingen een zeer moeilijke tijd tegemoet. Nel was altijd ontzaglijk zorgelijk geweest voor haar kinderen. Nu moest ze uit de verte machteloos toezien, hoe de diverse huishoudsters waar Jan mee leefde de kinderen opvoeden. Ook een groot verdriet voor haar was, dat moeder die zelf toen al 62 was, haar verzorgde. Jan had een éénmansbedrijf dat uiteraard hem niet zo veel gelegenheid gaf om de gezinstaken te vervullen. Er moest

koeien melken

een huishoudster komen, maar die kwamen niet in rijen van vier opdraven om het gezin van één man en vijf kleine kinderen te runnen. Financieel kon Jan zich ook maar net aan bedruipen. Een poos heeft z'n zus Trien hem geholpen. Alie Peperkamp, een nicht van Nel en Nel de Vet zijn er ook tijdelijk geweest. Het staat wel vast dat Jan en de kinderen geleden hebben omdat de echte moeder natuurlijk niet te vervangen is. Gelukkig wist Jan door z'n blijmoedige natuur zich er door te slaan.

Nel hoopte natuurlijk beter te worden. Ze kon vrij goed eten en zag er helemaal niet slecht uit. Niettemin was de drie maandelijks controle in het ziekenhuis nooit goed. Dat sukkelde zomaar door en iedereen hoopte (eigenlijk tegen beter weten in) dat de ziekte een keer ten goede zou keren. Op zondag 12 juli 's morgens vroeg kwam opeens het einde. Naderhand zeiden wij tegen elkaar (de familie) eigenlijk waren we er nooit gerust op. Dat was voor Jan en de kinderen een ontzaglijke slag. De leeftijd van de kinderen was toen van negen tot drie. Ook Jan hoopte nog dat het goed zou komen. Natuurlijk veel verdriet, maar je kunt niet bij de pakken neer gaan zitten. Het leven gaat door. Zo goed en kwaad als het ging modderde Jan door met wisselende hulp voor het gezin.

Na twee jaar kwam hij in kennis met een weduwe. Zij had een aantal jaren haar man (Kramer) verloren. Men huurde van de familie de Lange een mooi landbouwbedrijf van 20 ha. aan de Kanaaldijk te Boekel, tussen Akersloot en Alkmaar in. Het was een goede behuizing met het land allemaal achter het huis. Zij bleef met zeven kleine kinderen achter. Flink en doortastend als ze was wilde ze graag het bedrijf voortzetten, aanvankelijk met een knecht en later met de oudste zoon Kees. Zijzelf heette Lien Poel. Kort na de kennismaking besloot men te trouwen. Jan was blij dat hij de zorg nu kon

delen met Lien die nu een nieuwe moeder zou worden voor z'n kinderen en dat hij van de alsmaar wisselende gezinshulpen af was. Het bedrijf van Lien Poel was mooier en groter dan Jan z'n spul aan de Juliana-weg. Zodoende was het in augustus 1950 bruiloft in Akersloot en kwam Jan met de kinderen in een aardig bedrijf in Boekel.

Eigenlijk zou hij hier leider moeten zijn. De oudste zoon van Lien, Kees, had het nadeel veel te vroeg z'n vader te moeten missen. Zodoende moest hij al heel jong aan de slag en voelde zich met zeventien jaar al zo'n beetje de baas. Toen kwam Jan en eigenlijk moest die natuurlijk de leiding nemen. Dat er toen botsingen kwamen tussen die twee is te begrijpen en wat eerst zo mooi leek, viel bitter tegen. Gelukkig ging na één of twee jaar Kees emigreren en was Jan nu baas.

In het gezin lag het anders. Lien had hetzelfde nadeel als zoon Kees. Door het wegvallen van haar man moest ze al jong alleen leiding geven aan gezin en bedrijf. Daarbij had ze een dominante natuur waar Jan niet tegenop gewassen was. Hij was van vroeger gewend in goede harmonie en liefdevol met Nel het gezin op te voeden. Later in Akersloot was het hem financieel niet voor de wind gegaan. Een altijd zieke vrouw in Bergen. Diverse gezinshulpen welke niet allemaal uitblonken in zuinigheid waren de oorzaak dat toen Jan vertrok uit de Julianaweg zo'n beetje platzak was. Lien had een prachtig bedrijf en dat liet ze Jan merken ook.

Iedere ouder is trots op z'n kinderen. Zij had het idee dat haar kinderen ietsje meer in hun mars hadden dan Jan z'n kinderen. Voeg daarbij de enigszins overheersende natuur van Lien en het is duidelijk dat Jan vaak verdrietige momenten had, die hij dank zijn opgeruimde natuur toch weer te boven kwam.

De tweede zoon van Lien werd slager, dat was Antoon. De derde zoon Jilles was boer in hart en nieren. Eerst uiteraard meehel-
pen, maar later wilde hij graag zelf het heft in handen hebben. Jan en Lien die onder-
hand een dagje ouder werden, vonden dit niet zo gek.

De andere kinderen waren inmiddels ook de deur uit. Men kocht een klein bungalow-
tje aan de Hooge Geest en gingen daar met z'n tweeën wonen. Jilles trouwde en bleef op de boerderij.

Wat voor menigeen een vernedering zou betekenen, aanvaardde Jan blijmoedig. Hij werd na altijd zelfstandig geweest te zijn op 61 jarige leeftijd nog fabrieksarbeider. Er werd werk gevonden te Uitgeest in een fabriek. Uit de gehele omtrek werd van melkfabrieken de wei (afvalproduct van de kaasmakerij) opgekocht.

Er werd een soort zoetstof van gemaakt dat op zijn beurt benut werd om bittere pillen (kinine) wat smakelijker te maken. Daar werd hij klusjesman en heeft daar dank zijn flexibele geest blijmoedig gewerkt.

Helaas kwamen er nu weer nieuwe moei-
lijkheden. Heel geleidelijk aan kreeg hij een vreemd gevoel in z'n maag. Hij en Lien waren een keer bij ons op bezoek. Jan zei: 'Het is net of er een zak knikkers in m'n maag zit'. Naar dokter en het ziekenhuis. Het bleek maagkanker te zijn. Na een betrekkelijk lang ziekbed gaf hij totaal uitgeteerd op 25 april 1974 de geest. Zelfs in deze periode, met uiteraard verdrietige momenten, bleek hij nog een goed humeur te hebben.

Zo kwam er een einde aan het leven van een man die ondanks de vele moeilijkheden en tegenslagen in z'n leven altijd nog de goede kanten zag en optimist is gebleven.

Jan Louwe

De donkerste Kerstdagen in 80 jaar

Het was eind mei 1943, een mooie zonnige dag. Ik had 'riet afgehaald' uit de sloot en om tien uur zat ik bij Bertha m'n vrouw op 't staltje' een kopje koffiesurrogaat te drinken. Toen kwam Freek Gutker de gemeentebode om de hoek. Hij vertelde dat we 'logés' zouden krijgen. Dat was een aardig woord, maar het kwam er op neer dat het inkwartiering van de Duitse Weermacht was. Blij maakte Freek ons niet met deze mededeling. Met ons bedrijf hadden we niet veel geluk. Wegens een gegraven kanaal op last van de Duitse Weermacht door de polder misten we ruim een derde van ons weiland. Van alle boeren, zo ook bij ons, werd het land in tweeën 'gehakt'. Dit had tot gevolg dat er kleine stukjes dicht bij huis waren, maar voor het grootste deel moest er een heel stuk omgereden worden over Schoorldam om er te komen. Ook moest er 'gescheurd' worden, d.w.z. een deel van het grasland moest bouwland worden. Daar kwam bij dat er bijna geen veevoer en kunstmest beschikbaar was. Het gevolg was dat het aantal koeien drastisch inkromp. Voor de oorlog hadden we er achttien en in de oorlog niet meer dan tien.

Uiteraard stonden we niet te juichen, toen daags na het bezoek van Freek de cavalerie kwam opdagen. Die bestond uit zes paarden en drie wagens. De dors, paardenstal en het achterom moesten ontruimd worden. Onze machines, wagens, alles moest buiten op het erf staan. Wetende dat tegenstand volkomen nutteloos was, deden we dus gelaten wat ons opgedragen werd. De zes paarden werden op rij gestald op de dors. De meeste dagen ging men voor de middag een rit maken. Om twaalf uur thuis en 's middags om twee uur weer een rit. Iedere wagen werd getrokken door twee paarden. Op de bok zaten dan twee soldaten.

Ze reden vaak zand en grind van Schoorldam en brachten het op diverse plaatsen waar bunkers gebouwd werden. Zo verliep de herfst. Het werd winter. Kerstmis viel dat jaar op zaterdag. Vrijdag tevoren had moeder Bertha het huis een goede beurt gegeven. Voor de middag nog de buitenstraat geschrobd, alles was 'pik en dreef'. Even voor twaalf uur kwamen onze 'gasten' thuis. De paarden werden op stal gezet en moesten hooi en water hebben. De mannen haalden het water met emmers uit de buitenpomp aan de noordzij van de

Freek Gutker als gemeentelijke strandwachter te Camperduin

'Klein Zwitserland', Duinweg 30

boerderij. Zij moesten door de steeg lopen die tussen het huis en de boet was. Ze bevuilden de steeg nogal en Bertha maakte een opmerking tegen een van hen zoiets als 'modderpoten'.

Daags daarna op Eerste Kerstdag kwam nog voor de middag Freek op bezoek. We moesten maandagochtend met z'n twee-tjes bij de ortscmandant komen. Die bivakkeerde in 'Klein Zwitserland' aan de Duinweg.

Op een vraag van ons wat of wij daar moesten, kon Freek geen antwoord geven. We hadden beiden een stil vermoeden dat het bezoek in verband stond met de 'modderpoten'.

We probeerden elkaar moed in te spreken maar het lukte niet.

De Kerstdagen waren volledig vergald.

Op maandagochtend togen wij met een bang hart naar Klein Zwitserland. We werden door een norske soldaat binnengeleid. Daar zat in de zaal de ortscmandant in vol ornaat. Vlak om de hoek moesten wij zitten. Toen begon hij te 'speaken'. Aangezien ons beider kennis van de Duitse taal

nogal beperkt is, verstonden we weinig van het salvo wat hij uitbraakte. Dit des te meer daar het zeer 'schnell' ging.

Des te beter begrepen we aan de toon waarop hij sprak, hoezeer wij ons misdragen hadden, door een lid van de krijgsmacht te beledigen. Na afloop van de predikatie mompelden wij wat van 'Dat zullen we niet meer doen'. Met een vernederend handgebaar wees hij naar de deur.

De soldaat bracht ons weer buiten. Wij weg! Toen we op de fiets langs de secretarie reden, hield Kees van Wijk ons aan. Van Wijk was ambtenaar op het gemeentehuis. Hij vroeg hoe of het gegaan was. Dat vertelden wij. Van Wijk zei dat de commandant met hem contact had gehad. Dit in verband met het feit dat een 'vrouwlein' woorden had gehad met een soldaat. De ortscmandant wilde voor straf de 'bauer' een poosje opsluiten. Mede door toedoen van de heer van Wijk is het bij een uitbrander gebleven.

Dit was onze belevens tijdens en na de Kerstdagen van 1943. Voor ons waren die Kerstdagen letterlijk en figuurlijk donker.

Het avontuur met een koekblikje

6 April 2001. Een advertentie in de krant trok m'n aandacht. Die betrof het overlijden van mevr. Cath. Antonia Leyen – Albers, sinds 27 maart 1949 weduwe van Joh. Jac. Leyen. Langzaam kwam bij mij een herinnering boven van een voorval dat al 55 jaar geleden gebeurd is. Toen hebben we iets meegemaakt dat verder alleen is voorbeschikt voor de Koningin.

Het was heel kort na de oorlog, het zal 1946 of 1947 geweest zijn. Heel langzaam kwam het openbare leven weer op gang na de totale ontredde van de 'krieg'. De NS had kans gezien een zeer bescheiden dienstregeling op poten te zetten. Ook de tram van Alkmaar naar Warmenhuizen had z'n oude taak weer hernomen. De Alkmaar Packet, voorheen de trots van Noord-Holland, kwam, zij het ook gehavend, weer 'boven water'. De stoombootmaatschappij wilde na de slechte oorlogsjaren uiteraard wel weer wat verdienen. In overleg met de spoorwegen en de directie van de dieren-tuin werd een soort driehoeksplan opgezet. Dat bestond uit een vaartocht van Alkmaar naar Amsterdam met bezoek aan Artis. De terugtocht met de trein. Omgekeerd was ook mogelijk. Omdat in de oorlog iedereen zoveel mogelijk thuis bleef, was er veel belangstelling voor dit uitje. Ook ons leek het wel wat. De oudste kinderen Tiny en Ria mochten mee. Een stapel boterhammen, een trommeltje waarin zelfgebakken koekjes en een paar flessen ranja, alles in een grote tas. We woonden aan de Onderweg dichtbij het station Schoorl. Welgemoed gingen we op stap, eerst met de tram naar Alkmaar en toen verder met de boot naar Amsterdam. We troffen prachtig weer zodat we bijna aldoor op het 'dek' bivakkeerden. Daar ontmoetten we het echtpaar Leyen – Albers van de Loudelsweg uit

'Bello' arriveert op het stationnetje van Schoorldam

Bergen. Leyen, een forse bakker met een postuur zijn ambt waardig, mevr. Leyen een knappe vrouw met mooie bruine ogen. Ook zij hadden voor deze trip gekozen en enkele kinderen meegenomen. De kinderen speelden met elkaar en wij hadden alle tijd om de vele oorlogsherinneringen met elkaar te bepraten. Echter overal komt een eind aan en in Amsterdam ging ieder weer zijns weegs. Artis is natuurlijk altijd mooi voor kinderen. Af en toe wat eten en drinken, uiteraard raakte het koektrommeltje ook leeg. Toen naar het station en ons perron. Zoals eerder al vermeld, er was veel interesse in die tijd voor een dagje uit, niemand had een auto dus alles per N.S. Tante treintje had een rits rijtuigen klaar staan voor de mensen die richting Alkmaar wilden. De animo onder de reislustigen was echter dermate groot dat alles vol raakte en voor een aantal mensen geen plaats meer was. Dat waren ook wij met z'n viertjes. De spoorwegen, ook toen al zeer plooibaar, inschikkelijk en behulpzaam wist wel raad. Doodleuk

groepsboot van
Alkmaar Packet in Schoorldam

werden er enkele lege goederenwagens
aangekoppeld. Daar werden wat banken
in geplaatst. Zodoende kon iedereen mee
en een aantal reizigers zelfs nog zittend
ook! Zo werd de thuisreis aanvaard. Even
dreigde er een minidrama te gebeuren. Ria
fluisterde mij de bekende kinderkreet in

het oor: 'ik moet plassen'. Goede raad is
duur. Even overleg met elkaar. Toen schoot
ons te binnen: het lege koekblikje. Ik met
Ria in een hoekje van de halfdonkere
wagen. De nood was snel opgelost. Terwijl
zogoed als niemand in de gaten had wat er
gebeurde, had het blikje als opvang dienst
gedaan. En zo gebeurde het, zonder het zelf
te beseffen, dat zij met Koningin Wilhelmina
(in de Koninklijke trein) de enige twee
vrouwen in Nederland waren die een eigen
toilet in de trein hadden .

de tram over de spoorbrug van
Schoorldam

De trekhond of het paard der kleine luyden

In vroeger tijden speelde de trekhond een belangrijke rol. In deze contreien had haast iedere boer een hond. Die deed dienst als bewaker van have en goed. Overdag buiten soms los, soms aan de ketting. 's Nachts in de winter vaak in huis achter de koeien. Vooral in ons mooie dorp had de hond nog een functie n.l. trekhond.

Er is waarschijnlijk in heel Noord-Holland geen plattelandsgemeente waar zoveel trekhonden waren als in Schoorl en Groet.

De omstandigheden hier brachten dit mee. Van ouds stonden de boerderijen grotendeels aan de duinkant, terwijl het land her en der in de polders was. Vaak liep het paard ook in de polder bij de koeien. Bij de boerderij was soms maar een klein stukje land (de krocht) waar de kalveren liepen.

Dan was het een heel eenvoudige oplossing om met de hondenkar, beladen met bussen en emmers naar het land te gaan om de koeien te melken.

De honden werden niet alleen gebruikt om naar het land te gaan. Want als men 's morgens thuis kwam met de melk, moest die, met de ontroomde melk van 's avonds tevoren naar de 'fabriek' gebracht worden uiteraard met de hondenkar. Ieder dorp had minstens één melkfabriek. Hier in Schoorl zijn er drie geweest. Eén op Schoorldam, één op Catrijp en één in Groet. Dat was dan tijdens het lossen van de melk een drukte van belang bij de fabriek.

De boeren wisselden de laatste nieuwtjes maar ook de honden lieten zich niet onbetuigd !

Niet alleen de boeren hadden een trekhond, ook de middenstand maakte er met genoeg gebruik van. Wijzelf bijvoorbeeld ventten onze eigen melk uit met de hondenkar. Begin twintiger jaren liet Cor Kager een huis bouwen tegenover 'De Blinkerd' (thans

hoefsmid Huyg). Kager werd melkslijter met als eerst knecht Gerard Dongelmans. Kager ventte de melk uit in Catrijp.

Johan Meijer, de vader van Cor en Piet ventte petroleum uit met de hondenkar.

Ook de Schoorldamse middenstand maakte gretig gebruik van de hond.

Schoorldam een klein gehucht, was vroeger rijk voorzien van middenstanders. Om hun omzet te vergroten weken ze uit naar de omtrek. Er woonde toen een paar huizen voorbij de scheepswerf een kruidenier die van Egmond heette. Die kwam ook bij ons met twee honden voor de kar suiker en koffie brengen. Slager Kees de Beurs had twee honden die wijd en zijd bekend stonden als de beste van de hele omtrek.

In de twintiger jaren was Dirk Leeuwenkamp (broer van Kees) knecht bij de Beurs. Als Dirk en de honden goeie zin hadden ging het zo hard dat ze paarden en wagens voorbij vlogen! Ikzelf ben, toen ik 12 of 13 jaar oud was, menigmaal uitgestuurd naar de korenmolen van de oude heer Duin. M'n vader teelde erwten en

Arie Oosterman als 'poepzak' met hondenkar

vrachtrijder Jan Bakker sr. voor z'n vrachtwagen en zijn vrouw Afie Bakker-Smit, links Arie Bakkeren rechts de oude woning, Heereweg 74

bonen voor de handel. De wormstekelige erwten moest ik dan met de hondenkar naar de molen brengen om vermalen te worden tot veevoer. Dat was voor mij geen straf. De molen van binnen was interes-

Dirk Duin de molenaar voor zijn molen 'Kijkduin'

sant met zijn steunende en kreunende raderen.

De molenaar zelf was wel dubbel het aanzien waard met zijn prachtige lange witte baard. Soms kon ik er op wachten maar het gebeurde ook wel dat Duin het zo druk had dat ik niet aan de beurt kwam. Een paar dagen later moest het spul dan weer worden opgehaald. Onlangs stond er een artikel in de Duinstreek dat de bodedienst van Kees Bakker honderd jaar bestond. De overgrootvader van Kees, Jan Bakker, ging honderd jaar geleden de boer op met de hondenkar. Hij kocht dan bij de boeren boekweit op wat in die tijd veel geteeld werd, liet het malen en ventte het weer uit ... met de hondenkar.

Tenslotte was het ook nog een vervoermiddel voor oudere mensen. Schoorl is uitgestrekt. Voor familiebezoek of kerkgang kwam zo'n span van pas. Persoonlijk weet ik nog van twee mensen die zich op deze manier verplaatsten. Dat was Piet Opdam (de grootvader van Simon Opdam). De oude Opdam woonde in een prachtig huisje in de nollen, waar mevrouw Grotenbreg woonde. Hij had een grote sterke hond. Als hij dan 'aan de reed ging' zat hij trots als een koning op de kar. De ander was Jan Rietveld, de overopa van Antoon, de baas van de Blinkerd. Hij woonde waar nu Altamira is. Als die naar de kerk ging stalde hij het gerij bij zoon Jaap, tegenover de kerk waar later Jan Rietveld een kruidenierswinkel runde.

Op het platteland, zo ook in Schoorl, liepen de honden meestal vóór de kar. Dat was in zekere zin leuk voor de dieren, want als de vracht niet te zwaar was, konden ze lekker hollen.

De stad Alkmaar was ook rijk gezegend met trekhonden, maar daar liepen ze bijna altijd onder een handkar. Die handkar had dan een gebogen as.

Voorals timmerlui en metselaars vervoer-

huisje van Opdam in de Zuidelijke Nollen

den hun materiaal op die manier als ze ergens een klusje hadden. Ze moesten altijd stapvoets lopen, ze zagen niets en hadden daarom ook letterlijk 'een hondenleven'.

Als de honden jong waren moesten ze 'beleerd' worden. Dat lukte uiteraard bij de één beter dan bij de ander. Als ze 'rijvaardig' waren, kwam het nog wel eens voor dat de natuur sterker was dan de leer. Bijvoorbeeld als een kat vlak voor hun neus de weg overstak. Dan kon je sturen wat je wou, maar de hond ging achter de kat aan. Uiteraard gevolgd door de kar met bagage. Dit tot groot vermaak van de voorbijgangers.

Later kwam de dierenbescherming in actie. Er kwamen voorschriften van minimum schofthoogte en borstbreedte. Eens per jaar moesten we dan met de hond naar het gemeentehuis. Daar stond dan iemand met duimstok en meetlat. Dat was een zeer gezellige aangelegenheid. Een hels lawaai al die honden bij elkaar.

Begin dertiger jaren kwam er een einde aan de trekhonden. Historie. Toen werd iets voltooid verleden tijd wat waarschijnlijk eeuwen geleefd heeft.

Petrus Opdam en zijn kleinzoon Piet Opdam (Jaap zoon) met de hondenkar

Het achtal van de Onderweg

Vooraf vroeger was een dubbelmannen kwartet geen zeldzaamheid op muzikaal gebied. Een dubbelvrouwen kwartet kwam echter niet voor. Aan de Onderweg hebben echter acht dames voorheen weliswaar niet gezamenlijk de zangkunst beoefend, maar zijn wel achtmaal per jaar bij elkaar op bezoek geweest. De Onderweg begint bij de Damweg naast het autobedrijf van Vestering en eindigde bij de Voorweg. Nu heet dat laatste stukje Sleedoornweg.

Kort na de oorlog vatten toen de vrouwen die aan de Onderweg woonden, het plan op om bij elkaar op visite te komen voor een theemiddagje als ze jarig waren.

- 1) Van de Sleedoornweg af gezien stond aan de rechterhand een boerderij bewoond door het gezin Delis.
- 2) Schuin daar tegenover de tuinderwoning 'Het Zwaluwnest', bewoond door het gezin van Willem Sevenhuijzen.

- 3) Daar weer schuin tegenover het echtpaar Goudsblom
- 4) Weer aan de andere kant van de weg het echtpaar C. de Klerk met dochter Paulien.

Links boven:
boerderij van Johan Delis, Onderweg 4

rechts boven:
Dieuwertje Sevenhuijzen-Kos en Willem Sevenhuijzen
voor hun huis, Onderweg 11

links onder:
woning van Willem Goudsblom, Onderweg 6

Al deze huizen verdwenen. De boerderij van Delis die al in een slechte staat was werd opzettelijk voor een brandweeroefening in de brand gestoken.

- 5) Verder gaande aan de rechterkant het huis thans bewoond door de familie de Koning. Daar had een aantal jaren de familie P. Visser gewoond. Vlak voordat de dames het verjaringsvisite idee kregen verhuisden zij naar de Damweg. Mevr. Visser voelde zich toch nog Onderwegsche en wilde graag meedoen en aldus gebeurde.
- 6) In het huis dat zij achterliet kwamen moeder Bijl met dochter Alie en zoon Klaas wonen. Alie werd toen 6e.
- 7) Schuin tegenover hun huis staat de 'Boefshoeve' van het echtpaar Blom.
- 8) Als laatste Bertha Bijl met ondergetekende in de boerderij tegenover 'Boefshoeve', 'de Haardstede'.

Dat achtstal kwam dus bij elkaar iedere keer als er één jarig was. Dan werd er van alles besproken. De dorpsnieuwtsjes, de landelijke politiek, zelfs het wereldnieuws kwam ter sprake. Men was het ook vaak niet met elkaar eens. Vooral als later de fles op tafel verscheen, kwamen de tongen pas goed los en werd er soms fel gedebatteerd. Om half zes toog iedereen voldaan en welgemoed met lichte trede in pais en vree huiswaarts voor de broodmaaltijd van zes uur.

Dat ging vele jaren zo door en iedereen dacht dat het zo zou blijven. Toen kwam

boven:

huis van moeder Bijl en dochter Alie en zoon Klaas, Onderweg 12

midden:

boerderij van Jan Blom, later 'De Boefshoeve' van Cees van Egmond, Onderweg 21

onder:

boerderij van Piet Bijl (auteur van dit boek) en Bertha Bijl-Mos, Onderweg 14

plotseling het bericht dat de Onderweg verdwijnen moest wegens een uitgebreid plan van huizenbouw. Dat bericht bleek waarheid te bevatten en bracht een schok teweeg. Iedereen werd 'weggekocht' en als een zeepbel spatte alles uiteen. Buurman Delis had een akker in eigendom wat nu de Sleedoornweg heet. Daar liet hij een huis op bouwen (thans de familie Grijsparde). Sevenhuijsen en de Klerk, beiden al op leeftijd kochten ieder een bouwterreintje aan de Heerbanstraat in plan Evendijk dat toen in de beginfase verkeerde. Sevenhuijsen liet een huis bouwen. De Klerk deed dat grotendeels zelf. Tragische bijzonderheid was, dat toen het huis van de Klerk zo goed als klaar was, hijzelf een zware hartaanval kreeg en overleed. Hij heeft waarschijnlijk te hard gewerkt. Goudsblom kocht een perceel grond aan de Idenslaan. Er werd een huis op gezet en hij zette hier zijn tuinbouwbedrijf verder voort. Het laatste stukje Onderweg werd niet gesloopt. Wel echter werden de landerijen van broer Klaas en mij gekocht door de gemeente. Buurman Jn. Blom was toen een goede zestiger. Hij verkocht z'n huis met tuin aan Cees van Egmond die het meteen 'Boefjeshoeve' doopte.

Het echtpaar Blom vond onderdak in een huisje bij Jn. Huijg de hoefsmid aan de Heereweg. Ikzelf had al eerder de boerenoverall aan de wilgen gehangen om voortaan met assurantieperikelen bezig te zijn. Op Catrijp woonde toendertijd een oom en naamgenoot van mij, die schoenmaker was. Die had heel wat schoenen gelapt en tuigen van landbouwpaarden genaaid. Nu vond hij het welletjes en wilde z'n laatste jaren in ruste doorbrengen in het bejaardenhuis St. Jan ter Duin. Aldus gebeurde. Wij hebben toen zijn huis gekocht, mede omdat een verzekeringskantoor beter midden in een dorp past dan in de polder. De woning werd grondig verbouwd. Ome Piet was alleen, wij kwamen met z'n tiene. Dat werd natuurlijk passen en meten om voor

ieder naar genoeg een plekje te creëren. De werkplaats waar hij bijkans vijftig jaar het eerbare vak had uitgeoefend werd nu een bescheiden kantoor. De rammelende naaimachine en zovende uitpoetsmachine maakten plaats voor polissen en papieren van allerlei slag.

Achter was de stal van de geit. Die werd omgebouwd tot garage en waar de sik vele jaren onderdak had genoten stond nu een bejaarde auto. Naast het huis was een smal akkertje. In de zomer liep daar zijn geit te mekkeren. Broer Klaas en zus Alie kochten dat perceeltje en lieten er een huis op bouwen. Het huis aan de Onderweg verkochten zij aan de heer Koning. Wij verkochten 'de Haardstede' aan de heer Van Meer. De boerderij was matig onderhouden maar Van Meer heeft er iets moois van gemaakt.

Toen Klaas en Alie ook verhuisd waren, was de uittocht van de Onderwegse vrouwtjes compleet. Er woonde niemand meer op de oude stek.

Wel werd met algemene stemmen besloten dat het 'kransje' onverminderd door zou gaan. Dat gebeurde dan ook, zij het, dat er vanaf toen fietsen en auto's aan te pas kwamen. Jaren kwamen en gingen en omdat er nu eenmaal niets bestendig is op de aardbodem werd de club kleiner en kleiner. Steevast werd echter iedere verjaardag gevierd. Tenslotte bleven alleen buurvrouw de Klerk en Bertha over. De laatste tijd verbleef onze oude buurvrouw in Lauwershof en in zo'n geval is het met de gezondheid niet zo best. Vorige maand december 2004 viel voor 'Naatje' het doek.

Bertha (zij was de jongste) is nu nog alleen over en inmiddels 90 jaar.

Met iets van weemoed denkt ze nog wel eens terug aan de leuke traditie die 60 jaar heeft geduurd.

Herinneringen uit het leven van Petrus Johannes (Piet)Bijl over de periode 1915 tot ca. 1956

Broer Klaas was in 1910 geboren. Het zal dus een vreemde gewaarwording in 1915 geweest zijn dat mijn moeder na zo'n lange tijd toch weer in verwachting was. Op 5 december 1914 was ze 41 jaar geworden en ze zei later nog wel eens, ik had ook wel grootmoeder kunnen zijn. Er zullen wel niet veel 'spullen' meer geweest zijn. Moeder vertelde later dat ze de wieg van de 'Druyvens' hadden overgenomen. Die was dus 'gebruikt' voor Gert Druyven, de vader van Joop, Gert enz.

De oudste herinnering van mijzelf is, dat ik drie of hoogstens vier jaar zal geweest zijn, als vader of moeder jarig waren, ik te slapen werd gelegd in de 'binnenkamer'. In m'n geboortehuis aan de Laanweg waren zoals bij de meeste boerderijen twee kamers naast elkaar. Eerst de woonkamer daarnaast de 'binnenkamer' wat uiteraard de slaapkamer was. Echter ook in de woonkamer waren zoals bij alle woonhuizen op het platteland twee bedsteden in de woonkamer plus een krep (afgeleid van kribbe). De krep bevond zich aan het voeteneinde van de bedstede. Dwars boven het voeteneinde; een soort open kist als de baby te groot was voor de wieg en te klein voor een bed. Als het kindje's nachts moeilijkheden had, was moeder dichtbij om hem te helpen. Ik weet er niet van dat ik in de krep heb gelegen maar wel gewoon in het bed. Als vader of moeder jarig waren kwam 's avonds de familie op bezoek. Dan was het voor mij te reurig om te kunnen slapen. Als tegen bedtijd de visite vertrokken was, droeg vader mij terug naar het bed in de woonkamer. Dat heeft zo enkele jaren geduurd maar ik sliep altijd door tijdens de reis.

De woonkamer had eigenlijk een driedubbele functie, naast woonkamer werd de ruimte ook gebruikt als slaapkamer en keuken. In de kamer stond geen gewone kachel maar alleen een kolenfornuis. Omdat de ramen op het zuiden waren, was het nooit koud in de kamer.

Een ander voorval uit mijn vroegste jeugd was een traktatie van dr. Heringa. Het echtpaar Heringa – Schuiling had al twee dochters, Hanneke en Ingeborg (latere vrouw van dr. Risselada) Ingeborg was al vier jaar en toen kwam er nog een stamhouder Jouke. In die tijd was het de gewoonte als er een kind geboren werd, dat de familie en de goede bekenden op gebak trakteerden. Zo ook hier. De kennissenkring was blijkbaar uitgebreid, want er werd een enorme hoeveelheid taart bezorgd. Het gezin plus de verpleegster konden het allemaal niet verwerken. Dokter wist echter

Klaas en Piet Bijl

dokter Heringa

wel raad. Hij nodigde alle kinderen uit de omtrek uit om op visite te komen. Dat was niet tegen dovenmansoren gezegd. De hele meute uit de omgeving was op een woensdagmiddag om drie uur present en ieder kreeg een gebakje. Ik was nog maar drie jaar maar ik weet het nog goed.

Van jongsaf aan heb ik ook altijd interesse voor muziek gehad. In die tijd was het op zondagmiddag om ± één uur à half twee altijd druk met wandelaars van Schoorldam naar Schoorl en om ± vijf uur weer retour. Buurtverenigingen uit Amsterdam en de Zaan kwamen met plezierboten en meerden af bij de steigers van Schoorldam. Dan te voet naar het speelduin in Schoorl. Vaak was er een muziekkorps(je) bij die gaandeweg een vrolijk wijsje speelde. Dat vond ik prachtig. Als ik ze hoorde aankomen liep ik ze al tegemoet waar nu de apotheek is. Vlak naast de muzikanten, hoe luider ze speelden hoe mooier ik het vond. Als het nummertje uitgespeeld was, ging ik weer naar huis.

Met de buurjongens werd natuurlijk gespeeld. Jac. den Das woonde waar thans eetcafé 'De Koperen Lantaarn' staat. Piet Ruis die vlak naast ons woonde. Piet Ob-

dam in de Nollen en vooral Piet Stam die met z'n vader en Bertus z'n broer (de later schoenmaker) en z'n zusjes Nel en Trien. Die woonden precies tegenover ons.

Op zondagmiddag kreeg ik één cent zakgeld. Die cent werd meteen besteed bij Áaltje de Vries die een kruidenierswinkel runde met haar ongetrouwde dochter Trien aan het Groene Laantje. Het huis staat er nog (foto: oude ansichten Schoorl blz. 85). Men zegt wel eens , je kunt je geld maar één keer besteden. Daar was ik mij ook zeer wel van bewust. In de winkel was een keur aan snoep wat allemaal één cent kostte. Er was stokzoethout, drie soorten drop, likkoekjes, toverballen en nog veel meer. Wat was dat ontzettend moeilijk om een keus te maken. In de zomer ging op zondagmiddag steeds de heer Groothof uit Schoorldam met een witgeschilderde handkar voorzien van luidklinkende bel naar het speelduin. Als ik een keer een ijsje wilde kopen, kreeg ik 100% opslag op mijn weksalaris. Het laagste tarief van de ijsco was n.l. twee cent.

Vaak was ik te vinden bij het 'station'. In de eerste helft van de twintiger jaren was het nog de bloeiperiode van de tram. Die vervoerde passagiers en goederen van Alkmaar tot Schagen. Eén van de voornaamste stations was Schoorl. Vrijwel de hele gemeente was aangewezen op de tram. Voorheen ging men met de boot naar Alkmaar. Dat was wel leuk, maar de trip duurde een uur. Met de tram was je met twintig minuten over. Ook het goederenvervoer telde mee. Bouke Minkema was toen de 'witkiel'. Hij zorgde met paard en wagen dat alles op de bestemde plaats kwam.

Ook de post maakte gebruik van het ijzeren paard. 's Morgens om half acht een zak vol brieven en 's middags om een uur of vijf de avondpost die ook nog weer bezorgd werd. Alle dagen ook zaterdag werd de post twee keer per dag afgeleverd. Zodoende is het

café Den Das, Laanweg 55

geen wonder dat ik er vaak te vinden was. Vooral als de tram arriveerde was het altijd een drukte van belang. Niet alleen de passagiers en de goederen die in- en uitgeladen werden was voor mij interessant.

De meeste belangstelling ging van mij uit naar het geweldige monster vooraan, de locomotief, dat geheimzinnige apparaat. De stoker met z'n zwarte gezicht gooide dan scheppen kolen in het vuur. De locomotieven hadden allemaal namen: aap, ezel, neushoorn en andere. Er was ook een vierkante, die z'n buik ging schuil achter een scherm. Broer Klaas had die al 'de kist' genoemd en die naam nam ik gemakshalve maar over.

Broer Klaas was vijfeneenhalf jaar ouder dan ik. Met hem heb ik nooit gespeeld. Niet alleen het grote leeftijdsverschil was hiervan de oorzaak. Onze aard was ook verschillend. Klaas hield zich strikt aan de wetten en regels. Hij zal zelden een vermaning van vader hebben gehad. Ik was wat lossier met alles, wat hij dan weer moeilijk verwerken kon. Zodoende botste het nogal eens in m'n kinderjaren.

Toen we later beiden volwassen waren, was er geen vuiltje meer aan de lucht. We hebben altijd naast elkaar gewoond in goede harmonie. Wel hebben Klaas zowel als Alie zich altijd bezorgd gemaakt om hun jonge en enigszins lichtzinnige broertje. In de kinderjaren was dat normaal maar ook later kon ik soms merken dat ze me ietwat wilden bijsturen. Op politiek gebied hadden Klaas en ik ook niet precies dezelfde ideeën. Hij neigde iets naar de liberale kant en ik naar de sociale.

In de tijd dat ik aan de Laanweg woonde, was het altijd 'reurig' bij ons. Het eigenlijke gezin was zeker voor die tijd niet groot, zus Marie en Alie, broer Klaas en ik; dat waren dus vier kinderen. Echter er was haast altijd

wel meer. Moeder had steeds een dienstbode en vader een knecht. Bovendien was Jan Bakker vaak tijdelijk in dienst. Die was vrijgezel en moest zelf z'n potje koken. Als hij bij ons werkte, schoof hij gemakshalve immer aan met de middagmaaltijd.

Als er in die tijd een huis gebouwd werd in Schoorl, kwam het materiaal hiervoor haast altijd per schip aan. Stenen, rivierzand, kalk en pannen, het kwam allemaal uit Alkmaar en werd gelost aan de Damsloot. Bijna altijd sloot vader een deal met de aannemer en zorgde dan voor het verdere vervoer

boven:
Schoolfeest onderweg langs de Damsloot richting het Zandduin van Schoorl, 1909
(Regionaal Archief Alkmaar)
onder:
de zojuist gearriveerde tram ('de kist') bij het station van Schoorl

de boerderij tegenover het
Dr. Heringalaantje, Laanweg 41

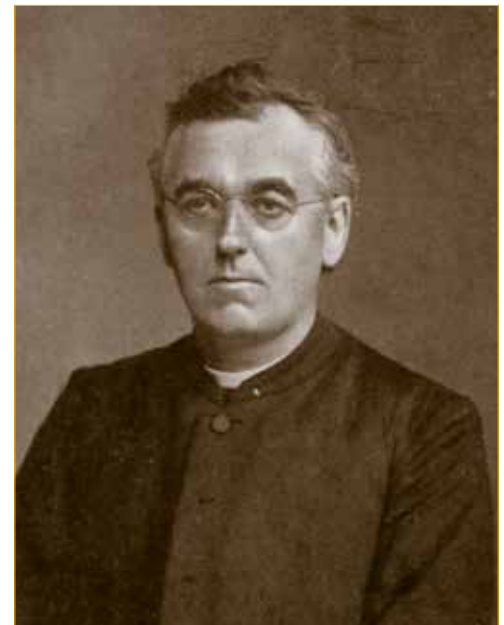
naar de plaats van bestemming met de ketenwagen. Het veehouders- en tuinbouwbedrijf eisten ook zoveel aandacht op, dat vader en de knecht geen tijd hadden voor het stenenvervoer en dan werd Jan Bakker opgeroepen.

Ook weet ik nog heel goed dat kort na de Eerste Wereldoorlog meisjes uit Duitsland kwamen. Die waren ondervoed en kwamen een half jaar aansterken. Eerst kwam Trees en later Poldie. Die hadden ongeveer de leeftijd van Alie. Vooral Trees kon goed zingen, dus de Duitse liedjes schalden door het huis, ik kende ze ook allemaal en zong vrolijk 'O Tannenbaum' mee. Later is ook Cristien Roelofsen uit Purmerend een half jaar bij ons ingekwartierd geweest. De familie Roelofsen waren kennissen van ons en Cristien een beetje zwak, kwam bij ons aansterken.

Ik herinner me nog goed dat vader en moeder 12½ jaar getrouwd waren. Dat werd thuis gevierd. Vader had in die tijd Simon Rol als werkman. Die kon goed spitten en schoffelen maar hij kon ook mook spelen. De kamer stampvol met bruiloftsgasten en vlak naast de deur stond Rol te spelen.

M'n kinderjaren heb ik altijd met plezier doorgebracht mede door de dienstbode die we toen hadden Marie Burger die altijd vrolijk was. Zus Marie was al lang van school af. Mei 1922 liet zus Alie de schooldeuren achter haar dicht. Broer Klaas nam in 1922 mij mee naar de Petruschool. Toen kwam er een eind aan mijn vrije leventje. In 1923 had broer Klaas er zes schooljaren opzitten en ging vader helpen. Piet de Wit, de knecht kreeg 'eervol' ontslag en belandde weer bij een andere boer.

Ikzelf was nog maar amper op school toen vader een keer tegen mij zei: ik heb je opgegeven en je ben aangenomen als misdienaar. Uiteraard werd er geen commentaar verwacht. Ik wilde zelf ook wel dus dat onderwerp verliep vlot. Feitelijk was ik nog maar 'adjunct'. Eerst kreeg ik les van de hoofdmisdienaar over wat er zo al wel van je gevraagd werd, dat was Bertus Krimp. Een zeer belangrijk onderdeel was het Latijn waaronder de lange confiteor die helemaal uit het hoofd opgezegd diende te worden. Na de 'cursus' nam pastoor Nieman het examen af en verklaarde mij voor geslaagd.

pastoor Nieman, 1917

interieur van de R.K. Kerk te Catrijp, begin 20^e eeuw

Allerwege felicitaties en ik was zo trots als een pauw. De 'werkzaamheden' waren in die tijd nog vrij omvangrijk. Bij alle diensten in de kerk moesten wij aanwezig zijn. Alle gezongen missen plus lof en vesper waren we met z'n vieren. De 'stille' missen twee en alleen communie uitreiken om zeven uur 's ochtends één misdienaar.

Ikzelf moest ook wel eens misdienaar zijn om zeven uur bij het communie uitreiken. In de winter was het dan nog helemaal donker als ik van huis ging. Je was natuurlijk nuchter en de 'stikkebuul' was mudjevol brood. Omdat ik 's middag op school overbleef moest er dus brood voor de hele dag meegenomen worden. Dat communieuitreiken was tot half acht. Ik had altijd een geweldige honger en mocht dan altijd bij ome Piet en tante Pietje die schuin tegenover de kerk woonden m'n brood opeten. Steeds was er een warm kopje geitenmelk bij. De eerste keer dat ik die melk kreeg was het wat vreemd maar toen ik er eenmaal aan gewend was, smaakte het wel goed. Donderdagavond was er altijd lof, ook dan moest ik wel eens dienen. Om half vier

ging de school uit, behoudens de keren dat ik schoolblijven moest, dan kwam er nog twintig minuten bij. Als het mijn beurt van dienen was mocht ik ook altijd in die tussentijd bij oom en tante bivakkeren. Wel werd als tegenprestatie verwacht dat je diverse klusjes klaarde. Dat was dan o.a. takjes breken voor de aanmaak van de kachel. In de herfst de geit naar de bok brengen. Hark Dekker was de trotse eigenaar van de dekbok. Hij woonde aan de Achterweg, wat thans Ezeltjeshof is. Er hing een vreemde lucht in het bokkenstalletje. Hark zelf stonk al even erg als de bok.

Ook bracht ik gerepareerde schoenen terug naar mensen die in de buurt woonden. Tante Pietje was eigenlijk op Aagtdorp bij haar broers ome Klaas en ome Jan. Opa Bijl had vijf dochters maar vier waren al vertrokken. Tante Grietje, tante Mandje en tante Anna verdwenen achter de kloostermuren. Tante Trijntje had een droevig leven. Van kinds af aan een zwaarmoedige natuur wat langzamerhand overging in geestesziekte. Ze zei bijna geen woord meer en wilde ook niet eten. Dat werd steeds

erger, ze kon niet meer in 't gezin blijven en werd naar 'Duin en Bosch' in Castricum gebracht. Duin en Bosch bestaat nog steeds.

In die jaren was ik gek op lezen. Dat wil zeggen op verhalen. Want politiek of andere onderwerpen interesseerde me niet. Ome Piet las 'De Katholieke Illustratie' een weekblad met altijd mooie foto's en verhalen. Dat was een kolfje naar mijn hand. Bovendien had hij op zolder oude jaargangen van de K.I. Rijp of groen alles was van mijn gading. Zo is de Duinstreek voor het eerst verschenen toen ik zeven jaar was. De feuilletons die er in stonden heb ik allemaal gelezen, de essentie er van uiteraard vaak niet doorhebbende, maar dat drukte de pret niet. Wel was ik zo slim om het feuilleton op een onbewaakt moment door te nemen want vader en moeder vonden me uiteraard te jong voor grote-mensen-verhalen. Ik weet nog dat het eerste vervolgv verhaal in De Duinstreek 'De Predikant van het Zeedorp' als titel had.

Meester Tromp had een kleine bibliotheek van kinderboeken in Schoorl. Ik denk dat toen ik in de vierde klas zat, ik wekelijks een boek mocht lezen en ruilen. Het eerste boek ik dat kreeg heette: Het Hol in het

pastoor Nieman, meester Tromp, Aaltje Schermer

Bosch. In één dag las ik de boeken uit. Ook Robinson Crusoe kwam natuurlijk aan de beurt, dat was wel één van de mooiste kinderboeken. Stripverhalen was ik ook gek op. Wekelijks kwam Bertus Stam de ronde doen met petroleum. In die tijd waren petroleumstellen naast de kolenfornuizen aangewezen om de warme hap klaar te maken. Stam had een platte wagen en paard. Hij had allemaal vierliterblikken die hijzelf van de grossier betrok. Die waren automatisch gevuld met petroleum. Alle weken bezorgde hij ook meteen een blaadje 'De automaat' betrekking hebbend op de branche. Onderaan stond altijd een stripverhaaltje: Hoe het pijpje drop vergaat leest u in de volgende automaat. Die verhaaltjes waren altijd ontzettend mooi, dus ik keek iedere vrijdag altijd met verlangen uit naar Bertus Stam. Het was een saaie houderige man en als hij in de verte naderde kwam de penetrante petroleumgeur je al tegemoet. Niettemin was ik blij als hij kwam om 'pijpje drop'.

Voetballen deed ik graag. In de middagpauze op het schoolplein en ook thuis. Tegenover supermarkt Groot was een mager weilandje waar niets op groeide. Daar was ik ook vaak met de jongens uit de omtrek bezig. M'n grootse zorg was altijd om de rechterklomp heel te houden tijdens de wedstrijd, want het ging er vaak hard aan toe. In mijn enthousiasme soms een scheur in de kap, maar het gebeurde ook wel in het heetst van het gevecht dat de hele kap een luchtsalto maakte. Dan kwam de zware gang naar vader of hij de klomp wilde maken.

Toen ik vijftien of zestien jaar was kon je voor een gering bedrag klompenbandjes kopen die je heel makkelijk op de klomp sloeg, maar die waren er toen nog niet. Vader keek nooit blij als ik met deze boodschap bij hem kwam. Niet alleen dat hij het altijd druk had, maar het gepruts

met een ijzerdraadje en spijkertjes lag hem helemaal niet. S.V.V. de Schoorlse voetbalclub, heb ik vrijwel vanaf het begin gevolgd. Het allereerste hebben ze één of twee keer gespeeld op het grote erf van buurman Bruin, waar thans de acht leuke huisjes in een half rondje staan van 'Ons Genoegen' bij het begin van de Voorweg. Daarna is er nog een poos gespeeld bij de Nollen achter het doktershuis. Uiteindelijk op het sportterrein. Heel vaak ging ik kijken op zondagmiddag. Het eerst kwartier met veel aandacht, daarna verslapte de animo.

In 1921 ging onze vrolijke dienstbode ons verlaten. Zij had kennis gekregen aan ome Kees een broer van mijn vader. Die had een landbouwbedrijfje gekocht in Bergen aan de Oudtburghweg. Het stel ging trouwen en vestigde zich daar. Zodoende werd de dienstbode Marie nu tante Marie. Ofschoon de karakters van het jonge paar

sterk verschillend waren, hebben ze toch altijd een goed leven met elkaar gehad. Ome Kees was ernstig ingetogen en ietwat zwaar op de hand. Tante Marie daarentegen was altijd opgeruimd en vrolijk. Van het begin af aan ben ik altijd met de vakanties bij hun te logeren geweest. Steeds te voet, ik leerde pas fietsen toen ik al van school af was. Tante Marie hield veel van 'warskippen' (het Westfriesse woord voor logeren). Onze oudste kinderen zijn later ook nog bij hen te 'warskip' geweest.

Op school heb ik altijd naast Gert van Assem gezeten in tweezits banken. In 't midden het inktpotje voor gezamenlijk gebruik. Iedereen schreef met kroontjespenen. Ik was een jaar of vijftien of zestien toen de eerste balpennen kwamen. Gert en ik konden goed met elkaar opschieten. Onze capaciteiten lagen ook vrijwel gelijk, in aardrijkskunde en geschiedenis was Gert

klas in de tweezitsbanken met meester Tromp

links naast de kerk het dak van de school en de woning voor het schoolhoofd

wat beter. Met lezen en zingen was ik hem weer de baas. Gert was rustig en ik ongedurig. Ik vond het heerlijk als ik voorlezen mocht, maar het was een kwelling voor mij als er een 'zwakke broeder' moest lezen. Zo iemand moest ieder woord eerst bekijken en dan nog vaak hikkend het eruit persen. Achtereenvolgend had ik eerst juffrouw Ten Bosch, daarna meester Driehuis, juffrouw Zouterelle, juffrouw Boots en uiteindelijk meester Tromp.

Ik kon altijd moeilijk stilzitten. Dat bereikte wel z'n hoogtepunt bij juffrouw Boots in de vierde klas. Die werd als achttienjarige kersvers van de kweekschool waar ze de theorie had geleerd voor de haaien geworpen. Ze had twee klassen, de derde en de vierde. Ik was in die tijd een ontzaglijke draaitol. Dat was natuurlijk alle dagen zo. Zij als 'groentje' voor twee klassen geplaatst waar ze haar handen meer dan vol aan had. Als er dan zo'n belhamel bij is, die nooit stil kan zitten is het geen wonder dat zo'n ongezeglijk joch haar mateloos irriteerde. Ze was dan op van de zenuwen en ik werd 'uitgenodigd' om mij te verwijderen.

Dan kwam meester Tromp er aan te pas en ging het in ijltempo naar het kolenhok aan het eind van de gang. Het is zelfs zo vergekomen dat ik een maand lang dagelijks een schriftelijk verslag van m'n doen en laten meekreeg om het thuis aan vader te overhandigen.

De straf die ik van vader kreeg viel wel mee. Waarschijnlijk dacht hij aan z'n eigen jeugd toen hij ook niet stilzitten kon. Die episode heeft betrekkelijk kort geduurd want toen ik in de vijfde klas bij meester Tromp kwam was ik al heel wat rustiger. Prachtig vond ik het dat meester Tromp zeer actief was op de wekelijkse zangles. Hij leerde ons de grondbeginselen van het notenschrift. De ene week werden er vaderlandse liederen gezongen zoals: Waar de blanke top der duinen, Wilhelmus van Nassauwe en Wie Neerlands bloed door d'aderen vloeit. Die laatste was kort tevoren nog het volkslied geweest en nu vervangen door het Wilhelmus.

De andere week zongen we 'gewone liedjes' zoals 'In 't groene dal in 't stille dal',

‘het karretje dat op de zandweg reed’ en ‘van de herders die genoten op de grote stille heide’. Ook liet hij wel eens tweestemmige solo’s zingen. Ik heb zelf wel eens bas gezongen met Nel Rietveld sopraan. Jan Schotvanger en Corrie Zoon (een zus van Wout) zongen ook heel mooi met z’n tweeën.

Toen de katholieke school gesticht werd in 1914 ging zonder slag of stoot de katholieke jeugd over van de openbare naar de katholieke school. Niemand protesteerde, terwijl daar soms toch wel reden voor was. Zoals de van Assempjes. Die woonden op Aagtdorp. Die liepen de openbare school voorbij, dan waren ze nog maar halfweg. Zo ook de Zoontjes op Schoorldam, die woonden vlak bij de openbare school aan de overkant van het kanaal. Zij moesten altijd over de brug om naar Catrijp te komen. Achteraf gezien is het waarschijnlijk niet alleen de keus geweest van vader en moeder Zoon om katholiek onderwijs voor hun kinderen te kiezen. Ze waren natuurlijk niet gelukkig met het tweemans schoolje van meester Dijken en het onderwijs van meester Tromp stond al zeer goed bekend. Tromp was een veelzijdig man. Hij was muzikaal maar ook geïnteresseerd in de politiek waar hij ook vaak over vertelde, uiteraard door een roomse bril bekeken.

Hij wist veel van planten en bloemen. Om twaalf uur was het etenstijd en om half twee begonnen de lessen weer. Op één dag in de vier weken, ik meen van dinsdag vroeg hij wie er interesse in had om in dat middaguur planten te plukken langs de weg en mee te nemen naar school. Dan was het om half twee eerst een half uur biologie. Hij vertelde dan de naam en de bijzonderheden stuk voor stuk van de oogst die binnengekomen was. Gymnastiek hebben we tot mijn spijt nooit gehad. Het was mei 1927 toen ik zes klassen doorlopen had en dan mocht je van school. Ik was toen elf jaar dus eigenlijk nog jong. De meeste klas-

genoten waren dan al twaalf jaar en gingen stoppen. Vader en moeder oordeelden dat ik nog wel een jaartje door kon gaan en zodoende heb ik nog met enkele jongens de zevende klas gehad.

Op 1 mei 1927 werd ik ‘groot aangenomen’ de plechtige H. Communie. Na een wekenlange voorbereiding was het dan zover. Het was traditie dat ‘de geloofsbelijdenis’ een ellenlang saai verhaal waar je de helft niet van begreep, uit je hoofd moest opzeggen. Die ‘eer’ was weggelegd voor degene die misdienaar was. Toevallig waren in onze club twee koorknappen. Dirk Meereboer en ik, dus toen moest er geloot worden en ik was de ‘gelukkige’. Thuis was het natuurlijk groot feest. Iedereen kwam feliciteren, de ooms en tantes. De burens, katholiek of niet katholiek, ieder had een cadeautje mee, dus ik had een prachtdag.

Vanaf m’n tiende jaar was ik al in het arbeidsproces ingedeeld. Ik leerde melken en moest van toen af in de zomer alle woensdag- en zaterdagmiddagen werken op de bouw. Vader telde van alles: witte- en bruine bonen, grauwe- en groene erwten, spinazie, andijvie, sla en snijbonen, haver (paardenvoertje) veldslag, in de volksmond ‘vet’ Oost-Indische kers en bloembollen. Ome Piet Nuijens die aan een zuster van mijn grootmoeder was getrouwd, woonde aan de Kerkweg in Limmen. Die had vader aan plantgoed voor bollen – al voor zijn huwelijk- tegen een redelijk prijsje aangeboden. Ome Piet telde niet alleen zelf bollen, maar hij was ook commissionair.

Zodoende bracht vader in de zomer altijd met paard en wagen de leverbare bollen naar hem toe. In m’n kinderjaren ben ik ook een aantal keren mee geweest. De eerste jaren gebeurde dat met de witte ket voor de wagen.

Die was sterk, bijna zo groot als een paard, maar geen hardloper. Hij had z’n vaste

gangetje en lieve woordjes of schelden of de zweep, niets kon hem uit z'n ritme brengen. Zodoende was dat jaarlijkse evenement wel interessant maar de rit duurde eindeloos lang. Met twaalf jaar van school kwam ik in aanmerking voor de lichte klusjes. Vader teelde groene en grauwe erwten, witte- en bruine bonen. Van ieder soort ongeveer honderd kg. Na het dorsen op een dorszeil met de dorsvlegel de erwten in augustus, de bonen in september of oktober waarna ze uitgezocht werden. Dit gebeurde 's avonds door het hele gezin. Midden op tafel stortte vader dan een partij erwten. We hadden kaaszetters halfroond houten bakjes. Dan sorteerden we de erwten en bonen. De wormstekelige apart. Die moesten naar de molen van Dirk Duin, zoals reeds elders is verteld. Het meel werd vermengd met het maïsmeel en lijnmeel, aanmaken met water een lekkere slobber voor de koeien.

Frans Kaandorp

huis van de familie Kaandorp aan de Oudendijk 9
Frans en Heintje kregen twaalf kinderen; Kees, Piet, Siem, Riet, Jan, Agaath, Frans, Jaap, Tiny, Klaas, Cor en Henk

Toen ik goed en wel van school was, heb ik nog in de zomer van een korte vakantie genoten. Ik mocht toen drie dagen te warskip (logeren) bij Jn. Zomerdijk die met z'n twee zusters Anna en Lies, alle drie ongetrouwd een vrij groot veehouderbedrijf runden. Op donderdag was het marktdag in Schagen. Dan kwamen daar alle boeren uit de wijde omtrek niet alleen om hun overvloedige vee

te verkopen, maar ook werden dan de benodigdheden voor het bedrijf ingekocht. Schagen was een klein rustig stadje maar op donderdag was alles in rep en roer. De vele café's op het Marktpllein waren stampvol. Verzekeringsagenten, vertegenwoordigers van diverse banken, handelaren in veevoer en alle mogelijke landbouwattributen hadden allemaal hun vaste stek in een bepaald café. De hoefsmid had het altijd extra druk op donderdag. Jan Zomerdijk ging uiteraard ook altijd op donderdag naar Schagen. Toen ik daar logeerde mocht ik mee met de dresseerkar, een tweewielig wagentje. Hij stalde in café Huibers. We drentelden wat op de koeien- en schapenmarkt. Hij kocht een rol puntdraad en een bos koetouwen. Toen gingen we de gelagkamer binnen. Jan nam een klein glaasje en ik kreeg een flesje cider dat heerlijk smaakte. Dat was een leuke donderdagochtend.

Geweren had ik nog nooit van dichtbij gezien. Jan Zomerdijk had er één. Op een avond tussen licht en donker ging hij op jacht. Er was een zeer groot erf bij de boerderij. Ik mocht mee. De bedoeling was een haasje te schieten, maar tot mijn grote spijt liet geen langoor zich zien.

In september 1924 was er een grote openbare verkoping in café De Rode Leeuw. De boerderij aan de Onderweg en diverse percelen weiland werden geveild. Vader kocht de boerderij met aangrenzende krocht. Die krocht heette 'De Bieren'. Niemand weet precies hoe men aan die naam De Bieren is gekomen. Op 1 mei 1925 was de feitelijke overdracht van de hoeve. Toen gingen we dus verhuizen van de Laanweg naar de Onderweg. We kwamen nu vlak bij het land te wonen wat het voornaamste voordeel was. Een ander voordeel was dat vader nu eigenaar was en dat hij tot heden het huis aan de Laanweg huurde van de familie Dapper. Toen wij vertrokken waren van de Laanweg, kwam het pas getrouwde stel Frans

Kaandorp en Heintje Ory in de boerderij wonen die zij huurden van de familie Dapper. Het volgend jaar werd daar een zoon geboren, Kees. Kort daarna kocht Frans Kaandorp twee akkers aan de Oudendijk, liet daar een huis op bouwen en ging daar uiteraard wonen. Daar zijn nog negen Kaandorpjes geboren.

In 1927 of 1928 trouwde Steef Dapper en kwam aan de Laanweg te wonen. Als wij daar gebleven zouden zijn, zou de huur toch opgezegd worden tegen die tijd wat nu dus werd voorkomen.

Het derde winstpunt was dat de stolp groter was dan de vorige, zodat er nu meer vee gestald kon worden, de dors en de hooiberg groter waren.

Echter zoals altijd en overal, er waren ook nadelen. Aan de Laanweg was achter de koeien een heel goede pomp die altijd volop water gaf als je zwenfelde. Ook aan de Onderweg was halfweg de koegang een pomp maar die weigerde dienst. Wat je ook deed, er kwam geen water. Gelukkig was er een buitenpomp en die deed wat er van hem verwacht werd. Wel moest het apparaat bij winterdag goed ingepakt worden. In de boet stonden vier koeien, evenals in huis was er een goot voor hun koppen. Met houten gootjes werd het opgepompte water naar de goot voor de koeien getransporteerd. Twee keer is het voorgekomen dat de pomp door extreme kou bevroren was. Toen moesten we met emmers water uit de beek halen, want de koeien moesten toch drinken.

Een ander nadeel was de temperatuur. De woon- en slaapkamer waren beide op het noordoosten. Nooit zon en er zijn diverse winters geweest dat met een felle oostenwind de kamerramen wekenlang dichtgevroren waren. We hadden een grote kachel (Goddin) die wel z'n best deed maar je kon niet zo hard stoken of het was nog niet lekker warm. In de vorige woning zaten ramen op

het zuiden en was het altijd behaaglijk. De boerderij was groter dan de vorige, maar er was toch nog te weinig stalling. In het ouwe boetje had vader met een paar bielsen een noodstal gemaakt voor twee koeien. Voor de pinken was helemaal geen plaats. Die moesten met z'n drieën of vieren buiten blijven, zij het dan dat ze met strenge kou nog onder een afdakje terecht konden.

Eerder is reeds vermeld dat ik met twaalf jaar van school kwam. Dat was in 1928. Jn. Blom sr. was al jaren werkman bij ons. Die is toen nog één jaar bij ons blijven werken tot mei 1929. Tot nog toe ventte vader, met de hondenkar en broer Klaas op de fiets, de melk uit. Daar kwam nu verandering in. Klaas ging van nu af volledig op het land werken en ik moest op de fiets met een tien liter busje aan het stuur en pakjes boter in de tassen bij het achterwiel de buitenwijken doen. Het was toen om vijf uur opstaan, naar het land de koeien melken, omstreeks kwart over zeven weer thuis, broodeten, omkleden en om kwart voor acht op pad om melk uit te venten. Rond tien uur was dat gebeurd. Ik noteerde de klanten die één

boerderij 'De Haardstede' met rechts een als boet gebouwd huisje, Onderweg 14

keer per week betaalden. Een kopje thee of koffie met een 'koppiestik' (een snee brood) en voor de rest van de dag werken in het weiland of op de bouw.

Zus Marie trouwde in 1929 op 25 april met Arie Meereboer. Dat was een dubbele bruiloft, want Cor Meereboer, een zus van Arie, stapte ook in het bekende bootje met Frans Seignette uit Heemskerk. De kerkelijke plechtigheid werd voor een groot deel verzorgd uit eigen gelederen. Het werd een plechtige H. Mis met drie Heren. Heerneef Bijl was de celebrant, bijgestaan door pastoor Nieman als diaken en Kees Meereboer, broer van Arie als subdiaken. Er waren vier misdienaars, Gerrit, Simon en Dirk Meereboer en ondergetekende. De bruiloft was op de dors van de boerderij van Meereboer (thans de Driehoek). Arie Meereboer had een boerderij gehuurd van Bijman in Oudorp. Hij was in militaire dienst geweest. In die tijd moesten alle soldaten na het beëindigen van de dienst, enkele jaren later weer terugkomen voor een week of drie. Dat waren de z.g. herhalingsoefeningen om bij te blijven. Arie en Marie waren koud een maand getrouwd en toen werd hij al opgeroepen. De kazerne was in Amersfoort. Die drie weken ben ik bij Marie geweest. 's Morgens en 's avonds de koeien ophalen en bij huis vastzetten.

Arie Meereboer en Marie Bijl met paard Cato

Dan gingen wij ze samen melken. Verder natuurlijk een oogje in 't zeil houden. Arie had ook drie schrammen (jonge varkens) in een hok. Die moesten uiteraard gevoerd worden. Ik kon het goed vinden met m'n zus en we zijn heel plezierig de drie weken doorgekomen.

Omstreeks 1930 kwamen de eerste bakfietsen op de markt. In 1932 kwam Klaas Veldt uit Bergen, wagenmaker van beroep, bij ons. Hij handelde in fietsen en bakfietsen. Wij reden voorheen met een kapwagen moeder en buurvrouwjes 's zondags naar de kerk. Kort tevoren had vader echter een brik gekocht. Een dichte wagen met veel glas. Daar konden vier mensen binnen zitten en broer Klaas of ik zat dan achter het paard te mennen.

Door de komst van de brik werd de kapwagen (een oud vehikel) overbodig. De nieuwe bakfiets kostte een paar honderd gulden. Overeengekomen werd met Veldt dat hij de kapwagen voor twaalfeneenhalf gulden zou overnemen, zodat de 'kop' van de te kopen bakfiets er af was.

Vroeger was de Damsloot de haven van Schoorl. Die werd vooral veel gebruikt voor de aanvoer van bouwmaterialen. Die kwamen altijd van de firma Stoel uit Alkmaar. Echter eind twintiger jaren verschenen de vrachtauto's. Die hadden het voordeel dat ze de stenen uit Alkmaar rechtstreeks naar de plaats van bestemming brachten. Het verkeer over de Rijksweg werd drukker. De ophaalbrug waarover men van het kanaal naar de Damsloot kwam was smal. Twee auto's konden elkaar niet te gelijk passeren. Dat werd een onthoudbare toestand. Nu er geen bouwmaterialen meer aangevoerd werden (pleziervaartuigen waren er nog amper) had de Damsloot eigenlijk voor de scheepsvaart geen functie meer. Zodoende besloot Rijkswaterstaat de ophaalbrug weg te doen (hij doet thans nog dienst in

de ophaalbrug over de Damsloot naar een tekening van Jo de Leeuw

Rustenburg) en via een duiker verbinding te houden met de Damsloot. De aannemer van het slopen van de brug met bijkomende werken hield vader een keer aan. Hij vertelde dat hij palen en schoeiing hout overcompletee had en dus te koop had. De prijs die hij er voor vroeg was niet gek. Men sloot de koop en wij haalden een paar wagens hout weg. Een maand later werd de aannemer failliet verklaard.

Ongeveer dezelfde tijd liep vader het op. Zoals met alle producten ging het ook met de bloembollen slecht. De prijzen voor de leverbare bollen varieerden zo'n beetje tussen één en anderhalve cent. Er kwam een keer een goedgebekte commissionair die vrolijk vertelde dat nu de prijzen iets aantrokken. Daarom wilde hij het hele partijtje leverbare bollen kopen voor twee cent per stuk wat toen een goede prijs was. Dat was in augustus. Vader stemde toe en de bollen gingen weg. In de bollenhandel was het de gewoonte en ook tegenwoordig nog dat op 1 november afgerekend wordt. Toen het zover was kwam er echter niets. Bij navraag bleek de commissionair failliet verklaard te zijn. Later bleek dat er verscheidene kwe-

kers zaken met hem hadden gedaan. Het einde van het faillissement was dat er geen baten waren; wij zaten voor ruim f 300,- in 't schip.

Toen ik zestien jaar was kwam het R.K. Verenigingsgebouw tot stand. Dat was vooral bedoeld om de toneelvereniging St. Genesius ter wille te zijn. Die had tot dan toe een gebrekkig onderkomen in de school. Men gaf altijd uitvoeringen met Pasen en Kerstmis die steeds zeer goed bezocht werden. Verder was

Het Verenigingsgebouw, Heerewg 154

zetafdeling in de drukkerij van
Cor Oldenburg, Laanweg 35

er ook een belangrijke reden voor de bouw van het project n.l. de jeugd 'thuis' te houden. Er kwamen twee grote biljarts en één tafelbiljart. Alle zondagmiddagen na de vespers tot 's avonds elf uur, was er gelegenheid voor de jongens vanaf zestien jaar om er gebruik van te maken. Ik was toen net zestien en was er als de kippen bij om te biljarten wat m'n lievelingssport was op zondagmiddag maar ook nog vaak op zondagavond.

Op 12 november 1932 waren vader en moeder 25 jaar getrouwd. Dat feit werd ook in 't Verenigingsgebouw gevierd. Het volgende jaar toen ik achttien jaar was, wilde ik leren dansen. Men kon terecht in café Hilbrand in Bergen (thans hotel Marijke).

Daar gaf Ben Min bijgestaan door een pianist dansles. We waren uit Schoorl met z'n vieren: Piet Stam (jongere broer van Bertus de schoenmaker) Piet Opdam uit de Nollen en Jan Oldenburg die vlak bij ons woonde. Jan Oldenburg was een jongere broer van Cornelis. Cor had een drukkerij aan de Laanweg en heeft vele jaren de Duinstreek gedrukt. Later overgenomen door Volkens en Leegwater. In 't voorjaar was het einde

van de dansles met een groot bal. Ieder was gepaard. Ik was toen met Bregje Timmer, een oudere zus van Jan Timmer.

Toen ik negentien jaar was werd ik opgeroepen om gekeurd te worden voor de dienstplicht. Ik werd afgekeurd wegens een kleinigheid. De beide kleine teentjes hadden een 'hoge rug'. De dokter die ons keurde vertelde dat het leger eigenlijk te groot werd, en dat men trachtte door streng te keuren dit wat af te remmen. In hetzelfde jaar (1934) werd ik in september ziek. Het liet zich nogal ernstig aanzien en na overleg met Heringa werd besloten een ledikant van het Witte Kruis te vragen. Dat gebeurde en ik lag na een paar dagen doodziek alleen in de voorkamer.

Het was voor de oorlog bij alle boeren de gewoonte dat als de koeien in 't voorjaar van stal kwamen alles schoongemaakt werd. Dan ging men aan het andere eind van de boerderij wonen.

Wij woonden ook altijd 's zomers op het 'staltje' het achterom. Het voordeel was dat de voorkamers niet gebruikt werden dus weinig onderhoud hadden. Het achterom was sober, daar kon je als je klompen droog waren, zo wel binnenlopen. Bovendien waren de mannen dan ook steeds dicht bij het werk dat altijd achter was. Omdat ik erg ziek was, kwam het goed uit dat ik daar alleen in de kamer lag, want dan heb je liefst niets om je heen. Dr. Heringa kwam alle dagen twee keer. Hij kon maar niet vinden wat voor ziekte of ik had. Na anderhalve week stuurde hij bloed op naar Utrecht en toen bleek dat het tyfus te zijn. Hele zware koorts tot 42° C toe, m'n hemd kletsnat van het zweet, het ledikant (het was van ijzer) stond helemaal te schudden. Als de koorts over was had ik een verschrikkelijke dorst. Het liefst ijskoud water.

Tyfus is, hoewel niet erg, toch besmettelijk. Mede omdat wij onze melk uitventten moest ik naar het ziekenhuis. Dat gebeurde

met een taxi. Vader en broer Klaas gingen de klanten af maar mochten zelf het eigenlijke werk niet doen. Daarvoor werd Doede Bootsma geschaggerd. Het afrekenen met de klanten deden vader en Klaas dan. Iedereen kocht evengoed melk van ons en niemand is er ziek van geworden. Toen ik eenmaal in 't ziekenhuis lag, heb ik amper meer koorts gehad. Iedere week werd er bloed opgestuurd naar Utrecht maar het antwoord was steeds positief. Eindelijk de derde week kwam het heugelijke nieuws: uitslag negatief! Na 22 dagen verblijf in 'Elisabeth' naar huis. Omdat de ziekte al bijna van 't lijf was toen ik er in kwam ging ik vlug vooruit. Ik lag in de Johanneszaal als jongste met 22 mannen. Toen de koorts voorbij was, had ik geen dorst meer, maar toen begon de honger te knagen. Tyfus is een ingewandsziekte en de darmen raken zo verzwakt dat men voorzichtig met voedsel moet zijn. Het eerste wat ik kreeg was een sneetje geroosterd brood. Dat sneetje was zo verschrikkelijk lekker, maar de honger natuurlijk niet gestild. Ik zou graag tien van die sneetjes willen hebben. Langzaam aan werd het dieet uitgebreider maar het hongergevoel is nog lang gebleven.

De kosten van het ziekenhuis waren toen f 3.- per dag. Dat werd dus f 66.- samen. Met de bijkomende kosten werd het totaal toch meer dan f 100.- Wel had vader in dezelfde maand vijf prachtige ramlammen verkocht voor f 8.- per stuk, dus dat dooide weer een beetje af.

Ik heb me in m'n hele leven nooit zo gezond gevoeld als in de periode na de ziekte. Eerder toen ik zestien jaar was, in de herfst van 1931 werd ik na een kleine proeve van bekwaamheid als aspirant-lid aangenomen door het kerkkoor. Meester Tromp de dirigent constateerde een lichte stem. Bij de vier-stemmige missen had men al eerste tenoren genoeg, zodoende werd ik bij de tweede tenoren geplaatst. Bij de drie-stemmige missen is de middenpartij een bariton.

Ik had liever bij de eerste tenoren willen meezingen, maar durfde dat als zestienjarig broekje niet te zeggen. Toen ik achttien was werd ik officieel als lid benoemd.

Na twee jaar werd ik gekozen als penningmeester, wat Henk Polle tot dan toe deed, maar er graag mee wilde stoppen. Er werd geen contributie betaald maar wel boete. De boete was bij verzuim bij het lof of vesper vier cent, bij de hoogmis tien cent en bij afwezigheid met de repetitie zelfs vijfentwintig cent. Het was geen leuke baan. Heel wat geschrijf en iedere maand de rekening presenteren bij de leden, en dat in de dertiger jaren toen iedereen een platte portemonnee had. Dat duurde tot de oorlog. Toen werd ik gekozen tot secretaris als opvolger van Dirk Dapper. Vele jaren heeft dat geduurd. Daarna voorzitter geworden tot 1965.

Ik had altijd een bijzondere band met Jaap Krimp. Het Gregoriaans zong hij altijd perfect. Vaak hebben wij met z'n tweeën voorgezongen. Hij beheerste het bijzonder goed, beter dan ik. Daarentegen had ik het geluk dat ik hem perfect aanvoelde. We stonden dan vlak naast elkaar en waren dan vrijwel een eenheid. In 1969 bedankte Jaap als directeur. Tot groot verdriet van hem werd het koor steeds kleiner en hij zag het niet meer zitten. We modderden een half jaartje door tot voorjaar 1970 toen Corn. Jonker interesse toonde en toen uiteraard blij werd binnengehaald. Nadat ik in 1965 afgetreden was als voorzitter was die functie steeds onvervuld gebleven. Jonker vond dat niet goed, dus ik was weer het haasje.

Ik had eerder wel eens gehoord dat als men vijfenvijftig was, men op het hoogtepunt stond van het vak dat men beoefende. Bij mij was dat wat het zingen betreft. Ongeveer vanaf m'n vijftigste tot m'n zestigste jaar is m'n stem op z'n best geweest. Toen ik zestig was, werd ik lid van het Schoorls gemengd koor. Dat draaide toen zo slecht, er waren maar twee tenoren. Ik heb daar

Schools gemengd koor voor de 'Rustende Jager'

vierentwintig jaar met genoeg gezongen. Rond die tijd deed ikdoor de week ook vaak mee met het Bergerkoor St. Cecilia. De meeste tenoren van dat koor waren jonge mannen die overdag moesten werken. Met Pasen 1998 heb ik bedankt voor Convocamus en op 17 augustus 2005 voor het laatst gezongen met het mannenuitvaartkoor. Toen was de uitvaart voor Rie Krimp – Louter.

Het rieten dak van onze boerderij moest zo af en toe gerepareerd worden. Dan werd rietdekker Jan Mors uit Bergen gevraagd voor herstel. Mors was niet oud maar 'oogde' wel oud. Een bruin, tanig gezicht, ontzettend grove, eeltige handen en een 'hoge rug' gaven niet de indruk van een vrolijke man. Als hij met z'n oudste zoon Arie voor een klus bij ons kwam, had het stel altijd boterhammen mee. Als wij om twaalf uur

warm aten, zaten zij bij ons aan een apart tafeltje en werden door moeder of een van mijn zussen van koffie voorzien zo ook 's morgens half tien en 's middags half vier. De gesprekken die dan gevoerd werden waren meest aan de zwaarmoedige kant. Mors had ook vier dochters die ik zo half en half kende. Een van hen (Bertha) zag ik wel eens want ze was zo af en toe voor hulp bij het gezin Jan Mekken, de vader van Kees en Nico Mekken. De oudste dochter van Mors (Nel) had verkering met Jan Louwe. Zij zouden voorjaar 1937 gaan trouwen. Zo'n bruiloft meemaken leek me wel wat.

In januari 1937 was er een toneeluitvoering in Bergen. Daar ging ik naartoe. Toevallig zat Bertha Mors daar ook. Omdat ik haar al zo half en half kende maakte ik in de pauze een praatje met haar. Ze vertelde dat

in 't voorjaar haar oudste zus ging trouwen. Gedachtig het gezegde: men moet het ijzer smeden als het heet is, vroeg ik of zij al een jongen had voor de bruiloft. Dat had ze nog niet. Nou zei ik dat wil ik wel zijn. Het was meteen goed. Ze waren met z'n drieën gekomen Trien, Bertha en Nel. Op de terugweg gingen Trien en Nel met elkaar en Bertha en ik samen. Dat was het begin. De bruiloft was op de dors van vader Mors. Trien was toen met Wim Wokke. De jongste zus Nel was alleen. Ze wilde ook wel 'gepaard' maar toevallig was er blijkbaar geen jongen in de omtrek die ambitie had. Opa Mors leefde toen ook nog en was overhuis bij z'n zoon en schoondochter. Hij was nog redelijk van gezondheid maar toch al 89 jaar wat iedereen verschrikkelijk oud vond.

We zijn ongeveer een half jaar met elkaar geweest en toen met wederzijds goedvinden uit elkaar gegaan. Daarna nog een poosje met Aagje Wester en Gre Klaver omgang gehad. In 1939 raakte de verkering weer aan. Vader Bijl werd erg ziek in 1940 en is op 25 februari 1940 gestorven. Hij keurde het goed dat wij serieuze plannen hadden.

In 1939 kwam de dreiging van oorlog steeds dichterbij. Alle mannen onder de veertig jaar die ooit soldaat geweest waren, werden weer opgeroepen. Dat waren Arie Meereboer, die met mijn zus Marie getrouwd was, Jan Louwe die met Bertha's zus Nel getrouwd was. Ook Bertha's oudste broer Arie, nog ongetrouwd moest het groene pak weer aan. Zus Trien had verkering met Wim Wokke. Wim en ik kwamen iedere zondagavond bij de familie Mors 'op bezoek'. Steevast kwam dan vrijwel de hele avond de dreiging van de oorlog ter sprake. Vader Mors, van natuur al zwaar op de hand, maakte zich grote zorgen. Dat was voornamelijk omdat zoon Arie en schoonzoon Jan Louwe beiden in 't groene pak' zaten. Tweede Pinksterdag 1939 zijn we met z'n zessen erop uit geweest. Wim en

Trien, Jan Schut met Afra Bijman en ik met Bertha. Wim wist in Alkmaar een chauffeur die een grote auto had. Die man reed ons ook omdat niemand van ons een rijbewijs had. De reis was naar Berg en Dal bij Nijmegen over de grote weg met aan weerskanten een rij bomen. Op ongeveer twee meter hoogte zat aan iedere boom een 'pakketje'. Er werd verteld dat als men op een knopje drukte alle bomen met zijtakken gelijk op de weg zouden vallen door springstof. Dat zou zo'n enorme ravage geven dat het totaal onmogelijk zou zijn om ons land binnen te vallen. Dat vernemende verhoogde uiteraard de stemming van de aanwezigen in de auto. We hebben een leuke dag gehad.

Aanvankelijk was het plan dat Wim en Trien in 1940 zouden trouwen. Bij Wokke was er iets, ik weet niet meer wat, dat dat niet kon. Zodoende werd besloten dat Bertha en Trien beiden in het bootje zouden stappen op 13 mei 1941. Alles was op de bon en de kledingmagazijnen bijna leeg. Ik moest een trouwpak hebben. We hadden niet bijster veel keus, want er hingen er maar een stuk of vier van mijn maat. Bertha en Trien konden voor hun bonnen nog wat lappen stof kopen en naaiden zelf de japonnen. De bruiloft was op de dors van vader

twee bruidsparen:
Wim en Trien Wokke-Mors
Piet en Bertha Bijl-Mors

en moeder Mors. Tevoren waren onze huwelijken al ingezegend door kapelaan Bijl uit Heiloo. Hij was een neef van vader en wilde dat wel doen. Auto's mochten niet rijden maar broer Klaas reed ons met de brik. Vader Wokke had een ket en een kapwagen. Die reed de echtparen Wokke en Mors en moeder Bijl. Vader Bijl was al in februari 1940 gestorven. De broers en zusters gingen allemaal op de fiets.

Op 5 mei, dus iets eerder, waren we al voor de wet getrouwd in het toenmalige gemeentehuis aan de Ruinelaan. Schuin daar tegenover was fotograaf Spandau gevestigd die meteen de trouwfoto maakte. Tijdens de bruiloft werd verteld dat Rudolf Hess een Duitse officier, gevlucht was naar Engeland. Dat was door de radio uitgezonden. Iedereen moest in 1940 z'n radio inleveren, maar bijna iedereen had geen radio. Wij 'vergaten' hem ook, en stopten hem onder in de hooiberg. Een aantal mensen ging nog steeds een stapje verder en zette hem in een donkere kast. Dat waren de brutaaltjes. Iedere avond om half zeven was er een uitzending uit Londen. Op 12 mei werd er doorgezonden dat Rudolf Hess in Londen was. Men dacht dat hij het niet eens was met de machthebbers in Duitsland en daarom vluchtte. Omdat iedereen de 'Krieg' spuugzat was, wisten we allen dat het nu snel voorbij zou zijn. Het nieuws verhoogde de feeststemming op de dors bij vader Mors. We wisten uiteraard toen nog niet dat het nog veel erger zou worden.

Om 22.00 uur 's avonds mocht er niemand meer buiten zijn. Zodoende werd om kwart over negen het paard voor de brik gespannen en ging het huiswaarts. Klaas stuurde en moeder, Alie en Bertha zaten 'binnen'. Einde bruiloft. Trien en Wim kwamen te wonen in 't begin van de Schermer aan de Noordervaart. Hij was al een poosje tevoren begonnen aan een handeltje in brandstoffen en petroleum. Dat bracht hij

rond met een wagen waarvoor twee ketten. Vader Bijl was een jaar tevoren gestorven en kort daarna ook zus Marie. Klaas en ik zetten het bedrijf voort en de opbrengst ervan deelden we in tweeën.

We hebben eerst enkele jaren pensioengasten gehad in de zomer. Het was toen bij alle boeren gebruikelijk om van mei tot november op 't staltje' te wonen, dat was het achtergedeelte van de boerderij. Dan bleven de voorkamers netjes. Bertha en ik gingen ook 'achter' wonen. Moeder, Alie en Klaas kwamen in het huis ernaast te wonen.

Zo kwamen we op 't idee om de voorkamers te benutten voor gasten. Alles was op de bon, maar omdat we zelf koeien hadden, was er melk. Melk kan je afromen en van die room boter en karnemelk maken. We hadden zelf nog een karn en ik karnde alle weken een partijtje boter en een liter of tien karnemelk. Van die ontroomde melk kun je kaas maken en zus Alie was daar heel bedreven in en heeft heel wat kaasjes gemaakt. Zelf teelden we aardappelen en groente. Omdat we zoveel zelf hadden, konden we de gasten altijd volop te eten geven en mochten ze de bonnen zelf houden, waar zij op hun beurt hun familie's weer blij mee maakten. Dat waren de 'pluspunten'. Uiteraard waren er ook 'minpunten'. De gasten hadden de beschikking over een woonkamer en een slaapkamer. In de woonkamer waren twee bedsteden en in de slaapkamer één. Zodoende konden we ten hoogste zes gasten hebben. Achter buiten was de 'plee' waar we allemaal gebruik van maakten. Bertha kookte achter het eten, wat altijd prima was en Alie met een wit schort voor bediende de logé's. Dat hebben we zo'n drie à vier jaar gedaan. In 1939 kregen we vaste verkering. Toen kon je alles nog kopen. Dat is ook gebeurd. Zus Alie kocht ondergoed enz. voor mij. Bertha en haar zus Trien zaten ook niet stil. Ze naaiden van alles en toen we trouwden hadden

we een heel goede uitzet. Beddenlakens enz. ruime voorraad. Toen we twintig jaar getrouwd waren was alles nog niet op. Een wasmachine kochten we niet, want die was er al. Die bleef staan in de boerderij en Alie en Bertha hebben er beiden gebruik van gemaakt. Alle weken op maandag wasten ze samen.

Zo ging dat eerste jaar voorbij.

Het volgende jaar, dat was dus 1942 kwam er gezinsuitbreiding. We hadden blijkbaar niet goed gerekend want we dachten dat er eind juni of begin juli een kindje zou komen. Het werd echter 24 juli. 's Avonds voelde Bertha de weeën opkomen. Even naar dr. Heringa. Die kwam op de fiets. Hij mocht wel autorijden maar kreeg zo weinig benzine dat hij alleen voor de verre klanten de wagen nam. In de nacht is Tiny geboren.

De volgende ochtend kwam Oeble Bootsma, die op oudere leeftijd een goede boterham in de 'muziek' verdiende, maar toen nog bakkersknechtje was bij bakker Notelman de dagelijkse portie melk halen. Zo trots als een pauw vertelde ik hem dat er bij ons een welgeschapen dochter geboren was. Dat was de eerste en later natuurlijk aan alle bekenden het heugelijke nieuws. Ik was zo verheerlijkt door onze dochter, dat ik dacht dat dit voor iedereen groot nieuws was en dat heel Schoorl dit ook zo zou ervaren. Doch al spoedig bleek dat het 'gewoon nieuws' was en dat de wereld normaal doordraaide. Bij buurman Blom die toen al telefoon had, belde ik naar Alkmaar voor kraamhulp.

Omstreeks de middag kwam Zuster Slijkerman die 's nachts ook bij ons bleef slapen. Op de fiets naar de drukkerij van Oldenburg aan de Laanweg om geboortekaartjes te laten drukken. Gelijk doorfietsen naar de pastorie voor het dopen. Dat gebeurde na de middag met de brik. In die tijd was het de gewoonte dat de kraamhulp 14 dagen bleef, dus bij ons ook.

Het is beslist geen lichte bevalling geweest, maar Bertha was toch met enkele dagen alweer heel goed. Zodoende had Zuster Slijkerman een 'makkie'.

Van de familie Butter uit Koedijk konden we een gebruikte kinderwagen overnemen. Een wagen met kleine wieltjes die er keurig uitzag. Enkele keren is Bertha ook met Tiny in de kinderwagen naar het consultatiebureau voor zuigelingen geweest. Dat stond aan de Laanweg. Dan kwam een aantal moeders met hun kinderen bij dokter Heringa. In de hal bleven dan de wagens staan. Op een keer kwam ze met Tiny terug en toen bleek dat het sierdekentje dat in de wagen achterbleef er niet meer was. Alles afgezocht maar niet gevonden. Het was een prachtig dekentje. Het zal wel meegenomen zijn door een andere moeder die even eerder aan de beurt was. Dat was een enorme teleurstelling waar we veel verdriet om hadden. Bertha was zo boos, dat ze nooit meer naar het consultatiebureau is geweest.

De eerste tijd gebeurde het nog wel eens dat het eten er weer uitkwam. Later was dat over. Het volgende jaar op 14 september werd de tweede dochter geboren, dat gebeurde midden op de dag, prachtig weer maar het kindje wat de naam Ria kreeg viel een beetje tegen. Tiny was een lekker mollig kindje en Ria was een 'schrookje', mager en ingevallen wangetjes, maar we hebben haar toch maar gehouden. Met beide bevallingen heeft Bertha het niet gemakkelijk gehad. We hadden nu Zuster Van Overmeren. Dat was een bekende want ze woonde in Schoorl en ik was eerder al eens een avondje met haar uit geweest. Evenals Zuster Slijkerman droeg ze een sluier, wat in die tijd bij gediplomeerde kraamverzorgsters altijd was. De eerste ochtend dat ze er was ging ze Tiny pap geven. Na het eerste schepje ging Tiny verschrikkelijk huilen, de pap was te heet. Evenals Zuster Slijkerman was zij ook 's nachts bij ons. Ze vertelde dat ze zo'n beetje half verkering had met Cor Nanne.

Op zondagavond zou hij komen. Toen het zondagavond was waren wij alle drie in spanning wat er gebeuren zou. De avond verliep maar Cor kwam niet opdagen. Corrie want zo heette ze, was vreselijk boos.

Ria, eigenlijk een beetje onooglijk kindje, knapte al spoedig op en werd snel een meisje dat gezien mocht worden. Het was oorlog en zoals alles, was ook textiel op de bon. Vooral omdat wij zelf melk hadden konden we vaak ruilen. Zo ook bijvoorbeeld bij Jac. Akkerman die aan de Boschmansweg woonde en nogal wat fruit teelde. Daar ruilde ik een pakje boter om voor tien pond appelen. Luiers waren er ook genoeg. Bovendien kreeg een vrouw in verwachting nog een extra bonnetje textiel. Dat kwam ook wel van pas want een ruim jaar later in oktober diende nummer drie zich aan. Dat was in de nacht van 21 op 22 oktober. De elektrische stroomvoorziening was al enkele maanden eerder 'uitgevallen' Gelukkig hadden we nog wat petroleum en kaarsen in huis. Dr. Heringa kwam 's avonds laat.

De totale verlichting in de kamer bestond uit twee kaarsen. Het was blijkbaar genoeg want even na middernacht had zoon Arie genoeg aan 't flikkerende vlammetje om kennis te maken met de wereld.

Ook nu kregen we natuurlijk weer de gebruikelijke cadeautjes. In die jaren was het gebruikelijk om taartjes te geven bij een geboortefeest. Dat gebeurde hier natuurlijk ook maar de bakkers moesten vaak noodgedwongen gebruik maken van surrogaat grondstoffen, wat wel te merken was aan de gebakjes. Als hulp werd ons toegewezen Marie Groot uit Warmenhuizen. Sluiers waren inmiddels afgeschaft. Ze droeg niets op haar hoofd.

Na enkele dagen werd ze weggeroepen door het consultatiebureau. Toen kwam Gre Blokker ook uit Warmenhuizen, die is er tot het laatst toe gebleven.

Vrijwel gelijktijdig kwamen er berichten uit

de steden, dat er daar op een afschuwelijke manier honger werd geleden. Er werd op Schoorl een comité opgericht om kinderen uit de stad tijdelijk te adopteren. In vergelijking met de steden was het hier nog niet zo slecht. Heel veel mensen wisten een hoekje grond te bemachtigen en konden hun eigen aardappelen en groenten telen. Zodoende kwam er een 'colonne' jeugd naar het platteland. Wij kregen twee meisjes toegewezen. De jongste heette Beppie. Haar vader had van de slager de transportfiets geleend waar een grote mand op was. Daar ging Beppie in, ze was drie of vier jaar. Het andere meisje heette Ans, die was vijftien of zestien jaar. Zodoende hadden wij al spoedig een vrij groot gezinnetje. Alie en Klaas kregen een jongen. Die heette Joop Beenakker.

Behalve onze 'pleegkinderen' had ook de Duitse Wehrmacht het oog laten vallen op onze boerderij. Het leek hun een leuk plekje om een deel van hun artillerie een genoeglijk onderdak te bieden. Freek Gutker was de schakel tussen de Duitse Overheersing en Nederland. Freek kwam op een ochtend met het 'verzoek' om de dors en de paardenstal te ontruimen. De dors stond natuurlijk vol met wagens, machines en gereedschap. Alles moest naar buiten. Een paard hadden we niet meer, dus de stal was leeg. Dezelfde dag na de middag arriveerde de colonne. Zes paarden op rij op de dors, hooi, haver en tuigen in de paardenstal. Buiten drie wagens en een stuk of zes soldaten.

Via via kwam er van de 'ondergrondse' een verzoek om bij tijd en wijle 'loge's' te ontvangen. Dat accepteerden we. Dan kwamen tegen de avond een paar jongens uit Alkmaar. Langs geheime wegen wist men vaak wanneer er razzia's in Alkmaar gehouden werden. Dat gebeurde altijd 's morgens. Dan werden alle wegen naar buiten afgezet zodat er niemand in of uit de stad kon.

Daarna werden alle huizen doorzocht en uitgekamd.

'Toevallig' vond men bijna alleen jonge kinderen en oudere mensen. Als alles achter de rug was en de kust weer veilig, gingen onze 'loge's' weer terug naar hun ouders.

Ook de hooizolder bleek in die winter nog uitstekend dienst te kunnen doen als slaapkamer. Uit Haarlem, Amsterdam en zelfs Den Haag kwamen mensen die op doortocht waren naar de Wieringermeer, waar veel tarwe en aardappelen verbouwd werd. De stadsmensen ruilden dan vaak sieraden en kleding voor etenswaren. Ze kwamen met handkarren en fietsen met banden van rubber van uitgesneden autobanden. Die mensen kwamen dan tegen de avond aankloppen of ze mochten overnachten. Dan zaten ze 's avonds bij ons in de warme kamer met een petroleum lampje. Bertha had altijd voor ieder nog een paar sneetjes brood. De meesten wilden graag vroeg naar 'bed' vanwege een vermoeiende dagtocht. Dan bracht ik ze met het petroleumlampje naar de stalzolder. Dat was boven de koeien, wel aardedonker maar niet zo koud. Zelf had men vaak al iets van een deken meegenomen en wij hadden nog koedekken. Meestal waren het al niet zo jonge mannen. De jonge kerels durfden niet want het risico dat ze gepakt zouden worden om naar het Ruhrgebied te gaan 'arbeiten' was zeer groot.

Een keer hebben we ook drie Scheveningse vrouwtjes in vol ornaat te overnachten gehad. We hadden nogal wat tarwe, zodoende kon Bertha 's morgens aan de 'pelgrims' een bord tarwepap aanbieden. Daarna vertrok men naar de Anna Paulownapolder of ook wel naar de Wieringermeer om 'zaken te doen'. In de paardenstal sliep 's nachts altijd een soldaat die de wacht hield bij de paarden. Zodoende was het soms een zeer gevarieerde en kleurrijke groep die bij ons de nacht doorbracht.

Wij waren toen jong en dachten er niet zo bij na, maar later realiseerden we ons wat een enorm risico we namen en dat we er zo goed afgekomen waren. Ook in Schoorl zijn in de oorlog huizen verbrand mede door neervallende bommen. Onze boerderij was met riet gedekt dus ook zeer kwetsbaar voor brand. Het zal niemand verbazen dat iedereen uitgelaten vrolijk was in mei 1945 dat de oorlog afgelopen was. In eindeloos lange rijen trokken de gedesillusioneerde soldaten langs de Damweg naar Schoorldam en verder naar het noorden. In het hele dorp werden buurtverenigingen opgericht. Zo waren wij 'ingedeeld' in Voorweg en Onderweg. De buurtverenigingen hadden ieder een feestmiddag en avond. Ook wij hadden in de Rustende Jager een goed georganiseerd feest. Inmiddels hadden wij drie kleine kinderen en werd ik ook wel eens gevraagd om te assisteren, bruine bonen pellen, luier omdoen, pap voeren. Dat

marsroute voor de Duitse soldaten hoek Duinweg en Teugelaan

'Rustende Jager' hoek Heereweg en Paardenmarkt met geheel links het woonhuis, daar voor het café, in het midden een ruimte waar o.a. de eerste Boerenleenbank was gevestigd en rechts de entree voor de dorpszaal.

Ria, Arie en Tiny Bijl

pap voeren was voor mij de zwaarste klus. Een klein lepeltje en niet te snel. Het duurde eindeloos lang eer het schaaletje leeg was.

Aan het begin van de Slotlaan was er toendertijd een fotograaf. Die maakte een keer een kiekje van het trio Tiny, Ria en Arie. Het drietal stond er heel leuk op. De fotograaf had een kastje aan de weg, waarin hij de meeste geslaagde opnames etaleerde. Het plaatje van onze kinderen heeft er wel een jaar lang ingestaan.

Ruim een jaar later na de oorlog op 1 oktober 1946 moest de wieg weer van zolder gehaald worden. Toen zag onze tweede zoon het levenslicht. Ik weet niet meer wie we toen als kraamverpleegster hadden. We hielden geen pension meer maar vanaf 1947 gingen we een deel van ons huis verhuren in de zomermaanden aan mensen uit de stad. We werden lid van de VVV en in juni kregen we al onze eerste gasten. De meeste kwamen voor veertien dagen. Dat liep zo door tot ongeveer eind augustus.

In augustus 1947 ontvingen we een brief van een zekere mevrouw Bakker uit Amsterdam. Die vroeg of ze met haar gezin drie weken in september kon komen. Dat kon en zodoende kwam er een oma met twee getrouwde dochters en een getrouwde zoon. Die hadden ook al weer kinderen en zodoende was het een heel koppel. Ze namen heel wat spullen mee, zo ook een strandkar. Een vierwielige trekkar waar de kleintjes in konden zitten, plus de proviand. Met oma voorop ging de club dagen naar zee, dat was één uur lopen. Oma was toen ongeveer vijftig jaar oud en ijzersterk. Van

het begin af aan konden we heel goed met elkaar overweg. Hun kinderen hadden ongeveer dezelfde leeftijd als de onze, dus die speelden met elkaar. Voordat ze weggingen werden er al weer plannen gesmeed om het volgend jaar terug te komen. Zodoende bleven een aantal attributen bij ons op zolder staan. Zo hebben ze ruim twintig jaar lang bij ons in de zomer gebivakkeerd. Met enkele van hen hebben we tot op de dag van vandaag nog steeds contact.

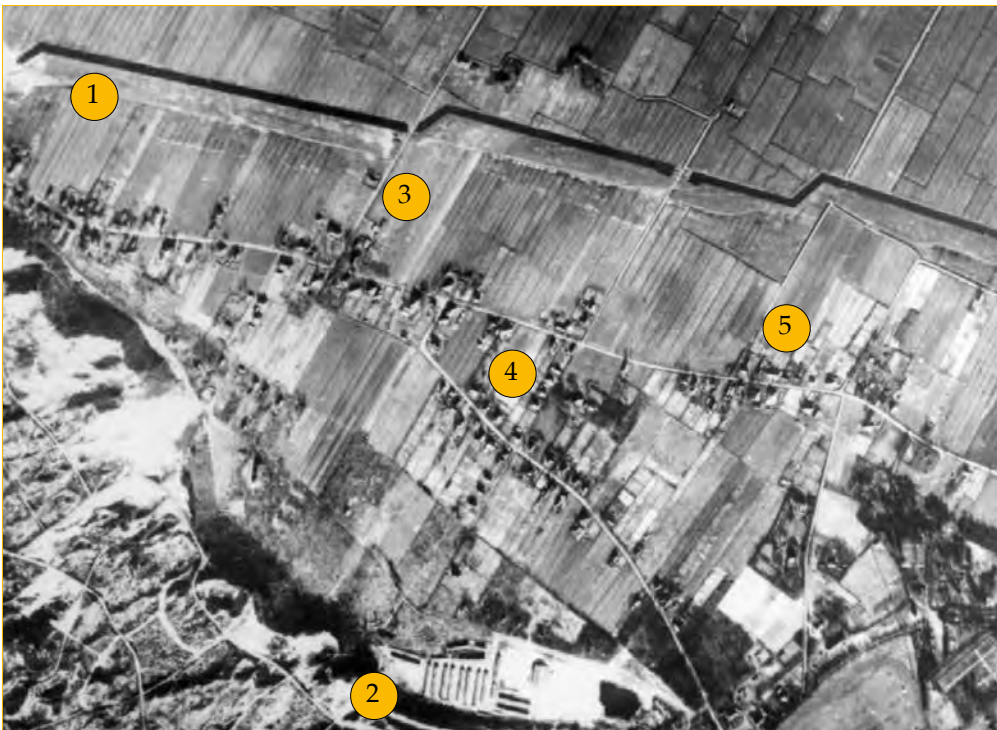
Omdat september naseizoen is was de huurprijs ook niet zo hoog. Dat was f 30,- per week met inbegrip van water en elektrisch. Ons gezin kostte toen ook nog niet zo veel en het kwam toen zo uit dat we de gewone gezinsuitgaven in september van die f 90,- konden betalen en zelfs nog wat geld overhielden. Vlak voordat de familie Bakker bij ons kwam, op 29 augustus 1947, werd onze derde dochter Lida geboren.

Het werd natuurlijk drukker voor moeder

Bertha. We hadden nu vijf kleine kinderen en dan is er wel wat te doen. Diet Blom is nog wel een poosje bij ons wezen werken, maar Bertha kon niet zo goed met haar overweg dus die was al weer vrij gauw weg. Wel heeft Dientje Rozing nog een hele poos na de middag de afwas gedaan. Bovendien zorgde tante Alie vele jaren voor de aardappels. Daar hadden wij niets aan te doen.

Ze schildte en kookte ze, en dat gelijk ook voor broer Klaas en moeder die toen nog leefde. Alle dagen zetten zij klokslag twaalf uur een pan dampende piepers bij ons op tafel.

1947 was een erg droog en warm jaar. In 1941 was er een 'tankval' gegraven van Schoorldam tot Camperduin. Dat kanaal ging dwars door ons land heen, waardoor wij heel erg gedupeerd waren. Kunstmest en veevoer was er ook bijna niet zodat de veestapel drastisch ingekrompen moest worden. Na de oorlog werd de tankval vrij

- 1) tankval achter Catrijp en Schoorl
- 2) barakkenkamp
- 3) Smeerlaan
- 4) Idenslaan
- 5) Houtjeslaan

spoedig weer dichtgegooid, maar het duurt nog wel een poos eer je er een behoorlijke grasmat hebt. Zodoende hadden we in 1947 nog niet veel koeien. Dat was in zekere zin ons geluk, want het land was kaal. De tien koeien die we hadden konden alleen aan de greppel en slootkantjes nog wat eetbaars vinden om in leven te blijven.

In de jaren 1948 en 1949 organiseerde de L.T.B. een zaakvoerders / kassierscursus. Die werd in Hoorn aan de Draafsingel in een schoolgebouw gegeven. Dan ging ik op de fiets naar het station in Alkmaar en vandaar met de trein naar Hoorn. Een stuk of vier jongens uit Akersloot volgden ook de cursus, zodoende zaten we altijd gezellig bij elkaar in de trein. De afstand station Hoorn/Draafsingel is nog vrij groot. De cursus was van twee tot vier uur. De terugweg was voor ons een beetje moeilijker want de trein naar Alkmaar vertrok om vier uur. Als we die niet pakten moesten we een uur in Hoorn wachten op de volgende. Zodoende mocht ons clubje een kwartiertje eerder weg uit de cursus. Dat werd dan wel eens wat krap genomen en dan ging het laatste stukje op een holletje. Ik was de oudste en had soms moeite om bij te blijven met een zware tas. Zo was ik ook een keer opachter geraakt. Van achter naderde een groenteboer met een kettenwagen die de draf er aardig in had. Ik mocht meerijden van de man en even later reden we m'n kameraden voorbij, die ik uiteraard heel hartelijk groette.

In 1950 werd ons gezin weer vergroot. Na drie jaar stilstand werd op 14 maart een zoon in goede welstand geboren. Ome Klaas werd vernoemd en de tweede naam was Jozef. De maand maart was toegewijd aan de heilige Jozef en het was allerwege bij de katholieken vast tarief dat als er in maart een jongetje geboren werd, dat de eerste of de tweede naam Jozef werd. 1950, een millennium, werd door de paus een heilig jaar genoemd en op zijn verzoek

werd het in alle parochies, zo ook dus bij ons, feestelijk herdacht. Nu moeten wij tot onze spijt erkennen dat we van onze zoon, in de wandelgang Niek genaamd, weinig heiligheid hebben ontdekt, ofschoon men dat wel zou mogen verwachten.

Ook van Niek weet ik niet meer wie ons toen geholpen heeft. Het was in het jaar 1953 dat we in de zomer een zekere familie Coomans als gasten hadden. Hij vertelde aanvankelijk kunstschilder te zijn geweest, maar na z'n huwelijk er mee gestopt te zijn omdat er geen droog brood mee te verdienen was. Hij had een baan in Den Haag die slechts door twee mensen in Nederland uitgeoefend werd. Op geregelde tijden worden de zeestromingen in Zeeland en tussen Den Helder en Texel gecontroleerd. Door peilingen wordt nagegaan hoe diep de diverse vaargeulen zijn. Dit in verband met de scheepvaart. De mensen die dat doen geven dat steeds door aan de 'bindendienst' in Den Haag die dat dan weer in kaart brengen als het verandert. Dat was dus Coomans werk.

Zij huurden de voorkamers maar mevr. Coomans, die goed contact had met Bertha, wilde nog graag een week langer blijven. Dat kon niet want wij hadden alweer aan andere mensen verhuurd. Dat werd praten en overleggen. Het einde was dat ze bij ons achter zo'n beetje overhuis kwamen. Bertha kookte 's middag het eten en zij's avonds. De slaapgelegenheid was uiteraard niet hypermodern maar alles draaide tot genoegen van iedereen.

Coomans was zo blij met deze oplossing dat hij een aquarel vanaf het krochtje maakte van de boerderij en alles wat er bij was. Ongemerkt is een voornaam punt overgeslagen n.l. de geboorte van m'n naamgenoot op 8 augustus 1951. Wij woonden dat jaar zelf in de boet. De boet achter de boerderij bestond uit twee gedeelten.

aquarel van de boerderij,
Onderweg 14,
Joh. C. Coomans 1953.

In de eerste helft (de grootste) stonden vijf vaarzen op rij, gescheiden door een muur van het tweede deel. Het eerste deel werd ingericht als slaapkamer voor de kinderen, gescheiden door een gordijn. Zelf knutselde ik wat ledikanten in elkaar. Het gebeurde wel eens dat in de nacht een ledikant in elkaar klapte. Kwam dat door de wilde capriolen die de jeugd soms uithaalde, of door de te snelle uitvoering van het meubelstuk door de timmerman? Wie zal het zeggen. Het tweede en kleinste deel van de boet werd intensief benut. Het was keuken, woon- en slaapkamer. Vlak vooraan stond een uitneembare aanrecht, dat was de keuken. In het midden stond een tafel met er om heen een aantal stoelen en een kast. Dat was de slaapkamer. Overdag stond het ledikant opgeklapt. Als het bedtijd was schoven we de stoelen wat op. Het ledikant ging neer en 's nachts sliepen wij zelf daar.

De geboorten van de zes voorgangers van Piet ging niet gemakkelijk, maar toch in een redelijke tijd zonder bijzondere hulpmiddelen. Evenals bij de vorige drie kinderen gingen de oudsten op 'bezoek'. Er zijn er bij Piet en Jo Meijer geweest en ook

bij buurvrouw Kaandorp. Dat gebeurde hoofdzakelijk omdat Bertha de weeën lang niet stilzwijgend verdroeg. Piet was stevig gebouwd en wilde maar niet komen. De oude dokter Heringa had inmiddels z'n schoonzoon die later z'n opvolger zou worden er bij gehaald. De beide mannen hebben moeders geholpen zoveel als ze konden maar het schoot slecht op. Ten einde raad belde dokter om een ambulance. Een poosje later arriveerde ook de auto. Bertha schrok daarvan en toen met een laatste krachtinspanning kwam Piet toch nog te voorschijn. De chauffeur keerde weer onverrichter zake terug naar Alkmaar. Van het medisch centrum uit Alkmaar werd een verpleegster gestuurd. Haar naam weet ik niet meer. Bertha kon altijd met eerder kraamhulpen goed overweg, maar met deze 'boterde' het niet erg. Van weerszijden was de verhouding stroef. Achteraf gezien kun je ook wel stellen dat de huisvesting onder de maat was. Je kon niet rechtstreeks van de woonkamer naar de slaapkamer (waar ook de wasmachine stond) komen, maar dat moest altijd buitenom, ofschoon de deuren vlak naast elkaar waren. Ze kwam ongeveer in 't midden van de week.

Toen het zondag was barstte de bom. Het liep toen ook aan alle kanten tegen. Het regende. Dat hield in, dat de klompen ook nog binnen moesten. In die tijd liep iedereen 'thuis' altijd op klompen. Mede door de lawaaiërie kinderen, die altijd buiten speelden, maar nu noodgedwongen binnen moesten blijven, was de stemming op het nulpunt. Overdag wist ik de vrede nog een beetje te bewaren tussen de hoofdrolspelers.

Om vier uur moest ik echter weg om de koeien te melken. Toen ik om zes uur weer terug kwam vond ik de zuster in tranen. Het duo had het goed met elkaar aan de stok gekregen met als eindresultaat dat Bertha haar verzocht om te vertrekken. Ik ging meteen naar buurman Blom (zelf hadden we nog geen telefoon) om dit bericht door te geven aan het kantoor in Alkmaar. Met de stille trom vertrok onze hulp en we hebben haar nooit meer gezien.

De verpleegster was snel vertrokken, maar vanuit Alkmaar werd geen ander gestuurd. We hebben het toen een aantal dagen moeilijk gehad. Schoonmoeder heeft geholpen, tante Alie sprong wel eens bij en nog enkele mensen hebben wat gedaan en zo kwamen we toch door de moeilijke periode heen.

Nu weer naar 1953. Toen kwam er een keer iemand, Roozen heette hij, die inspecteur was bij de verzekering van de L.T.B. Hij kwam kijken of wij goed verzekerd waren. Dat was eigenlijk de taak van G. Rietveld, die de plaatselijke vertegenwoordiger was van de maatschappij. Rietveld was oud en eigenlijk niet meer in staat om de zaken te regelen. We zoeken eigenlijk iemand voor deze post, aldus Roozen. Ik antwoordde, dit is misschien iets voor mij. Roozen zei: mijn zegen heb je, schrijf maar een sollicitatiebrief naar het hoofdkantoor in Leiden. Dat deed ik en een poosje later werd ik uitgenodigd voor een gesprek met de heer van Ommen, de directeur. Het resultaat

was dat ik aangesteld werd in Schoorl. Gelijk ook in Warmenhuizen, dat was hetzelfde laken en pak. Daar had men sinds kort een jonge man aangesteld. De portefeuille daar was net als in Schoorl erg klein. Die jongen werkte daar al een paar maanden aan de assurantie met uiteraard nog weinig verdiensten. Nu kon hij elders werk krijgen en alle weken veertig gulden verdienen. Dat deed hij liever en zodoende bedankte hij voor de verzekering. Roozen zei koop die in Warmenhuizen er maar bij, dan is het samen iets beter de moeite. Dat deed ik en zodoende kwam ik van toen af aan ook in Warmenhuizen.

Het hoofdkantoor van de L.T.B. verzekeringen had de portefeuilles van G. Rietveld uit Schoorl en uit Warmenhuizen opgekocht en bood ze mij voor een zeer redelijke prijs te koop aan, n.l. 120% van de jaarprovisie. Dat geld hoefde ik niet op tafel te leggen maar men hield het eerste jaar 50% in van mijn provisie, in het tweede jaar 40% en het derde jaar 30%. Na drie jaar was ik dus schuldevrij eigenaar van de twee portefeuilles. In het vroege voorjaar 1953 ging dit van start, en in het najaar 1953 werd de Wet Assurantie-bemiddeling van kracht. Die was verdeeld in vier categorieën A, B, C en D. A was voor makelaars in assuranties, B voor tussenpersonen die al een redelijke omzet hadden en C en D voor de beginnelingen. De omzet bij mij was voldoende voor B. Dat hield in dat ik in de registers van B werd ingeschreven met een nummer, zonder dat ik examen hoefde te doen.

Het verzekeringspakket was toen nog heel klein in vergelijking met wat het later werd. Inspecteur Roozen bracht instructies en vertelde het een en ander. De hoofdzaak was uiteraard brand. Verder ongeval, ziekte, ziekenhuisverzekering, auto's en trekkers uiteraard ook, maar dat was niet belangrijk want er was geen enkele auto in de verzekering en op Warmenhuizen maar een

paar tractoren. Drie keer ben ik samen met Roozen op stap geweest. Toen zei hij: Ga nu maar voortaan alleen. Dat viel natuurlijk niet mee en dan schiet je eerst wel eens een bok, maar al doende leert men.

In 1955 bedankte de toenmalige tussenpersoon in Bergen de heer Jac. de Koning wegens hoge leeftijd voor de functie van tussenpersoon. Dat was ook een heel kleine portefeuille.

Behalve zijn kinderen had hij een klein aantal agrariërs in de verzekering. `Leiden` bood mij het zaakje aan op dezelfde voorwaarden als eerder. Dat accepteerde ik en zodoende werden de zaken nu iets uitgebreid. Om zaken te kunnen doen, moet je niet in de zomer als het mooi weer is en de boeren aan het hooien zijn op bezoek komen. Hetzelfde geldt voor de tuinders in Warmenhuizen. Daar kun je het beste terecht in de winter als ze dan in de boet de kool omleggen.

Van de Onderweg naar Warmenhuizen fietsen is in een kwartier gebeurd. Dat is dus niet erg, maar in de winter als het koud is dan ga je toch niet lekker. Zodoende begon ik aan een auto te denken. Eerst lessen. In Schoorl was geen autorijschool. Toen maar naar Bergen. Daar een twintigtal lessen gehad van f 5. Twee keer examen gedaan en begin april 1956 kon ik het felbegeerde roze papiertje in ontvangst nemen. Toen naar Gerrit Meereboer toe. Die had o.a. een vrij zware Vauxhall van een jaar of 6 oud staan met stuurversnelling voor f1.500. Die gekocht en vooral gebruikt als ik naar Warmenhuizen en Bergen moest. In Schoorl bleef ik bijna altijd op de fiets de cliëntèle bezoeken.

Van toen af aan begonnen de financiële zaken meer te knellen. De omvang van de portefeuille was nog dermate klein dat het eigenlijk niet verantwoord was om een auto te kopen. Het was alleen om mijn gezond-

heid dat de stap gewaagd werd. We hadden inmiddels negen kinderen. Tiny was op de mulo en Ria op de huishoudschool.

We hebben in die tijd een dochter van Bart Roozendaal gehad en later Jo Kager, dochter van Dirk Kager voor naaiwerk. Bertha kon zelf ook wel naaien, maar ze kwam er met haar grote gezin niet aan toe. Na Piet is Nellie op 2 maart 1953 geboren.

De bevalling van Piet was zwaar, die van Nellie licht, zij besloot de dokter niet af te wachten, maar kwam eigener beweging nog voor dokter Heringa er was.

Op 20 februari 1956 kwam Betty ter wereld. Dat was dus nummer negen. Het was toen een tamelijk winterse dag want de auto van de dokter zat nog even vast in de sneeuw. Was ik voorheen wel eens ziek van het zware werk en de slechte werkomstandigheden, en zo lag ik wel eens in de lappenmand, alleen van de vele zorgen. Tegenslag bv. als je een goede klant kwijt raakte, ruzie met de binnendienst over bv. de acceptatie van een cliënt voor de ziekteverzekering. De auto die z'n diensten op een ongelegen moment weigert. Maar vooral de enorme zorg om financieel de touwtjes aan elkaar te knopen. Op een enkele uitzondering na werd de premie per-

garage van Gerrit Meereboer,
Voorweg 83

soonlijk geïncasseerd bij iedereen zodat we altijd geld in huis hadden. Het meeste wat binnenkwam moest natuurlijk overgemaakt worden naar Leiden.

Ik hield alles niet zo nauwkeurig bij, als Bertha geen huishoudgeld meer had, gaf ik haar weer. Dat had zo een hele poos geduurd en toen kwam inspecteur Schalks (de opvolger van Roozen) een keer en wilde de financiën controleren. Dat werd op en aftrekken maar het eind was, dat er f 300.- tekort was. Schalks vertrok maar na twee dagen lag er al een brief in de bus, heel kort en koud dat binnen een week het tekort aangezuiverd moest worden, zoniet dan zouden er andere maatregelen volgen. Nu had enkele jaren eerder oude ome Klaas al eens tegen mij gezegd: mocht je soms in financiële moeilijkheden komen dan wil ik je wel helpen. Omdat W. v. Ommen de geliefde directeur een zeer snelle oplossing eiste, dacht ik meteen aan ome Klaas. Die vroeg niet waar het geld voor nodig was. Hij ging naar de bank en haalde f 400. (Ik had f 100.- extra gevraagd om weer op dreef te komen).

Ondertussen had ik een schuldbekentenis geschreven. Een paar jaar later was het eventjes 'ruimer' met de centen. Ik wilde de schuld terugbetalen. Ome Klaas pakte de schuldbekentenis verscheurde hem en bewoog z'n hand van: laat maar zitten. De traantjes zitten bij mij altijd nogal los, maar toen was ik ook ontroerd.

Toen ik in 1953 aangesteld werd als vertegenwoordiger gebeurde dat op provisiebasis. Kort daarna in 1954 veranderde dat systeem en werden nieuwe medewerkers aangenomen op loon-en provisiebasis. In 1955 of 1956 stelde men ieder in de gelegenheid om op deze basis voortaan verder te gaan. Tot dan toe deden alle vertegenwoordigers uitsluitend zaken met verzekeringen L.T.B. De nieuwe wet

assurantiebemiddeling gaf echter aan elke tussenpersoon het recht om met iedere maatschappij zaken te doen. Het was dus geen wonder dat men vanaf Leiden een bepaalde druk uitoefende op de vertegenwoordigers om op loon- en provisiebasis verder te gaan. Een klein aantal collega's waaronder Dirk Huybers uit Breezand accepteerden het aanbod.

Naschrift Jan Bijl

Tot zover het levensverhaal van mijn vader. Regelmatig vroeg ik hem hoe ver hij met zijn levensverhaal was. Zo ook nog vlak voor zijn overlijden. Hij vertelde mij dat hij in het jaar 1956 zat en in dit jaar het moeizame overleg plaats vond met de LTB omtrent de loon/provisiebasis. Dit overleg was met Dhr. Van Ommen. Hij bood pa toen indertijd f 15.- per week aan als vast loon. Hierop antwoordde mijn vader: Maar beste man hoe kan ik mijn gezin van negen kinderen hiervan onderhouden!

Hij vertelde mij dat hij achteraf gezien heel erg blij was nooit op het aanbod van de LTB te zijn ingegaan. Toen hij de naam Van Ommen zei herinnerde ik deze naam ook weer vanuit mijn jeugd. Zijn naam werd natuurlijk toen regelmatig genoemd. Mijn vader en Van Ommen waren bepaald geen 'vrienden'.

Van de ene kant jammer dat hij zijn levensverhaal niet heeft kunnen afmaken. Van de andere kant, het is gewoon gestopt. Ik heb het met veel plezier uitgewerkt en veel herinneringen kwamen weer bij mij boven.

Het verhaal van Kees

Enkele jaren na de oorlog vatten broer Klaas en ik het plan op om in de winter een veulentje te hebben. De koeien staan dan op stal en we hadden betrekkelijk weinig schapen. Als je een zachte winter treft, groeit het gras, zij het langzaam toch door en is er genoeg te vreten op het land. Bovendien kan zo'n beestje nog wat gezelligheid geven. Als je geluk hebt kan zo'n paardje van eind oktober tot april nog pittig groeien.

Zodoende wij met z'n tweeën naar de najaarspaardenmarkt in Alkmaar op het Waagplein. Dan hebben de veulens een half jaar met moeder geleefd en moeten voortaan op eigen benen staan. Echte marktbezoekers waren we geen van tweeën. Zo af en toe wel eens naar de koemarkt maar de paardenmarkt was voor ons iets bijzonders.

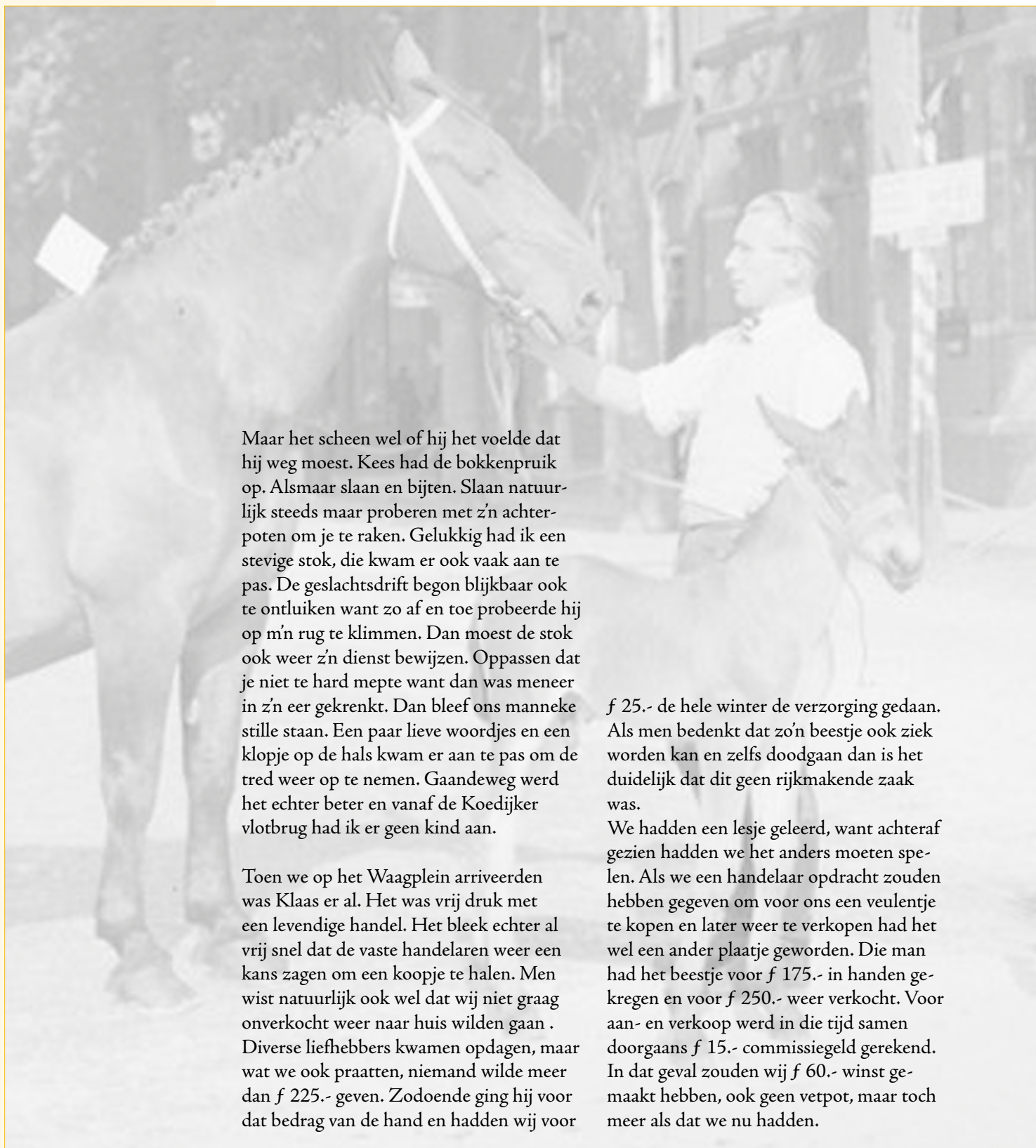
Boeren komen er ook betrekkelijk weinig. De markt wordt vrijwel beheerst door handelaren die allen elkaar goed kennen. Dan komen daar zo'n twee schuchtere boertjes aanlopen en dat heeft de meute wel in de gaten. De vaste bezoekers azen er uiteraard op om de groentjes een poot uit te draaien. We drementelden wat tussen de rijen door, en tenslotte hadden we twee veulentjes op het oog. De ene was een merrie en de ander een hengst. De eigenaar van de merrie wilde uiteindelijk het beestje voor 225 gulden kwijt. Hij vond zelf dat het eigenlijk nog erg goedkoop was, maar gunde het ons, zei hij.

Met de eigenaar van het hengstje kwamen we na lang loven en bieden tot overeenstemming op f 200,- inclusief het touw en een halstertje. Broer Klaas rekende af en ging met twee fietsen naar huis, terwijl ik met de nieuwe aanwinst te voet op Schoorl afstevende.

Om ongeveer half één was ik thuis. Het beestje liep gedwee met me mee. Kees de wei in, waar hij de eerste dagen nog zichtbaar treurde dat hij bij moeder weggehaald werd. Later knapte hij op en mede omdat het nogal een zachte winter was, kon Kees haast altijd buiten blijven. Ofschoon niet bijzonder aanhankelijk was hij toch niet lastig. Goed gezond, we hebben geen 'dokterskosten' gehad. Toen het april was kon je aan Kees zien dat hij een goeie winter had gehad. Hij was pittig gegroeid en zag er lekker uit. Met de voorjaarsmarkt moest hij natuurlijk ophoepelen. Ik ging toen om acht uur van huis en broer Klaas zou om negen uur met twee fietsen naar Alkmaar gaan.

Kees Bijl

Maar het scheen wel of hij het voelde dat hij weg moest. Kees had de bokkenpruik op. Alsmar slaan en bijten. Slaan natuurlijk steeds maar proberen met z'n achterpoten om je te raken. Gelukkig had ik een stevige stok, die kwam er ook vaak aan te pas. De geslachtsdrift begon blijkbaar ook te ontluiken want zo af en toe probeerde hij op m'n rug te klimmen. Dan moest de stok ook weer z'n dienst bewijzen. Oppassen dat je niet te hard mepte want dan was meneer in z'n eer gekrenkt. Dan bleef ons manneke stille staan. Een paar lieve woordjes en een klopje op de hals kwam er aan te pas om de tred weer op te nemen. Gaandeweg werd het echter beter en vanaf de Koedijker vlotbrug had ik er geen kind aan.

Toen we op het Waagplein arriveerden was Klaas er al. Het was vrij druk met een levendige handel. Het bleek echter al vrij snel dat de vaste handelaren weer een kans zagen om een koopje te halen. Men wist natuurlijk ook wel dat wij niet graag onverkocht weer naar huis wilden gaan. Diverse liefhebbers kwamen opdagen, maar wat we ook praatten, niemand wilde meer dan f 225.- geven. Zodoende ging hij voor dat bedrag van de hand en hadden wij voor

f 25.- de hele winter de verzorging gedaan. Als men bedenkt dat zo'n beestje ook ziek worden kan en zelfs doodgaan dan is het duidelijk dat dit geen rijkmakende zaak was.

We hadden een lesje geleerd, want achteraf gezien hadden we het anders moeten spelen. Als we een handelaar opdracht zouden hebben gegeven om voor ons een veulentje te kopen en later weer te verkopen had het wel een ander plaatje geworden. Die man had het beestje voor f 175.- in handen gekregen en voor f 250.- weer verkocht. Voor aan- en verkoop werd in die tijd samen doorgaans f 15.- commissiegeld gerekend. In dat geval zouden wij f 60.- winst gemaakt hebben, ook geen vetpot, maar toch meer als dat we nu hadden.

Het oude Schoorldam

In het prachtig geschreven verhaal van Geert Mak 'Hoe God Jorwerd verliet' schrijft hij hoe de Friese dorpen leegliepen. Dat geldt natuurlijk niet alleen voor die provincie maar voor heel Nederland, inclusief Noord-Holland.

Een van de kleinste dorpjes in onze provincie is Schoorldam. Ook daar was voor de oorlog 'alles'. Ofschoon ik er zelf nooit gewoond heb, weet ik er toch veel van. Als dertienjarig jochie ging ik n.l. met mijn vader melk uitventen in Schoorldam. Eerst met de hondenkar en de fiets, later met de bakfiets. Dat heb ik voor de oorlog dertien jaar met genoeg gedaan. Zodoende kwam ik alle dagen bij veel mensen in Schoorldam. Hierna wordt beschreven wat er toen was.

Dat betreft zeven onderwerpen. Te beginnen met de middenstand, daarna de agrariërs, ambtenaren en intellectuelen. Tenslotte industrie, scheepvaart, recreatie en cultuur.

Middenstand

Men telde veel middenstanders. Te beginnen bij de Damweg. Daar was de timmerman Cor Koel, een vlugge man die altijd met twee of drie knechten, waaronder zoon Huib, werkte. Verder Piet Roos sr. Die in de huiskamer de 'kapsalon' had geïnstalleerd. In die tijd werd er niet alleen geknipt, maar ook geschoren. Menig Schoorldammer liet zich door hem één maal per week op zaterdagmiddag of avond van de baard ontdoen. Daar had Roos met z'n eeltige handen (hij was grondwerker) heel geen moeite mee.

Even verder was de vriendelijke en voorkomende banketbakker Cor Terburg. Daar

vlak voorbij een sigarenwinkel van mevrouw Nicolai, die tevens postkantoorhoudster was. Haar man was de postbode. Enkele huizen verder was de manufacturenwinkel van Arie Schoorl. Schoorl was wijd en zijd bekend omdat hij de textiel ook uitventte. Hij was een zeer gemoedelijke man.

Daarnaast stond het complex van Ens. Eerst de kruidenierswinkel, dan het woongedeelte en tenslotte het café. Bijna aan het eind van de damweg was de rijwielzaak

boven: woonhuis met daarachter de timmermanswerkplaats van Cor en Huib Koel
 onder: de Damweg met geheel links de banketbakkerswinkel van Cor ter Burg

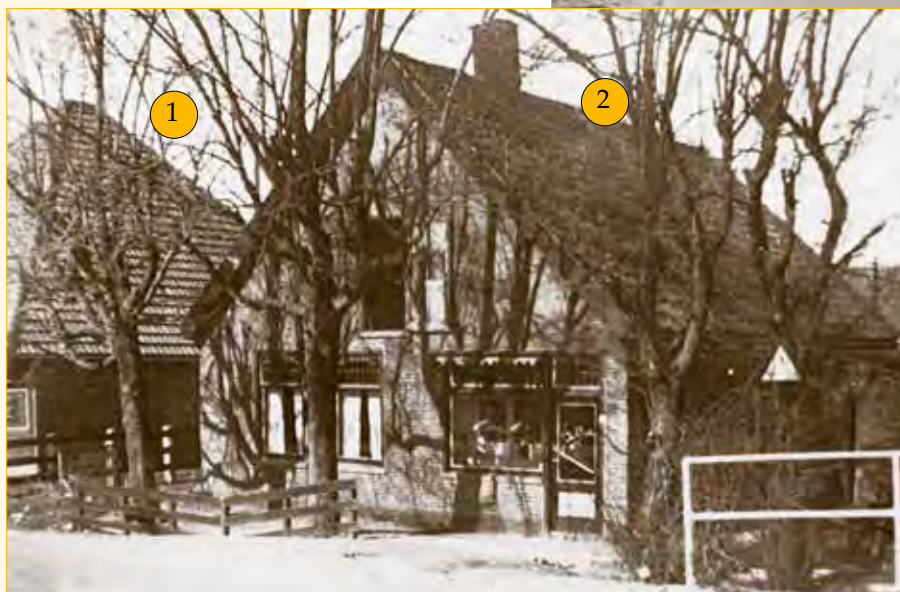
van Jac. Bakker. Bakker repareerde steevast altijd 's avonds fietsen. Overdag werkte hij bij 'De Helling'.

Het allerlaatste huis aan die kant van de Damweg was het woonhuis van bakkerij Jan Nottelman. Toen het rijwielpad langs de Rijksweg werd aangelegd moest het huis weg. Nottelman kocht toen het mooie notarishuis van de erven Lauerman. Dat werd gesloopt (jammer) en aan de Rijksweg kwam de bakkerij met woonhuis en winkel. Aan de andere kant van de Damweg stond het woonhuis met berging en hoischuur van Gert Selhorst, de kolenboer.

Arie Schoorl voor z'n winkeltje,
Damweg 67

Damweg met geheel rechts het terras voor
café Biljard van Joh. Ens, Damweg 69/71

geheel links 1) de boerderij van Jac. Bakker,
de deur gaf de entree tot het fietswinkeltje,
Damweg 75
rechts 2) de bakkerswinkel van Jan Nottel-
man, Damweg 77

Aan de Rijksweg stond pal naast de Damsloot het café met doorrijstal van Terburg (later Mantel) 'Lands Welvaren'. Omstreeks het midden van de negentiende eeuw gebouwd, toen de zeeschepen nog door het Noordhollands Kanaal voerden. Er was niet alleen een vrij grote gelagkamer maar ook enkele logeerkamers. Schoorldam was toen een voorname pleisterplaats. De doorrijstal werd in de twintiger jaren niet meer gebruikt voor zijn eigenlijke doel. Slager de Beurs gebruikte hem voor stalling van een koe die hij op maandag kocht op de markt en dinsdag ging slachten. De koe kreeg dan niets meer te eten. De Beurs huldigde n.l. hetzelfde principe als de chirurgen. Bij voorkeur het mes er in als de maag leeg is.

Twee huizen voorbij het notariskantoor woonde Arie Nieuwland sr. Dat was wel de oudste middenstander van Schoorldam. Zoals alle mensen van zijn leeftijd kon hij niet fietsen. Dat verhinderde hem echter niet om zaken te doen. Met een zak aan de ellestok op zijn rug, met daarin de te ver-

kopen 'lapjes' (hij was manufacturier) ging hij nog vaak de boer op. Het was een vinnig mannetje met een puntbaartje. Daarnaast Gert Delis, een jonge vent, die had een kruidenierswinkel en koeien. Korte tijd later verhuisde hij en kwam z'n schoonmoeder Marijtje Groot met haar zoon Antoon het bedrijf overnemen.

1) kolenschuur en 2) woonhuis van Gert Selhorst, Damweg 10

van rechts naar links:
achter de vlotbrug 1) café's Lands Welvaren en 2) doorrijstal met daarnaast 3) het notarishuis van P.J. Lauerman, Rijksweg 16

- 1) nieuwe notariswoning, RW 18
- 2) o.a. Jan de Geus (verblijfplaats Pablo Picasso in 1905), RW 20
- 3) Arie Nieuwland, RW 21/22
- 4) kruidenier Marijtje Groot, RW 24
- 5) bakkerij Floor Wezel, RW 25
- 6) slagerij Kees de Beurs, RW 27

Daar voorbij kwam ik dagelijks bij de beweeglijke vlotte brood- en banketbakker Floor Wezel. Die kon zulke heerlijke taartjes bakken. Vlak daarnaast Kees de Beurs, de gezette en populaire slager. Hij had al een echte koelkast waar hij het vlees in bewaarde. Steevast bracht vrachtrijder Groot (Hendrik en Afie) op vrijdagavond

een dertigtal kartonnen doosjes waarin één ons rookvlees. Dat kwam van slager de Wit uit Alkmaar. Zaterdagochtend werden die dan uitgevent door de knecht bij de (betere) klanten. Pal naast de slagerij, even verder een grote timmerwerkplaats. Daarnaast het woonhuis van Schotvanger

Jan Jongerling bij de meelwagen en Willem Duin met zijn echtgenote, Rijksweg 30

timmerman, aannemer. Hij werkte er met z'n zoons Theo en Jan, later ook Cor. Het volgende middenstandsbedrijf was van de 'grootgrutter' Willem Duin (zie foto). Thans Herman Meereboer. Daar ging ik graag naar toe want daar was aan de buitenvoormuur een waterkraantje. In de zomer vaak dorst hebbende was dat een uitkomst.

Duin had een lieve hartelijke vrouw en twee knappe dochters. Een leeft er nog en verblijft in Hoog Duinen (mevrouw Nottelman).

Duin zelf, een ietwat stille man, was een boom van een vent. Bij Duin was alles groot, schoenen maat 48. Een reusachtige bakwagen met een groot paard ervoor. Behalve foerage voor de boeren bracht hij ook enkele keren per week zakjes van tweeneenhalf kg peulvruchten en diverse soorten meel rond. De wagen was dan boordevol als hij met z'n opgeruimde en altijd vrolijke knecht Jan Jongerling op pad was. Tien jaar later zou blijken dat Duin, de ietwat stroeve man niet alleen een groot maar ook een goed hart had. Hij had een elektrische maalderij. In de oorlog hielp hij iedereen die wat te malen had, meestal tarwe, tegen een belachelijk prijsje om er meel van te maken. Daarbij nam hij een enorm risico, want als dit ontdekt zou worden door de bezetter zou de hele zaak gesloten worden.

De laatste middenstander aan de Rijksweg was melkboer Kees Bak. Die had in de voormalige melkfabriek een winkel in melkproducten. Een spraakzame gezellige man die dagelijks met z'n bakfiets half Schoorldam van melk voorzag. Al met al had de westzijde van het kanaal een indrukwekkend aantal neringdoenden. Aan de oostkant was het getal wat kleiner. Eerst aan de Sluisweg Fardes de Leeuw een druk beklante smederij met twee of soms drie knechten. Hijzelf besloeg altijd de paarden in het travalje. Aan de smederij vastgebouwd was een winkel in galanterie en elektriciteitsartikelen die bediend werd door mevr. De Leeuw (Maartje [Mat] Jongerling).

melkboer, hier nog Maartje Hoogvorst, Rijksweg 39

Naast het complex van de familie De Leeuw woonde mevr. Marijtje Groot met zoon Antoon in het sluishuis. Behalve een snoepwinkeltje oefende zij het eerzame beroep van sluiswachteres uit. Met vaardigheid hanteerde zij de lange stok met haak aan het eind, om de sluisdeuren te openen en sluiten als er een vaartuig passeerde. Na enkele jaren vertrokken Marijtje en Antoon, ze deden de snoepwinkel over aan het

Sywardus de Leeuw voor de smederij van zijn vader Johannes

- 1) woning
- 2) smederij
- 3) winkel

vlotbrug richting Sluisweg met links de brugwachterswoning, Kanaalkade 53

Vrouwkje Damiaans voor haar winkeltje/postkantoor, Kanaalkade 49

tegenover hun wonende gezin Jan Jongerling. Toen kwam het gezin Medema in het sluishuis. Medema had een houthandel.

Langs de Kanaalkade woonde het echtpaar Damiaans. Mevr. Damiaans had een kruidenierswinkel en was tevens postkantoorhoudster. Haar man, Simon Damiaans, was postbode. Later overgenomen door Nardus Nicolai aan de Damweg.

Het volgende pand, een groot huis, werd bewoond door het gezin Arie Nieuwland. Nieuwland jr. zelf was een vlot en ijverig zakenman. Hij had een manufacturenzaak. Vrijwel dagelijks ging hij op pad, tot 1925 nog met paard en wagen, daarna met een auto.

Vlak naast Nieuwland stond het woonhuisje met bescheiden werkplaats van de timmerman Simon Dalenberg. Die woonde er met z'n moeder. Zij was een oud besje die haar hoofd niet stil kon houden. Dat hoofd ging maar steeds van links naar rechts. De eerste keer toen ik daar als jongmaatje kwam vroeg ik: 'Wilt u geen melk?' omdat zij maar steeds nee schudde. Uiteraard moest ze natuurlijk wel melk.

Over het bruggetje van de helling woonde het gezin Piet Jonker. Jonker had een ket en een tweewielig wagentje. Hij deed allerlei klusjes voor deze en gene. Zijn vrouw Aaltje van de Linden had een snoepwinkel. In het volgende huis woonde het echtpaar Stolp. Stolp was een serieuze bekwame schilder.

v.l.n.r.: Arie (1921), Grietje, Reit, knecht en moeder (1896)
Geertje Nieuwland-Hopman voor de manufacturenwinkel,
Kanaalkade 47

Even verder huisde het gezin Gert Zoon. Diens oudste zoon Wout bleek begaafd te zijn met het talent van handelaar. Hij was amper van de lagere school af of hij begon groente uit te venten met een handkar. Na enige tijd kwam er een hond voor de kar. Die werd opgevolgd door een ket. Weer later kwam een driewielige auto en ten slotte reed de populaire en welbespraakte groenteman met een vierwieler.

Weer even verder woonde Herman Dreviers met z'n vrouw Jaantje in een heel klein houten huisje. Het huisje staat er nog. Herman ging de boer op met een handkar waarop een bescheiden assortiment galanterie. En dan nog Joost. Was Joost Mink ook een middenstander? Hij woonde met zijn vrouw Mietje en dochter Mains, die later met Jaap Duinmeijer trouwde in een huis aan de Rijksweg even uit de buurt. Later

- 1) Piet Jonker, Kanaalkade 25
- 2) Maarten Stolp, KK 23
- 3) Gert Zoon, Kanaalkade 19

huisje van Jaap Duinmeier en Mains Mink, Jaap had een zweefmolen, getrokken door een ket, Rijksweg 8

gesloopt voor de aanleg van het fietspad. Zij waren 'tweeverdieners'. Joost scharrelde in lompen en oude metalen. Dat leverde blijkbaar niet veel op, want Mietje heeft jarenlang gewerkt bij de Familie Van der Oord in Schoorl, thans apotheek Elckerlyc.

Schoorldam was rijk gezegend met cafés. Ter Burg en Ens zijn al vermeld. Aan de oostkant was café 'Sluiszicht', in 1928 overgenomen door Jac. Spaan van Corn. Geus. Het andere was 'Tramhalte' Die heeft diverse eigenaren gekend. Voor mij was de bekendste Dirk de Boer. De Boer had het postuur van Willem Duin. Hij had twee struise dochters.

- 1) café 'Sluiszicht', Westfriesedijk 27
- 2) café 'Tramhalte'

café 'Tramhalte' met geheel rechts nog een stukje van de abrie van de tram

Land en tuinbouw

Naast de ruim vertegenwoordigd zijnde middenstand bliezen ook de agrariërs volop hun fluit. Dat waren meest tuinders (grove tuinbouw). Tijdens de Eerste Wereldoorlog van 1914 tot 1918 en ook de eerste jaren daarna brachten de aardappelen goed geld op. Witte en rode kool soms abnormaal hoge prijzen. Zodoende heerste er in de twintiger jaren een betrekkelijke welstand in het dorpje, in de dertiger jaren overgaande naar grote armoede. Aan de westzijde waren twee veehouders.

Aan de Damweg boerde Reier Hoogvorst (thans Klaas de Vet). Klein mannetje met baardje en fonkeloogjes. Aan de Rijksweg had Gert Delis naast z'n kruidenierszaak ook koeien. Aan de oostkant van het kanaal woonden veel tuinders. Aan de Westfriesdijk vanaf Warmenhuizen eerst Frans Mosch met zoon Niek. Dan Jan Groot, de twee breedgeschouderde broers Klaas en Piet Wildeboer. Een beetje achteraf veehouder Jn. Swaan.

Daarnaast tuinder Klaas Half, een zwager van Jn. Swaan. Half een boom van een vent en oersterk. Vervolgens de weduwe W. Sevenhuysen met drie zoons Piet, Willem en Dirk (stonden bekend als zeer goede tuinders). Daar tegenover aan de andere kant van de dijk had Hilbrand Mosch z'n bedrijf. Hil was een stille werkzame man. Hij woonde eigenlijk aan de verkeerde kant van de dijk. Hij moest altijd als hij de kool had geogst door de sluis het kanaal op en kwam dan via een doodlopend water-tje bij zijn schuur. Verder langs de dijk Piet Sevenhuysen met drie zoons Jan, Willem en Arie. Die hadden een gemengd bedrijf. Vervolgens de tuinder Jan de Geus.

Daar voorbij op een kluitje Arie van de Wel sr, Niek v.d. Wel met zoons Arie jr., Kees Geus met z'n zoons Arie en Cor. Aan de Kanaalkade woonde het bejaarde echtpaar Bakker met drie zoons; Jan de stille, Kees de goedlachse en Piet (spikkel) de prater. Aan de Sluisweg de weduwe De Vries met haar nijvere zoons

notariswoning van notaris
Pinkster, Rijksweg 18

Cris en Cor. Tenslotte aan de andere kant van de Sluisweg het imposante boerenbedrijf van de gebroeders Piet en Kees Vlam met de knecht Geert en hulp in de huishouding de dochter van Kees en Hedda.

Ambtenaren

Een lange lijst van middenstand en landbouw. Het corps ambtenaren en intellectuelen is heel wat korter. Welgeteld waren er toen vier ambtenaren. Dat waren P.J. v.d. Meiden, een zeer geziene persoonlijkheid, was klerk op het kantoor van notaris Pinxter.

SVV I; v. l.n.r en van boven naar beneden: 1e rij: Floris Schermer, scheidsrechter, Nic. Duin, Fons Leysen, Lou Schotvanger, Teun Leeuwenkamp, Sjouke Westra, Thijs de Leeuw 2e rij: Hannus Leeuwenkamp, Piet van Lienen, Cor de Leeuw 3e rij: Huug Lauwerman, Nic Kuijper, Louis Leysen

Rijkswaterstaat had toen twee vaste brugwachters. Zij hadden ieder een dienstwoning aan weerskanten van het kanaal. En de postbode Damiaans. In de twintiger jaren werd de brug nog met handkracht open en dicht gedraaid. Drie man had daar een vrij zware klus aan. Zodoende was er ook altijd een hulpbrugwachter. Toen ondergetekende aantrad in Schoorldam waren Schotvanger en Tuin de brugwachters. Schotvanger had zoons die actief waren in de voetbalsport. Vooral Louw was één van de betere spelers van het kort tevoren opgerichte S.V.V.

Intellectuelen

Het aantal 'intellectuelen' waarmee Schoorldam was gezegend bedroeg slechts twee. Dat waren notaris Pinxter en het hoofd van de

de leerlingen van de school van Schoorlam op de kiek voor de zijgevel van café 'Sluiszicht' omstreeks 1914 met v.l.n.r. en van boven naar beneden:

(achter her raam Jan Greeuw), juffrouw Timmers, meester Veen, Bet Spruit, Lies Pronk, Grietje de Graaf, Dieuw Vlam, Maartje Seven huijsen, Grietje Sevenhuijsen, Nico Pronk, Jan Groot

2e rij: Teun Klerk, Trien Bak, Antje de Graaf, Marie de Ruiter, Jans Jonker, Lena v. Eik, Ant Ligthart, Klaasje Sevenhuysen, Jan Jongerling

3e rij: Herman Pronk, Piet Pronk, Anton Groot, Piet Sevenhuysen, Jan Ligthart, Bram v. Eik, Cor Spruit, Piet Bakker, Gert Jonker

4e rij: Klaas Jonker, Trien de Ruiter, Zus Stet, Tinus Pronk, Piet Sevenhuijsen, Joh de Leeuw, Herman Groot, Marie de Leeuw, ?, Cor Stet

school meester Dijken. De school stond (en staat er nog) pal tegenover café 'Sluiszicht' aan de Westfriesedijk. Voor de woning van het schoolhoofd en erachter twee lokalen. Die twee lokalen waren gescheiden door een glazen wand. Dijken moest het klaren met

één juffrouw. Met z'n tweetjes moesten ze dus de Schoorldamse jeugd 'letterwijs' maken. Een zware job en dat zal ook wel de reden geweest zijn dat de juffrouwen er zelden lang bleven. We noemen: juffrouw Timmer, juffrouw Jonkers en juffrouw Terburg.

Industrie

Schoorldam had ook industrie. Aan de westzijde de steenfabriek, aan de oostzijde scheepswerf 'De Helling'.

boven: 'de sloopshelling'
onder: 'Alkmaar Packet'

Toen de heer Van Deventer in het begin van de twintiger jaren een verzoek richtte aan het gemeentebestuur van Schoorl voor toestemming om een kalkzandsteenfabriek aan het kanaal te mogen bouwen, werd dit verzoek met gejuich begroet door de vroede vaderen. Men zag hier terecht werkgelegenheid in voor een twintigtal mannen. Zo kwam de fabriek met ernaast een dienstwoning voor 'baas Mooy'. Aan de oostzij stond al sinds mensenheugenis 'De Helling'. Daar werd onder leiding van de heer N. Kuiper druk geklopt en gehamerd om nieuwe schepen te bouwen of oude te herstellen.

Scheepvaart

Een apart hoofdstuk is Schoorldam en het Noordhollands Kanaal. De grote klap kwam natuurlijk in 1875. Toen verloor het z'n functie als doorvaart van de zeeschepen. Eerder is al vermeld dat 'Lands Welvaren' voor 1875 'wel vaarde'. In het begin van mijn carrière als melkslijter kwam ik ook dagelijks bij Jn. de Geus en z'n dochter Dieuwertje. De Geus, de oudste man van Schoorldam, was in 1850 geboren en had dus de zeescheepvaart meegemaakt. Ze woonden in een groot huis, vlak naast het notariskantoor van Pinxter. Hij liet mij de logeerkamer en de paardenstallen zien, die toen verhuurd werden. Later in 1905 heeft men Picasso nog enkele maanden gehuisvest.

Toch viel er in de twintiger jaren nog veel te beleven op het water. Dagelijks voer de imposante Alkmaar Packet van Den Helder naar Amsterdam en omgekeerd. Altijd aanleggen bij de steiger voor laden en lossen van goederen; ook gingen er nog wel passagiers mee in die tijd. Elk jaar genoot de Alkmaarse jeugd in de vakantie van een dagje schoolfeest op woensdagmiddag met de machtige driedekker van de Alkmaar Packet, afmeren in Schoorldam. Dan te voet met begeleidsters naar het speelduin

van Schoorl en 's avonds weer terug. Die traditie was al in 1884 begonnen. In de zomer was het op zondagmiddag altijd druk. Dan arriveerden steevast een aantal boten met passagiers uit de Zaanstreek en Amsterdam. Dat waren meest buurtverenigingen. Voor een klein prijsje had men een retourtje Schoorldam. Dan te voet naar het speelduin, vaak met een muziekkorps voorop. Een vrolijk volkje, dat tegen een uur of vijf weer huiswaarts toog. Een gouden tijd voor Tijmen Timmerman van 'De Roode Leeuw' Die liet niet alleen de Mokummers volop genieten van z'n heerlijk bier. Hij was tevens stalhouder en z'n knecht Jan Timmer reed dan met de 'Jan Plezier' een grote wagen met twee paarden er voor om vijf uur naar Schoorldam. Een vermakelijk gezicht, de lichtelijk aangeschoten passagiers in uitgelaten stemming langs te zien gaan.

Schoorldam zelf liet zich ook niet onbetuigd. Men telde toen twee vaste beurdiensten. De eerste was van Arie den Das met zoon Reier. Hun woning, opslag en tevens bestelhuis was de imposante stolp die Schoorldam ook thans nog domineert. Dat is op de hoek Sluisweg/Kanaalkade. Hun schip 'Veehandel' genaamd vervoerde van alles, slachtvee, maar ook foerage. De andere beurtschipper was Cor Bakker met 'De Twee Gezusters'.

Bakker vervoerde ook van alles: foerage, brandstoffen en zelfs huishoudelijke inboedels. Aanvankelijk verbleef diens vrouw ook altijd op het schip. Hun oudste kinderen zijn ook op de boot geboren. Kees zag voor het eerst het levenslicht in de Damsloot. Z'n vader loste daar briketten bij de kolenhandelaar Selhorst (Kees woont thans aan de Voorweg).

Er lagen toen altijd twee boten van Schoorlaars in het kanaal, van Delis en van Rietveld. De 'Afra Maria' van de familie Delis, een zolderschuit, vervoerde dagelijks melk

van Schoorldam naar Alkmaar. Tevoren had dan Arie Delis met de kettenwagen melk opgehaald van boeren rondom Schoorldam. Piet Delis z'n oudere broer ging met de vrachtauto (een T-fordje) bij de verre klanten de melk ophalen. Dat werd dan gelost op de steiger bij Terburg. Inmiddels had ook Jan Brammer met een motorbootje de melk van boeren uit de Diepsmeer op de steiger gedeponneerd. In die tijd was de Diepsmeer alleen over het water te bereiken. De 'Afra Maria' werd langszij gevaren, de bussen melk er op gezet en Piet voer welgemoed naar Alkmaar. In Alkmaar stond de melkfabriek even voor het gebouw van de Raad van Arbeid aan de Helderseweg. Er lag een smalspoor over de weg. Met een lorrie werden dan de bussen melk vervoerd. Tenslotte met de lege bussen weer retour naar Schoorldam.

De gebroeders Gert en Jaap Rietveld met hun knecht Arie Glas voeren alle weken naar Alkmaar. In de heenreis werd dan van deze en gene erwten, bonen en haver meegenomen. Dat verkocht Gert dan op de zaadmarkt. Terug had men maïsmeel, lijnkoeken enz. aan boord. Naast Willem Duin behoorde Rietveld n.l. tot een van de

speeltuín van
Tijmen Timmerman achter
'de Roode Leeuw'

voornaamste foeragehandelaren in Schoorl. Daarnaast vervoerden de gebr. Rietveld kruideniersartikelen voor de diverse winkeliers waartoe ook Jaap zelf behoorde.

Twee keer per jaar kwam de heer Seinen met z'n schip 'Hilligje' uit Hoogeveen lange turf brengen voor de bakkers van Schoorl. De schipper kwam met z'n knecht en een bijzonder knappe dochter. Geen wonder dat het voor mij in m'n puberjaren een feest was om hun van melk te voorzien.

Een wat minder intensief gebruik maken van het kanaal was de aan- en afvoer van sloophout uit Amsterdam. Een keer of vier per jaar werd op een paar zolderschuiten gebruikt hout aangevoerd en afgeleverd op het sluispleintje. Op hoge stellages werden de lange planken, battings en balken uitgestald. Een enorme menigte kozijnen en deuren met glas en vaak afwijkende maten. De schippers hadden twee dagen werk om alles enigszins overzichtelijk te rangschikken en te nummeren. Per advertentie in de krant werd dag en uur bekend gemaakt wanneer de verkoping was. Met rappe tong en doorspekt

met kwinkslagen trachtte dan de veilingmeester z'n waar aan de man te brengen. De afrekening gebeurde in café 'Sluiszicht'. Uiteraard had de kastelein een goede dag. De boeren uit Schoorl en Groet kwamen met paard en wagen hun koopjes ophalen. De boeren en tuinders uit Warmenhuizen met de praam.

De Damsloot, bijna een verhaal op zichzelf, de haven van Schoorl, had een belangrijke functie in die dagen. Tegenover het café van Ens stond het waterhuisje. Dat heeft generaties lang de dorpen Warmenhuizen en Langedijk van helder water voorzien in tijden van droogte. Ook de Alkmaarse bierbrouwerijen gebruikten het water in vroeger tijden.

In die tijd werden de materialen voor de te bouwen huizen in Schoorl, zoals stenen en pannen, bijna dagelijks vanaf Alkmaar per schip aangevoerd. Die werden dan gelost in de Damsloot. Wijlen mijn vader (Arie Bijl) was toen vaak de aannemer voor het verdere vervoer. Dan reed hij zelf of z'n knecht met paard en wagen de stenen naar

1) opgetaste stenen rechts van de Damweg op de kade van de Damsloot
2) met daarachter het waterhuisje

de plaats van bestemming. Zo ook o.a. naar de Nollen. Daar werd de prachtige villa gebouwd voor Herman Robbers die redacteur was van Elseviers Weekblad.

Als de Schoorlse kermis in aantocht was, raakte de Damsloot ook weer bezet. Toen werden de grote stukken, zoals de zweefmolen, turkse schop en de snoepkramen van Hartland en C. Vader per schip vervoerd. Gert Selhorst reed dan meestal de attributen met paard en wagen naar het kermisterrein. Wij hadden dan een ruime week extra melkk klanten aan de Damsloot.

Er waren vrij veel tuinders in Warmenhuizen, die voerbieten teelden en die verkochten aan de veehouders in Schoorl. In de herfst gingen die dan met de praam naar de Damsloot. Daar werden ze door de Schoorlse boeren vandaan gereden.

De steenfabriek

Het verkeer in de twintiger jaren was over de Rijksweg nog gering. Zodoende had niemand bezwaar dat men voor de aan- en

afvoer altijd de weg moest oversteken. Er werd een smalspoor over de weg aangelegd. Het zand werd met een grote dekschuit twee keer per week van de zandmennerij uit Hargen gehaald. Dan naar Schoorl-dam en over de weg met een kipkarretje de fabriek binnen gereden. De 'kapitein' was Simon Greeuw, een ruige baas die met een 'ketelbinkie' dat karwei klaarde. Begin

huis van Herman Robbers in
aanbouw (1914),
Dennelaantje 3

kalkzandsteen fabriek,
Rijksweg 42/43

1929 vroom het zo hard dat het kanaal enkele weken dicht lag. Toen heeft Huib Schouten, de stalhouder uit Bergen met vijf paardenwagens het benodigde zand uit Schoorl gereden. Dit om de zaak draaiende te houden.

De kalk werd van verre aangevoerd uit Limburg of België. Zo af en toe kwam er een grote aak. Als die gelost werd, kon er een extraatje verdiend worden door losse werklieden. Die moesten dan de zakken kalk onderuit het ruim halen. Dan bij het trapje omhoog de zakken op hun rug of schouder de weg oversteken, om ze te lossen in de fabriek. Een moordende klus. Bijna alle stenen werden de eerste jaren vanuit de fabriek met lorries naar de schepen gereden. Die werden dan in heel Nederland afgeleverd.

Recreatie en cultuur

Zoals ieder dorp had ook het kleine gehucht Schoorldam zijn eigen kermis in juli. Dat speelde zich grotendeels af aan de oostkant. Daar stonden aan de Sluisweg pal voor de woningen de snoep en speelgoedkramen. Op het sluispleintje draaide de zweefmolen lustig z'n rondjes. Dan was het ook altijd drie dagen feest op de buurt. Schoorldam had ook z'n eigen toneelclub 'Ons Genoegen'. Als er uitvoering was stroomde het hele dorp naar de zaal van Terburg. Hetzelfde gebeurde als de ontspanningsclub 'Nut en Genoegen' een bijeenkomst organiseerde.

links de Damsloot eindigend bij de timmermanswerkplaats van Huib Koel, de Damweg en de beek voor de huizen met bruggetjes

De Onderweg tijdens de oorlog

Het begin

10 Mei 1940's morgens half vier. Een ontzaglijk lawaai wekte ons uit de slaap. Borden, kop en schotels, alles rammelde door elkaar. Het was nog geen melkerstijd, maar de herrie was zodanig dat de slaap weg bleef. Radio aangezet. Toen bleek dat de Duitsers binnengevallen waren. Het toenmalige vliegveld in Bergen werd gebombardeerd, zodoende dat ontzettende gedruis.

Vader (Arie Bijl) was op 25 februari '40 gestorven. Moeder, zus Alie, broer Klaas en ondergetekende bleven achter. Klaas en ik zetten het veehouderbedrijf op de boerderij Onderweg 14, thans familie van Meer, voort.

Wegens de karige toewijzing van bonnen voor veevoer en kunstmest, maar vooral door een gegraven tankval die ons land in tweeën sneed, moest de veestapel drastisch ingekrompen worden. Waar voorheen achtien á twintig koeien een weldadig bestaan hadden, werd het nu moeilijk om twaalf koeien in leven te houden. Het grootste deel van ons land lag achter de tankval. Dat betekende dat we altijd via Schoorldam moesten om er te komen, wat een flinke omweg was. Hooi en mestrijden, alles via Schoorldam. Een tochtige koe dito. De stierenhouder Kroon woonde op een boerderij Laanweg/Voorweg. De dekking vond plaats op het erf 'Ons Genoegen'. Een toepasselijke naam! Thans staan daar op die plek een aantal leuke huizen, waarvan een bewoond door Pim, de jongste zoon van Kroon.

Het veerpont

Melken moet twee maal per dag gebeuren. Als een schrikbeeld stond ons voor ogen, dat we ook over Keulen en Aken bij de koeien moesten komen. Daarvoor bedachten we een 'pont'. Een partij hout aan elkaar getimmerd en een ijzerdraad om vooruit te komen. Zo gingen we iedere ochtend en avond met bussen en emmers naar de overkant.

De scheurplicht

Een vrij groot deel van ons schamele areaal grasland moest omgeploegd worden om voedsel te telen. Wij verbouwden tarwe, rode kool en een klein stukje tabak. Met de tarwe ging het goed, maar met de kool niet. Een koolduivenplaag had een halve opbrengst tot gevolg. Van de tabak wist buurman Blom (de Boefjeshoeve) sigaren te maken. Eén kg gedroogde bladeren naar de fabriek Ed Laurens in Den Haag, leverde duizend sigaretten op.

'Ons Genoegen', Laanweg 49

De verdediging

De nieuwe overheid stelde het zeer op prijs dat wij ons steentje bijdroegen aan de veiligheid van ons land. Op Camperduin werd een indrukwekkend verdedigingsstelsel gebouwd. Broer Klaas werd 'uitgenodigd' om iedere week een dag behulpzaam te zijn. Ikzelf werd waardig gekeurd om Bergen aan Zee te 'beveiligen'. Dat moest ongeveer om de tien dagen gebeuren. Er werden ongeveer acht boeren gevorderd. Ik ging dan met de driewielige kar met twee paarden ervoor, (één van buurman Delis) met 'opgewekt gemoed' op pad. Eerst verzamelen voor café 't Trefpunt. Om acht uur ging de karavaan stapvoets richt 't Zeedorp. Niemand had haast, zodoende was het ongeveer tien uur dat we er arriveerden.

Van Bergen aan Zee werd je toen niet vrolijk. Inwoners weg en vele huizen gesloopt. Ook het werk wat we moesten doen was nu juist niet geestverheffend. Er lag een grote hoop grind. Dat moest op de kar geladen worden, grind opscheppen is een afschuwelijke klus. Dan een stukje rijden naar strand of duin en weer terug. Als de soldaat/

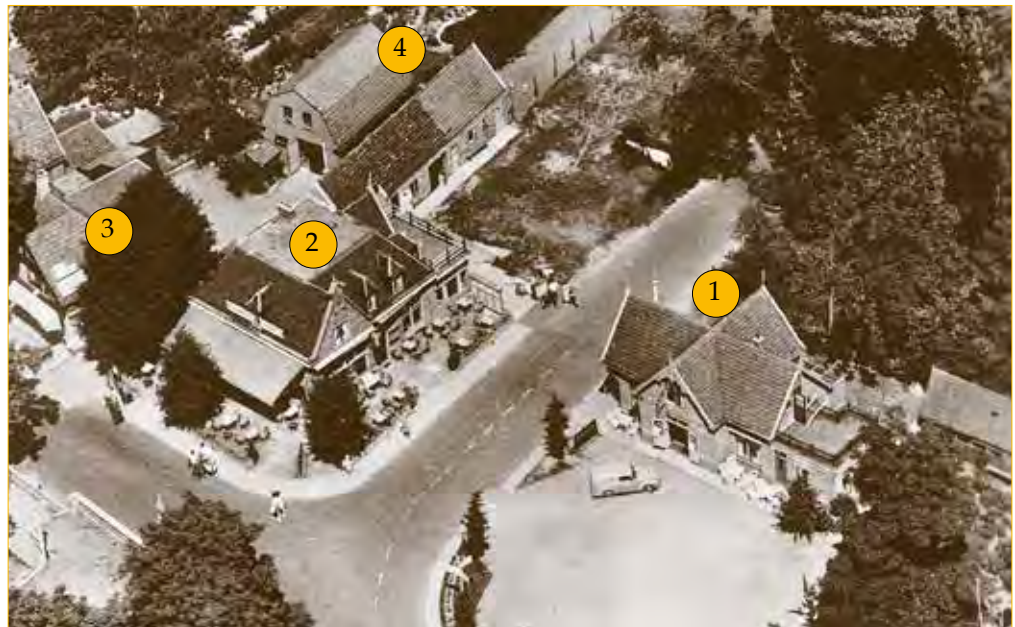
opzichter even weg ging hielden we allen 'pauze'. Om 5 uur kwam het verlossende sein dat we het naargeestige dorp mochten verlaten. In vliegende vaart huiswaarts.

Eerst zingen

Het is een keer gebeurd dat ik moest rijden en die dag er om acht uur een gezongen dienst was in de kerk. Ik was lid van het koor en ging naar de kerk. Toen ik thuis kwam stond er al een soldaat op mij te wachten. Ik vertelde waar ik geweest was. Vlug de paarden inspannen en weg wezen. Blijkbaar een goede soldaat geweest, want er waren geen gevolgen.

De brik

Zeer snel na de bezetting volgde het verbod om met auto's te rijden. Wij hadden een brik, dat is een koetsje. Die werd gebruikt voor de kerkgang op zondag voor moeder en nog enkele oudjes. Die kreeg het nu druk. Trouwtjes en rouwtjes, familiebezoek, dopelingen, St. Nicolaas, iedereen leende de brik.

- 1) 'Het Trefpunt', Cor Jonker
- 2) 'De Viersprong', Jaab Swaan
- 3) kruidenier, Van Teulingen
- 4) schuur van Van Teulingen

De familie Jelgersma

De Dominee

Dominee Jelgersma was een bijzonder mens! Geboren in 1816 te Kinswerd. In Friesland werd hij in 1843 benoemd als predikant in Schoorl. Dit in opvolging van dominee Tersteeg. Hij zal waarschijnlijk met de boot van Stavoren naar Enkhuzen zijn gevaren om in Schoorl te komen (althans als de bootlandienst toen al bestond).

De dominee kwam in kennis met Catharina Zahnenberg uit Amsterdam. Dit werd zijn dienstbode/huishoudster op de pastorie. Jelgersma heeft het ambt bekleed van 1843 tot 1904, steeds op dezelfde standplaats. Dat is een record wat wel nooit geëvenaard zal worden. Na verloop van een aantal jaren kwam hij in kennis met Catharina Peeck, dochter van de burgemeester van Schoorl. In november 1854 werd de kennis omgezet in een huwelijk. Het gevolg was uiteraard dat Catharina Zahnenberg haar biezen pakte en de jonge vrouw haar intrek nam in de pastorie.

Burgemeester Peeck was grootgrondbezitter. Zodoende kreeg de dominee niet alleen een vrouw maar tevens een vrij groot aantal, meest verspreide landerijen. Later kocht hij her en der zelf nog wat percelen. Zodoende werd het een groot areaal. Het typische was dat hij alles in eigen beheer hield. Hij had paarden, koeien en schapen. De afdeling tuinbouw was helemaal gigantisch. Hij teelde letterlijk alles, groenten, fruit en bloembollen. Sneeuwkllokjes en krokussen zijn thans nog te bewonderen in het vroege voorjaar aan de Laanweg hoek Molenweg. Bomen planten was ook zijn hobby. Een stuk of zes imposante knoestige en kromgegroeide populieren staan nog aan de Molenweg. De dikste van Schoorl.

De dominee had gemiddeld tien man vast personeel in dienst.

Daaronder één koetsier die hem met een koetsje her en der moest brengen, zo ook wekelijks naar de kerk in Groet. Evenals het record van 61 dienstjaren is het feit dat hij een landbouwbedrijf exploiteerde met tien man personeel dat wel nooit is nagevolgd door een dominee.

Het gezin

Mevrouw Jelgersma nam weinig deel aan het openbare leven. Des te meer was ze actief thuis in de keuken. Ze stond er om bekend voortreffelijk te kunnen koken. Haar man teelde alle mogelijke soorten groenten en fruit. Zodoende was zij de hele zomer in de weer om die te gebruiken en in te maken voor de winter.

Het echtpaar heeft vier kinderen gekregen: Geertje Catharina 8 november 1855, Johannes Jacobus 10 juli 1857, Cristina Ca-

juffrouw Christien Jelgersma en Simon Wognum op het bollenveld ten zuiden van het boerderijje van Wognum, Omloop 6

de oude pastorie van dominee Jelgersma tegenover het oude raadhuisje

Geert en Christien Jelgersma voor het oorspronkelijke 'Spannenburg', Duinweg 4

tharina 14 augustus 1859 en Gerbrandus Wiltetus 26 november 1860. Met de jongens ging het niet goed. Johannes stierf in 1876 en Gerbrandus in 1863.

De dochters

Met de dochters ging het beter. Na de dood

van hun vader in 1904 (moeder was al eerder gestorven) erfden de twee gezusters de bezittingen. Juffrouw Geert het 'losse' land en juffrouw Cristien het aaneengesloten complex aan weerskanten van de Molenweg. De twee gezusters waren uiterst verschillend.

Het enige wat onder de gemeenschappelijke noemer viel was, dat ze beiden een eventuele huwelijkskandidaat radicaal buiten de deur en van 't lijf wisten te houden.

Juffrouw Geert

Juffrouw Geert was de deftige dame. Naast de pastorie had de dominee een stukje grond in eigendom. Daar liet zij de pittoreske villa bouwen, 'Spannenburg' genoemd naar oma uit Friesland.

De landerijen die zij erfde, waren allen van matige kwaliteit. Eén daarvan spande wel de kroon. Dat was een grote krocht, die aan de duinkant van de Gortersweg ligt tot aan de Wolphert van Brederodeweg. Die brink was zo schraal dat ik ze nooit in cultuur

heb gezien. Wat struiken en een boompje en verder niets. Na haar dood bleek waar de grond wel geschikt voor was, nl. villa-bouw. Verder kwam ze in 't bezit van de 'Nollenweid' en de 'Verbrande Hofstee'.

Juffrouw Geert had heel geen aspiraties om het land zelf in gebruik te nemen. Wijlen m'n vader (Arie Bijl) wist dat en vroeg haar de twee stukken land te mogen huren waar zij akkoord mee ging. Vader was in 1901 getrouwd en woonde op de boerderij aan de Laanweg naast de Spar.

Later vele jaren bewoond door de familie S. Dapper.

Vader Bijl had een heel klein bedrijfje en wilde dat graag uitbreiden. De beide stukjes land zijn prachtig om te zien. De 'Nollenweid' ligt vlak bij het voormalig tramstationnetje tegen de zuidelijke Nollen op (thans in gebruik bij veehandelaar Leeuwenkamp). M'n vader had uiteraard meer oog voor de economische belangen dan voor natuurschoon. De 'Nollenweid' was vrij zwaar bezet met het onkruid 'unjer' (giftig voor rundvee) Daarom hield hij er alleen maar schapen.

De 'Verbrande Hofstee' aan de Voorweg is alom bekend en een juweeltje om te zien. Vanuit boerenoogpunt echter bezien is het bepaald geen rijkmaker. Schrrale zandgrond en erg droogtegevoelig, de opbrengsten waren altijd aan de matige kant. Het land bestond uit twee delen gescheiden door een sloot (is er nog). Het noordelijk deel grenzend aan Koortens was bouwland. Vader teelde er soms Oost-Indische kers en ook wel haver (havergeld – gauw geteld).

Vroeger heeft er een boerderij gestaan, bewoond door Jn. Nuyens. Aan het einde van de negentiende eeuw verbrand. In mijn kinderjaren was er nog iets van zichtbaar n.l. een drinkkuil en enkele fruitbomen. Juffrouw Geert was een elegant geklede dame. Af en toe 'vereerde' zij ons met een

het nieuwe 'Spannenburg'
(1908), Duinweg 4

bezoek wat ik mij nog goed herinner. Ze liet duidelijk blijken tot de betere stand te behoren. Vader en moeder waren zo verstandig zich bescheiden op te stellen. De pachtwet bestond toen nog niet. Dat betekende dat een eigenaar of eigenaresse ieder jaar het contract kon beëindigen. Tot haar eer moet echter vermeld worden dat dit nooit aan de orde is geweest. Ook heb ik vader, die het land twintig jaar heeft gehuurd, nooit horen klagen dat de pacht prijs hoog was.

Juffrouw Geert is op 30 maart 1927 gestorven.

Juffrouw Christien

Een schrillere tegenstelling tussen de gezusters is bijna niet denkbaar. Terwijl juffrouw Geert een slank postuur had, deed Christien denken aan de dokwerker in Amsterdam.

Zij droeg heel kort geknipt haar, een soort pony wat in die tijd heel ongebruikelijk was. Klein en gezet met een stem die deed vermoeden over zeer goede longen te beschikken.

Zij liet een mooi landhuis bouwen 'Mea Wilca' met ernaast 'Wilca Hoeve'. Wat

'Mea Wilca' (1907),
Molenweg 14

vila van burgemeester
Baron Gijsbert van Fridagh,
Laanweg 15

de vertaling van het woord Mea Wilca precies inhoud, daar zijn de geleerden het nooit over eens. Het schijnt zo iets te zijn als: 'Voor opzichter spelen' of 'mijn rentmeesterschap'. Haar bezittingen bestonden uit de landerijen en enkele bosjes aan weerskanten van de Molenweg. Alles natuurlijk zandgrond. Wat thans de ijsbaan is, was voorheen voor de afgraving een uitzonderlijk hoge en droge krocht. De eerste jaren 'boerde' ze nog maar vanaf de twintiger jaren stond de 'Wilca Hoeve' vrijwel leeg.

In 1924 verkocht ze een klein stukje grond aan de Laanweg, vlak naast het beroemde krokusveldje. De koper was Baron van Fridagh die burgemeester werd als opvolger van Peeck.

Van Fridagh liet daar een huis bouwen.

Toen juffrouw Christien ouder werd, ervaarde ze dat alleen wonen bezwaren heeft. Ze zocht gezelschap en vond die in de persoon van mevrouw Van de Hoop, die tot aan haar dood bij haar is gebleven. De boerderij werd in 1936 verhuurd aan Piet van der Aarde. Later in 1946 aan Jacob Breen. Nog tijdens haar leven kwam de Jelgersma – van de Hoop stichting tot stand. In aansluiting op haar testament werd het voortbestaan van haar bezittingen geregeld. Er werd vastgelegd dat op haar landerijen nimmer gebouwd zou mogen worden. Dit tot groot genoegen van iedereen, maar tot woede van projectontwikkelaars! Op 21 januari 1937 is juffrouw Christien gestorven.

Een merkwaardig gezin

Een merkwaardig gezin was inderdaad, het gezin Keete dat op het eind van de vorige eeuw werd gesticht. Toen huwde n.l. Jan Keete met Grietje Beets.

Het echtpaar pachtte van de familie Peeck een landbouwbedrijf aan de Voorweg (thans Jamarco). Behalve een 'krocht' bij de boerderij lagen de landerijen in de Grootdammerpolder. Groot was het bedrijf niet en om redelijk te kunnen rondkomen zocht Keete naar bijverdiensten. Zo werd hij grafdelver wat hij veertig jaar lang heeft gedaan.

Ook verhuurde hij paard en kar wel eens aan de gemeente Schoorl. Het 'personeel' van de gemeente had n.l. wel een kruiwagen maar als er iets groots vervoerd moest worden, kwam het gerij van Keete er aan te pas.

Verder was Keete 'berehouder'. Uit de hele omtrek brachten de boeren hun zeugen te logeren op de boerderij aan de Voorweg. In die tijd bestond er in Schoorl een 'veefonds'. Dit veefonds was een soort coöperatie, maandelijks moest premie betaald worden. De hoogte van de premie hing af van het bedrag waar de koeien voor verzekerd waren en van het aantal sterfgevallen van het vee.

Het fonds had een bestuur van drie man. De voornaamste hiervan was Keete. Hij ging met een medebestuurder bij de boeren rond. De contributie werd geïnd. De nieuw opgegeven koeien moesten getaxeerd en gemerkt worden. Daarvoor had Keete een ijzeren brandmerk. Hier ging hij mee rond en bij de betreffende veehouder werd het in het fornuis gestoken, als het gloeiend was werd het op een hoef van de koe gedrukt. De eigenlijke taak van het veefonds was er, om als er bij de veehouders (het waren meest kleine boeren) een koe doodging er geld uitgekeerd werd om weer een koe te kunnen kopen.

Jan Keete en Grietje Beets voor de boerderij, Voorweg 47

Ook is het erf van de boerderij van Keete menigmaal het toneel geweest van een aantal schelven graan. Tijdens de twee wereldoorlogen moesten alle boeren een deel van hun land 'scheuren', d.w.z. van grasland bouwland maken. Dan werd het door de boeren geteelde graan naar het erf van Keete gereden. Daar stonden dan

Jan Keete met kleinzoon Daan Lensing (zoon van Lies)

dorsmachine

twee rijen schelven aaneen. Later kwam de z.g. dorskast tussen de rijen in om alles te dorsen.

De dorsmachine (in mijn ogen een luguber geval) met de dreigende naam 'Wolff' boezemde mij als kleine jongen veel ontzag in. Aan dat apparaat bewoog alles, trilde en ging heen en weer. Meterslange drijfriemen slierten om en om, omhoog en omlaag. Een stuk of wat mannen met zwarte gezichten (het stooft verschrikkelijk) schreeuwden elkaar wat toe boven het geraas van de machine.

Uit het huwelijk van Jan en Grietje werden zes kinderen geboren, maar alle zes waren 'maidjes' tot grote teleurstelling van vader Jan. Hij liet zich echter niet uit het veld slaan en maakte van de nood een deugd.

kaasfabriek 'Kennemerschei',
Rijksweg 37/41

Vier dochters werden 'madammeke' maar twee moesten vader helpen. Dat waren Mien en Door. Die moesten helpen melken en daarna bracht een van hen de melk naar de fabriek. Deze stond op Schoorldam en heette 'Kennemerschei'.

Grafdelven is geen kleinigheid zeker niet als men 'twee diep' moet wat nog al eens voorkwam. Ook dan komt een flinke dochter goed van pas. En zo hielpen Mien en Door met alle voorkomende werkjes. Enkele jaren is er ook een pleegzoon overhuis geweest. Jan Posthumus, die z'n ouders vroeg verloor. In Jan zat echter geen boerenbloed en ging dus later weer weg.

Wie mocht denken dat Grietje en Jan diep gebukt gingen met al hun drukte en zorgen heeft het mis. Integendeel, vooral Jan was een vrolijk baasje met veel humor en fantasie.

Zo werd indertijd de anekdote verteld dat hij eens op de fiets in het donker werd aangehouden.

De toenmalige veldwachter Baardeman constateerde dat hij geen licht had. O, zei Jan, nou hebben die donderse meiden geen carbid in m'n lantaarn gedaan. Dat klopt niet Keete, zei Baardeman, want het is een kaarslantaarn.

Bij de gunst kreeg Jan toch geen bekeuring.

Er heerste altijd een gezellige sfeer in de boerderij aan de Voorweg. Dat straalde af op de kinderen want die waren ook allemaal heel aardig in de omgang.

Zoals overal ging het leven echter hier ook verder. Stuk voor stuk gingen de dochters trouwen en het huis uit. Het bedrijf werd beëindigd en het echtpaar heeft nog een poosje rustig geleefd aan de Burgemeester Peecklaan.

Thans is alles voorbij. Alle dochters en ook hun mannen hebben inmiddels het tijdelijke met het eeuwige verwisseld.

De tuinbouw in vroeger tijden

In de vorige eeuw had de tuinbouw in Schoorl een belangrijke functie. Er is een lange lijst van mensen die getracht hebben er een stukje brood mee te verdienen.

Om op Aagtdorp te beginnen was dat aan het begin van de Teugelaan Kees van Assem, verderop Piet Henneman. Aan de Omloop hoek Mollaan Jn. Stam (thans zoon Klaas). Even verder Piet de Graaf en in de bocht Dirk Stoel. Aan de Boschmansweg Jac. Akkerman, aan de Omloop is nog een restantje te zien van wat eertijds zijn groenten- en druivenkas was. Aan de Duinweg Jn. Timmer met kas (voorheen Muskee). Op de hoek Duinweg/Boschmansweg Jn. Hopman die zich heeft kromgewerkt, (vader van Doortje Goedhart). In de Nollen Jac. Opdam en later C. Schipper. Aan de Onderweg Jn. Blom (Boefjeshoeve) C. de Klerk, W. Goudsblom en W. Sevenhuijsen. Aan de Laanweg Jac. Pool. Aan de Heereweg Co Offers, Arie Praat (thans plan Bregdorp) Simon Timmer, vader van wijlen Piet ooit de markante figuur bij supermarkt de Boer.

Verder aan de andere kant van de Heereweg Jn. Dekker en Jn. Timmer (vader van Jacob). Aan de Voorweg heel lang geleden Jn. Klaver, later Freek de Boer. Die had een prachtige bloemenkas (ingang Dennenlaantje). Aan de Voorweg ook Jac. Mooij en Jac. Glorie. Aan de Koningsweg Kees Opdam (vader van Simon). Weer aan de Heereweg Jac. Rietveld tegenover de later gesloopte R.K. Kerk. Jn. Bruin, voordat hij zijn heil zocht in de verkoop van hengelsportartikelen. Verderop Jn. v.d. Kamer, een tuin met kas. Tegenover hem Dirk de Graaf. Verder Tienes de Zeeuw in het antieke huis: Heereweg 261. De vader van Tienes was bakker, wat nog te zien is aan het plaatje boven de deur. Aan de Achterweg Vok Slik,

aan de Wagemakersweg Arie de Waard en op Camperduin Jac. Pool. Waarschijnlijk is de lijst nog niet compleet.

aspergeveld tegenover
'Het witte huis', Duinweg 66

Behalve de 'gewone' groenten werd hier vroeger in bescheiden mate asperge geteeld. Blijkens een foto in 'oude ansichten van Schoorl' verbouwde men dat op Aagtdorp. Zelf weet ik dat door Jac. Mooij en z'n

oogsten van Oost-Indische kers
door Jan Smit, Dirk- en Gerrit
Stoel, op de achtergrond
Duinweg 109

tuinderij van Kees van Assem, Teugelaan

zoons aan de Bovenweg ook asperges werden geteeld, maar dat is dan ook alles.

Voordat de vrachtauto's hun entree maakten, heeft mijn vader Arie Bijl, nog een aantal jaren de groenten naar de veiling in Alkmaar gereden met paard en wagen.

Veldsla in de volksmond 'vet' en Oost-Indische Kers werden nog vrij veel verbouwd. Er werd wel 'vet' geteeld, maar het was voor niemand een vetpot. Zodoende werd er

naar neveninkomsten gezocht, Jn. Blom aan de Onderweg bv. handelde in tuindersglas. Bovendien had hij een zaadwinkeltje dat aardig liep. Verder waren er tuinders die een bescheiden (zomer)pension runden of gelegenheid gaven voor logies en ontbijt. De rest verhuurde bijna allemaal in de zomer hun huis aan de mensen uit 'de stad'. Ze zaten dan zelf in de provisorisch ingerichte schuur achter het huis. De pensionhouders en de verhuurders leverden uiteraard hun eigen groenten aan de gasten, wat ook nog een extraatje opleverde. Het was wel moeilijk maar de meeste tuindersvrouwen stopten de neveninkomsten in een potje voor de winter. Als in oktober de laatste pronk- en sperzieboontjes voor een klein prijsje de deur uitgingen was het alleen de witlof die 's winters nog een paar stuivers opbracht.

In de zomer haalde Jan Beukers (thans Hoffman) als hij krap zat nogal eens rechtstreeks bij de tuinders groenten weg.

Bloemenwinkels zou men tevergeefs zoeken in Schoorl, maar er waren wel bloemen. Floris Schermer op Schoorl, hoek Laanweg / Gortersweg en Martien Dongelmans Heereweg 218 in Groet (thans J.

proefveld op landje te Hargen tussen Oude Heereweg en Heereweg 1922

Duinmeijer) hadden ieder een vrij grote bloementuin. Wie een bloemetje wilde hebben kon bij hen terecht.

Dan gingen de kwekers een bosje bloemen snijden en men had verse waar!

Een apart hoofdstuk is eigenlijk de bloembollen. Die werden reeds twee eeuwen terug hier geteeld. Indertijd is er een prachtig boekje van de heer Jan Pool uitgekomen: 'Het oude Schoorl' Hij schrijft hierin dat de legendarische dominee Jelgersma, die van 1843 tot 1904 in Schoorl was, al bloembollen teelde. Hij probeerde zelfs zaailingen te kweken, maar is nimmer aan het registreren toegekomen.

Nadien is de teelt hier nooit goed van de grond gekomen, op een uitzondering na, wat in een volgend stukje van de tuinbouw in vroeger tijden wordt beschreven. In de bollendorpen in Zuid-Holland en dichterbij ook in Limmen en Egmond heeft de tulpenteelt welvaart gebracht. Waarschijnlijk heeft dat te maken met het feit dat de grond in Egmond kalkrijk en in Schoorl kalkarm is.

De tuinbouw in Schoorl waar in het verleden vele gezinnen een boterham mee verdienden, zij het een karige, is thans zo goed als verdwenen. Alleen de heer Corn. van Assem is nog beroepstuinder. Houd hem in ere! Wel zijn er hier en daar nog perceeltjes waar de volkstuinders met plezier hun hobby uitoefenen.

De grond eeuwenlang bewerkt door nijvere handen wordt thans hoofdzakelijk benut voor woningbouw, kampeerterreinen en grasland.

In 1914 liet de heer Hendrik Kuiper een huis bouwen aan de Duinweg nr. 18 naast de boswachterwoning en betrok dit met zijn echtgenote. Een schitterend gelegen herenhuis dat toendertijd als een van de

mooiste villa's van Schoorl gold. Lang heeft het echtpaar niet genoten van de riante woning, want omstreeks 1918 zijn ze beiden overleden. In 1920, hij was toen 35 jaar, betrokken Gerbrand Kieft en z'n vrouw Maartje Kuiper (dochter van Hendrik Kuiper) het huis. Nadat Maartje gestorven was huwde Kieft in 1942 met mevr. E. J. Peck, dochter van de vroegere burgemeester van Schoorl. Beide huwelijken bleven kinderloos. De erfenis van Kuiper aan dochter en schoonzoon Gerbrand bestond niet alleen uit het huis, maar ook uit aanzienlijke percelen grond, gelegen aan de Duinweg en de Omloop. De heer Kieft, bloembollenkweker van beroep, vatte het als een uitdaging op om hier z'n ideaal te verwezenlijken. Hij begon door diverse aankopen de enigszins versnipperde percelen aaneen te voegen tot een groots complex.

Aan de Omloop verrees een royale woning (Multi Flora) met erachter een grote bollenschuur, thans het woonhuis van de familie Boterman. Hijzelf een grote kerel, sterke persoonlijkheid, uitstekend van gezondheid en een enorme werklust en tomeloze energie zette een bollenbedrijf op dat allerwegen de aandacht trok en wat Schoorl nooit eerder had gekend. Er zijn

tuinderij aan de Wagenmakersweg

'Multi Flora', Omloop 8

vele jaren geweest dat er tussen de Duinweg en de Omloop, ook nog aan de andere kant van de Omloop een zee van bloemen in de voorzomer te zien was.

Aan de Duinweg stond en staat er nog een schuur. Daar werden in de zomer de bollen gepeld door vrouwen en meisjes die met hun vlugge vingers graag een extraatje wilden verdienen. Alleen de aparte en dure soorten pelde hij zelf. De arbeiders bij hem

bollenschuur van Kieft,
Duinweg 19

in dienst, hadden het zeer zwaar. Maandenlang werd er gespit, altijd twee steek en soms zelfs drie steek diep. Zodoende werd er steeds in verse grond geplant. Het gevolg was dat de bollen altijd goed groeiden en ziekte bijna nooit voorkwam.

De crisis van de dertiger jaren was een ramp voor land en tuinbouw in Nederland. Het allerergste werd echter de bloembollensector getroffen. Men sloeg toen alleen het allernoodzakelijkste in en niemand kocht bloemen die als 'luxe' golden. De bollenprijzen kelderden op een verschrikkelijke manier. Zeer veel kwekers konden de hoge hypotheeklasten niet opbrengen. Het gevolg was : gedwongen verkoop. De schuren die te koop werden aangeboden waren veelal ongeschikt voor andere doeleinden, zodat ze slechts een fractie van de oorspronkelijke waarden opbrachten en vaak voor spotprijzen van de hand gingen.

Uiteraard had ook de heer Kieft met de slechte prijzen te maken, maar doordat hij altijd 'gezonde' partijen te koop aanbood had de naam Kieft een goede klank bij de handelaren. Zodoende brachten zijn bollen altijd iets meer op dan die van de gemiddelde kweker. Mede omdat hij financieel onafhankelijk was, is hij die beruchte jaren betrekkelijk goed doorgekomen.

Langzaam ging hij in de tweede helft van de vijftiger jaren van tactiek veranderen. Het areaal tulpen werd geleidelijk ingekrompen en hij probeerde meer nieuwe variëteiten te kweken. Dit proces vergt een zeer hoge mate van vakmanschap. Zo duurt het zeven jaar eer een zaadje zich heeft ontwikkeld tot een bloem. Met eindeloos geduld (wat hij in andere omstandigheden vaak niet had) en een zeer hoge mate van vakmanschap kweekte hij nieuwe lage soorten (Greigi i) die thans nog overal bekend zijn.

Hendrik Kuiper bouwde in 1914 ten noorden van de hier afgebeelde boswachterswoning (1904) op het hier nog onbebouwde stuk grond een fraaie villa

woning van Gerbrand Kieft,
Duinweg 18

In de vijftiger jaren werd hij ook ingeschreven als veredelaar van een groot aantal nieuwe variëteiten.

De heer Kieft was dermate aan het vak verknocht, dat het eigenlijk z'n hele leven heeft beheerst. Tot aan zijn dood in 1968 is hij doorgestaan met z'n levenswerk.

Ofschoon niet bepaald onvriendelijk, was hij in 't algemeen kort aangebonden met de mensen met wie hij te maken had. Hij voelde zich koning in zijn rijk en voorzover mij bekend nam hij heel weinig deel aan het openbare leven van Schoorl.

Catrijp in de dertiger jaren

In ons mooie maar langgerekte dorp is de buurtschap Catrijp geografisch gezien eigenlijk het middelpunt. Hier volgt een beschrijving zoals het in de dertiger jaren van de vorige eeuw er ongeveer uitzag en hoe de mensen toen leefden.

Te beginnen waar de Idenslaan uitkomt op de Voorweg is het Catrijp. Aan de oostzij hiervan is het eerste huis een boerderij. Daar woonde toen heel gezellig het gezin Tienes Roskam en Geertje Annes, met vier knappe levenslustige dochters, geen zoons maar wel zes beste koeien. Roskam moest roeien met de riemen die er waren maar maakte van de nood een deugd. Dat hield dus in dat in de

hooitijd en andere drukke momenten een beroep op de dochters gedaan werd en met succes. Voordat Roskam op Schoorl kwam, had hij een groter bedrijf met veel koeien. Toen moest de oudste dochter Catharien (moeder van Gerda Kamminga – de Wit) al melken vanaf haar zesde jaar. Gelukkig was ze goed uit de kluiten gewassen en iedere ochtend voor schooltijd en 's middags na schooltijd was ze present. Zoiets is tegenwoordig bijna niet meer voor te stellen. Thans woont er de familie Dekker.

Het volgende pand betreft ook een boerderij, van het echtpaar Meereboer – Stoop, op de hoek Heereweg – Smeerlaan, momenteel heet het 'de Driehoek'. Vader Meere-

boer was een ietwat stille bescheiden man, maar moeder had daarentegen de touwtjes goed in handen. Een omvangrijk veehouderbedrijf en een groot gezin (veertien kinderen). Eén ervan IJf was zwakzinnig, drentelde vaak door het dorp maar deed niemand kwaad. Moeder Meereboer was zeer gastvrij, iedereen was welkom, zodat het er altijd een gezellige boel was.

Nu de Smeerlaan ingaand, staat aan de rechterkant een villa bewoond door de familie Noorda, later het echtpaar Delis – Borst en moeder Borst met dochter Jopie. Daar voorbij stonden en staan er nog twee boerderijen. In de eerst woonde het echtpaar Piet Raat. Later vele jaren bewoond door het grote gezin Jan de Wit. Raat was tuinder en z'n vrouw runde een zomerpension.

Het volgende en laatste boerderijtje (het

weggetje werd al smaller) werd bevolkt door Piet Bijwaard en z'n zus Aaltje. Piet, een vrolijk mannetje had een stuk of wat koeien en een tuin. Hij verkocht later het gedoetje aan de beroemde schrijver Jan de Hartog. Die doopte het huis 'Lands End'. De Hartog schreef een prachtig boek 'Schipper naast God' wat in Nederland een groot succes was, maar waar Hitler geen waardering voor had. Zodoende nam Jan in de eerste oorlogsjaren het besluit om met z'n gezin naar Engeland en later naar Amerika te vluchten.

Daar voorbij was de boerderij van Arie Louter. Louter een stoere werker van nature eigenlijk een optimistische en gezellige man, had met al z'n geploeter met de koeien en kippen moeite om het hoofd boven water te houden met z'n gezin en allemaal jonge kinderen. Gelukkig had hij

Vogelvlucht Catrijp-Groet W.H.

een opgeruimde en vrolijke vrouw, Mary v.d. Peet. Die stamde af van een muzikale familie. Ze kon prachtig zingen en deed dat ook heel vaak.

De laatste in de polder 'om de hoek' was het gezin C. Bremer. Bremer was een van de weinigen in Schoorl, die niet afkerig was van de denkbeelden van Hitler.

Terugkerende stond aan de andere kant van de Smeerlaan een leegstaande boerderij. Daar kwam toen Bouke Minkema met z'n struise vrouw Sietske en drie kinderen, Gerrit, Volkertje en Uul in. In de twintiger jaren waren er drie gebroeders Minkema, Bouke, Iepe en Sjoerd. In Friesland blijkbaar uitgekeken op het ruime landschap aldaar, staken ze de Zuiderzee over met de bootverbinding Staveren – Enkhuizen en streken neer op het duindorp Schoorl. De boerderij waar het gezin Bouke belandde is later gesloopt. Momenteel is daar een gebouw met zes appartementen voor jongeren. (het vroegere gymlokaal).

Onze reis vervolgende komen we weer op de Heereweg. Daar stond het huis van Hans en Grietje. Twee dames die er in hun

jonge jaren 'overschoten' zoals dat heette. Ze hadden elkaar op wat oudere leeftijd leren kennen en ze besloten hun verdere leven in eer en deugd samen door te brengen. Dat waren Hanna Kamper en Grietje Louwe. De dagen van het duo begonnen 's morgens met het vaste ritueel van de kerkgang. Verder waren het, vooral Hanna, goede breisters. En zo maakten zij zich verdienstelijk met kousen te breien voor de kinderschaar van het echtpaar Louter uit de Smeerlaan, zij het dan na inlevering van de benodigde wol.

Hun huis is gesloopt, ervoor in de plaats een nieuwe woning 'Strijd na arbeid' van de

heer Praat.

Daarnaast stond en staat er nog een royaal pand van J. Louwe. Die woonde daar met z'n corpulente eega Trijntje Baltus, dochter Jo en zoon Mees. Dochter Jo was een flinke meid, maar zoon Mees was verstandelijk niet ontwikkeld. Louwe had een uitgebreide nering. Brood, koek en banketbakkerij met winkel en café. Zoals iedere bakker had ook hij de uitbreng door het hele dorp, dus was hij altijd druk in de weer. Er waren in die tijd acht bakkers in Schoorl, dus op een enkeling na had ieder een heel kleine omzet. Het café was heel vaak leeg en ook de winkelbel had een rustig leven. Ondanks dat alles was Louwe toch een gezellige en opgewekte man. Momenteel Rob Rohde.

Naast het pand van Louwe stond in die

huisje van Hanna Kamper en Grietje Louwe, later familie Greeuw, Heereweg 132a

boerderij, Smeerlaan 1, waarin het gezin van Bouke Minkema woonde

jaren een bijzonder klein huisje, waarin een heel klein oud mannetje woonde. Dat was Pauwtje Bergen. Die was in jongere jaren 'lappiespoep' geweest. Dat beroep is nu uitgestorven, maar kwam vroeger nog vrij veel voor. Met een grote zak, waarin manufacturen, zoals ondergoed, sokken bijeengehouden door de ellestok op de rug, toog men van huis naar huis. Het huisje is al lang weg en in het nieuwe woont nu de familie C.J.M. van Assem.

Van het volgende huis waren de bewoners Willem Schavemaker met vrouw en dochter. Van dit soort huisjes stonden er vroeger vele in Schoorl en ook nu nog een aantal. Zonder meer kan echter gesteld worden, dat dit de mooiste is in z'n soort. Gelukkig staat het er nog. Willem had achter z'n huis een stukje weiland met een paar koetjes. Hij teelde zelf aardappelen en groenten. Bovendien werkte hij vaak bij Dirk Duin (Dirk van Sijt). Hooien deed hij samen met Jn. Bijwaard en Dirk van Sijt, maar daar-

over later. Voorbij zijn huis is een weiland dat 'de Bonte Koe' heet. Daarnaast was een woonhuis met erachter een kapberg van C. Spaansen. Spaansen was een van de weinige mensen die niet werkte voor de broede. Hij leefde met zijn zus Trijntje. Financieel waren ze onafhankelijk, maar gedachtig de woorden van de duivel en het oorkussen wilde Kees zijn aardse bestaan niet in ledigheid doorbrengen. Zodoende runde hij een klein veehoudersbedrijfje. Een herenboer dus eigenlijk. Op dit moment familie V.d. Pauw – Kraan met

pension, café van bakker Willem de Rohde, voordien bakker Joh. Louwe, Heereweg 136

- 1) Pauwertje Bergen, Heereweg 138
- 2) Willem Schavemaker, Heereweg 140
- 3) Cornelis Spaansen, Heereweg 146

Willem Schavemaker,
Heereweg 140

paardjes.

Het volgende huis was van Bart Haring. Daarin was een winkel van elektriciteitsartikelen en wasmachines. Hij leefde met vrouw, zoon Piet en dochter Tinie. Zoon Piet is op jonge leeftijd bij 't zwemmen in zee verdronken. Haring was als ambtenaar in dienst van de gemeente Schoorl. Hij had de zorg over het uitgestrekte bovengrondse elektrische net in onze gemeente. Toen waren het houten palen. Het was voor de kinderen altijd prachtig om te zien hoe Haring met kloeke pas onvervaard met z'n 'schaatsen' de paal inkloem. Moeilijkheden kwamen er als iemand met bomen zagen een tak liet vallen op een draad, dus geen stroom. Dat moest aan Haring bericht worden, maar dan werd je niet mals ontvangen. Hij dronk bij ons wel eens een kopje thee. Dan was Bertha's rok steevast het attribuut waar hij zijn brillenglazen mee poetste. Momenteel woont mevr. J. Borst in dit huis.

Naast het huis zetelde St. Catharina, het R.K. Verenigingsgebouw. Daar werd in die tijd zeer druk gebruik van gemaakt. De toneelvereniging St. Genesius repeteerde er en gaf vier keer per jaar een uitvoering die altijd goed werd bezocht. Vele verenigingen

vergaderden er en de parochiebibliotheek was er gevestigd. Bruiloften werden er gevierd. Op zondagmiddag na de verspers en 's avonds was het beschikbaar voor jongens vanaf 16 jaar voor ontspanning. Twee grote en één tafelbiljart waren dan vrijwel altijd in de running.

Naast het Verenigingsgebouw woonden 'Griet en Piet' (Brammer) (thans van der Linden – Kaag), dat waren broer en zus. Piet had altijd gewerkt in het seminarie Hageveld. Daar was hij manusje van alles bij de priesterstudenten. Griet had immer de kost verdiend met oppassen bij bruiloften enz. Zij woonde in een zeer schamel huisje in de buurt van groenteboer Hoffman. Beiden waren nooit getrouwd geweest. Ze hadden steeds zuinig geleefd en konden zodoende een eigen huis laten bouwen. Griet bepaald niet in aanmerking komende voor de schoonheidsprijs had een forse basstem. Piet is niet erg oud geworden. Toen was Griet alleen.

Even een sprongetje vooruit. Vlak na de oorlog was hier zoals overal, een ontzaglijke woningnood. Kees van Langen had verkeer met Lies en men wilde graag trouwen, maar hoe kom je aan een huis? Griet, een goede kennis van hen, begon af te takelen en kreeg langzaam een beetje moeite met alles. Hier was een mooie gelegenheid om elkaar te helpen. Griet stond een deel van haar huis af aan het stel dat toen ging trouwen en Lies heeft Griet tot aan haar dood verzorgd. Onderhand ging het leven door, want de gebroeders Siem, Jan en Ben zijn daar alle drie geboren. Later had Kees zelf een huis aan de Koningsweg en daar kwam Carla nog tevoorschijn.

Het volgende huis was van schoenmaker Piet Bijl. Die kreeg toen hij twee jaar oud was, kinderverlamming, met als restverschijnsel een krachteloos linkerbeen. Door middel van een beugel kon hij nog gebrek-

schoenmaker Piet Bijl,
Heereweg 160

kig lopen. Hij had vier broers, allen in de agrarische sector. Zelf had hij ook graag veehouder willen worden. Wegens de lichamelijke handicap bleef dat een schone droom. Noodgedwongen werd hij schoenmaker, wat hij in z'n jonge jaren geleerd had van een schoenmaker die in Bergen aan de Turfweg woonde.

Een leuke gebeurtenis in het leven van Piet Bijl was het volgende. Zijn baas in Bergen kocht indertijd per abuis twee loten. Dat was voor hem eigenlijk een te grote uitgave. Hij vroeg toen aan ome Piet: 'wil jij niet een lot overnemen'? Na wat aarzeling – ome Piet was niet zo'n gokker - kocht hij min of meer tegen zijn zin het tweede lot. En laat nu uitgerekend op dit lot de tweede prijs vallen. Dat was een paard en wagen en betekende in die tijd een hoge waarde. Ome Piet verkocht dit en kocht met de opbrengst hiervan een flinke akker waar hij zijn huis in 1920 liet bouwen.

Het bloed kruipt toch echter waar het niet gaan kan. Hij kocht een geit. Die geit was z'n oogappel en werd verzorgd of het z'n kind was. Naast het huis (thans genaamd 'De twee linden') was een grasveldje waarop het dier gekuurd werd en hooi geteeld werd voor de winter. Als huishoudster had hij in de eerste jaren een ongetrouwde zus. Dat waren mijn oom en tante. In m'n kinderjaren kwam ik er dikwijls en deed dan vaak boodschapjes voor ze, niet vermoedende dat ik daar later zelf 36 jaar lang zou wonen. Thans woont hier het echtpaar K. de Geus – Munster.

In het volgende huis woonde de wed. Afra Dijkhof – Schavemaker. Haar man was niet oud geworden. Zoiets betekende in die tijd dat er financiële moeilijkheden kwamen. Zij begon toen een snoepwinkelje. Niet gezegend met een knap uiterlijk was ze wel een goed vrouwtje. Later nam Niek Kleverlaan de 'zaak' over en wist er een normaal kruideniersbedrijf van te maken.

Momenteel G. Borst.

In het huis ernaast woonde het kinderloze echtpaar Kruijff-Schipper. Ofschoon al op jaren waren ze beiden nog goed gezond. Om nog wat om handen te hebben hield Jacob er twee koeien op de akker achter z'n huis. Nu bewoond door Joke Meereboer.

Waar thans het kostershuis staat, was toen een heel klein huisje. Daar had Niek Venneker (vader van Klaas) een herenkappersbedrijf. Het gezin woonde achter en voor was de 'salon'.

Een klein, heel laag vertrekje. 's Avonds was het altijd goed bezet, maar op woensdag en zaterdagavond was het steevast mudjevol. Een belangrijk onderdeel van het vak was toen scheren wat hoofdzakelijk op die dagen gebeurde. De meeste klanten lieten zich twee maal per week scheren en een enkeling alleen op zaterdag; tarief 1 dubbeltje. Steeds was er dan een vrij grote club 'plakkers' die tot diep in de avond de dorpspolitiek zeer uitgebreid bespraken en vaak heftig discussieerden. Het hokje stond uiteraard blauw van de rook, gelukkig pafte Niek zelf mee. Het huisje was eigendom van de kerk. Om de drie maanden was er op zondagmiddag na de vespers in de 'salon'

communie-optocht langs links het sigarenmagazijn van Niek Venneker, Heereweg 168 en rechts de woning Heereweg 166

- 1) Jan Spaansen, Heereweg
183/185
- 2) bakker Bakker, Heereweg 172
- 3) Jac. Rietveld, Heereweg 170
- 4) Kruyf-Schipper, Heereweg 166
- 5) snoepwinkeltje van
Afra Dijkhof, Heereweg 162

Jan Rietveld en zijn vrouw
Dora Rietveld-de Vries voor
hun winkel, Heereweg 170

verkoop van plaatsjes in de kerk. Naast Venneker woonde het gezin Jac. Rietveld. Dat waren Jaap zelf, z'n vrouw Teuntje, twee zonen Cor en Jan (Cor is de vader van Anton die in de Blinkerd werkte) en nichtje Dien. Rietveld had een zeer uitgebreid bedrijf. Hij was veehouder, tuinder, kruidenier en schipper. Vader Jaap runde samen met z'n broer Gert een boot- beurdienst op Alkmaar op zaterdag, met als begin en eindpunt de Hargervaart en tussenaanlegsteigers Zijpersluis en Schoordam. De beurdienst bestond in de heenreis uit haver, erwten en bonen van de tuinders en kleinvee zoals schapen, lammeren en kalveren van de boeren. Desgewenst verkocht Rietveld (een goede handelaar) ook hun producten. Op de terugweg was de boot beladen met foerage voor broer Gert en kruideniersartikelen voor de winkeltjes in Hargen, Groet en Catrijp plus de eigen winkel.

Thuis had ieder z'n taak. Rietveld bemande zelf altijd de schuit en was de veehouder (drie à vier koeien). De zoons, sterke kerels, hadden de handen vol aan de grote tuin achter het huis.

Het waren goede vaklui, er werd veel geteeld en met een lorrie op smalspoor werden de groenten naar de weg gereden. De winkel was het domein van Teuntje. Zodra de tingeling bel ging was Teuntje present om de klanten te gerieven. Dien was eigenlijk de huisvrouw en keukenprinses. Ze zorgde ervoor dat ieder z'n natje en droogje op tijd kreeg. Vader Rietveld had een vlotte babbel en aangezien hij alle weken in Alkmaar kwam en voor menigeen zaken deed was hij een gerespecteerd man in Catrijp. Op dit moment bewoond door mevr. Ellie Ens.

Voorbij Rietveld woonde Klaas Bakker die met z'n broer Piet een brood-koek en banketbakkersbedrijf bezaten onder de naam Gebr. Bakker. Tevens bood men gelegenheid

aan de boeren die 's zondags met de 'kapwag' naar de kerk gingen, stalling voor de paarden in de kapberg achter het huis en de wagens op het erf. Die service ging zelfs zo ver dat één van de gebroeders bij toerbeurt assisteerde met uit- en inspannen van de paarden. Naast het bakken was uiteraard het uitventen door heel Schoorl en Groet een belangrijk onderdeel van het bedrijf. Wij woonden toentertijd aan de Onderweg. Op woensdagmiddag kwam als regel Klaas

de entree van de kapperszaak van Niek Venneker, met Anna Venneker-Stegers, Coop, Niek Venneker en Miep, Heereweg 168 op de achtergrond buurman Jacob Rietveld

bakker Bakker, in het midden de winkel, rechts de woonkamer, Heereweg 172

het huis van Gert, Arie, Antje en Grietje Polle, later Bernard Roozendaal, Heereweg 174

Paul en Kristel Bakker)

Vlak naast de bakkerij woonde toen het kwartet Polle, dat waren de gebroeders Gert en Arie en de zusters Antje en Grietje. Het viertal had nooit de geneugten van het huwelijk geproefd, men heeft dit kennelijk niet als een gemis ervaren, want vooral de dames waren altijd opgewekt en vrolijk. Arie was een konijnenfokker van formaat, hij verkocht jonge konijntjes aan de jeugd voor twaalfeneenhalve cent. Ze wachtten rustig met z'n vieren de komst van de Heer af. Tegenwoordig gezin B. Roozendaal.

Daar voorbij, wat thans de uitpuilende en overbevolkte winkel in pieren en hengels is van Kees Bruin, huisde toen het gezin Piet Bakker. Piet was de compagnon van Klaas Bakker waarvan het gezamenlijke bedrijf hierboven staat beschreven.

De hoeve ernaast maakte de indruk uit z'n krachten te zijn gegroeid. Het gezin Jac. v.d. Oort woonde er. Jac. was een hardwerkende man en een zeer goed vakman. Door aankoop van enkele landerijen werd de veebezetting zodanig uitgebreid dat men

bij ons brood bezorgen. Vaste prik was, dat hij dan op een kopje thee kon rekenen. Dan zat de welbespraakte bakker bij ons een half uurtje om de nieuwtjes van de week door te nemen. Met behulp van een knecht en altijd een of twee zussen hadden ze een florissant bedrijf. Het staat wel vast dat Gebr. Bakker tot de weinige middenstanders behoorden die een bepaalde welvaart genoten (thans

schilderij van Thé Lau

- 1) Jan Spaansens, Heereweg 183/185
- 2) Jacob Krimp, Heereweg 187
- 3) Henk Polle, Heereweg 207
- 4) Cees Gutker, Heereweg 194
- 5) Arie Groot (fourage Meereboer), Heereweg 190
- 6) Jac. van der Oort, Heereweg 188
- 7) Piet Bakker, Heereweg 180

veel te kort stalruimte had. Om die reden werd er een enorm stuk aan de bestaande boerderij aangebouwd.

De volgende boerderij werd bewoond door een vrijgezel Arie Groot. Een ietwat stille en zonderlinge figuur. Hij woonde er met een huishoudster en Jan Jonker (vader van Leen) was er werkmans. Tegenwoordig fouragehandel Meereboer.

Vorbij Meereboer op de hoek Heereweg – Regbertslaan staat een kleine boerderij met een prachtige voorgevel. Van hetzelfde soort staan er meerdere in Catrijp maar één van de mooiste is zeker deze. Het rieten dak heet spiegel. Het middengedeelte van het dak is gedekt met pannen, met aan weerszijden sierlijk in het riet uitgehouden rondingen.

Het echtpaar Gerrit Kager en Marie Praat waren toen de bewoners en runden een veehouderbedrijf. Nu woont Cees Gutker er.

We steken nu de Regbertslaan (Breelaan) over en komen bij de hoeve die toentertijd bewoond werd door Gert Bakker. Bakker maakte in de dertiger jaren niet de gelukkigste tijd van zijn leven door. Z'n vrouw, Alie Stoop plotseling gestorven, hijzelf moest kort daarna opgenomen worden in een sanatorium wegens tbc.

Noodgedwongen kwam er een knecht voor het veehouderbedrijf en een nichtje voor het gezin; twee kleine kinderen Kees en Atie. Thans N. Meereboer.

Naast het pand van G. Bakker stond een tot melkfabriek omgebouwde boerenwoning, met de prachtige en veelbelovende naam: 'De Goede Verwachting'. In de fabriek was een woning waar de kaasmaker huysde. Dat was eerst Kleyer en later Van Dijk. Met nog een botermaker werden de werkzaamheden verricht. De administratie werd bijgehouden door Piet Duin, een vroege rentenier die goed met de pen overweg kon. De melk werd aangevoerd door de

boeren zelf, grotendeels met hondenkarren. Pal naast de fabriek stond een grote heel oude boerderij. In het woongedeelte huysde het gezin J. Berkhout (vader van Piet). De stal (later verbrand) was in gebruik bij Hendrik Polle.

- 1) Piet Bakker (dierenwinkel Kees Bruin), Heereweg 180
- 2) familie Kaag, Heereweg 178
- 3) bakker Bakker, Heereweg 172

Hendrik Polle, gehuwd met Adriana Louwe, woonde even verder in de volgende boerderij. Zij hadden zeven kinderen. Twee van de zeven voelden zich geroepen hun leven in dienst van de Heer te stellen. Dat

boerderij van Cees Gutker,
Heereweg 194

waren Cornelis en Agatha. Zij kozen het kloosterleven. De andere vijf, bijzonder stille maar zeer werkzame kinderen, allen volwassen, waren dochter Keetje en de zoons Willem, Jacob, Jan en Henk. Niemand was erg trouwlustig. Voor de dochter was geen man weggelegd en in de zoons zat ook weinig 'vrouwenbloed'. Henk haalde orgellessen en is vele jaren organist geweest. Vader Polle deed uiteraard z'n best om aan al die handen bezigheid te geven. Daarom had hij ook bovenbeschreven stal in 't gebruik, omdat de eigen boerderij al het vee niet kon bergen. Bovendien ging de melk niet naar de fabriek maar werd door hen zelf verwerkt tot kaas en boter. Een afvalproduct van de kaasmakerij is wei. Die wei was weer een heerlijke en voedzame slobber voor het omvangrijke aantal varkens dat in een aparte stal knorde.

Vroeger had bijna iedere provincie z'n eigen mode wat betreft de hoofdtooi bij de vrouwen. In Noord-Holland was dat de 'kap' ook wel het gouden ijzer genoemd. In de 19^e eeuw getuigde het van een bepaalde welstand als men dit droeg, maar zoals met alles kwam ook hier weer een eind aan. Met de eeuwwisseling rond 1900 werd er mee gestopt. Van degenen die het droegen gingen de meesten door, maar aangezien er niets meer bij kwam, werd de club steeds kleiner. Bij mijn weten waren dat er halfweg de dertiger jaren nog drie in het buurtschap Catrijp: mevr. Polle-Louwe, mevr. Kager – de Wit en mevr. De Moel – Sluis. De 'kap' bestond uit een halfronde gebogen gouden

boven:
boerderij van Gert Bakker, Heereweg 196
midden:
boerderij, kaasmakerij met kaasmaker Blokker, Heereweg 198
onder:
boerderij van J. Berkhout, tussen Heereweg 198 en 200 Cultuurlandschap en Monumenten-Zeist (RACM)

plaat ± zes cm breed. Eerst een zwart lapje op het hoofd, daarover tule en daarover van oor tot oor de plaat. Die werd aan weerskanten vastgehouden door rijk uitgevoerde gouden kapspelden en aan de voorzijde versierd door twee broches. Omdat het opzetten een nogal tijdrovende bezigheid was, bleef het gebruik ervan beperkt tot de zon- en feestdagen. Op de overige dagen liep ze met het 'hulletje'. Het hele geval van mevr. Polle heeft men netjes bewaard en is nu eigendom van mevrouw Riet Kouw-Polle, een kleindochter. Die draagt het nog wel eens bij bepaalde gelegenheden.

Op de hoek Heereweg – Noorderweg woonde het gezin Jan Louwe. Het laatste huis van het buurtschap Catrijp. Achter het woonhuis stond een kapberg waar de koeien van Louwe in de winter een plaatsje kregen. Daarnaast was Louwe kassier van de Boerenleenbank. Hier had hij echter geen dagtaak aan. Niettemin kon je er altijd terecht voor financiële zaken, mits hij thuis was. Op woensdagmiddag en avond echter hield hij altijd zitting. Met een schone blauwe kiel aan zat hij in de linkerkamer waar ook de brandkast stond. De kamer aan de rechterkant was het domein van moeder Kee met de kinderen. Dat was tevens de wachtkamer van de cliëntèle, want ieder werd altijd apart 'geholpen' door Louwe. Even voorbij Louwe staat het bordje 'Groet'. Dat betekent dus het einde van het buurtschap Catrijp.

Gaan we nu aan de duinkant van de Heereweg terug dan is het eerste huis, (pal tegenover Louwe) toentertijd bewoond door het echtpaar J. Kroon en Geertje de Jong. Kroon had altijd gewerkt op de boerderij (later verbrand) te Camperduin vlak bij de zee. Hij had een prachtige baard. Het echtpaar heeft blijkbaar gezond geleefd want ze zijn 60 jaar getrouwd geweest. Dat kwam toen nooit voor. Heel zelden een gouden huwelijksfeest. Dat was al heel bijzonder want dan kwam 'De Vriendschap' een sere-

familie Polle voor de boerderij,
Heereweg 200

nade brengen. Thans J.J. Hoogvorst. Aan de andere kant van het weggetje (de Noorderweg) woonde Piet Duin met z'n moeder. Thans J. Granedijk). Piet was nog jong toen hij z'n schapjes al op het droge had en was nu administrateur/secretaris van de melkfabriek 'De Goede Verwachting'. Duin was eigenaar van de naastgelegen fraaie boerderij 'Het Witte Paard'. Op deze boerderij hebben diverse gezinnen in de dertiger (crises)jaren geprobeerd een

boerderij 'Het Witte Paard',
Heereweg217

stukje brood te verdienen. Eén daarvan was Hendrik Smit. Het was hard werken in die tijd en zuinig leven. Het harde werken heeft Smit blijkbaar geen kwaad gedaan, gezien de tekst op de eerste steen van het dorps huis 'De Blinkerd'. Daar staat op te lezen 'door Hendrik Smit en Jeroen Staarman de oudste en de jongste inwoner van Schoorl gelegd op 16 juni 1970'. Er staan geen geboortedata bij, maar volgens ondergetekende is Smit 100 jaar geworden.

Voorbij 'Het Witte Paard' staan twee huizen, waarvan nog duidelijk te zien is, dat het oorspronkelijk boerderijen waren maar later door verbouw alleen als woonhuis dienst deden. Het is moeilijk te achterhalen wie er in de vooroorlogse jaren woonden. Het huis naast het Witte Paard bood onderdak aan mevr. Branes, de schoonmoeder van de beroemde kunstschilder Matheus Lau. In het volgende huis bivakkeerde mej. C. v.d. Linden.

Tandarts H. de Vries woonde later in dat huis. Hij trachtte de gebitten van vele Schoorlaars in goede conditie te houden. Tevens heeft hij toen jaarlijks eind november de jeugd (als tegenhanger van het griezelige mondonderzoek) een plezierige dag bezorgd. Dan was het de vriendelijke goedheiligman die eerst een rit door het dorp maakte. Daarna in 'De Blinkerd' was het groot feest. Alle jaren had de Sint dan een mooi verhaal te vertellen. Steevast kwam er dan de passage in voor dat ze goed hun tanden moesten poetsen.

Voorbij het tandartsenhuis stond een 'oudje' dicht aan de weg. Een klein huisje waar aanvankelijk Jac. Stam met echtgenote en dochter Antje woonden. Nadat mevr. Stam

boven: huisje van de familie Kroon, Heereweg 221
 midden: boerderij Andreas Louwe, later o.a.mw. Branes, Heereweg 215
 onder: huisje van de familie Stam, Heereweg 211

en dochter Antje gingen hemelen heeft Jaap nog heel wat jaren 'gekluisd' want hij is erg oud geworden. Daarna heeft Arie Louter het spulletje gekocht en ging er met z'n eega wonen. Gelijk ging hij er vlak achter een nieuw huis bouwen. Toen dat klaar was, was het over en het stulpje werd gesloopt. Ernaast staat één van de oudste boerderijen van Schoorl, bewoond door het gezin Henk Polle. Hij heeft aan de overkant een enorme kudde wolven, die in 't vroege voorjaar in de schapenshuur 'Houd Moed' (op die plek stond de boerderij waar J. Berkhout woonde) hun lammeren ter wereld brengen. In de dertiger jaren was de boerderij bewoond door het kinderloze echtpaar Kees Louwe – Willemijntje Polle. Na de dood van Willemijntje was een knappe pleegdochter Truus Dijkman die haar taak overnam. Gert van Assem was vele jaren trouwe knecht en huisgenoot.

In de ernaast gelegen woning woonde toen het jonge echtpaar Jan Polle en Martha van Overmeeren. Zij hebben daar vele jaren gehuisd. In 1930 liet Klaas Roozendaal naast

het pand van Jn. Polle een huis bouwen. Hij had 27 jaar geboerd op de 'kerkeplaats' (Heereweg hoek Molenpad) en ging hier rentenieren met vrouw en dochter Jannetje. Jannetje liep mank, maar dat nam niet weg, dat zij nog vele jaren zelf de kost verdiende als 'baker', thans G. Seignette.

Daarnaast stond en staat een royaal woonhuis. Hier woonde het gezin P. Kooyman.

zuidgevel van de boerderij van Henk Polle, Heereweg 207

woning van Pieter Kooyman in aanbouw, Heereweg 201 daarachter de woning van Co Leidekker

Die was timmerman. In de beruchte dertiger jaren werden weinig nieuwe huizen gebouwd en ook het onderhoud beperkte zich tot het allernoodzakelijkste. Zodoende zaten veel middenstanders vooral in de winter in moeilijkheden. Kooyman mocht zich echter verheugen in de gunst van de toen aankomende architect Rooyaards, die o.a. de Ruïnekerk in Bergen schitterend gerestaureerd heeft. Rooyaards kocht voor een klein prijsje een flinke lap grond met daarop een heel klein huisje (hoek Bobbeleweg / Achterpad) Hij liet voor zichzelf aan de Bobbeleweg een vrij groot pand bouwen van het model oud Engels landhuis (thans familie Eiking). Daar werd veel hout en dikke balken in verwerkt. In die balken en in al het houtwerk mochten onder geen beding spijkers of draadnagels gebruikt worden. De diverse verbindingen moesten dus alle aan elkaar vastgezet worden, door middel van met de hand gemaakte houten pinnen in diverse maten. Kooyman kwam met Royaards in connectie, die nu niet bepaald als vriendelijk of innemend bekend stond. Piet had echter al snel door, hoe dat orgeltje bespeeld moest worden. Door zich onderdanig op te stellen wist hij het vertrouwen te winnen van de architect en heeft ook zonder te mopperen alle tussen-

huisje van Trijntje Kager,
Heereweg 195

tijdse veranderingen die 'meneer' wenste, volbracht. Uiteraard was hij zo slim om de klus niet aan te nemen maar in 'urengeld' te werken. Zodoende heeft Kooyman enkele jaren volop werk gehad. Momenteel P. Stoop.

Achter de schuur van Kooyman stond een huis pal tegen de duinen. Daar woonde Co Leidekker met echtgenote en een ongehuwde zus van haar. Co, een broos manneke, deed wel eens klusjes in de pastorie en de kerk. Ofschoon bepaald niet gezegend met een overvloed aan talenten, kwam hij toch goed van pas als er iets gebeuren moest. Omstreeks 1935 is het huis gesloopt, om het paadje dat toen nog Achterpad heette, tot een volwaardige weg te maken (thans Oorsprongweg). Uiteraard heeft B&W van Schoorl, waar mijn vader toen ook deel van uitmaakte, voor een passend onderkomen elders gezorgd.

Na de Rechtbertslaan te hebben overgestoken komen we bij de woning van Dapper. Jan Dapper, veehouder in de Zijpe, liet op z'n oude dag het huis bouwen en trok er in met vrouw en twee kinderen, Grietje en Dirk. Zelf heeft hij maar kort genoten van het stilleven want met een half jaar is hij al overleden. Dochter Grietje was lichamelijk gehandicapt. Haar voeten stonden al vanaf de geboorte helemaal dwars naar binnen. Niettemin klotste ze er aardig op los. Later zijn haar voeten 'rechtgezet' wat een enorme verbetering betekende. Na enige tijd verwisselde moeder het tijdelijke voor het eeuwige. Dirk trouwde en zodoende bleef Grietje alleen over. Waarschijnlijk mede door de chirurgische ingreep aan haar voeten ontpopte Grietje zich alras als een vrouw die wist wat ze wilde. Om de kost te verdienen heeft ze vele jaren naailes gegeven. Een dagje ouder wordende belandde ze in St. Jan ter Duin (Nu woont de familie Leeuwenkamp in dit huis). Daar heeft ze nog heel wat jaren geleefd, dagelijks een

wandeling makende op het Achterpad. Met haar apart soort humor heeft ze menig een in St. Jan en ook daarbuiten laten genieten. Het volgende pand was een klein huisje waarin een kleine vrouw woonde. Dat was Trijntje Kager die in haar ééntje een eerzaam en ingetogen bestaan leidde. Tamelijk op leeftijd en nooit getrouwd geweest. Vooraan in de kerk had ze haar vaste plaats, ze was erg doof en had een verschrikkelijk dik kerkboek. In de volksmond Fijne Trijntje (thans familie De Wit).

Naast Fijne Trijntje liet mevr. Kager – de Wit een huis bouwen met de naam ‘Deo Gratias’. Zij was weduwe van Hendrik Kager die het veehouderbedrijf uitoefende in de royale boerderij te Groet wat thans ‘De Groene Lantaarn’ is. Na diens dood kwam zij met nog één ongehuwde dochter op Catrijp wonen. Nelie trouwde later met Jan de Winter. Mevr. Kager, een statige dame, ‘liep’ nog als een van de weinigen met de ‘kap’. Mevr. Kager, droeg deze hoofdtooi fier en met bijzondere gratie en waardigheid (Nu familie S. Louter).

Naast mevr. Kager woonde mevr. Stadergaard met dochter Guurtje. Zij was afkomstig uit Warmenhuizen waar haar man een veehouderbedrijf runde aan de Krankhoorn, maar eenmaal stillevende gaf men er de voorkeur aan om in Schoorl te wonen. Na haar overlijden bleef Guurtje alleen achter, maar huwde later toch met Hein Dapper. Momenteel Ad Louter.

Naast dit huis is een heel kort weggetje (Donkere Laantje). Aan de andere kant van het wegje woonde het gezin Bouwen. Bouwen was een jong gepensioneerde Indische militair. Hij had hier een dubbele baan. Gemeentebode en veldwachter. De opvolger van de legendarische politiemans Bareman. Schoorl, amper 2000 inwoners tellende, was in die tijd rijk gezegend met gezagsdragers. Aan de Duinweg woonde toen Strooker (vader van Barend). Die

was Rijksveldwachter. Samen probeerde dat span zo goed mogelijk de orde te handhaven in ons dorp. Eén persoonlijke herinnering is mij altijd nog bijgebleven; ik was acht of negen jaar. Op een zondagmiddag (kermis) liepen Bouwen en Strooker beiden bars kijkende met tussen hen in een man die blijkbaar te diep in het glaasje had gekeken. Met ontzetting zag ik dat ze de man aan weerszijden stevig bij zijn schouders vasthielden. Ze brachten hem naar het cachot in het oude raadhuisje. Uiteraard trots dat ze dit klusje geklaard hadden. Het pand van Bouwen is later gesloopt en thans staan er twee riante huizen.

Het volgende huis bood onderdak aan het gezin Krimp. Dat waren vader en moeder en de kinderen Jo, Bertus, Marie en Jaap. Men had een winkel met textiel, die naar de toenmalige begrippen ‘goed liep’. Daarnaast was Krimp kleermaker van beroep. Hij was een goed vakman en zodoend had hij nog aardig wat te doen. Je kon in die tijd voor vrijwel hetzelfde geld een kostuum door hem laten maken of kopen in een kledingzaak. Het lange huis ernaast werd bewoond door Jn. Spaansen met dochter Aagje. Een vrome man, die z’n bedrijf overgedaan had

rechts de dubbele woning Jan Spaansen, nu Martien en Jan Louwe, Heereweg 183/185

- 1) Petruschool, Heereweg 177
- 2) woning bij de school
- 3) Jac Rietveld, Heereweg 170
- 4) RK kerk, Heereweg 175

bomen rooien naast de school

aan zoon Kees. Hij voelde zich te goed om niets te doen, maar had helaas geen liefhebberijen. Dus dan maar een paar koeien. Met z'n dochter had hij een goede oude dag. Hetzelfde huis wordt nu in tweeën bewoond door de gebr. Martien en Jan Louwe.

Naast Spaansen woonde het kinderloze

echtpaar Jac. Polle en Keetje Louwe in een woonhuis waarachter een kapberg voor het vee. Polle, een droogstoppel, was heel niet gelukkig dat er in 1914 een school naast zijn behuizing gebouwd werd. De speelplaats grensde vlak aan hun huis. Het was met de speeltijden iedere dag uiteraard een hels kabaal van de luidruchtige jeugd. Bezwaarschriften indienen was toentertijd

nog een onbekende bezigheid. Polle was een stille man die ieder contact vermeed met de jonge burens.

Het volgende pand was de Petruschool, bestaande uit drie lokalen met aan de voorkant het woonhuis van het hoofd, meester Tromp. Het gezin Tromp, man, vrouw en zes kinderen genoot een betrekkelijke welstand. In de twintiger jaren kwam de gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar onderwijs. Zodoende

oorlog was deze groep weer het slechtste af. Men had namelijk toen niets te 'ruilen'. Meester Tromp was een ijverig man. Er wordt thans nog met ontzag gesproken over hetgeen hij presteerde. De school had dus drie lokalen. In het eerste lokaal was juffrouw Breed voor de eerste en tweede klas. Hij zelf was in het volgende lokaal voor de vijfde, zesde en zevende klas. In het verste lokaal was juffrouw Boots vele jaren voor de derde en vierde klas. In die tijd ging bijna niemand verder leren tot verdriet van

links: Pastoor Nieman en Aaltje Schermer voor de noordgevel van de kerk
rechts: Pastorie en kerk

had hij een redelijk inkomen. De ambtenaren in het algemeen waren nog het beste af in de crisisjaren. Ook hun salaris kreeg een 'knauw' maar was toch altijd nog zodanig dat ze konden profiteren van de elkaar fel beconcurrerende middenstand. Groenten, zuivelproducten, alles ging voor spotprijzen. Het schijnt wel dat ieder z'n beurt krijgt, want in de daaropvolgende

Tromp. Hij aanvaarde de consequentie ervan en heeft altijd getracht de leerlingen zo goed en volledig mogelijk te instrueren voor hun verdere leven. In de avonduren gaf hij diverse cursussen. Actief bestuurslid van diverse verenigingen en dirigent van het kerkkoor, niets was hem teveel.

Naast de school stond de kerk verbonden

interieur van de kerk

met de pastorie. Daar zwaaide pastoor Nieman de scepter bijgestaan door de door hem zeer gewaardeerde huishoudster, Aaltje Schermer. Pastoor Nieman was zeer behoudend van aard. Het liefst zou hij zien dat al z'n schaapjes in Schoorl niet alleen hun brood zouden verdienen maar ook hun vertier zochten. Mede omdat bijna niemand een auto had en op vakantie gaan een onbekende luxe was, lukte dat vrij aardig. Pastoor had het met Aaltje bijzonder getroffen. Zij was vriendelijk en gastvrij.

boerderij van Dirk Duin, Heereweg 171, tekening Van Baar

Iedereen was altijd welkom op de pastorie. Het staat wel vast dat zij voor pastoor die enigszins zwaarmoedig was een enorme steun was door haar gezellige natuur. Naast de kerk was een vrij grote tuin.

Hieraan grensde een mooie ouderwetse boerderij (staartmodel). Die werd bewoond door Dirk en Sijt Duin, broer en zus. Dit was wel het meest excentrieke stel mensen van heel Schoorl. Beiden flink uit de kluiten gewassen (zoals de meeste Duinen). Sijt kwam de deur niet uit. Er waren maar weinig mensen die haar ooit gezien hebben. Dirk was ook bijzonder maar die kwam wel buiten. Hij had koeien en z'n land aan de Smeerlaan.

Uiteraard had hij alleen maar oppervlakkig contact met de buitenwereld want Sijt duldde onder geen beding bezoekers over de vloer, nu staat hier het zorgcentrum Hoogduinen.

Het volgende pand is een tot woning en atelier verbouwde boerderij, wegens slordig onderhoud in die tijd tot 'De Woeste Hoeve' gebombardeerd. Die werd bewoond door de heer Matheus Lau en echtgenote met hun zoon The en dochter Klaartje. Ongetwijfeld was de heer Lau wel de meest kleurrijke man in Catrijps Dreven. Het was een grote imposante kerel met een markante kop, een ruige haardos en een prachtige zware basstem die wel heel ver reikte! Als hij met z'n machtige 'Indian motor' door ons rustige dorpje raasde, wist iedereen wat er loos was. In de wandeling 'De Tamme Rus'. Hij was kunstschilder, zijn werken vonden overal gretig aftrek. Fresco's schilderen is nog weer een vak apart maar ook hier was hij een matador en zo is er een fraaie fresco van zijn hand te bezichtigen in de kapel van de Willibrordusstichting in Heiloo bij Psalm 42. Lau was een van de weinige kunstschilders die niet arm was. Z'n schoonmoeder mevrouw Brandes, aanvankelijk wonende in Groet, kreeg op haar oude dag wat meer behoefte aan hulp. Geen nood, hij liet aan

z'n oorspronkelijke vierkante boerderij aan de achterkant een 'staart' bouwen en zij trok er in. Daar heeft zij met hulp van dochter en schoonzoon haar laatste jaren doorgebracht (daarna de familie Sterk).

Een kleinzoon en naamgenoot schijnt tegenwoordig hoge ogen te gooien op muzikaal gebied. Hij is lid van een band die zeer goed bekend staat.

Naast De Woeste Hoeve had Cor Kager in de twintiger jaren een huis laten bouwen. Kager was de eerste melkboer in Catrijp. Zijn knecht was Gerard Dongelmans. Met hondenkar en fiets werd eerst melk gekocht bij een boer en daarna met een geringe winst afgeleverd aan de burgerij. Aan de voorkant van het huis was een kleine winkel waarin 'Fijne Vleeswaren' verkocht werden. Dit was het domein van Steintje de Wit, de vrouw van Kager. Nu Jan Huyg, de hoefsmid.

Naast de melkzaak was café 'De Bonte Koe' van Piet Slijkerman en z'n vrouw Corrie Kazenbrood. Ze kregen twee kinderen. Cor-

rie was niet sterk en is jong gestorven. Ze woonden in een boerderij waarvan het midden benut werd voor hooiopslag. Ernaast waren aan de ene kant kamers voor het gezin, aan de andere kant de dors, waarvan het voorste deel gelagkamer. In 't achterom stonden drie of vier koeien. Na enkele jaren ging Piet verbouwen. De hooischoor werd bij het café getrokken en de koeien verhuis-

links: café 'De Bontekoe',
Heereweg 157/159
rechts: 'De Woeste Hoeve',
Heereweg 167

familie Kager voor de winkel,
Heereweg 161

punt komt. In plaats van de gasten dan uit te nodigen te vertrekken, deed Piet de deur naar de huiskamer (die aan het café grensde) open. Hij loodste zijn gasten daarheen en het feest werd 'in besloten kring' zo mogelijk nog vrolijker voortgezet. De buitendeur van de Bonte Koe ging op slot en aan de sluitingswet werd 'netjes' voldaan.

Naast 'De Bonte Koe' stond en staat het pas gebouwde huis van de wed. J. Louter. Zij had vele jaren de leiding van winkel en warenhuis even verderop gehad en wilde de oude dag rustig doorbrengen. Zij woonde met twee dochters die er 'overgeschoten' waren, zoals dat heet, Anna en Betje die overdag werkzaam waren in de zaak van moeder waar nu Johan Louter eigenaar is.

den naar de boet. Uiteindelijk was er dus meer ruimte en Piet slaagde er vrij aardig in om een goede sfeer te kweken. Daar werkten een drietal zaken aan mee. Ten eerste had hij een prima biljart, ten tweede offereerde hij kruidenbitter van een bijzonder goede kwaliteit volgens eigen recept (het recept is gelijk met Piet een stille dood gestorven). Ten derde, hij had altijd aantrekkelijk jong vrouwvolk als personeel. Het gebeurde nogal eens dat er 's avonds een club in 't café zat en zoals wel meer voorkomt juist tegen sluitingstijd de stemming tot een hoogte-

Tot aan de Koningsweg stonden er toentertijd geen huizen. Ook de Koningsweg zelf bood nog een weidse aanblik. Aan de rechterkant eerst helemaal niets. Dan een klein huisje. Daar woonde het bejaarde echtpaar Kees Jonker. Jonker zelf, een gepensioneerd agent van politie met een prachtige baard, was nogal goed van de tongriem gesneden. Het communisme was toen ook tot Schoorl doorgedrongen tot ontzet-

- 1) huisje van Kees Jonker, Koningsweg 6
- 2) huisje van Kees Opdam, Koningsweg 12
- 3) 'Brigitta', Koningsweg 5

ting van vooral het katholieke volksdeel. Jonker daarentegen beschouwde dat regime als ideaal en propageerde overal te pas en onpas de ideeën erover.

Even voorbij Jonker stond het huis bewoond door Kees Opdam en z'n vrouw ma Roobeek. Het huis was in 1874 gebouwd van stenen van de schuilkerk die toen in dat jaar gesloopt werd. Het echtpaar had geen dochter, daarentegen wel zoons, zes in getal. Piet, Jan, Simon, Dirk, Kees en Willem. Alleen Willem leeft nog. Vader Kees, een zeer gemoedelijk man, had een bijzonder talent van vertellen. Hij kon urenlang verhalen vertellen over vroeger en anekdotes opdissen. In z'n jonge jaren was de maaimachine nog amper tot Schoorl doorgedrongen. Kees kon bijzonder goed met de zeis omgaan. Hij maaide altijd samen met Alexander Spruit uit Groet. Dat duo stond dan ook bekend als de beste maaiers van Schoorl.

Het was toentertijd de gewoonte om in "t aangename" te werken. Men kwam met de boer overeen om voor een bepaald bedrag de graspercelen te maaien. Voor dag en dauw was het tweetal al present, want juist als het gras nat is van de dauw, maait het licht. Als de zon hoog aan de hemel stond was het etenstijd waarna nog een poos gerust werd. Tegen de avond nog een paar uurtjes er tegenaan en mede door hun ontzaglijk vakmanschap (altijd een scherpe zeis) wisten de mannen rond de maand juni een mooi extraatje binnen te halen. Dat kwam altijd goed van pas want moeder Ma kan dan voor de kinderen en zichzelf iets kopen wat men al zo lang had willen hebben.

Aan het einde van de Koningsweg woonde Sijfert de Moel, een man met een groot koppel kippen en een heel kleine vrouw. Het gaas om het kippenhok liep tot aan 't Achterpad. Goed zichtbaar vanaf het Achterpad was een bord in 't hok waarop

stond: 'Hier liggen voetangels en klemmen.' Wij als schooljongens zouden voor geen geld ter wereld het hok binnengaan, want we waren er vast van overtuigd dat het waarheid was, wat er op dat bordje stond. Sijf had een vrouw van goede komaf. Ze droeg n.l. het zogenaamde 'gouden ijzer' (zie eerder mevr. Polle – Louwe) en ze zat op de voorste rij banken in de kerk. Na de Moel heeft Jan van der Veer vele jaren in dat huis gewoond.

Dat was het laatste huis aan de noordkant van de Koningsweg.

Terugkerende was aan de zuidzijde op de hoek Koningsweg/Achterpad een huisje, toen nog heel klein, dat bewoond werd door het echtpaar Beemsterboer. Dit echtpaar had één kind, Jan, die vele jaren bij de buitendienst van het Gasbedrijf heeft gewerkt. Thans bewoond door een kleinzoon en naamgenoot ('Groot Zat').

Het Achterpad zelf bood in die tijd een zeer weidse aanblik want er stond welgeteld maar één woning. Helemaal aan 't einde waar het grasland begint was een piepklein huisje. Daar vestigde het pas getrouwde paar Maarten Tamis en Catrien Appelman zich en hier zijn ook hun eerste

Kees, Dirk met zoon Aage,
Simon, Piet, Jan en Willem
Opdam

kinderen geboren.

Om nu, terugkerende op de Koningsweg met z'n mooie naam niet de indruk te krijgen dat er alleen kleine huisjes staan, zien we 'Brigitta' een royaal gebouwde woning, waarin pension gehouden werd. Daar woonde het echtpaar Dirk Duin. Omdat er vijf mensen dezelfde voornaam hadden was het in de wandeling Dirk van Brigitta, Dirk de wiek (v.d. korenmolen) Dirk van Sijt (bij de pastorie) Dirk Duin, het raadslid en Dirk snor, de boswachter. Achter Brigitta stond een kapberg waarin de koeien van Dirk's winters vertoefden. 's Zomers graasden die op de plek waar thans 'De Blinkerd' aan veel Schoorlaars ontspanning biedt.

Voor de kapberg van Duin stond 'Vita Nova', een heel klein huisje waar 'kluisenaar' Niek Jonker, een klein manneke met een 'hoge rug', in woonde. Niek had een bescheiden nering van mollenvellen en lammerenhuidjes, paardenstaarten en kippen voor de slacht. Ook haalde hij vier keer per jaar vuilnis op met paard en kar in de gehele gemeente Schoorl. Wie mocht

denken dat hij zwaar gebukt ging onder z'n lichamelijk handicap heeft het mis. Hij kon het goed vertellen en was een graag geziene gast in café 'De Bonte Koe'. Daar was hij dan met zijn gladde tong het vrolijke middelpunt en de gevierde man onder de stamgasten. Hij dronk met genoeg een glaasje mee met iedereen, maar was ondertussen wel zo slim dat de eigen knip dicht bleef. Weer terug naar de Heereweg. Op de hoek Heereweg/Koningsweg stond toen een lang huis waarin een vrij grote winkel en het woongedeelte. Hier woonde het echtpaar Joh. Louter en Catharina van Baar. Achter het huis stond een kapberg die dienst deed als garage en pakhuis. Naast de winkel stond een compleet huis, dat tot de nok toe gevuld was met klompen.

Er werden toen zoveel klompen verkocht dat die zich in een apart gebouw bevonden. In de eigenlijke winkel, met uiteraard kruidenierswaren, was ook een uitgebreide collectie potten en pannen, galanterie, lepels, vorken, messen en al dat gedoe. Ze hadden een druk bedrijf.

de winkel van Joh. Louter en Catharina van Baar, Heereweg 149

Z'n beide zussen, Anna en Betje, zoals eerder beschreven bij moeder wonende, waren dagelijks in de winkel als verkoopsters. Met nog minstens één knecht en soms twee kon Louter gerekend worden tot één van de voornaamste middenstanders van Schoorl. Als eerste kocht hij een T-Fordje en bracht overal waar nodig de zwaardere stukken rond. De knecht bezorgde op de transportfiets, zoals iedere winkelier in die tijd, zijn handel aan de man bracht. Nu is Maria Troost hier gevestigd.

Voorbij het lange winkel – woonhuis van Louter woonde het echtpaar Arie Duin – Anna de Graaf. Arie had ook echt het postuur van de 'Duinen'; een forse kerel. Achter de boerderij was een vrij grote tuin waar groenten voor de veiling werd geteeld. Tevens veehouder, een typische man die het blijkbaar nooit druk had want hij wilde altijd graag een praatje maken. Hij en Antje z'n vrouw waren geen 'huishennen'. In de zomer waren het steevast buitenbank zitters. Momenteel familie Bruin.

Tussen de boerderij van Duin en het volgende huis was een druk stromende en kolkende beek. Vlak tegen de beek stond het gedoetje van Jn. Bijwaard en echtgenote Grietje Roozendaal. Men had geen kinderen. Er waren meer oude huisjes in Schoorl maar de woning van Bijwaard was wel het meeste karakteristiek. Erg jammer dat het later in verval raakte en gesloopt werd. Jan behoorde beslist niet tot de kaste van grootgrondbezitters want hij had heel weinig land. Daarnaast maaide hij de bermen van de Smeerlaan voor nog wat extra hooi. 's Zomers ging hij te melken met een juk met twee emmers. Daar kon de hele melkopbrengst in. Verder had men achter het huis een tuin met appel- en perenbomen plus groente maar dat was het dan ook. Grietje deed lang met haar kleren, maar Jan won het nog. Hij had een zwart

trouwpak en heeft na zijn huwelijk nooit meer een kostuum gekocht. Jan was snel 'aangebrand'. Als hij met iemand in discussie geraakte was al snel het 'kookpunt' bereikt. Dan kwam er een golf van bloedstollende verwensingen. Dat deed ieder die dit voor het eerst overkwam verschrikt achteruit deinzen. Verder kwam het nooit want hij had, als tenger mannetje, wel door, dat als het tot een handgemeen zou komen, hij slecht weg zou komen.

In je eentje hooien is voor (kleine) boertjes zonder paard een zware opgave. Daar had Jan een oplossing voor. Dirk Duin van Sijt was wat beter 'gesetteld'. Hij had zeven à acht koeien maar tevens een paard en wagen. Schuin tegenover Bijwaard woonde Willem Schavemaker, die had natuurlijk ook geen viervoeter. Het drietal sloot een verbond om gezamenlijk de hooitijd tot een goed einde te brengen. De fors gebouwde maar enigszins labiele Dirk, naast het nietige mannetje Jan, maar met een bek als een scheermes en Willem die de kunst verstond om de vrede te bewaren. Zo heeft dat trio nog verscheidene jaren (soms met een haat/liefde verhouding) gehooit.

Naast Jan en Grietje woonde Gert Louter

*huisje van Jan Bijwaard en
Grietje Roozendaal, Heereweg
145 en rechts de boerderij van
Arie Duin*

woning en werkplaats van Gert Louter, Heereweg 143, links de boerderij van Jan Hoogvorst. v.l.n.r.: Trien Louter, Riet Louter, Ma Louter-Mors, Jaap Glorie, Jan Louter (neomist), Bets Glorie-Louter, Gert Louter, Cor Louter, Kees Meereboer (kapelaan), de jongens voor: Piet en Nico Louter

links de boerderij van de weduwe Van Essen, Heereweg 139, rechts de boerderij van Gerrit Meereboer, Heereweg 132

met personeel runde.

Johan en zijn vrouw Catrien hadden één kind. Die hebben geen armoe geleden. Gert had zeven kinderen en in de winter soms maandenlang geen werk, dus tel maar uit je winst. Nu woont zoon Piet in het huis.

Naast Louter woonde het gezin J. Hoogvorst (vader van Aik of Arie) in de daar staande boerderij. Hoogvorst was veehouder. Het was daar echter niet ideaal. De boerderij lag vrij dicht tussen de burens en bood heel weinig soelaas voor de mestopslag. Om

deze reden is men waarschijnlijk in die jaren uitgeweken naar een groter bedrijf in de Groeterpolder. Op dit moment onbewoond. Naast Hoogvorst stond en staat heel dichtbij de weg eveneens een boerderij. De bewoonster was de weduwe Van Essen. Die had geen koeien maar mensen in huis, een pension. De boerderij was zodanig verbouwd dat er heel wat gasten een onderdak konden vinden. Op die manier wist mevr. Van Essen de financiële touwtjes toch weer aan elkaar te knopen. Thans gezin Koning.

deze reden is men waarschijnlijk in die jaren uitgeweken naar een groter bedrijf in de Groeterpolder. Op dit moment onbewoond.

Bijna aan het einde van onze trip door Catrijp komen we nu bij de postbode Willem Zwagerman naast mevr. Van Essen. Schoorl had toen twee postbodes; Zwagerman en Tinus Praat. Schoorl had toen veel minder inwoners dan nu maar het was wel even groot als thans. Dat betekende dat het rayon liep van enkele woningen in de duinen tot de huizen aan het Noordhollands Kanaal, vanaf Zijpersluis tot de grens van Bergen. Er werd toen altijd twee keer per dag bezorgd. Uiteraard heel weinig zakenpost maar wel veel ansichten en briefkaarten met het bericht dat men op bezoek wilde komen. Wat nu restaurant 't Trefpunt is, was toen het postkantoor van Stenneberg. Twee maal per dag werden de her en der

staande brievenbussen geleegd en de inhoud bij Stenneberg gedeponneerd. Zwagerman, een stille en enigszins stugge man, stapte altijd via de step op en af de fiets. Dit 'systeem' kennen alleen nog de oudere mensen. Vakantie of vrije dagen bestonden niet. De salariëring van de Rijksambtenaren was in die tijd waarschijnlijk matig. Zwagerman had achter z'n huis een stuk grasland waar hij twee á drie

koeien op hield.

Naast het huis van Zwagerman stond en staat een grote boerderij waarin geen koe te vinden was. De boerderij werd bewoond door de weduwnaar Dirk Swaan met twee knappe dochters. Swaan was de voorloper van Haring en belast met het onderhoud van het gemeentelijke elektriciteitsnet. Later heeft lange tijd het gezin P. Wever er gewoond.

achterzijde van de woning en winkel van Theo Pot en rechts de boerderij van Tinus Roskam en Geertje Annes, Heereweg 128 (hoek Heereweg en Voorweg)

de winkel van Theo Pot, Heereweg 131 en rechts de boerderij van Dirk Swaan, Heereweg 133

achtererf van Dirk Swaan,
op de bok van de kapwagen
Catharina Brandt en Roel
Swaan en verder Pierre Brandt
en Iet Swaan

Ons laatst beschreven pand bestaat niet meer. Op de plek waar de Heereweg een vrij scherpe bocht maakt, stond een oud huisje met daarin een winkeltje. Het stond leeg en in die dagen vestigde zich het jonge echtpaar Pot – Wehnes er zich. Th. Pot, meubelmaker van beroep, was een goed vakman en vooral in het repareren en herstellen van mooie kastjes e.d. toonde hij zich een meester. Men kon voor een complete huisinrichting bij hem terecht. Z'n echtgenote kon goed overweg met schaar, naald en draad. Alle geleverde vitrage en gordijnen werden desgewenst door haar op de juiste maat geknipt en genaaid. Vele jaren ging dat zo. Tenslotte wilde het gemeentebestuur het huisje weg hebben om het uitzicht op het gevaarlijke kruispunt te verbeteren. Men kon elkaar 'vinden'. Het oude spulletje werd gesloopt en even verder verrees een prachtige nieuwe zaak met woning. Daar is Theo nog een aantal jaren doorgedaan maar nu ook alweer lange tijd voortgezet door zoon Hildo die met z'n echtgenoot een prachtig middenstandsbedrijf runt.

Dit is het verhaal van het wel en wee van de 'dertigers' in Catrijp. Thans vele jaren later

terugziende op die periode, is te zien dat alleen de huizen goeddeels zijn gebleven, maar de bewoners van toen voor verreweg het grootste deel 'vertrokken'.

Het is altijd boeiend, vooral voor degenen die de mensen nog gekend hebben, hen in de geest voorbij te zien trekken. Het was de tijd dat letterlijk iedereen iedereen kende in ons dorpje van 2000 inwoners, eenvoudige mensen met ieder z'n eigen manieren. De stolpen hebben zich goed gehouden in deze zeventig jaar. Er stonden er zeer veel, wel tweehonderd. Nadien zijn er slechts vier gesneuveld. Drie gesloopt en één verbrand. Het doet onwezenlijk aan, dat op dat kleine stukje Schoorl zesentwintig melkveehouders geteld werden. Het melkvee is allemaal weg. Alleen C. Gutker heeft nog een paar zogenaamde weidkoeien.

Wat de mensen betreft, is het opvallend dat er toen zoveel 'droogbloeiërs' waren. Er was kennelijk weinig belangstelling om te 'paren'. Een reden kan geweest zijn, dat het economisch zo slecht ging.

In 1929 brak de crisis uit. In dat jaar schoten de prijzen voor alle land- en tuinbouwproducten in een zeer snel tempo naar een dramatisch dieptepunt. Wellicht heeft menigeen gedacht op deze basis is het niet verantwoord een gezin te stichten. Een andere reden kan zijn dat men weinig in 'de Wereld' kwam. Pastoor Nieman was hier van 1908 tot 1937. Zijn streven is altijd geweest bij elkaar te blijven in ons dorp en zo mogelijk de 'boze wereld' buiten te houden. Misschien wel onbedoeld zal toch dit standpunt er toe hebben bijgedragen dat er zo weinig huwelijken werden gesloten. Een gunstig gevolg van het bovenstaande was wel dat er naar verhouding betrekkelijk weinig armoede is geleden. Juist de grote gezinnen met kleine kinderen hadden het toen moeilijk. Toevallig waren die er niet veel in dit deel van Schoorl. In tegenstelling tot tegenwoordig bleven de kinderen die niet trouwden altijd bij vader en moeder. Samenwonen werd toen als een grote

schande gezien en kwam sporadisch voor.

Bibliotheek Catrijp

Omstreeks 1920 kwam in Catrijp een bibliotheek tot stand.

Die was gevestigd in de zgn. bijsacristie van de H. Joannes de Doper kerk.

processie ter gelegenheid van het priesterfeest van Jan Louter voor het verenigingsgebouw v.l.n.r.: pater Nerius (Jaap) Louter, neomist Jan Louter en kapelaan Kees Meereboer

In de oude kerk was vooraan aan de linkerkant de sacristie.

Daar kleepte de pastoor en de misdienaars zich om.

Aan de rechterkant was een zgn. bijsacristie. Deze diende voor het opbergen van diverse attributen. In die bijsacristie stond een heel grote kast. Daarin boeken voor de leesgierige parochianen.

Iedere zondag na de hoogmis konden de boeken worden geruild. Gert Louter (vader van Piet en Co) met enkele assistenten regelden dit. Nieuwe boeken kopen deed Gert Louter eveneens. Die werden uiteraard eerst 'gekeurd' door pastoor Nieman.

In 1932 verhuisde de bieb naar het toen pasgebouwde verenigingsgebouw. Daar is men, sterk uitgebreid, gebleven tot het gebouw in 1969 afbrandde.

De eerste twintig jaar van de stichting Sint Jan ter Duin

Het begin

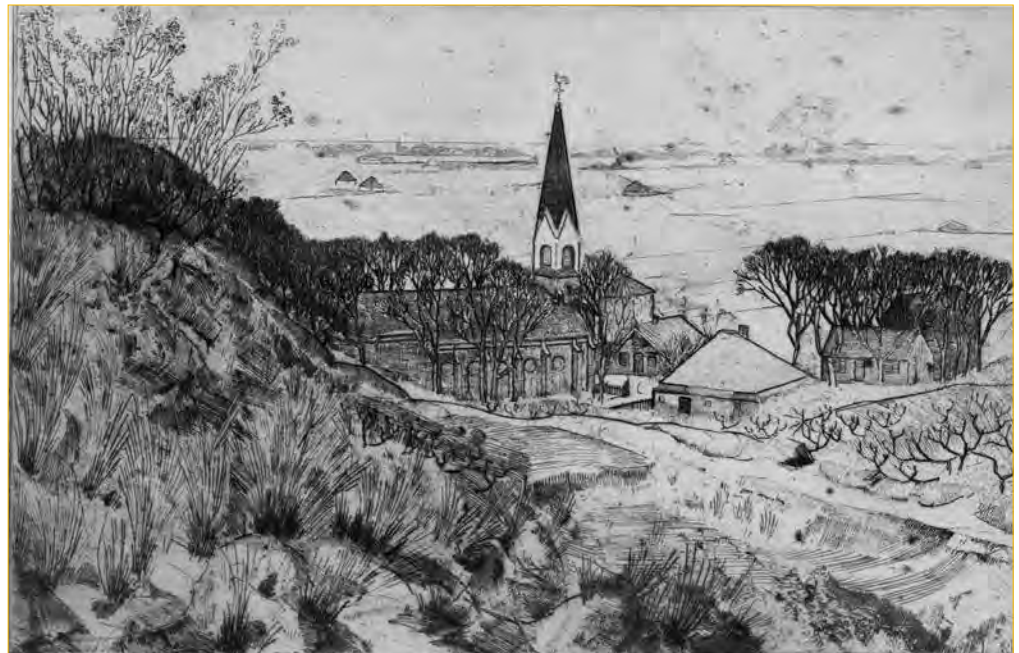
Vroeger was er geen bejaardenhuis in Schoorl. Wie zich niet meer kon redden, moest naar een buurgemeente. In onze parochie was een streven om een verzorgings-tehuis bij de kerk te hebben. Niet lang na de oorlog kwam Westerkimme tot stand. Daar was het goed. In die tijd werd echter de wekelijkse kerkgang door het katholieke volksdeel als 'heilig' ervaren. De afstand Westerkimme – kerk was een bezwaar.

In 1957 kwam de oplossing. Een totaal vervallen boerderij met een groot erf grenzend aan de pastorietuin kwam vrij. Die was bewoond geweest door broer en zus Dirk en Sijt Duin.

Enkele jaren na hun dood boden de erfgenamen het perceel te koop aan. Het kerkbestuur aarzelde niet en men werd het onderlings eens op een prijs van f 20.000.- Om de hypotheek zo laag mogelijk te hou-

den, hield pastoor Greiteman, die toen nog leefde, een extra met humor doorspekte bedelpreek. De opbrengst is niet bekend, maar het is zeker een aanzienlijk bedrag geweest.

Er werd een stichting gevormd met als bestuur: N. Kaag voorzitter, W. Ruijter secretaris, A. Jonker penningmeester en leden: mevrouw J. Dapper (echtgenote van Dirk Dapper), mevrouw Marie Krimp (onderwijzeres) en de heren J. Louwe, J. Beukers en J. Opdam. Inmiddels was pastoor Greiteman overleden en z'n opvolger pastoor Herzbergh werd geestelijk adviseur. Als naam werd gekozen 'Sint Jan ter Duin'. Dat doet denken aan de patroon van onze kerk en de plaats vlak bij de duinen. Van het toenmalige negen koppen tellende bestuur is thans alleen Arie Jonker nog in leven. Deze is later voor Kaag die wegens hoge leeftijd bedankte, voorzitter geworden.

Katholieke Kerk met rechts de boerderij van Dirk en Sijt Duin naar een ets van Piet Wiegman

het nieuwe 'St. Jan ter duin'

Na de overdracht van het kerkbestuur ontvangen te hebben ging men vol goede moed aan de slag. Aanvankelijk deed GS nog wat moeilijk toen men de bouw aanvraag presenteerde. Twee bejaardenhuizen in een klein dorp vond men wel iets te veel van het goede. Mede door de hulp van de toenmalige burgemeester Bergh, die men inmiddels voor het karretje had gespannen, wist men toch de toestemming los te peuteren. Het architectenbureau ir. F.J. Wiegerinck en ir. H.J. van Balen uit Arnhem maakten een tekening die goedgekeurd werd door GS.

Al met al duurde het tot 1960 eer de aanbesteding plaats had. Dat gebeurde op 23 juni van dat jaar in café 'De Bonte Koe' van Piet Slijkerman. De begroting was vrijwel hetzelfde als de aanneemsom f 615.000.- Voor dit bedrag nam de firma Ebbing uit Haarlem de klus aan. Het huis had tweeënvijftig éénpersoons en vier tweepersoons kamers.

Wisseling van de wacht

De firma Ebbing werd de bouw gegund van St. Jan in 1960. Voortvarend ging men aan de

slag en in januari 1962 werd het gebouw opgeleverd, ingezegend door pastoor Herzbergh en kwamen de eerste bewoners waaronder mevr. Opdam – Roobeek binnen. Eerder al was Zuster van Dijk benoemd als directrice. Voorlopig kreeg zij een liefderijk onderdak bij de familie van Dam in de Woeste Hoeve.

Zuster van Dijk, komende uit de zogenaamde gegoede stand, kon mede omdat ze wel ziekenverpleging maar geen bejaardenverzorging had geleerd, moeilijk in contact komen met de bewoners. Dat waren bijna allemaal eenvoudige mensen. Ook boterde het niet tussen haar en het personeel. Het bestuur zag dat met lede ogen aan, maar kon er weinig aan doen.

Begin 1963 kwam er een brief binnen van een zekere mevrouw van Sommeren uit Dreumen (land van Maas en Waal). Die schreef dat ze als sluitstuk van haar studie van ziekenverpleging en bejaardenverzorging in drie tehuizen stage moest lopen. Twee stage's had ze al gehad in een stad. Nu wilde ze graag de derde stage op het platteland volbrengen. Zodoende vroeg ze

om in Schoorl te mogen komen. Het verzoek werd ingewilligd en zo kwam ze van Gelderland naar Noord-Holland. Al zeer spoedig bleek dat het bejaardenwerk haar als het ware op het lijf geschreven was. Dat was voor het bestuur aanleiding om aan mevr. van Sommeren te vragen om te solliciteren naar de functie van directrice. Na dit verzoek enige tijd in beraad genomen te hebben stemde ze toe.

Al vrij snel daarna werd Zuster Verschuur als haar adjunct benoemd en die twee zouden St. Jan vele jaren gaan dienen.

Hoe de ontslagprocedure precies is verlopen van Zuster van Dijk is moeilijk te achterhalen.

Misschien had het maken met een bepaalde proeftijd. Feit is echter dat ze na één jaar werkzaam te zijn geweest, met stille trom is vertrokken.

Inmiddels was de heer Antoon van Rhijn aangenomen als huismeester. Dat bleek een gouden greep te zijn. Buiten hield hij de tuin bij en met assistentie van de heer Hellemans, een bewoner, die de waterleidingsslang hanteerde, waste hij met behulp van een lange stok de buitenramen tot boven aan toe.

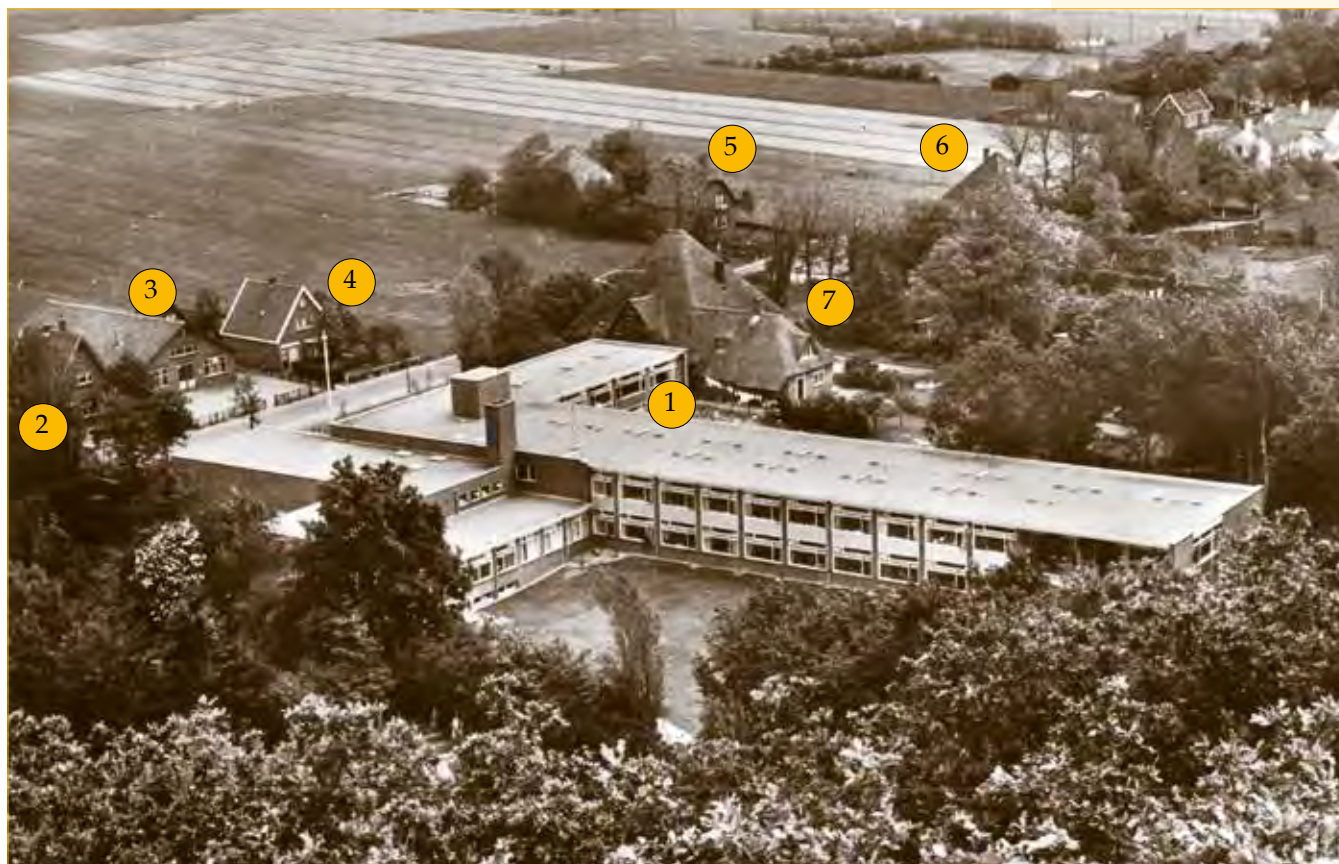
In het huis deed hij ook van alles. Toon bleek zelfs in staat te zijn om bijv. gebroken brillmonturen te lijmen of te lassen, hetzelfde met hoorapparaten en kunstgebitten.

De misdienaars

In de vorige column is vermeld dat vrijwel met de komst van Zuster van Sommeren Toon van Rhijn aangenomen werd als huismeester. Vooral de eerste tijd had hij het druk met het installeren van de bewoners. Dat waren hoofdzakelijk katholieken, maar ook vanaf het begin andersdenkenden. De dominee heeft ook altijd vrije toegang gehad en op hoogtijdagen was er steeds een gezamenlijke dienst van de pastoor en de dominee. Door de week gingen velen naar de parochiekerk waar toen nog dagelijks de mis werd opgedragen.

Een aantal jaren heeft ook een priester onderdak genoten in St. Jan, pater Elsgeest een zeer zware suikerpatiënt.

In die tijd woonde het bejaarde echtpaar Westerlaken tegenover St. Jan. Als de pater de mis opdroeg in de kapel fungeerde de heer Westerlaken altijd als misdienaar. Hij vatte die taak zeer serieus op en vervulde hem met veel eerbied en ambitie. Later kwam de oude heer P. Stoop (vader van

pater Stoop) uit Groet in het tehuis. Die wilde ook misdienaar worden. Dhr. Westerkaken was heel niet gelukkig met deze concurrentie en wilde onder geen beding afstand doen van deze erebaan. Daarom heeft Zuster van Sommeren, om de lieve vrede te bewaren allebei 'benoemd'. Dus werd de strijdbijl begraven en eensgezind voerden ze voortaan het hoge ambt uit.

Boven stond het biljart. Van de ca. tien mannelijke bewoners waren de meeste van hen liefhebber van die sport. Het gevolg was dat de ballen altijd rolden 's morgens, 's middags en ook 's avonds twee, drie of vier man speelden en de rest zat er om heen met deskundige adviezen.

Er werd een hobbyclub voor de naai- en breilustige dames opgezet. Met een éénma-

lige subsidie van f 200.- van het bestuur werd het een en ander aangeschaft. Iedere week werd op woensdagmiddag enthousiast van alles gemaakt. Ook een aantal dames buiten St. Jan deden mee. Steeds was er in november een fancy fair waar alles te koop werd aangeboden en dat was heel veel.

Tevens waren er dan diverse attracties, zoals het rad van avontuur, raden naar de naam van een pop en nog veel meer van dergelijke spelletjes. In de zaal kon men voor een redelijke prijs aan een drankje komen met zelfgebakken cake. Een leger vrijwilligers uit de omtrek hielp mee om alles in goede banen te leiden. Alle jaren was er zeer veel belangstelling voor de bazaar. Immer was er een prachtig batig saldo.

- 1) 'St. Jan ter duin', Heereweg 171
- 2) fam. v.d. Linden-Kaag, HW 156
- 3) Verenigingsgebouw, HW 154
- 4) Bart Haring, HW 152
- 5) Cornelis Spaansen, HW 146
- 6) 'De Bonte Koe', HW 157/159
- 7) 'De Woeste Hoeve', HW 167

De kermis

Een aantal jaren is er ook een kermis geweest in St. Jan. Vroeger was de Schoorlse kermis op maandagmiddag speciaal voor de ouderen. Toon van Rhijn en Zuster van Sommeren kwamen op het idee om ook bij hen kermis te vieren, aldus gebeurde. Er was bijna alles van een echte kermis. Een koekhakerstent, ballengooien, touwtjetrokken, een snoeptent en nog veel meer. Peter Krom (de kok van het huis) en Toon bakten samen oliebolletjes die ook gretig aftrek genoten. Een draaiorgel zorgde voor muziek.

Toon van Rhijn op de ringsteekwagen

Een van de hoogtepunten was ringsteken. Toon leende van wijlen Jac. Polle aan de Achterweg een vierwielig wagentje op luchtbanden. Hij knutselde een solide stoel op het karretje waar je niet uit kon vallen. Zelf had hij een vlug paardje. Op het terrein achter St. Jan reed hij dan z'n rondjes en ieder kon naar hartelust meedoen met ringsteken waar uiteraard gretig gebruik van werd gemaakt.

Het allermooiste was wel de waarzeggerent, een bizarre attractie, waaraan diverse dames hun medewerking verleend

hebben. Zo hebben meegedaan wijlen Us Opdam-Witteveen, een nichtje van Zuster van Sommeren, Richarda Voogt en wijlen Grietje Dapper. In een half donker tentje zeer sterk naar odeur ruikend zat dan het 'medium'. Een uitbundige uitrusting, zwaar geschminkt en bepoedert met een weelderige haardos. Exotisch, erotisch en zigeunerachtig gekleed, rijk voorzien van oorbellen, armbanden en ringen. Zodoende heerste er een geheimzinnige sfeer en werden ze niet herkend.

Zuster van Sommeren had witte en roze toegangsbewijzen.

De witte waren voor hen die nooit getrouwd geweest waren, aldus kon de waarzegster voor de roze kaartjes de liefde wat uitbundiger bespreken. Met listige vraagjes over hun verleden wisten ze dan wat pikante gebeurtenissen van vroeger los te peuteren om die even later in een heel andere context op te rakelen.

Stuk voor stuk beschikten de dames over een ongebreidelde fantasie die hier natuurlijk volledig werd uitgestort over de cliëntèle. Na diepzinnige beschouwing van de glazen bol werden de wonderlijkste dromen tot werkelijkheid gebracht. Die werden dan met gepaste ernst verteld. Zo o.a. pastoor Herzberg die bij Grietje Dapper kwam. De

pastoor schrok want het 'medium' zag in de bol dat hij nog bisschop zou worden. Vooral de vrouwtjes hadden vaak niet door dat ze gefopt werden. Een kostelijk geval was mevr. Opdam. Die zei tegen Zuster van Sommeren: Ik had een echte want zei vertelde mij dingen die absoluut niemand weet. Ze had niet door, dat de vrouw tegenover haar, haar eigen schoondochter was, Us Opdam – Witteveen.

De evacuatie

In de zeventiger jaren begon de overheid een ander beleid te voeren. Men wilde dat iedereen zo lang mogelijk zelfstandig zou blijven wonen. Dat had tot gevolg dat de toelatingseisen scherper werden. Iemand die gezond was kwam er zomaar niet in. Van hoger hand drong men er op aan om minder kamers te hebben. Ook St. Jan had hier uiteraard mee te maken. Aan architect Piet Admiraal werd daarom de opdracht gegeven om dit te realiseren. Een heel moeilijke taak. Van twee kamers één kamer maken kon niet, want dan werd de club te klein voor een rendabele exploitatie. Toen werd besloten om van drie kamers twee kamers te maken. Aldus geschiedde. De firma de Nijs uit Warmenhuizen nam de klus aan voor f 1.630.000.-

De afspraak was dat men in november 1979 zou beginnen en in mei 1980 gereed zou zijn. Tot eer van de Nijs moet worden vermeld dat hij zich daar keurig aan heeft gehouden, wat maar zelden voorkomt bij aannemers.

St. Jan moest natuurlijk leeg zijn. Zoeken naar een onderkomen voor de bewoners, was niet eenvoudig. Tenslotte slaagde men in Bergen aan Zee. Aldaar was hotel Monsmarem beschikbaar in die winter. Een gigantische opdracht voor Zuster van Sommeren en het personeel om dat klaar te spelen.

De bewoners wilden natuurlijk helemaal niet weg. Ook het bestuur met vooral voor-

zitter Jonker hebben goed geholpen. Afschoon Bergen aan Zee bij winterdag niet uitblinkt in gezelligheid, viel het eerst nog wel mee. In november kwamen nog enkele mooie dagen, zodat een aantal pelgrims die al in geen jaren de zee hadden gezien, nu een strandwandelingetje maakten. Later werd het echter koud. De kachel in Monsmarem deed wat hij kon, maar in de verste kamers was het niet altijd behaaglijk warm. Voor de mannen ook een kleine teleurstelling, er was alleen maar een klein tafelbiljartje.

Kees Bakker heeft de verhuizing zowel heen als terug naar genoegen verzorgd. Niet alle spullen konden geplaatst worden in de kleine kamertjes van Monsmarem. Dat ging dan tijdelijk naar de familie van de bewoners. Voor diegenen die geen familie hadden, had Toon alles in grote dozen goed dichtgeplakt en in de zaal van St. Jan opgeslagen. Aan alles komt een end en eind mei 1980 keerde men zeer verheugd weer terug naar Catrijp.

Recapitulatie

Men had van iedere drie kamers twee kamers gemaakt. Dat was niet eenvoudig en de verbouwing kwam ook niet in aanmerking voor de schoonheidsprijs. De helft van

personeel van 'St. Jan ter Duin' op de Paardenmarkt, staand: Riet de Vries, Trien Kooyman, Ellie Kooyman, Kock Polle, Cunie Meereboer, Peter Krom, Ans Meester, Nico Opdam op de hurken: Mien Willemse, Riet Opdam, Anneke Beets, Toon van Rhijn links op de achtergrond staan Jaap en Hans de Jong

de kamers had nu twee ramen en de andere helft één. Ieder mocht haar of zijn voorkeur opgeven. Tot verrassing en vreugde van het bestuur waren er ook bewoners die een kamer met één raam wel goed vonden. Zonder problemen kreeg ieder een plaatsje. Een lang gekoesterde wens van velen kon nu in vervulling gaan om een koelkastje te mogen hebben.

Men voelde zich rijk want de meeste waren van vroeger niet gewend aan het comfort wat hier was.

Wijlen Arie Ruis, die al boekhouder was in Westerkimme, werd hier ook als zodanig aangesteld. De eerste kok was mevr. W. Willemse, die al spoedig vervangen werd door Kees Delis. Deze werd op zijn beurt in 1964 weer opgevolgd door Peter Krom.

Bijna gelijk met Zuster van Sommeren werd Zuster Verschuuren als plaatsvervangend directrice benoemd. Dit bleek met haar zonnige natuur goed in het schema te passen. Met haar fantasierijke verhaaltjes heeft ze menige 'zielenpoot' opgebeurd. Ze hield van muziek en had er slag van om eerste klas prominenten voor St. Jan te strikken. Toen ze er tien jaar was, bezweek zelfs Marco Bakker, die

zuster Maria Verschuuren

toen nog in het Jan van Scorelpark woonde, voor haar Brabantse charmes. Samen met Klaas Venneker als pianist verzorgde hij een prachtige avond. Ook Martine Bijl en Mieke Telkamp hebben in St. Jan gezongen.

In de herfst kwam steevast de heer Blaauwboer uit Burgerbrug met de trekker een partij eigenheimers brengen. Die werden opgeslagen in de kelder zodat er altijd voorraad was. Van meet af aan had men al de 'luxe' van een schrapmachine voor de aardappels aangeschaft. Paulus Ottens was toen de vaste 'pitter'. Sommige groenten o.a. spruitjes geven handwerk. Voor die klus had Zuster van Sommeren een ploegje dames bereid gevonden dat te doen. Riet Louter trachtte met de gymles de spieren soepel te houden.

De pensionprijs was aanvankelijk f 200,- per maand. Het gaf wel enige beroering toen het later verhoogd werd tot f 225,-. Als er iemand jarig was, mocht die zelf opgeven wat er gegeten zou worden die dag. Men kreeg bij die gelegenheid altijd een cadeautje. Ook met Sinterklaas was voor ieder een surprise. Met de kermis was ook bijna alles gratis. Dat kon allemaal gebeuren omdat de jaarlijkse bazaar in november altijd een zeer groot batig saldo had.

Zoals overal raakten ook hier met het diner de borden veelal niet leeg. Ook brood was er soms te veel. Toon wist daar wel raad mee. Hij maakte van de nood een deugd. Alle dagen nam hij de overschotten mee naar huis. Hij woonde naast z'n schoonvader wijlen J. Kaandorp. Samen hadden ze een 'veehouderbedrijf'. Dat bestond uit een varken dat met genoeg de restjes van St. Jan oppeuzelde. Tegenwoordig mag dat niet meer.

Slot

In die tijd bestond er ook een bewonerscommissie, bestaande uit mevr. de Vries-Jonker, mevrouw Van Assem-de Jong en

mevr. Bijl-Burger. Dit trio vervulde met veel ambitie hun taak. Die bestond o.a. uit een bloemetje voor een jarige, zo ook bij overlijden. Daarvoor vroeg men maandelijks een kleine bijdrage van de medebewoners. Men was ook wel eens het doorgeefluik van iemand bij wensen of klachten. Een hoogtepunt van hun werkzaamheid was het Sinterklaasfeest. Namens alle bewoners werd dan aan ieder van het personeel een cadeautje aangeboden. Met het geld van de maandelijks 'collecte' aangevuld met een leuke bijdrage van Zuster van Sommeren uit de jaarlijkse bazaar, gebeurde dat. Men kocht in bij Leysen. Die speelde het spel altijd aardig mee. Het drietal werd met de auto gehaald en gebracht. Mevr. Leijssen trakteerde dan steeds op koffie en koek, dus het werd helemaal een uitje.

Heel serieus werd voor ieder personeelslid iets gekocht. Een aparte moeilijkheid was, om de surprises verborgen te houden voor de meisjes. Die kwamen natuurlijk zo af en toe op hun kamers. Opschuilen maar achter het ledikant.

Thans terugziende op de periode van 1962 tot 1982 zal het velen een nostalgisch gevoel geven over deze tijd.

Het was eigenlijk een groot gezin waar alles goed geregeld was. Natuurlijk liep er, zoals in elk huishouden, wel eens wat fout, maar in het algemeen was hier een prima verzorging. St. Jan stond in de omtrek ook bekend als een zeer goed tehuis. Dat is vooral te danken aan het duo Van Sommeren/Van Rhijn. Zonder meer kan gesteld worden dat zij beiden dit als hun levenswerk beschouwden. Een veertigjarige werkweek is in hun gedachten nooit opgekomen.

Onvermoeibaar was dat stel er steeds op uit, het leuk te maken voor de bewoners, mede door de goede zorgen van het overige personeel. Uiteraard had men ook de volle medewerking van het bestuur, in het bijzonder voorzitter Jonker. Bovendien was er in die tijd een leger vrijwilligers beschikbaar. Zuster van Sommeren had maar een kikk te geven, of iedereen was present bij de diverse evenementen.

Het is allemaal verleden tijd. Het streven van de overheid om mensen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen is een goed idee. Voor de verzorgingshuizen inclusief St. Jan gaf dit echter een enorme verandering.

Het wel en wee van 'De Goede Verwachting'

boven:
'De Goede Verwachting' met
kaasmaker Cornelis Kleyer en
zijn gezin, Heereweg 198
onder:
de eerste fasen van de fabriek

Het begin
In de eerste helft van de vorige eeuw had ieder dorp wel één of meerdere melkfabrieken. Alleen al in Noord-Holland zijn er ooit 264 geweest. Bijna allemaal met klinkende namen, vaak toepasselijk. Warmehuizen had 'De Eendracht', Wieringen 'De Hoop', Zijdewind

'Het Klaverblad', Ursem 'De Princes', Tuitjenhorn 'De Geest des Tijds', Stomporetoren 'Neerlandia', St. Maartensbrug 'De Eensgezindheid', Bergen 'Wilhelmina', Limmen 'de Vereeniging' Burgerbrug 'De Dageraad', Schoorldam 'Kennemerschei'. Schoorl had wel een bijzonder mooie naam 'De Goede Verwachting'.

Op de Princes na in Ursem waren ze allen op coöperatieve grondslag. In Schoorl begon men met de aankoop van een boerderij te Catrijp in 1905. Middels een betrekkelijk geringe verbouwing werd deze omgeturnd tot fabriek. Aanvankelijk ging alles zeer eenvoudig. De heer Piet Duin was directeur en regelde de administratie. De eerste kaasmaker was verantwoordelijk voor het verwerken van de melk. In mijn kinderjaren was dat de heer Kleyer die met z'n gezin in de fabriek woonde.

In 1947 maakte de heer Stapel, afgestuurd aan de zuivelschool in Bolsward, z'n entree als directeur. Alle soorten melkproducten werden nu gefabriceerd. Mede doordat de melkaanvoer toenam van oorspronkelijk 1½ miljoen tot 2½ miljoen liter per jaar werd er in 1950 grond naast de fabriek gekocht. Hier werd een bijgebouw neergezet om alles goed te laten verlopen. Eind 1950 maakte de heer Stapel promotie en ging ons verlaten. In zijn plaats kwam de heer Akkerman.

Een welkome uitbreiding
In 1953 kwam er bericht van het bestuur van de 'Dageraad' uit Burgerbrug. Men wilde de fabriek sluiten, alle eigendommen verkopen en de melk bij ons laten verwerken. Ook de directeur van de 'Dageraad' de heer Gosse de Boer zou bij ons komen. Dit

bericht klonk als muziek in de oren van het bestuur van de 'Goede Verwachting'. Men was verheugd dat de melkaanvoer met 2½ miljoen zou stijgen. Alle lopende zaken werden in een vlot tempo afgewerkt.

Directeur Akkerman slaagde er in bedrijfsleider te worden in een melkinrichting in Krommenie. Zonder bonussen en opties vertrok hij in goede harmonie. Het gezin de Boer betrok de knusse dienstwoning aan de Wagenmakersweg. Het bestuur werd uitgebreid met Burgerbruggers te weten de heren G. Rademaker, D. 't Hart en D. Blaauwboer. Ondergetekende was bestuurslid van 1949 tot 1954.

De medebestuurders toentertijd waren: Jn. van der Oort, A. Rens, W. Kroon en Jac. van Essen. Niemand behalve ikzelf behoort nog tot het land der levenden.

Een bloeiend bedrijf

Door de grotere melkaanvoer moest ook het personeel uitgebreid worden. Het bestond toen uit een meisje voor kantoor (thans mevr. A. Kroon – Spruit). Kaasmakers zijn geweest: Meijer, Wijnjeterp, Souer, C. Berkeveld en S. Kaandorp. De heer Hulshoff was melkcontroleur, Reitsma botermaker, Neuteboom en K. Kroon centrifugist, Visser melkontvanger, T. van Rijn machinist. Ook Bakelaar en K. Kaag hebben er gewerkt. In de buitendienst heeft een scala van sterke mannen de klus geklaard. Van Burgerbrug werd de melk aanvankelijk opgehaald door J. Boontjes en later P. de Vries. In Schoorl reden P. Delis en later J. Delis, C. Marees, K. Stam, C. Bakker, A. Borst en J.v.d. Ploeg, Jac. Pool, P. Borst en W. Wittebrood. Misschien zijn er nog wel meer geweest.

Het was voor het personeel en melkrijders eerst wel even wennen aan de nieuwe directeur de Boer. Die kwam aanvankelijk wat stug over. Als echter het ijs gebroken was

bleek hij goed met hen te kunnen omgaan. Tevens ontpopte hij zich als een uitstekend zakenman. Alles liep op rolletjes tot ongeveer 1960.

Moeilijkheden

Wat met alle takken van nijverheid gebeurde, overkwam ondanks z'n optimistische naam ook 'De Goede Verwachting'. De kaas werd doorgaans in Alkmaar verkocht aan de heer G. Kaper. Kaper vond het jammer dat de kleine fabrieken het moeilijk

boven:
de fabriek compleet

onder:
het bestuur 'Goede Verwachting',
v.l.n.r.:
staand: Gert Rademakers, Jaap
van Essen, Piet Bijl, Arie Rens,
zittend: Niek Kaag, Jan v.d.
Oort, Willem Kroon

melkrijder van de fabriek

hadden en gaf hun vaak een paar centen meer per kilo. Het mocht echter niet baten. De prijs die de grotere voor de melk betaalden, werd geleidelijk steeds hoger dan de kleinere fabrieken. Een apart handicap voor 'Catrijp' was, dat in Schoorl naar verhouding veel 'boeren' waren van twee of drie koetjes (halve busjes).

Dat maakte de aanvoerkosten van de melk extra hoog. Zoals iedereen denken ook de veehouders aan de portemonnee. Door het verschil in prijs werden de spanningen groter. In principe wilden allen graag hun eigen fabriek in het dorp houden, echter niet ten koste van alles.

Het einde

Zo kwam in 1964 het onvermijdelijke einde. Iedereen vond het jammer dat de zaak die bijkans 60 jaar gedraaid had, nu gesloten werd. De 'Eendracht' in Warmenhuizen was ons in 1961 voorgegaan. De melk ging naar de Melco in Heiloo.

De melkfabriek Aurora in Opmeer nam alle lusten en lasten over.

De directeur kreeg eervol ontslag (zonder gouden handdruk of andere toeters en bellen).

Daarna is hij secretaris/penningmeester geworden van de gezamenlijke polders in Schoorl.

Voor het andere personeel was er, zo nodig, een goede afvloeiingsregeling getroffen. Daar hoefde men echter geen gebruik van te maken. Ieder had zelf al reeds elders werk gevonden.

De gebouwen en inventaris werden verkocht aan transportbedrijf Meereboer.

Zo kwam er een einde aan iets, dat in vroeger tijden een bloeiend bedrijf was geweest. (met dank aan Gosse de Boer).

melkbussen op een vlonder boven de beek, Onderweg 14 richting west

Het Catrijper elftal

De vis wordt duur betaald

Tijdens mijn leven heb ik met elf pastores in Schoorl te maken gehad. Hieronder een overzicht van mijn ervaringen met het Catrijper elftal. De eerste kennismaking met de pastoor, dat was Nieman, betrof het wekelijks bezorgen van de vis aan de pastorie. In Schoorl was nergens een viswinkel te vinden. Lammers moest nog geboren worden. In die tijd was er in Egmond aan Zee een vishandelaar. Stam heette hij. Die ging altijd op vrijdagochtend vroeg met z'n haring en bokking naar Warmenhuizen.

Pastoor Nieman en zijn onafscheidelijke huisgenote Aaltje Schermer hielden erg van vis. Die wilde Stam graag leveren, maar het was nogal een omrit om met een zwaar beladen fiets bij Catrijp om te gaan. De pastoor wist echter wel raad. Wij woonden toentertijd aan de Laanweg in een boerderij, later bewoond door de familie Dapper. Op de Laanweg kwam Stam langs als hij naar Warmenhuizen toog. Zodoende leverde hij bij ons in alle vroegte, goed verpakte kabeljauw. Dan was voor mij de discrete job weggelegd voor het eindtransport.

Ofschoon het niet niks was, een kabeljauw meesjouwen, ik zelf, zoals iedereen, ging altijd te voet, deed het toch met genoegen. De reden was, dat Stam zo af en toe een stuiver of een plak (2½ cent) aan mijn moeder gaf. 'Voor et jongetje' zei hij dan. Als ik de vis afleverde aan de pastorie kreeg ik wel eens een stuiver van Aaltje van pastoor. Zodoende sneed het mes aan twee kanten en een zeer op prijs gestelde aanvulling van mijn karig zakgeld. Dit was mijn eerste pastoorsherinnering.

Misdienaars in de twintiger jaren

Bij pastoor Nieman werd ik misdienaar. De pastoor had een vrij strakke regie op

het onderdeel koorknappen. Toen ik aantrad waren Bertus Krimp en Jan Louter (de latere professor) de hoofdmisdienaars. Alles was op rangorde en aan strenge regels gebonden. Ieder wist precies z'n taak. Tevoren moest er een flinke portie Latijn geleerd worden waaronder de confiteor. Aaltje was de kosteres maar voor een deel viel ook het kosterschap onder ons beheer. Een van ons moest n.l. altijd de kaarsen aansteken en doven.

Alle zondagen werd de kerk voor de hoogmis gewijd. Een misdienaar voorop met het wijwatervat. Eerst een ferme intoop van de kwast in het vat. Dan met forse zwaaien beurtelings de vrouwen en mannen kwistig bevochtigen. Als de pastoor de predikatie ging houden moest een van ons hem voorgaan naar de preekstoel.

Uitblinkers voor ons waren de rouwtjes en trouwtjes. Niet alleen dat je vrij van school was (waar de kameraden jaloers op

huldiging van pastoor Nieman (25 jaar priester in Schoorl), tweede en derde van links achter respectievelijk Nic Kaag en Arie Bijl 1933

pastoor Nieman en het bruidspaar Cor Kaandorp en D. Koortens

waren) maar ook dat je met de trouwtjes wel eens een zakje bruidsuikers kreeg. We hadden zwarte togen met witte hemdjes. Met de feestdagen echter rode toogjes met een superplie die een prachtige kantzoom had. Bovendien een rood besje met kwastjes. Pastoor Nieman hield er van op tijd te beginnen. Voor de aanvang van de mis bijv. stonden we allen in de juiste volgorde opgesteld in de sacristie. De deur op een kiertje. Zodra de klok in de toren de eerste klap gaf, opkomen.

Op 5 december bracht de goedheiligman steevast een speculaas en taaipop voor ieder van ons en met kermis kregen we altijd een kleine geldelijke toelage.

De plechtige H. Communie en de kermis
Van mijn eerste H. Communie weet ik haast niets meer. Wel van de plechtige H. Communie (groot aannemen). Tijdens de mis werd dan door een van de jongens de geloofsbelijdenis opgezegd. Traditie was dat als er een misdienaar bij was, dat die dat dan mocht doen. Bij ons waren dat er echter twee, Dirk Meereboer en ondergetekende. Toen moest er geloot worden en ik was de 'gelukkige'. De geloofsbelijdenis was een vrij lang verhaal dat helemaal uit

het hoofd geleerd moest worden. 's Middags in het lof mocht een van de meisjes de opdracht aan Maria uitspreken. Het was uiteraard een blijde en feestelijke dag.

Steevast werd dan tevoren een bisschoppelijke brief voorgelezen (de tekst was alle jaren hetzelfde). Daarin werd uitvoerig uitgelegd, hoe het feest gevierd diende te worden, n.l. eenvoudig en op passende wijze. Alle overbodige luxe en ijdele opschik was uit de boze. Zelfs het textiel kwam ook nog ter sprake, althans voor de meisjes. Die dienden een tot de hals toe gesloten kostuum te dragen.

Als het kermis was, hield pastoor Nieman een traditioneel verhaal. Het was wel geen donderpreek maar uit de bezorgde blik uit z'n ogen bleek wel de ernst van de toestand. Het vast begin was altijd: Kermis, dagen van plezier en vermaak. Dan kwam de serieuze raad aan de jeugd om de kermis leuk, gezellig en op passende wijze te vieren. Aan het eind van de preek kwam immer het advies: jongelui weer op tijd thuis, bijv. onder de achttien om tien uur, daarboven om twaalf uur.

Kees de onderpastoor

Een belangrijk onderdeel van de kerkinkomsten ten tijde van pastoor Nieman betrof de verhuur van de plaatsen in de kerk. Iedereen kon een plaats in de banken 'huren'. De prijs per jaar was vooraan f 5.- in het midden f 2,50 en achter f 1,50. Helemaal achteraan waren vier rijen zonder leuning, de zogenaamde 'armenbankjes'. Daar kostte het niets. Die waren echter wel voor ruim de helft bezet door parochianen die helemaal niet arm waren. Zo af en toe was er verkoping van de plaatsen (in de kapperszaak van Nic Venneker aan de overkant). Door sterfgeval of verhuizing kwamen er uiteraard wel eens lege plaatsen. Dan ging op zondagmiddag een van de kerkmeesters de openstaande

Piet Bijl, de auteur

plaatsen 'verkopen'. Het was soms vermakelijk, net als in een echte veiling, hoe er tegen elkaar opgeboden werd. Vooral een plaats op 't puntje (de eerste vanaf het pad) bracht altijd veel geld op.

Wie geen plaats had zocht dan een leeg plekje, wat haast altijd wel lukte. Tijdens de dienst kwam dan Kees de Koning, een heel grappig en vriendelijk mannetje, een dubbeltje vragen. De oude kerk had twee paden. In 't middenschip had iedere bank acht plaatsen. Dat was het vrouwenkwartier. Aan weerskanten tegen de muur bevonden zich vier zitplaatsen in iedere bank, uiteraard alleen voor de mannen. Kees laveerde dan door de paden en pikte feilloos z'n klantjes uit.

In de dertiger jaren begon het vreemdelingenverkeer in Schoorl op gang te komen. Gevolg was: extra kerkgangers. De badgasten waren doorgaans wat luchtiger gekleed dan de parochianen. Zo is het op een zwoele zondagochtend gebeurd, dat Kees tijdens z'n wekelijkse trip door het kerkpad van het heiligdom een mevrouw ontwaarde, die in zijn ogen schaars gekleed was. Kees voelde z'n roomse bloed bruizen, waande zich de onderpastoor en in een flits trok hij de japon iets dicht.

Het verenigingsgebouw

De oude school in 1914 gebouwd had aanvankelijk drie lokalen. Tussen het eerste en tweede lokaal waren grote schuifdeuren. Dat had een speciale bedoeling. In 1915 kwam de heren toneelvereniging tot stand (St. Genesisus). Die gaf twee keer per jaar een uitvoering in de school, in de Paas- en de Kerstvakantie. Dan werden alle schoolbanken hoog opgestapeld in het derde lokaal. In het eerste lokaal werd een bescheiden toneeltje in elkaar geprutst. Het middenlokaal werd de 'zaal'. De leden van St. Genesisus onder de zeer bekwame leiding van Gert Louter (vader van Piet en

Co) hadden een enorme klus aan alles. Een grote partij huurstoelen moest gehaald en geplaatst worden. Om de onkosten te dekken werd er van alles gedaan. In de pauze een verloting. Sigaren, sigaretten, bonbons, bier en limonade, chocoladerepen alles was te koop. Tweede Paasdag's avonds en de volgende avond werd er gespeeld. Zo ook met Kerstmis. Dan kwam iedereen kijken. Het zaaltje werd propvol met stoelen gezet, met in het midden een heel smal pad. Het zag er blauw van de rook. Een nooduitgang was er niet. Een brandweerman heb ik nooit gezien.

pastoor Nieman in een versierde kerk

het verenigingsgebouw

Het was dus niet zo gek dat pastoor Nieman het plan opperde om een verenigingsgebouw te stichten. De kerk had zelf grond. Dat was waar nu o.a. zuster van Sommeren woont. Het terrein moest echter opgehoogd worden. Daar wist pastoor wel raad op. Vanaf de kansel vroeg hij aan de boeren om het benodigde zand aan te voeren. Zelf heb ik toen ook een aantal middagen met paard en wagen duinzand gereden. Aanemer Schotvanger heeft toen voor f 10.000.- het gebouw gezet. Vooral voor de toneelverenging een uitkomst.

De parochiebibliotheek was tot dan toe, gebrekkig ondergebracht in een grote kast in de bijsacristie van de oude kerk. Die kwam toen ook van de hel in de hemel. Iedere zondagmiddag na de vesper was het gebouw beschikbaar voor jongelui (alleen jongens) om te biljarten, klaverjassen enz. Er stonden twee grote biljarts en een tafelbiljart. De drie bloeiende standsorganisaties 'Land en Tuinbouw', 'Middenstand' en 'Arbeiders' vergaderden er voortaan. Om alles financieel mogelijk te maken werd het ook verhuurd voor bruiloften enz. Vele jaren heeft het gebouw een nuttig functie gehad.

De Nachtwacht

Amsterdam heeft een schilderij 'De Nachtwacht'. Wij hadden indertijd een echte nachtwacht. Tegenwoordig voelt niet altijd iedereen zich veilig. Echter ook voor de oorlog was het niet altijd rustig. De oude pastoor Nieman (hij had geen leeuwenhart) werd het ook wel eens bang te moede. In 1933 wilde hij dat 's nachts pastorie en kerk 'bewaakt' werden. De volgende regeling werd getroffen: alle 'weerbare' mannen van 18 tot 40 jaar werden gemobiliseerd. Ik was toen 18 jaar en behoorde dus tot de jongste lichte. Alle nachten werden twee mannen aangewezen om bij toerbeurt dienst te doen. Mijn metgezel werd Jan Rietveld (de oude kruidenier). Hij woonde precies tegenover de oude kerk. Om tien uur 's avonds werd je verwacht en om zes uur 's morgens weer inpakken. De opdracht was om drie keer in de kerk even rond te lopen.

Je werd 's avonds altijd vriendelijk ontvangen. Pastoor hield van de gezelligheid en zat altijd in de keuken met Aaltje en de dienstbode. De huisgenote Aaltje was precies het evenbeeld van Saartje, uit de beroemde tv-serie van Swiebertje. Ze had dezelfde hoofdbedekking dan Saartje wat in die tijd gebruikelijk was. Zeer vriendelijk en spraakzaam, een gulle gastvrouw. Altijd koffie of thee met een koekje. Vanaf een uur of half elf ging het trio ons langzaam verlaten. Pastoor zelf altijd het laatst.

Om elf uur zaten we dan met z'n tweeën. Koffie en thee met wat erbij bleef altijd ruimschoots achter. Dan zo af en toe 'het rondje om de kerk'. Bij de rondgang door de kerk zijn er wel eens bijzondere dingen gebeurd. In het middenschip hadden alle dames een kussentje, de een nog mooier dan de ander. Toen is het wel eens gebeurd dat alle kussentjes door elkaar waren gehutseld. Dit tot grote schrik van de eigenaressen. Dit hebben wij nooit op ons

geweten gehad. Wij beperkten ons er toe om beurtelings de preekstoel te beklimmen, om heilzame vermaningen uit te spreken tegen de denkbeeldige toehoorders.

Een drama

Pastoor Nieman, geboren 1866 en overleden in 1941, was de eerste herder waar ik kennis mee maakte. Ondanks het feit dat hij niet bepaald gezegend was met een rijkdom aan talenten heeft hij toch opmerkelijke prestaties bereikt.

In de twintiger jaren de prachtige gebrandschilderde ramen van Joep Nicolas, die toentertijd nog parochiaan was.

In de dertiger jaren, toen iedereen straatarm was, kwam het verenigingsgebouw tot stand. Dat voorzag in die tijd in een grote behoefte.

In 1914 werd de lagere school gebouwd. Omstreeks 1922 kwam de gelijkstelling van het openbaar en het bijzonder onderwijs tot stand. Dat hield dus in dat men van 1914 tot 1922 zware financiële offers moest brengen.

In 1937 vond pastoor het welletjes. Hij was 71 jaar en wilde stoppen. Erg aan Schoorl gehecht wilde hij hier z'n laatste jaren doorbrengen. Schuin tegenover de kerk werd een huis gebouwd, (thans bewoond door mevr. Kaag – Hoek) en met Aaltje z'n trouwe toeverlaat werd het betrokken.

In de zomer van 1937 werd een nieuwe herder benoemd. Dat was pastoor W. Bosch. De nieuwe pastoor had niet veel geluk, want hij kampte met een kwakkelende gezondheid. Het gevolg was dat hij vaak niet in staat was z'n taak waar te nemen. De oude pastoor voelde zich dan min of meer verplicht om in te vallen. Dat ontlokte aan een bejaarde parochiaan de keiharde uitspraak: d'oud is nag beter as de nuuw.

gebrandschilderde raam met H. Johannes de Doper, door Joep Nicolas

Het zal voor de jonge pastoor een verschrikkelijke ontgoocheling geweest zijn dat het zo ging. Hij was veel jaren kapelaan geweest en dus ondergeschikt aan soms lastige pastoors. Beziel met veel idealisme werd hij eindelijk zelfstandig. Schoorl stond bekend als een aantrekkelijke pastoorsplaats. Uiteraard wilde hij een waardig opvolger van pastoor Nieman zijn. De gehoopte beterschap bleef echter uit. Diep bedroefd en als een gebroken man is hij na enkele maanden met stille trom vertrokken.

De vuurvreter

Begin november 1937 werd de derde van de in totaal elf pastoors die ondergetekende heeft meegemaakt geïnstalleerd. Dat was pastoor Kuilman. Kuilman was een krach-

tige persoonlijkheid. Met een ontembare werklust probeerde hij in Schoorl een modelparochie te maken. Het jeugdwerk werd gestimuleerd. Er kwam een maandbladje, ik meen dat het de St. Jans klok heette. Dat stelde hij zelf samen. Hij kon goed met de pen overweg en het werd graag gelezen door de parochianen.

De oorlog begon te naderen en er kwam mobilisatie. Een ware invasie van hoofdzakelijk Friese soldaten kregen onderdak in een barakkenkamp aan de Oorsprongweg. Onze kerk kreeg 's zondags ook extra bezoek. Het kerkkoor kreeg versterking van twee zangers. Pastoor Kuilman stelde zelfs een deel van de pastorie beschikbaar om de rekruten in de avonduren en 's zondags wat ontspanning te schenken. Met enkele vrijwilligers in het 'buffet' werd er druk gebruik van gemaakt.

Frans Risselada, een jonge officier die medicijnen studeerde, werd nooit gezien in de pastorie. Hij had kennisgemaakt met

de dochter van dokter Heringa en vond daar uiteraard een liefderijk onderdak. Het klikte blijkbaar goed want na de oorlog heeft hij als opvolger van dr. Heringa hier vele jaren als arts goed werk verricht. In die tijd kocht een tandarts, Beers heette hij, een huis aan de Duinweg. Hij zocht een echtpaar voor inwoning. Dat was gratis maar men moest één dag per week een kamer beschikbaar stellen voor het ontvangen en behandelen van patiënten. Dat kwam de pastoor ten ore. Hij spoedde zich naar de familie Krimp. Het resultaat was dat het bejaarde echtpaar Krimp naar de Duinweg verhuisde. Zoon Jaap die verkering had met Rie Louter ging trouwen en nam vaders bedrijf over.

Oorlogspastoor

Van november 1937 tot april 1941 is krap 3½ jaar. In deze 3½ jaar was pastoor Kuilman onze herder. Door zijn tomeloze energie en enorme werklust had hij de regie van de parochie uitstekend in handen. Vlak voor z'n vertrek vertelde hij mij: ik ken alle parochianen van buiten en van binnen. Toen het moment van afscheid gekomen was, was hij 'klein' met tranen in z'n ogen hield hij zijn afscheidspreek.

Toen kwam pastoor Beenakker. Die was iets vrolijker van aard. Onze trouwdatum was al op 13 mei 1941 gepland. Het was in die tijd de gewoonte dat op de drie zondagen voor het huwelijk bruidskaarsen op het zijaltaar geplaatst werden. Dat waren twee kaarsen met een bloemetje er op gestrikt. Ze moesten natuurlijk wel door de bruidegom besteld en betaald worden. Begin april kwam de nieuwe pastoor. Hij wist natuurlijk niet van toeten of blazen. Het was goed dat ik om die tijd contact met hem opnam, want hij wist niets van deze gewoonte af. Zodoende kregen wij toch bloemetjeskaarsen.

Tijdens het leiderschap van de vorige pastoor was de oorlog al begonnen. De eerste

links: pastoor Beenakker
rechts: pastoor Wortel

tijd viel dat nog wel mee. Gaandeweg werd het echter krapper, vooral in de steden. Pastoor Beenakker afkomstig uit Rotterdam kreeg signalen uit die stad dat het nijpend werd. Zodoende werd een keer de zondagpreek aan dit onderwerp gewijd. De oproep bleek niet voor dovemansoren gezegd. Er kwam een comité om alles in goede banen te leiden. Een groot aantal kinderen, alle soorten en maten, voornamelijk uit Amsterdam en Rotterdam hebben toen in Schoorl onderdak en voedsel genoten tot het einde van de oorlog.

Oorlogspastoor 2

In de zomer van 1944 moest pastoor Beenakker 'hogerop'. In zijn plaats werd pastoor Wortel benoemd. Dat viel een beetje tegen. We waren gewend aan vriendelijke, open en spontane pastores. Pastoor Wortel had daarentegen een zeer gesloten karakter. Ook zijn huisgenote scheen wel uit hetzelfde hout gesneden te zijn. Mede door de enigszins stugge houding voelde men zich nooit behaaglijk in de pastorie. In de ontvangkamer brandde zelden de

kachel. Het gevolg was natuurlijk dat er weinig contact was met de pastoor en de parochie. Dat blijkt uit het volgende; in de oorlog was alles op de bon. Dat is te vergelijken met de AOW van thans. Wie alleen AOW heeft, is niet best af. Wie toen alleen van de bonnen moest leven was het hetzelfde. Verreweg de meeste dorpingen wisten wel wat extra's te begaan.

Menig man toog in die tijd met een zaag in 't nachtelijk uur naar bos en duin om een boom te bemachtigen. Dit ter aanvulling van de schrale brandstofbonnen die de bezetter ons gunde. Onze herder had geen trek in dit soort sport. (Zodoende was 't altijd koud in de pastorie.)

De siertuinen werden omgetoverd in aardappelveldjes en men kweekte alom tarwe en bonen. De pastoor had dat niet. Z'n maag begon blijkbaar te rammelen. Op een zondag draaide pastoor het volgende verhaal in zijn preek. 'Sommige mensen denken dat een geestelijke ongeveer hetzelfde is dan een geest. Dat is echter niet het geval. Een

feestelijke intocht van pastoor Drost, naast hem zit notaris Pinxter

geest eet niet, maar een geestelijke moet dat wel doen als hij in leven wil blijven.' Dat was duidelijke taal. Tot eer van de parochie moet vermeld worden dat hij daarna nooit meer iets hoefde te zeggen over dit onderwerp.

Pastoor had in Amsterdam een broer wonen, vader van een groot gezin. Door tussenkomst van de pastoor werden hier vier 'Worteltjes' ondergebracht. Een jongetje bij het echtpaar Praat – Baltus, een jongetje bij Arie Louter, een meisje bij Simon Meereboer en een meisje (Cobi) bij de ouders van Han Meyer.

Met Cobi, intussen al oma, is de kennis nog altijd aan, aldus Han.

Echt ingeburgerd is hij echter nooit en in 1948 is hij in stilte vertrokken.

De redenaar

Na pastoor Wortel deed pastoor Drost zijn entree in de pastorie. Alom was bekend dat de nieuwe herder enorme sprekerstalenten had. Hij behoorde zonder meer tot de beste redenaars van ons land. Zodoende werd hij vaak gevraagd, buiten de parochiegrenzen voor een spreekbeurt. In die tijd werd in alle parochies in de vastentijd

lijdensmeditaties gehouden, alzo natuurlijk ook bij ons.

Dan was de kerk altijd vol, want velen uit de omtrek kwamen dan ook luisteren.

Ondanks het feit dat hij vaak her en der gevraagd werd om het woord te voeren, bleef hij toch onze pastoor.

Overal lette hij op en vooral het jeugdwerk werd door hem gestimuleerd. Nooit heeft men kunnen merken dat de man die zo beroemd was, zich verongelijkt voelde pastoor te zijn van een kleine parochie met eenvoudige mensen. Het was toentertijd nog het 'rijke roomse leven'.

In het voorjaar het veertigereengebied en in september aanbiddingfeest (biddag). Aan het eind van zo'n feest was er altijd sluitingslof.

De pastoor hield er van om dit zeer luisterrijk te vieren. Dan werd het allerheiligste in de monstrans rondgedragen in processie. Vier heren van het kerkbestuur droegen het baldakijn. Ervoor gingen dan twee misdienaars achteruitlopende met wierookvaten zwaaiende (de hoogste eer voor misdienaars). Een grote schare misdienaars en bruidjes volgden. De standsorganisaties met vaandels moesten ook mee. De stoet was zo lang, dat als de eersten alweer vooraan waren de laatsten nog moesten beginnen.

Pastoor Drost had dus een enorm redenaarstalent. En als hij dan elders spreekbeurten hield trok hij altijd volle zalen. Zijn charmante huisgenote juffrouw Ben ging heel vaak mee. Zij paste goed bij hem, altijd prachtig gekleed. Ze was ook eigenlijk meer gezelschapsdame dan de huishoudster. Ze voelde zich uitstekend thuis in de 'betere kringen'.

Begin vijftiger jaren was pastoor 25 jaar priester. Dat moest natuurlijk luisterrijk gevierd worden. Enkele dagen tevoren ging hij 'op vakantie'. Op zaterdagmiddag werd

hij vanaf de Bergergrens opgewacht. Eerst toegesproken door een heraut te paard (Gert Louter). Dan voorafgegaan door een dertigtal ruiters (iedere boer had toen een paard) naar de pastorie. De paarden hadden alle geel/witte dekken op. De jubilaris zelf in een open landauer met koetsier en palfrenier. De koetsier was toen woonachtig in Alkmaar, maar thans ingezetene van Schoorl (W.Th. Wester). Dan volgde kerk en armbestuur eveneens in rijtuig. Zaterdagavond plechtig lof en zondag een pontificale hoogmis.

Dat was nog niet alles, want in de twee opvolgende avonden werd er in de tuin van de pastorie een toneelstuk opgevoerd. Onder leiding en regie van Anton Sweers werd het toneelstuk 'Bernadette' gespeeld van Henri Gheon. Begunstigd door prachtig weer werd dit een groot succes.

Een stille en een vrolijke

De zevende herder waar ondergetekende gedurende z'n leven mee te maken had, was pastoor J.B. v.d. Linden. Hij was eerst leraar geweest op het seminarie voordat hij in 1953 bij ons kwam als opvolger van pastoor Drost. Het was een grote man, tamelijk zwijgzaam met een gesloten karakter. Op mij maakte hij de indruk zwaarmoedig te zijn. Hij huldigde de stelregel die verstandige pastoors eigen is: verander het eerste jaar niets. Toen hij pas benoemd was, ging hij kennismaken met de heer Arie Louter, een lid van het kerkbestuur, de vader van Alie. Louter zei tegen van de Linden: ik ben allien, want de vrouw is an de reed. Pastoor geen kenner zijnde van de Westfriesse streektaal kreeg vreemde gedachten over de echtgenote van Louter. Die merkte dat en verduidelijkte z'n verhaal. Ze was op de fiets naar familie op bezoek.

Alle mensen zijn verschillend en pastores maken daarop geen uitzondering. Vaak is het echter zo wat de een te kort komt, de volgende weer aanvult, zo ook hier. De voor-

pastoor v.d. Linden

ganger was pastoor Drost, een geweldige predikant en spreker. Het gevolg hiervan was dat hij heel vaak 'van honk' was en dus altijd druk bezet. Dapper probeerde hij toch ook de parochiële zaken te behartigen, wat hij ook goed gedaan heeft. Alleen de boekhouding en de financiële administratie raakten in het slop. Toen pastoor Van der Linden aantrad, schrok hij er van. Echter boekhouding en administratie was zijn hobby.

Uiteraard was hij niet zo'n begaafde predikant als zijn voorganger. Toch wist hij door voorzichtig de goede woorden te kiezen de parochianen in de hoek te krijgen die hij wilde.

De collectes begonnen steeds beter te lopen. Toen hij na een jaar weer vertrok, was de boekhouding, de administratie en de financiën keurig in orde.

Han vertelde dat in die tijd enkele bestuursleden van de jongerenvereniging vertrokken waren. Eigenlijk zat men hierdoor zo'n beetje op dood spoor. Pastoor v.d. Linden nodigde de jongeren uit om bijeen te komen in het verenigingsgebouw. Dat gebeurde. De pastoor kon goed met jongelui omgaan. Hij stampte een nieuw bestuur uit de grond. Dat ging als volgt:'

Niek Kaag jij wordt voorzitter, Han Meijer wordt secretaris en Kees Louwe jij wordt penningmeester.

Men was min of meer onthutst over de manier van 'bestuursverkiezing'. De pastoor had echter zo'n overwicht op de jongens dat het zonder meer aanvaard werd. Van toen af bloeide de club als nooit tevoren.

Na amper elf maanden hier te zijn geweest, werd hij benoemd als pastoor en deken in Den Helder. Helaas werd hij ziek. Daarom werd hij na twee jaar overgeplaatst naar Wijk aan Zee. Een kleine parochie. Het

pastoor Greiteman

mocht echter niet baten. Korte tijd later is hij gestorven.

Aldus kan geconcludeerd worden dat de korte periode van pastoor Van der Linden vruchtbaar is geweest.

Zijn opvolger was pastoor Greiteman in 1954. Die was het tegenbeeld van Van der Linden. Een vriendelijke man, met altijd humor in z'n preken. Zijn gezondheid was niet zo best, mede daarom adviseerde de dokter hem om vaak te wandelen. Dat deed hij dan ook en maakte onderweg graag een praatje met iedereen die hij tegenkwam. Zo gebeurde het een keer dat hij op Schoorldam wandelde aan de oostkant van het kanaal.

Daar was toentertijd een kleine met de hand te bedienen sluis. Toevallig passeerde er op dat moment een tuinderschuitje.

Pastoor wilde dat graag zien en stelde zich voor aan de sluiswachter Piet de Heer. Piet zei tegen hem: mijn naam is de Heer. Nou zei pastoor dat is ook toevallig dat ik hier m'n grote baas nog ontmoet.

In de vijftiger jaren verschenen her en der bij de parochianen auto's. De pastoor had zo'n ding niet. Er werden koppen bij elkaar gestoken. Het resultaat was dat er iedere vrijdagochtend een auto met chauffeur voor de pastorie stond voor het wekelijks ziekenbezoek. Dat ging bij toerbeurt. Ook als de pastoor eens bijv. bij een collega op bezoek wilde, was er vervoer.

Pastoor Greiteman is slechts 52 jaar geworden en plotseling gestorven. Hij had talrijke vrienden niet alleen parochianen maar ook veel niet-katholieken. Iedereen had verdriet om zijn heengaan.

'Sluiszicht', café van Piet de Heer met ervoor het sluisje

Woelige tijden

De tijd gaat verder en de opvolger van pastoor Greiteman was pastoor Herzberg. In 1957 nam hij het roer over van zijn voorganger en dat heeft geduurd tot 1974.

In die 17 jaar is er veel gebeurd. Aanvankelijk ging alles nog op de oude voet voort. Alle parochianen gingen trouw iedere week naar de tempel. Ten tijde van Drost en Greiteman was de kerk al te klein. Dat werd bij pastoor Herzberg nog erger. Vooral in de zomer als de toeristen kwamen liep het vast. Op zaterdagavond en zondag was de vroegmis en de hoogmis in de kerk propvol, met de laatdienst om half twaalf was het hek helemaal van de dam. In juli en augustus werd dan op een lege plek op het kerkhof de dienst gehouden. Er kwam een tent, waaronder het altaar geplaatst werd. Er waren enkele banken, maar verreweg de meeste kerkgangers moesten staan. Bij slecht weer week men uit naar de nabijgelegen open schuur voor hooi en stro opslag van Meereboer. Wekelijks kwamen er toen soms meer dan duizend. Dat was uiteraard geen goede oplossing. Omdat het alleen in de zomer abnormaal druk was, bedacht men iets anders. De kerk had in de zomer gebrek aan een goed onderkomen.

pastoor Herzberg

De gemeente Schoorl zou graag in de winter een sporthal willen. Vooral om financiële redenen was het gewenst om dit te combineren. Pastoor Herzberg had een goede bondgenoot aan de toenmalige burgemeester J.H. Bergh. Die twee hadden een zware taak. De bisschoppelijke commissie in Haarlem vond het maar een raar idee. Een kerk in een sporthal. Ook GS vonden het een vreemde oplossing. Het Schoorlse duo zette echter door en overwon. Het resultaat was dat in juni 1965 de toeristen-

toeristenkerk/sporthal

pastoor Herzberg en burgemeester Bergh voor de ingang van de Toeristenkerk

boven:
de H. Mis op het kerkhof
onder:
sobere aankleding van de kerk,
links de kerststal

kerk werd ingezegend. Hij stond ongeveer waar nu de sporthal van de Blinkerd staat.

In de zomer en met de kerstdagen was het een kerk waar met gemak duizend mensen een plaats konden krijgen. In de winter werden er diverse sporten in gespeeld. Zodoende heeft de toeristenkerk/sporthal jarenlang een goede functie verricht.

Korte tijd later doemden er weer nieuwe moeilijkheden op. In 1873 werd een solide kerk gebouwd. Na een kleine honderd jaar begon die echter 'ouderdomsverschijnselen' te vertonen.

Het onderhoud was in het verleden altijd aan de matige kant geweest. Vooral de toren had moeite zich staande te houden. De kerk zelf zou met een extra onderhoudsbeurt wel weer in goede doen kunnen komen. De toren was echter het zorgenkind van het kerkbestuur. Men vreesde 'torenhoge' onkosten om de zaak weer goed te krijgen. Wat moeten we!!!

In die tijd kwam men nog niet in aanmerking voor overheidssubsidie voor markante gebouwen. De vraag was: moeten kerk en toren volledig hersteld worden, of is het beter een nieuwe kerk te bouwen. Dit mede omdat de kerk te klein was. Iedereen was van oordeel dat het erg jammer zou zijn als de mooie kerk uit het landschap zou verdwijnen. Ook sentimenten en nostalgie telden mee. De mening van de parochianen was verdeeld. Zodoende raakten de gemoederen soms aardig verhit. De pastoor en een deel van het kerkbestuur was voor sloop. Dat bleek uiteindelijk de beste oplossing.

Ik vermoed echter dat het onze herder wel eens slapeloze nachten heeft bezorgd. Over de plaats waar het nieuwe godshuis moest komen was men het spoedig eens. De kerk moest aan de andere kant van de pastorie komen. Daar was een grote tuin. Als die goed onderhouden wordt is het prachtig. Vraag echter niet wat dat kost. Zodoende werd besloten het grootste deel van de tuin op te offeren voor de nieuwbouw. Toen nog de financiën. De penningmeester keek bedrukt en vertelde dat de kas vrijwel leeg was.

Het kerk- en armbestuur bezaten samen een boerderij met landerijen. In overleg met elkaar werd besloten het complex te verkopen. Voor een groot deel van het land had de gemeente interesse voor het stichten van Groetinke. Dat bracht een aardig sommetje op. Aan architect Overtoom werd opdracht

gegeven een plan te ontwerpen voor een eenvoudige kerk.

De begroting was f 350.000.- à f 400.000.- De oude kerk had prachtige gebrandschilderde ramen. Het kerkbestuur stond er uiteraard op dat deze niet verloren zouden gaan. Omdat de nieuwe kerk totaal anders van model was dan de oude, had Overtoom hier grote moeite mee. Uiteindelijk kregen ze een plaatsje bij het orgel. Op 26 februari 1972 werd de nieuwe kerk ingewijd door bisschop Zwartkruis.

In de periode 1957 – 1974 zijn er ontzaglijke veranderingen gebeurd. In vroegere jaren had pastoor Drost een luisterrijke sacramentsprocessie georganiseerd in de tuin. Dat was in die tijd een prachtig gebeuren. Een groot deel van de parochie deed er aan mee tot groot genoegen van de pastoor. In de loop van de jaren werd de animo echter langzaam aan steeds minder. De processie verschaalde tenslotte tot een minuscuul klein groepje. Niemand nam het pastoor Herzberg kwalijk dat hij een einde aan deze traditie maakte.

Een wens van het kerkbestuur om een bejaardenhuis te stichten kon in 1957 in vervulling gaan. Een oude vervallen boerderij van 'Dirk en Sijt' vlak naast de kerk kwam te koop. De boerderij met een groot erf werd gekocht en meteen overgedragen aan een stichting die de verdere plannen uitwerkte.

Door het Tweede Vaticaans Concilie mogelijk gemaakt, werd in 1966 de traditie van het herenkoor doorbroken doordat van toen af ook dames meezongen. In 1970 kwam een jeugdkoor van de grond. In 1973 werd

boven: de nieuwe kerk in 1972

midden: inzegening van de nieuwe kerk door Mgr. Th. Zwartkruis, bisschop van Haarlem, 1972
onder: kinderkoor o.l.v. meester Theo Voogt tijdens het veertigjarig priesterfeest van pastoor Herzberg in 1973

pastoor Herzberg met zijn huisgenote Meri in het zonnetje gezet bij gelegenheid van zijn 40-jarig priesterfeest. In 1974 wilde de pastoor z'n taak beëindigen en met emeritaat gaan. Dit gebeurde, maar er is waarschijnlijk geen pastoor geweest die zo veel enorme veranderingen in 'de kerk' heeft meegemaakt als hij.

De behoudende herder

Nadat pastoor Herzberg afscheid had genomen in 1974 volgde pastoor Van der Velden hem op. De verschillen tussen de beide herders waren groot. Herzberg was vooruitstrevend, Van der Velden behoudend. Pastoor Herzberg had zich ontzettend ingespannen voor de toeristenkerk, die ook vele jaren een nuttige functie had vervuld. Echter het steeds maar aflopende kerkbezoek maakte de gigant eigenlijk overbodig. Ook als sporthal kon hij niet meer meekomen met de moderne eisen, o.a. omdat de vloer van beton was. Zodoende was het gemeentebestuur bereid om over

sloop te praten. De grond waarop het gebouw stond was van de kerk. Na moeizame onderhandelingen werd men het over de prijs eens. De kerk werd gesloopt, de grond verkocht aan de gemeente. Er werd een nieuwe sporthal gebouwd aansluitend aan het Blinkerdcomplex.

Inmiddels was de basisschool gesloopt en 'verhuisd' naar Groet. Mede doordat de nieuwe kerk aan de andere kant van de pastorie gebouwd was, kwam een aanzienlijk terreintje vrij. Dat werd benut door een kleine uitbreiding van het kerkhof en het bouwen van 28 eenvoudige huizen.

In 1973 is de heer C. Spaansen, een vermogende vrijgezel gestorven. Een groot deel van zijn fortuin vermaakte hij aan de kerk. Zo geraakte het kerkbestuur vrij van geldzorgen. De pastoor (behoudend van aard) wilde graag achter de kerk een ontmoetingscentrum creëren met sacristie. Een moeilijkheid was echter dat de aanbouw niet rechtstreeks aan de kerk mocht aansluiten. Dan zouden de mooie gebrandschilderde ramen hun glans verliezen. Tenslotte werd toch een uitweg gevonden om zowel de geit als de kool te sparen.

Een droevig verhaal

Pastoor van der Velden had een zwaar-moedige natuur. Hij was een perfectionist en gaf zijn eigen mening niet gemakkelijk prijs voor een andere. Dat gaf nogal eens wrijving. Pastoor had het druk en om z'n taak wat te verlichten werd in overleg met het kerkbestuur een priester uit Alkmaar aangezocht om wekelijks een H. Mis op te dragen en te preken. Dat was pastor Vermeent die godsdienstlessen gaf in Alkmaar aan diverse scholen. Aanvankelijk ging het goed met de assistentie maar later kwam er onenigheid en moest pastor Vermeent vertrekken.

Tot overmaat van ramp kreeg pastoor ook

Gertruud van der Linden krijgt haar eerste communie van pastoor Van der Velde, op de achtergrond vader en moeder Theo en Jos Van der Linden

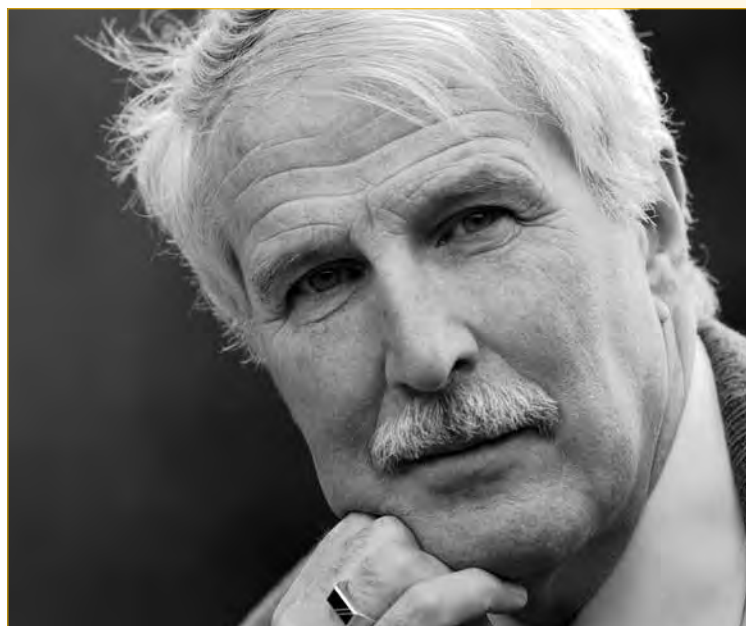
nog moeilijkheden met zijn gezondheid. Er werd blaaskanker geconstateerd en daar heeft hij z'n verdere leven ook mee gesukkel. Hij was altijd ontzettend nerveus en buiten de diensten steeds sigaretten rokende vaak totaal uitgeput.

Met de huisgenotes heeft hij het goed getroffen. Eerst was zuster Felixina de hulp. Toen die wegens haar leeftijd moest stoppen, kwam zuster Rosalie. Ook met haar kon hij het goed vinden en die is altijd bij hem gebleven. De laatste jaren schortte het nogal eens met de verstandhouding met het kerkbestuur. Langzaam verhardden zich de standpunten. Onvermijdelijk leidde dat tot een climax. Er verscheen een open brief van het kerkbestuur. Daarin werd onverbloemd het volgende gesteld: 'Wij willen u in overleg een woning aanbieden in Schoorl. U mag zo vaak u wilt in de kerk komen om de Mis op te dragen, maar verder niet.'

Die brief bracht natuurlijk veel commotie en deining teweeg bij de parochianen. Er werd een bijeenkomst georganiseerd in de kerk voor iedereen toegankelijk. Omdat men bevreesd was dat dit uit zou draaien op een ordinaire scheldpartij, waar ook niemand op zit te wachten, stelde de leiding voor om nu geen discussie te voeren. Het einde van deze onverkwikkelijke affaire was, dat de pastoor onmiddellijk vertrok. Zo gebeurde het dat die in 1974 met veel idealisme en vuur zijn taak begon, nu als een gebroken man in 1990 wegging.

Iets nieuws

Wat eerder nooit was voorgevallen gebeurde in 1990. Vrolijke kinderklanken gonsden door de pastorie. Pastoor van der Velden was vertrokken en het priesterbestand werd nijpend in het bisdom. Zodoende werd er bij ons een pastor benoemd in de persoon van Siem van Diepen. Die was getrouwd en kwam met vrouw en drie

pastor Van Diepen,
fotografie: Henriëtte Tuil
(Rodi Media)

kinderen z'n intrek nemen in de pastorie. Als godsdienstleraar had hij in Alkmaar z'n sporen verdiend. Het kerkbestuur en de parochieraad hadden goede geruchten gehoord uit Alkmaar. Zodoende werd er 'onderhandeld' met goed gevolg. Na een bescheiden begin ontpopte pastor van Diepen zich al snel als een uitstekend voorganger. Uiteraard op de eerste plaats in de eigen parochie, maar weldra ook daarbuiten. Tevens blijkt dat hij een sterk voorstander is van de verdergaande oecumenische gedachte. Zodoende zijn er steeds zeer goede contacten met de dominees van Schoorl.

Een pastor met gezin staat toch weer iets anders in de gemeenschap dan de tien pastoors die we tevoren hadden. Zij gingen ons voor, hij staat midden tussen ons in. Ondanks de sterk teruglopende kerkgang, blijft hij onvermoeibaar actief op alle gebied. Wij zijn blij met de pastor (ook al zingt hij nooit). De pastor op zijn beurt voelt zich met echtgenote en kinderen goed thuis in Catrijp.

pastoor Wanna gaat voor in de Eucharistie in de kapel van St. Jan ter Duin

In overleg met het bisdom is de supervisie van onze parochie in handen van de pastoor van Bergen. In de praktijk komt het er op neer dat pastoor Wanna en pastor van Diepen iedere week wisselen met voorgaan in de diensten. Zo is de situatie tot ieders tevredenheid opgelost.

Slotwoord

In een aantal artikeltjes heeft ondergetekende genoteerd wat hij in ruim tachtig jaar heeft meegemaakt met de elf pastoors in zijn leven. Vanaf het begin van de twintiger jaren uit de vorige eeuw tot 2002, is er ontzaglijk veel veranderd op kerkelijk gebied. Met bijna alle pastoors kon ik goed overweg. Alleen met pastoor Wortel in de veertiger jaren was het moeilijk. Die man was zo gesloten dat haast niemand echt contact met hem had.

De sieraden uit de oude kerk vonden uiteraard hun bestemming in de nieuwe kerk. De gebrandschilderde ramen op een heel andere plaats, was eerst wel even wennen, maar later kon men ze toch wel waarderen. Het doopvont thans triomfantelijk in de kerk, roept nostalgische herinneringen op. Grootvader, vader, ikzelf, de kinderen,

kleinkinderen en zelfs achterkleinkinderen, allen kregen het doopwater uitgestort uit dit doopvont. Kandelaars en wierookvaten doen weer dienst. Het mooie houtsnijwerk van de vier evangelisten, voorheen aan de preekstoel, prijken thans aan de wand. De koperen en zilveren altaarschellen door mij en vele anderen gehanteerd doen ook weer dienst. De zilveren godslamp komt mooi uit. Toen ik als 'jonkie' voor het eerst in de sacristie kwam, keek ik m'n ogen uit toen ik de weelderige pontificale stoel zag staan.

Pastoor Herzberg wilde stoelen in de nieuwe kerk en niet de oude banken. Aanvankelijk waren er parochianen die toen hun wenkbrauwen fronsten bij die 'nieuwigheid'.

Thans zijn er vermoedelijk veel kerkbesturen uit de omtrek jaloers op onze stoelen, die niet alleen prettig zitten, maar ook gemakkelijk zijn te verplaatsen.

Het testament van de 'Acht Geerzen' of 'het Pastoorsland'

Uit een wirwar van onduidelijk geschreven teksten en oude spelling is het volgende verhaal ontsproten: Cornelis Boertjes en Lijsbet Boersen, een vermogend kinderloos echtpaar wonende in de Banne Schoorl (helaas geen nader adres) besloot in 1787 een nobele daad te stellen.

Zij wilden na hun dood de pastoor van Schoorl, die financieel niet op rozen zat, helpen om de materiële zorgen enigszins te verlichten. Op 2 juni 1787 lieten zij hun testament opmaken bij notaris Jan Lucas v.d. Tooren in Alkmaar. Toen werd vastgelegd dat van een stuk weiland in het pittoreske Eenigenburg, hun toebehorende, groot acht geerzen (2 ha. 29 ca.) de zuivere opbrengst ten goede zou komen aan de tijdelijke pastoor van Schoorl. Toen Cornelis de ogen voorgoed had gesloten, heeft Lijsbet voor alle zekerheid de schenking nogmaals laten vastleggen. Dat gebeurde op 22 juli 1796 bij de toenmalige notaris Michiel Johan de Lange in Alkmaar. Zij was inmiddels verhuisd van Schoorl naar Alkmaar. Dit zal waarschijnlijk z'n oorzaak hebben in het feit dat de Franse revolutie op het einde van de achttiende eeuw plaats had. In zulke roerige tijden voelde een alleenstaande vrouw zich uiteraard veiliger in een stad dan in een dorp. Haar sterfdag is niet bekend.

Na haar dood werden de erfgenamen opgeroepen voor het aanhoren van het testament. Vol verwachting kwamen deze dan ook opdagen. Een testament is altijd interessant zeker als het afkomstig is van een welgesteld kinderloos echtpaar. De spanning was dan ook om te snijden. Een van de voornaamste erfgenamen, Jan Bleeker, verbleekte echter van schrik toen de notaris de Lange met kalme kille stem voorlas dat de opbrengst van een stuk

weiland in Eenigenburg groot acht geerzen ten goede zou komen aan de pastoor van Schoorl. Ome Dirk en tante Lies wat hebben jullie nu gedaan, een deel van 'het erf' (de nalatenschap) onttrekken aan de wettelijke erfgenamen! Helaas het stond er zwart op wit. Verder las de notaris voor, dat het geachte echtpaar wenste dat de heer Jan Bleeker deze zaak zou regelen en administreren.

Deze passage viel bitter tegen bij de erfgenamen en men besloot de zaak zoveel mogelijk te traineren. Eén van de erfgenamen Jn. Bleeker was al door de erflater benoemd om de zaak te regelen. Piet Strooper, een zwager van Bleeker, was de gebruiker van het land. Samen speelde dat edele tweetal natuurlijk onder één hoedje. Op papier wist Bleeker het zo te regelen dat de opbrengsten erg tegenvielen zodat er weinig overschoot voor het Schoorlse pastoorje. Dat gebeurde ten tijde van pastoor Van der Bach die van 1834 tot 1844 resideerde in Schoorl.

de oude pastoorswoning van pastoor Van der Bach

Die vermoedde wel dat het niet goed zat, maar was niet opgewassen tegen het drieste span in Eenigenburg. Uit onverwachte hoek daagde echter uitkomst. De dood, die niemand ontziet, sloeg toe in 1837 en velde Jn. Bleeker die toen zelf volledige verantwoording over zijn rentmeesterschap moest afleggen. Om de zaken nu verder te regelen stelde de pastoor voor om een commissie te benoemen. (De familie Bleeker twijfelde nog steeds aan de rechtsgeldigheid van het testament.)

De commissie kwam inderdaad en bestond uit Jannetje Goeman, Jan Commandeur burgemeester te Wognum, Mathijs Bleeker, Piet Strooper en Jn. Bleeker jr.

Anderzijds pastoor v.d. Bach en de kerkmeesters Klaas van Duin en Gert Pol. De installatie van de commissie gebeurde op 31 december 1837.

Men zal waarschijnlijk op de laatste dag van '37 heel gezellig en vrolijk bij elkaar hebben gezeten. Echter uit een brief van een latere pastoor (Terpoorten) blijkt het bekende rijmpje van 'het glas, de plas en alles bleef zoals het was', ook hier van toepassing. Het bleef dus modderen. In 1844 vertrok Van der Bach. Daarna kwamen de pastoors A.J. ter Stappen en J.W. Huising. Die voelden zich waarschijnlijk niet opgewassen tegen het machtige bolwerk Bleeker – Strooper. Zij kozen de weg van de minste weerstand en probeerden zo spoedig mogelijk weg te komen en zijn ieder ook maar twee jaar in functie geweest in Schoorl. Maar toen kwam pastoor Terpoorten in 1848. Uit een door hem geschreven en bewaard gebleven brief aan de Aardspriester de hoogerwaarde heer Van der Hagen te Warmond (de bisschoppelijke hiërarchie was nog niet hersteld) blijkt het volgende.

In 1849 beklagde Terpoorten zich bij de commissie over de geringe revenuen van het land. Daar werd lauw op gereageerd. Toen besloot de pastoor in 1850 persoon-

lijk contact op te nemen met de huurder Piet Strooper. Strooper was een goede en plezierige man. Hij was gezegend met een zeer rijke fantasie plus een ruim geweten en het talent van een bijzondere vlotte babbel. Met innemende gebaren hing hij een prachtig verhaal op. Hij en zwager Bleeker waren mede-eigenaar van het land en moesten de administratie ervan bijhouden. Strooper, zeer vriendelijk en fijngevoelig, wenste niets anders dan gerechtigheid en rechtvaardigheid. Hij meende na alles tegen elkaar afgewogen te hebben, dat hij eigenlijk nog te veel betaalde. Dit stichtelijk en ontroerende betoog waren voor de eerdere pastoors steeds aanleiding geweest om maar niet te klagen. Terpoorten echter doorzag Piet's met veel bravoure gehouden speech en hij liet zich door de schelm niet om de tuin leiden. Het pastorale bloed begon te bruisen en zijn repliek was niet mals. Ook hij wenste niets anders dan gerechtigheid en rechtvaardigheid. Hij ging de zaak onderzoeken en Strooper zou er wel meer van horen.

Na dit bepaald niet vrolijke debat ging hij naar notaris De Lange, aldus zijn brief aan de Aardspriester. De notaris vertelde na inzage van het testament dat de pastoor volop in z'n recht stond en met de erven Boertjes niets te maken had. Hij raadde pastoor aan om het land voor vier jaar te verhuren. De publieke verhuur heeft zonder de minste stoornis plaats gehad op de derde oktober 1849 schrijft de pastoor. Voor alle zekerheid is het perceel in 1850 door het kadaster op zijn verzoek overgeschreven van de erven C. Boertjes op de tijdelijke pastoor van Schoorl.

Zo kwam er na twintig jaar een eind aan in wezen een kleinzielig gespeeld spel. Een familie die zich verongelijkt voelt, omdat een erfboom en tante de zaken anders regelt dan zij graag zouden willen.

In 1849 werd de heer P. Strooper dus 'bedankt' voor zijn bemoeienis inzake de administratie van het betreffende perceel alsook het gebruik ervan. Wie de nieuwe huurder werd is niet meer te achterhalen. Wel is bekend dat ongeveer in 1910 de heer Piet Zomerdijk het land gebruikte. Die woonde toen in 't Stadje, een gehuchtje van vijf of zes huizen, vlak in 't begin van Eenigenburg rechtsaf (thans Burchtweg). Dat duurde tot 1951. In dat jaar verhuisde Zomerdijk met vrouw en drie zoons naar Burgerbrug. De vierde zoon, Andries, trouwde en bleef in 't ouderlijk huis wonen, gelijk werd hij de pachter van het land. Dat heeft geduurd tot 1986.

In dat jaar was het pachtvrij en kon dus verkocht worden. Andries zelf een dagje ouder en ziekelijk, wilde het land nog wel zes jaar pachten. Pastoor van der Velden die hier toentertijd resideerde, kon hier wel mee akkoord gaan. Het kerkbestuur bekeek de zaak echter weer met heel andere ogen. Als het land pachtvrij verkocht zou worden, zouden de jaarlijkse baten van rente aanzienlijk hoger zijn dat de pachtprijs. Tot verdriet van Zomerdijk en pastoor Van der Velden is de verkoop doorgegaan via de stichting grondzaken van de LTB. De heer N.W. Borst veehouder te Eenigenburg kocht het perceel voor f 130.000.-. Over de belegging van het geld is eerst nog wat geharrewar geweest. Het bisschoppelijk beleid, dat is het bisdom Haarlem, stippelt n.l. niet alleen de richtlijnen uit voor ons 'zieleheil' maar houdt ook steeds toezicht op de financiële zaken van de parochie. Men meende ook recht te hebben op een deel van het kapitaal. Na langdurige onderhandelingen en heel wat geschrijf en gewrijf kwam men het volgende overeen met het kerkbestuur.

Er komt een Lijsebet Boersenfonds. Het geld wordt uitgezet. Van de gekweekte rente zal een deel bij het kapitaal worden bijgeschreven ter inflatiecorrectie tot

instandhouding van de waarden van het vermogen. Het resterende deel kan via de centrale financieringen ten goede komen aan extra financiële ondersteuning voor de personeelskosten van de pastorale werkers. Op deze wijze behoudt het oorspronkelijke 'pastoorland' letterlijk en figuurlijk zijn waarde.

Nog even terugkomende op het deel van het testament van het echtpaar Boertjes – Boersen waarin staat dat de jaarlijkse geldelijke opbrengst van het land in Eenigenburg voor de pastoor van Schoorl is, het volgende.

In een passage stond ook dat men wenste dat hun namen en die van neef Dirk, die hen op velerlei manier had geholpen, altijd zouden voorgelezen worden op de dodenceel. Daarvoor moet dan jaarlijks een daalder (f 1,50) worden afgetrokken. Alleen de oudere parochianen zullen zich dit gebeuren nog wel herinneren. Tijdens de hoogmis, voor de predikatie werd er een gebed gevraagd voor de overledenen die op de doodceel vermeld stonden.

Het aflezen van de dierbaren (tegen een geringe jaarlijkse vergoeding) was uiteraard een enigszins dreunerig en slaapverwekkende ritueel.

De dodenceel is gelijk met vele andere godsdienstoefeningen in de zestiger jaren een zachte dood gestorven. Om de gedachte aan het gulle echtpaar toch niet verloren te laten gaan, worden enkele keren per jaar tijdens kerkdiensten ook hun namen genoemd, als gebedsintentie, aldus het verhaal van de Acht Geerzen of het Pastoorland.

Drie buren in de twintiger jaren

Buurman Willemse

Pastoor Nieman was werkzaam in Schoorl van 1908 tot 1937, dus 29 jaar en als rustend pastoor van 1937 tot 1941.

Geen wonder dat er van hem zoveel bekend is. Niet alleen vanwege deze lange stage, maar mede omdat zowel hij als Aaltje (z'n huishoudster) goed met de misdienaars, waaronder ondergetekende kon opschieten. Zo kwamen wij ook nogal eens in de pastorie.

Niet onbemiddeld maar eenvoudig en behoudend van aard, voelde hij zich hier al spoedig zeer goed thuis.

Hij ambieerde geenszins een grotere parochie. Van meet af aan was Aaltje zijn trouwe huishoudster. Zij is tot zijn dood toe bij hem gebleven. Aaltje had het talent om het altijd gezellig en huiselijk te maken in haar domein, de keuken. Het gevolg was dat hij daar meer verbleef dan in z'n eigen kamer die boven was. Zelfs gebruikte hij de maaltijden er ook (als hij geen bezoek had), zeer tot genoegen van de dienstbode die daardoor de hoge draaitrap niet hoefde te beklimmen.

Op 18 december was pastoor jarig. Dan werd er in de kerk immer een toneelstukje opgevoerd. In de stille missen brandden er altijd twee kaarsen op het altaar en in de gezongen missen vier. Een misdienaar stak, zoals alle dagen, twee kaarsen aan. Zodra echter pastoor opkwam, begon de organist te spelen. Quasi verbaasd gaf hij dan opdracht om nog twee kaarsen op te steken. Het zangkoor bood hem een gezongen mis aan.

Na de mis werden het kerk- en armbestuur (thans PCI) plus de zangers uitgenodigd voor een borreltje. Dan was het immer een feestelijk gebeuren in de 'zaal'.

Bergen en Warmenhuizen waren de buren. In Bergen stond pastoor Rengs, de latere

deken van Alkmaar. Pastoor Rengs was een zeer sterke persoonlijkheid waar pastoor Nieman niet tegen opgewassen was.

Met pastoor Willemse, pastoor van Warmenhuizen ging het beter. Die was bijkans nog eenvoudiger dan onze pastoor. Hij ging te voet naar het station aan de Laanweg. De tram bracht hem in een kwartiertje midden in Warmenhuizen.

Bij pastoor Willemse werden dan de pastorale nieuwtjes uitgewisseld. Ook waren ze beurtelings biechtvader en biechteling. Met opgeruimd gemoed aanvaardde pastoor dan weer de terugtocht.

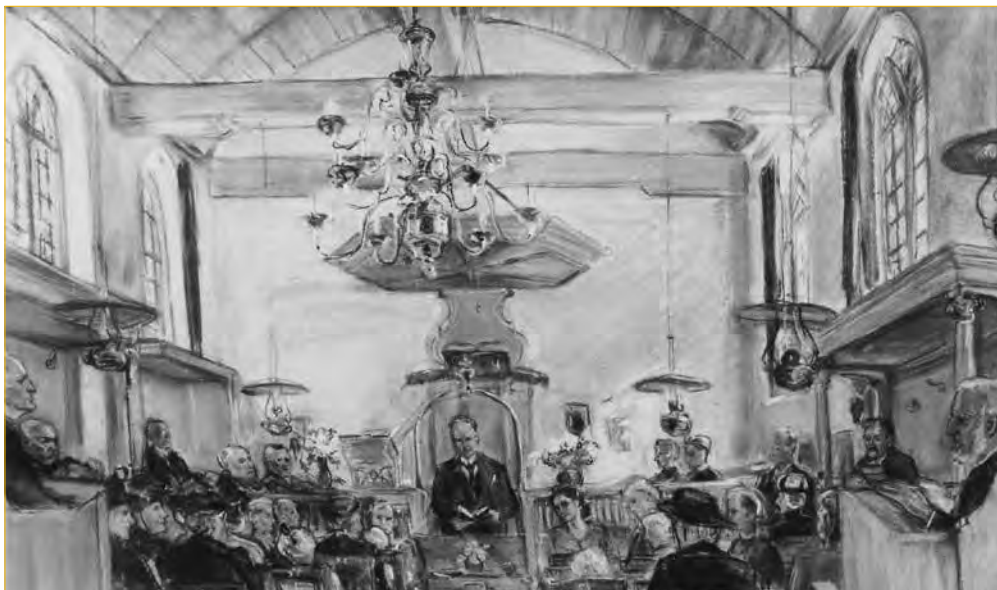
Buurman Boeke

Algemeen bekend was dat pastoor het liefst zijn schaapjes in Schoorl bij elkaar wilde houden. Het woord oecumene was in zijn denkpatroon verderfelijk. Dominee Boeke was in Schoorl van 1913 tot 1942, dus vele jaren zijn 'collega'.

In die tijd was er in Nederland altijd strijd tussen katholiek en protestant. Vaak zelfs op een kinderachtige manier. In Schoorl viel dat wel mee. Echter de dominee en de pastoor lagen elkaar helemaal niet. Ds Boeke was zeer vrijzinnig. Als hij in het publiek sprak was hij moeilijk te volgen en zeer vaag in 't spreken. Het is niet bekend of ds. Boeke ooit toenadering tot pastoor Nieman heeft gezocht. Deze wilde van zijn kant beslist geen contact met de dominee.

Op één punt was pastoor Nieman vooruitstrevend. Omstreeks 1912 werd overal het Witte Kruis opgericht (het latere Groene Kruis). In de omliggende gemeenten was het katholieke volksdeel er als de kippen bij om het 'Wit Gele Kruis' te beginnen. Dan had men een eigen wijkzuster!

Pastoor was daar niet voor en het Wit Gele Kruis is in Schoorl nooit gekomen.

dominee Boeke in het Groeter kerkje, krijt van Bowien

De vogelvriend

Pastoor Nieman was een vogelvriend. Hij had fazanten, kippen en pauwen. Tussen de pastorie en de sacristie was tegen de kerkmuur een hok. Daar verbleven de fazanten. Ze dreten steeds langs het gaas om weg te komen. Meer vrijheid genoten de kippen en de pauwen. Zo bezorgd als hij altijd was over de parochianen, zo mild was hij voor hen. Ze liepen los in de tuin, waar ze natuurlijk alles onderschraapten. De tuin was niet omheind. Dientengevolge kwamen ze verder. Het achterpad was hun geliefde domein. De pauwen werden soms zelfs wel gesignaleerd bij de Koningsweg. Als de pauwen 'thuis' waren en pastoor kreeg visite dan probeerde hij met lieve woordjes de haan te verleiden z'n veren op te zetten. Dat lukte echter maar zelden. Op één punt was pastoor z'n tijd ver vooruit. Tegenwoordig is het motto: laat de natuur z'n gang gaan. Dat bracht hij al in de praktijk. Er werd vrijwel niets aan het onderhoud van de tuin gedaan. Het gevolg was natuurlijk een wildernis, tot ontsteltenis van z'n opvolger. Pastoor Nieman kon met weinig 'kleedgeld' toe. Hij is in het openbaar nooit anders verschenen dan in z'n toog. Dat neemt niet

weg dat er in de kerk toch wel eens iets nieuws kwam. Bijzonder mooi waren de gebrandschilderde ramen van Joep Nicolas, toentertijd nog woonachtig in Groet. Natuurlijk zijn die later overgeplaatst naar de nieuwe kerk, waar ze ook prachtig uitkomen.

zilveren monstrans, 1688

Begin twintiger jaren wilde pastoor graag een gouden monstrans. Ofschoon beslist geen 'bedelaar' wist hij toch de centjes ervoor bij elkaar te sprokkelen.

Er was en er is nog een prachtige zilveren monstrans, een grote in barokstijl. De nieuwe was kleiner en meer rechttoe-rechtaan, zoals in die jaren mode was.

Pastoor vond de monstrans mooi. De mening onder het kerkvolk was verdeeld. Sommige parochianen vonden de oude mooier dan de nieuwe.

De monstrans werd toen ontzettend veel gebruikt: Op zondag na de hoogmis en de vespers. Door de week het lof. Altijd was er 'uitstalling'.

De hoed

Pastoor hield van 'nieuwigheidjes'. Vroeger had niemand een fotoestel. Pastoor had wel een kodakje. Hieraan heeft ondergetekende het te danken, dat hij weet hoe zijn grootvader er uit zag. In 1914 kiekte pastoor de 'aan-nemelingen' in de tuin. Gelijk knipte hij toen opa Bijl. Deze is gestorven in 1916, ik was toen één jaar oud. Opa had nooit de moeite genomen om naar Alkmaar te gaan, waar de dichtbijwonende fotograaf gevestigd was.

Ook was pastoor een van de eerste in Schoorl die een telefoonaansluiting nam toen dat hier tot stand kwam. In de jaren 1924/1925 kwam de 'radio' van de grond. In 1925 kocht pastoor gelijk al een toestel. Ik weet nog heel goed dat wij, misdienaars in de pastorie, er ook kennis mee mochten maken. Dan kreeg je iets tegen je oor gedrukt en je hoorde muziek.

Het was haast niet te geloven, die muziek kwam zomaar uit de lucht. We hebben ook enkele keren z'n postzegelverzameling mogen zien waar wij uiteraard vol bewondering naar keken en waar hij zeer trots op was.

Hij deed graag kaartspelletjes. Goocheltruckjes demonstreerde hij met speelkaarten. We stonden er paf van. Zo goed als

pastoor met de misdienaars overweg kon, zo beroerd ging het met de catechismuslessen die hij wekelijks aan de schoolkinderen gaf. Hij miste totaal het talent om de 'waarheden des geloofs' over te brengen op de jeugd. Uit eigen ervaring weet ik dat je wel eens in je arm werd geknepen. Het was voor ons een zware opgave om bij de les te blijven.

Het zal voor hem zelf waarschijnlijk ook wel een kwelling geweest zijn.

Het was zeer verstandig om in 1937 het roer over te dragen aan zijn opvolger. Niettemin bleef hij volgens Kerkelijk Voorschrift zo lang hij kon de mis opdragen. Echter raakte hij soms de draad kwijt en wist de volgorde niet meer precies. Dan vroeg hij aan de misdienaar: is de consecratie al geweest?

Na de pensionering woonde hij in een huis schuin tegenover de kerk (thans mevr. Kaag – Hoek). Dagelijks ging hij dan met een zeer grote zwarte hoed op naar de kerk. Op het zijaltaartje aan de preekstoelkant, dat bedekt was met een kraakhelder wit kleed, deponeerde hij dan stevast met een achteloos gebaar die hoed. Z'n opvolger pastoor Kuilman was een ontzaglijke perfectionist. Alles in de kerk moest er keurig uitzien. Wijselijk echter zal hij dit door vingers hebben gezien. Na een kort ziekbed, liefderijk verzorgd door zijn trouwe huisgenote Aaltje is pastoor op 25 april 1941 op 74 jarige leeftijd gestorven.

Het drieluik Aaltje

De gulle gastvrouw

Van de vele huishoudsters die in de vorige eeuw fungeerden als boegbeeld van de pastorie, is Aaltje ongetwijfeld de kleurrijkste en markantste geweest. Aaltje Schermer, geboren op 5 oktober 1881 in Castricum, in de volksmond altijd 'Aaltje van Pastoor'.

Aaltje was een sterke persoonlijkheid en met haar opgewekt humeur een prima tegenpool van pastoor Nieman. Deze was van nature zwaar op de hand en kon moeilijk zelfstandig een besluit nemen. Het staat wel vast dat zij een zeer sterke invloed ten goede had op de pastoor.

Klein is de club, want alleen de 75 plus-sers van de toenmalige parochianen zullen zich nog haar gloriejaren herinneren. Altijd vriendelijk en goedlachs getooid met het 'tulbandje' op haar hoofd. In die tijd gebruikelijk, wist zij als geen ander sfeer te scheppen in haar domein: de keuken (waar zij duidelijk aanwezig was). Haar kookkunst was alom bekend.

Zij kwam bij pastoor Nieman in 1908 toen deze benoemd werd in Schoorl en zij is er tot zijn dood toe in 1941 gebleven. De waterleiding werd omstreeks 1920 aangelegd. Zodoende heeft ze nog vele jaren gebruik gemaakt van een pomp. Dat was een prachtige koperen pomp. Het was werkelijk een sieraad in de keuken waar Aaltje zeer trots op was. Ook toen de pomp geen dienst meer deed, werd hij in ere gehouden, alle weken gepoetst en gekoesterd. Hij glansde als een spiegeltje. Later heeft de een of andere pastoor de euvelen moed gehad hem als onnut weg te laten halen.

De kosteres

In het vorige verhaal ging het over de prachtige rol die Aaltje speelde in de pastorie. Wie echter mocht denken dat ze hier haar handen vol aan had, vergist zich. Zij was ook kosteres, met uitzondering van kaarsen opsteken en doven. Deze klus was uitbesteed aan de misdienaars, die deden dat met genoegen. Het was bij hen soms een strijd om uit te maken wiens beurt het was voor het belangrijke karwei.

Kosters genoten nooit een hoog salaris maar ze moesten wel altijd het eerste aanwezig zijn. Zo ook Aaltje. In haar tijd werd door de week alle ochtenden om 07.00 uur communie uitgereikt en om 08.00 uur de heilige mis opgedragen. Zodoende was uitslapen er bij haar nooit bij. 's Zondags altijd de vroeg- en de hoogmis en 's middags de vespers.

In vroeger tijden was er meer aandacht van de bevolking bij een overlijden. Gordijnen en luiken van het sterfhuis gingen dicht. Tevens 'rondzeggen' door de voorloper bij de burens.

Ook in de kerk was toen de dodenceremonie uitgebreider dan thans. Eerst was er de uitvaart. Een maand later de maandstond en een jaar later de jaargetijde. In alle drie rouwmissen moesten het hoofdaltaar en de zijaltaren schuil gaan achter zwarte kartonnen schilden. Iedere keer plaatsen en weghalen.

Als pastoor een doopje had, was ze uiteraard ook actief. Ze stond altijd klaar met een handdoek om het borelingske af te drogen na de eigenlijke plechtigheid.

De dokter

In vroeger tijden waren er veel kwakzalvers met middelen tegen diverse ziektes. Een van de meest bekende was wel een recept tegen fistel (in de volksmond: de visselpot). Dat moest ingenomen worden. Het smaakte niet lekker, maar er zijn toch opmerkelijke goede resultaten mee bereikt.

Ook Aaltje heeft zich vele jaren verdienstelijk gemaakt voor de lijdende mensheid. Als grondstof gebruikte zij de wortels van de stinkende gouwe, een onkruid. Zij zocht die wortels, welke werden vermalen en vermengd met iets (niemand weet wat). Dat moest dan met Franse brandewijn ingenomen worden. Het middel werkte in die zin, dat de stenen vergruisden en zodoende het lichaam op een natuurlijke wijze verlieten.

Tegenwoordig wordt er over zoiets een beetje lacherig gedaan. In die tijd was het vrij bekend en algemeen gebruik in heel Nederland.

Aaltje had zelfs klanten in Duitsland. Het staat wel vast dat menigeen er baat bij had. Na haar dood is het recept verloren gegaan.

In 1937 ging pastoor Nieman met emeritaat. Er werd een huis schuin tegenover de kerk gebouwd waar het tweetal introk. Aaltje is altijd zeer zorgzaam geweest voor pastoor, wat hij op zijn beurt hooglijk waardeerde. Na een kort ziekbed is hij op 25 april 1941 gestorven. Van 1937 tot 1941 heeft zij de lichtelijk dementerende huisgenoot verzorgd.

Toen deze voorgoed de ogen sloot, betekende het ook voor haar feitelijk het einde. Het roemruchte leven op de pastorie was verleden tijd. Ze kon geen energie meer opbrengen voor het maken van het galstenen recept.

Pastoor gestorven, alles weg. Vlak voor haar dood kwam er nog een kleine opflinking. In december 1954 kwam ze tot de conclusie dat haar testament gewijzigd moest worden. Wat hield die wijziging in is niet bekend. Dat was en bleef het geheim van Aaltje en de notaris. Die kwam op een koude zondagmiddag aan haar ziekbed om dit te regelen. Ze was al bijna stervende, dus een haastklus.

Op 22 december 1954 kwam er een einde aan het leven van een vrouw die veel bekend heeft voor de gemeenschap (ze ligt begraven naast het priestergraf waar ook pastoor Nieman begraven ligt).

links: Aaltje Schermer en pastoor Nieman voor hun nieuwe huis tegenover de kerk, Heereweg 178
rechts: pastoor Nieman op zijn sterfbed, 1941

1 November nostalgie

De meest vreemde zondag op kerkelijk gebied was 1 november. Het was een zogenaamde verplichte zondag, dus als 1 november op een doordeweekse dag viel, was het toch zondag.

Voor de middag groot feest van Allerheiligen. Na de middag diepe ernst als voorbereiding van Allerzielen op 2 november.

In 't begin van de twintiger jaren was de oude heer Jn. Kager (oom van Bertus) nog de kerkorganist. Hij stamde uit een muzikale familie. Zijn vader Hendrik, was voor hem de organist. Kager kon voortreffelijk orgelspelen. De kerk was op zulke dagen altijd goed bezet. Na de kerkwijding, met royaal gebruik van wijwater, begon de hoogmis. Eerst het prachtige intredegezag Gaudeamus, onder leiding van de toenmalige directeur, de heer Joh. Tromp door het mannenkoor. Vervolgens de feestmis. Aan het einde van de dienst, na de zegen, werd steevast nog een motet gezongen.

Daarna, terwijl de volle kerk langzaam leeg liep, liet organist Kager de teugels vieren en haalde alles uit de kast.

De registers gingen uit voor een daverend slotstuk. Dit als uitsmijter over de hoofden van de vertrekkende kerkgangers.

Eerst de mannen, daarna het vrouwvolk. Op het kerkpleintje bespraken de parochianen in groepjes de gebeurtenissen van de afgelopen week. Daarna keerde ieder huiswaarts om het middagmaal te nuttigen.

Na het noen ging iedereen weer naar de kerk. Als kind schrok ik van de metamorfose die er had plaatsgevonden. Het hoofdaltaar ging schuil achter zwarte kartonnen schilden. Er waren veel kaarsen, allen omwonden met zwarte lintjes. Ook de zijaltaartjes lieten zich niet onbetuigd. Beide zwart met bovendien nog de lugubere tekst: Hodie mihi, cras Tibi (heden ik morgen gij).

Hulde voor de toenmalige kosteres Aaltje van de pastoor, die in de zeer kort beschikbare tijd dit werk klaarde. Dan werden de zielevespers op monotone wijze gezongen, sober begeleid door de organist.

Pastoor hield een korte overweging. Hij wekte ons op om morgen 2 november allen weer aanwezig te zijn voor de plechtige dienst van Allerzielen.

Hierna verlieten allen in stilte de kerk. Het was voor mij een emotionele dag.

een stampvolle kerk

De eendagsvakantie naar Heiloo

De bedevaartsplaats Onze Lieve Vrouw ter Nood te Heiloo mocht zich in de eerste helft van de vorige eeuw in een grote belangstelling verheugen. De bloeiperiode ervan lag van ongeveer 1915 tot eind dertiger jaren. Vrijwel iedere parochie in N.H. ging jaarlijks een dagje bedevaarten. Vanuit Den Helder, Hoorn en omgeving en de Zaanstreek ging men vaak met de trein. Een speciale halte in Heiloo (Runxputte) maakte dit mogelijk.

De Schoorlse parochianen togen ook jaarlijks naar het heiligdom. In september werd altijd het aanbiddingfeest gevierd (biddag) op een zondag. Steeds was dan de daaropvolgende maandag dat men naar Heiloo

ging. De reis erheen gebeurde grotendeels met paard en wagen. Haast iedere boer bezat een zgn. kapwagen, (een overdekt rijtuig, de voorkant open en de zijanten zeildoek) voor familiebezoek en kerkgang. Dit vervoermiddel kwam uitstekend van pas voor die rit. De afstand is echter vrij groot, men had wel een reisduur van ongeveer twee uur. Vast tarief was dat pastoor Nieman meereed met de familie Kager (thans de Wit) van de Zijpersluis. Uiteraard een eer!

De wagens van alle boeren werden vol gestouwd, want iedereen wilde naar Heiloo. Niemand ging in die tijd op vakantie, maar

bedevaart naar Heiloo omstreeks 1930, in het midden staat pastoor Nieman

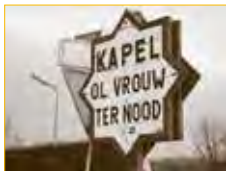

dit was een uitje waar reeds lang tevoren naar werd uitgezien. De versten van Camperduin familie Roozendaal (thans C. Mekken) en Zijpersluis gingen al om acht uur van huis.

Om tien uur was de gezongen mis in de grote kapel. Onder leiding van meester Tromp (alle kinderen hadden die dag vrij) werd de achtste gregoriaanse mis gezongen. Omdat ik misdienaar was mocht ik tot m'n grote verdriet niet meezingen. Na afloop van de dienst kreeg men 'vrijaf' tot één uur. Dan werden de meegebrachte boterhammen verorberd. Dat gebeurde in de drie kleine cafeetjes tegenover het heiligdom. Stipt om één uur begon de kruisweg in de grote tuin. Bij de twaalfde statie (de kruisberg) is er op ca twee meter vanaf de grond een platformpje. Daar hield pastoor Nieman steevast een gloedvolle Mariapreek.

Er stonden wat banken voor de bejaarden, de rest moest staan. Gelukkig beschikte pastoor over goede stembanden, want microfoons waren onbekend. Aansluitend op de kruisweg was er lof in de kleine kapel. Die kwam nog zitplaatsen te kort voor de talrijke pelgrims. Een aantal leden van het kerkkoor zongen lofliederen, af en toe overstemd door een voorbijrazende trein.

Om half drie was het einde. De paarden werden ingespannen en men was tegen melkerstijd weer thuis. Iedereen had een prachtige dag gehad.

boven: de grote processie op 3 juli 1955
 midden: aankomst van de bedevaartgangers bij de halte 'Onze Lieve Vrouwe ter Nood'
 onder: de drie kleine cafeetjes in de Kapellaan

De stille omgang

In 2006 is het 125 jaar geleden dat (in 1881 dus) voor het eerst de Amsterdamse Stille Omgang in zijn huidige vorm werd gelopen. Dit jaar vindt het op 18 maart a.s. plaats met als intentie: 'Voor een kerk met open deuren.'

Het is mij niet bekend vanaf wanneer vanuit Schoorl deelgenomen werd aan de Stille Omgang. Wel weet ik, nog kind zijnde, dat ik mannen ervan zag terugkomen. In mijn verbeelding hadden die vele uren in donker Amsterdam gelopen. En zodoende waren dat in mijn ogen al bijna heiligen.

Toen ik zestien jaar was, nam ik er voor de eerste keer aan deel. Samen met een clubje mannen, met de tram waar al een deputatie uit Warmenhuizen in zat. Om half elf 's avonds vanaf station Schoorl. Onder de strenge blik van de zwijgzame stationschef Blankenstein stapten we in. Heel Schoorl

was dan al donker en stil. Eerst ging het naar Alkmaar en vandaar met de trein naar Amsterdam, waar ik tevoren nog amper ooit geweest was. De eerste aanblik was overweldigend! Ik keek m'n ogen uit. Een dik uur tevoren had ik Schoorl in diepe rust verlaten en hier was alles levendig en vrolijk. Volle trams gierden al bellende kris kras door elkaar op het stationsplein. Auto's gleden behendig door de mensenmassa heen, alles in een zee van licht. Amsterdam, een prachtige stad! In die tijd werd het arbeidsloon nog wekelijks kassa uitbetaald, dus 's avonds kon men 'stappen'. Enkele aangeschoten jongelui wensten ons 'goede reis'.

De eigenlijke omgang (een ruim uur lopen) was voor mij helemaal niet zwaar. Wel maakte het geheel een diepe indruk op mij. De schier eindeloze massale rij van duizenden mannen in de nacht in donker-Amster-

links stationschef Blankenstein
voor z'n station met Ype en
Sjoerd Minkema

dam, volkomen zwijgend en biddend het tracé afleggend.

Een klein legertje vrijwilligers op de strategische punten zorgde ervoor dat alles vlekkeloos verliep. Na de omgang kwamen we bij een zusterklooster. De nonnetjes serveerden een overvloed aan brood en koffie. Het begon al enigszins te dagen toen we op het stationsplein kwamen voor de terugtocht. Nu was het de omgekeerde wereld. Het was leeg en stil, op een enkeling na die met onvaste tred huiswaarts toog. De trams reden niet meer. Het plein was bezaaid met straatvuil. Er hing een weë lucht van drank, rook, pis en kots. Amsterdam, gore stad !

De terugweg verliep goed. Op het station in Schoorl stond Blankenstein, nog steeds zwijgend, ons op te wachten. Inmiddels was het half acht in de morgen. Parochianen gingen al naar de vroegmis. Ik was blij, een ervaring rijker, weer terug in m'n dorp te zijn.

Na de oorlog kwam de devotie van de Stille Omgang tot grote bloei. Vooral in het zuiden des lands nam de activiteit toe. Er werden extra treinen ingezet. Ook in Noord-Holland waren er veel deelnemers. Schoorl bleef daarbij niet achter. Hier werd t'Genootschap van de Stille Omgang' opgericht. Voorzitter was Cor Kaandorp (vader van Marian en Ursula) secretaris – penningmeester m'n broer Klaas.

Detail van een penningmeester die op de kleintjes let en een schooljongen die blij is een paar kwartjes te verdienen is het volgende. Eén keer per jaar vergaderde het genootschap. Tevoren moesten de convocaties bezorgd worden bij de leden (± 30) De naamgenoot en zoon van ondergetekende nam deze klus aan. Hij ontving daarvoor de helft van de eigenlijke portokosten! Klaas maakte alle jaren tot z'n dood toe de tocht mee. Hij is 86 jaar geworden.

In samenwerking met Warmenhuizen gingen men aanvankelijk met twee bussen en later met één bus naar Amsterdam.

Ook bestond, zoals in vele parochies, een Katholieke rijwielclub. Daar was Jn. Beukers voorzitter van. Met zijn enthousiasme wist hij alle jaren een vrij groot aantal mannen op te trommelen die de tocht reden. Beukers, een ijzersterke vent, groentenboer van beroep (thans Hoffman) had het op zaterdag altijd druk. De hele dag fruit en groenten uitventende ging hij 's avonds schijnbaar onvermoeid op de fiets naar Amsterdam. Daar werd de omgang gelopen en vervolgens peddelende hij weer huiswaarts.

Het is allemaal verleden tijd, Kaandorp en Bijl zijn reeds lang ter ziele en gelijk met hen 'Het Genootschap'. Ook de schijnbaar onverwoestbare Beukers ontkwam niet aan de natuurwet, dat alle leven eindig is. De rijwielclub was eerder al een zachte dood gestorven.

Een bijzonderheid is wel de parochie Heerhugowaard Noord, altijd actief op kerkelijk gebied. Daar bestaat al sinds jaar en dag een lopersclub. Die is nog springlevend en gaat ieder jaar de tocht te voet maken. 's Morgens om acht uur start men, gaandeweg sluiten zich her en der pelgrims aan. Voor de thuisreis staat er een bus klaar. Aanvankelijk was de omgang alleen voor mannen. Later mochten ook vrouwen meegaan. Vanuit de Heerhugwaard gebeurt dit ook.

Verhalen uit de oude (muzikale) doos

In 1931 maakte ondergetekende als schuchtere jongeman ongeveer gelijk met Jac. Krimp zijn opwachting bij het kerkkoor. Het koor was toen als volgt: directeur Joh. Tromp, hoofd van de Petruschool. Hein Dapper, organist, Henk Polle tweede organist en penningmeester Jan Louwe, vader van Jan, Piet en Niek.

Arie Dapper woonde met broer Hein in de boerderij te Aagtdorp, het laatst bewoond door Aat Bakkum. Steef Dapper woonde aan de Laanweg bij de supermarkt 'de Spar' van Piet Aarsen.

Niek Zwagerman, oom van Arie en Wim. Cor Kager woonde waar nu hoefsmid Huyg is. Jan Kager woonde op de boerderij aan de Zijpersluis (onlangs gesloopt) later woonde hij waar nu Robert Valter woont. Cor Rietveld, vader van Antoon. Gert Louter, vader van Piet en Co. Johan Louter, woonde waar thans Maria Troost haar stoffenwinkel heeft. Jan Louwe, bakker en caféhouder, thans Rob Rohde. Piet Ory, pleegvader van Bertus Hageman. C. Spaansen woonde waar later Jn. Roskam heeft gewoond.

Behalve directeur en organist bestond het koor welgeteld uit dertien man. Men had even tevoren bij gelegenheid van de eerste plechtige mis van de neomist Kees Mee-reboer, broer van Dirk, een vierstemmige mis gezongen. Directeur en organist waren beiden geen beroepskrachten, het koor was klein maar de mis werd toch keurig uitgevoerd.

Tegenwoordig zijn kerkorganisten schaars. In de dertiger jaren was het net andersom. Toen waren er eigenlijk teveel, want inmiddels had Jac. Krimp het vak volledig onder de knie. Hein Dapper was de eerste organist, Henk Polle de tweede. Jan Kager (die ook goed kon spelen) en Jac. Krimp

kwamen zodoende nooit aan de beurt. Dit tot groot verdriet van Jan Kager. Diens vader en grootvader waren in onze kerk steeds de organisten geweest. Jan had die traditie heel graag willen voortzetten, maar dat scheen niet mogelijk te zijn. Zeer teleurgesteld bedankte hij als lid van het koor.

Om orgel te kunnen spelen moet er lucht aangevoerd worden. Thans gebeurt dat bij alle orgels elektrisch. Tot het einde van de dertiger jaren werd de 'wind' nog met handkracht gepompt. Die taak was weggelegd voor de heer Jac. Hopman, de opa van Doortje Goedhart. Het 'salaris' bedroeg f 10.- per kwartaal. Dit bedrag lijkt wel laag, maar in vergelijking met ander parochiepersoneel toch redelijk. Onze klokkenluider bijv. (iets gehandicapt, maar lang niet zo erg als die van de Notre Dame) genoot f 50.- per jaar. Daarvoor moest hij altijd minstens drie keer per dag en zondags vijf keer de wenteltrap op en af gaan. Dat was Co Leydekkers.

Henk Polle was tweede organist en penningmeester. Henk wilde graag van dat centenbaantje af. Ondergetekende was nog maar kort lid van het koor, maar alle leden waren eensgezind van oordeel dat die baan uitstekend geschikt was voor mij. Dat gebeurde dus en ik ben twintig jaar penningmeester geweest. Aanvankelijk was dit een omvangrijke klus. Er bestond n.l. een uitgebreid boetesysteem. Verzuim van lof, vesper of mis door de week 5 cent, hoogmis 10 cent en repetitie een kwartje. De presentielijst lag op het koor, als de maand om was werd die door mij geraadpleegd en ieder lid kreeg dan gedetailleerd de rekening. Gelukkig heeft het niet lang geduurd. Na een paar jaar werd alleen boete geheven bij verzuim van repetitie. Weer later verviel het hele boetesysteem.

Van de opbrengst van het boetesysteem en wat we ontvingen voor de gezongen mis-sen konden we ons zo af en toe een uitje permitteren. Dit gebeurde soms door de heren alleen, maar ook zijn de dames wel eens mee geweest. Zo gebeurde het eens op een zondagmiddag dat we naar Amsterdam togen. De opera de Barbier van Sevilla werd in Carré gespeeld.

Carré is een zeer steil gebouwd en wij werden naar de hanenbalken getransporteerd. Mevr. Tromp kreeg hoogtevrees. Het gevolg was dat het echtpaar Tromp nooit gezien heeft dat Figaro z'n klant inzepte.

Eens per jaar vergaderden we bij pastoor Nieman in de pastorie. Dat gebeurde in de kamer rechts van de voordeur. Pastoor Nieman, zeer eenvoudig, gaf de leiding aan de directeur Tromp. De eventuele problemen werden dan door de leden zelf opgelost. 'Aaltje' voorzag ons van koffie en gebak. Later op de avond trakteerde pastoor ons altijd op een goed glas wijn.

In de zomer van 1941 kwam meester Tromp plotseling te overlijden. Jacob Krimp die eerder wel eens ingevallen was bij afwezigheid van Tromp, nam de leiding over. Bij de jaarvergadering van november 1941 werd Krimp met algemene stemmen benoemd als directeur. Hij was toen 25 jaar. Alle mensen zijn verschillend, dus ook Tromp en Krimp. Tromp heeft z'n taak altijd goed vervuld, maar Krimp legde om het zo uit te drukken z'n ziel en zaligheid in het ambt van directeur. Hij werd gedreven door een enorme werklust. Dat bleek o.a. hieruit dat hij de zware taak op zich nam om een jongenskoor te formeren, waarmee we nog vele jaren gezongen hebben, o.a. missa Pontificalis, die we thans nog met de dames zingen.

Het gregoriaans had zijn speciale liefde. Hij had dit goed bestudeerd en kon als zeer deskundig gerekend worden. Na enkele

jaren van intensieve training, hadden we dat zo goed onder de knie dat we in de hele omtrek bekend stonden als het koor dat het mooist gregoriaans zong. Directeur Tromp kon zelf niet orgelspelen. Hij had nooit aanmerkingen op het spel van Hein en Henk. Krimp daarentegen, zelf zeer goed kunnende spelen, stelde hoge eisen aan de begeleiding. Zodoende kregen Hein en Henk nogal eens een veeg uit de pan!

Kerstmis 1950 naderde. In dat jaar viel 24 december op een zondag. Op die dag na de hoogmis was een bijeenkomst van grondigenaren in 't Verenigingsgebouw, waar ook Hein Dapper aanwezig was. Daar geraakten de gemoederen danig verhit. De emoties liepen hoog op. Hein werd boos en wel zodanig dat hij een hartaanval kreeg. Hij werd per ambulance naar het ziekenhuis vervoerd en kreeg onderweg nog een aanval welke hij niet overleefde. Daar schrok iedereen van. Zo ook de vrouw van dirigent Krimp die hoogzwanger was. Tegen de avond kondigden de weeën aan, dat er een Kerstkindje geboren zou worden. En inderdaad, 's morgens Eerste Kerstdag bracht ze een welgeschapen dochter ter wereld. Jaap, hoezeer ook verknocht aan het koor, wilde uiteraard Riet niet alleen laten, maar wie moet er orgelspelen in de nachtmis? Tot overmaat van ramp lag onze tweede organist Henk Polle in de lappenmand wegens een blindedarmoperatie. Cor Kager wist dat men aan de Burgerbrug twee organisten hadden. 's Avonds Cor op de fiets naar de Burgerbrug en dat lukte. De heer Verduin uit die plaats speelde, Dirk Dapper dirigeerde en we zongen de driestemmige mis van Perosi in de nachtmis.

Jaap nam z'n taak zeer serieus op, ook ten aanzien van toelating van de aspiranten tot lid. Hij stelde voor een examencommissie te benoemen, aldus gebeurde. Die commissie bestond uit de heren H. Polle, Dirk Dapper en dirigent Krimp. Dat deze man-

nen hun taak nauwgezet vervulden bleek in 1959. Toen moesten de heren Arie Louter en Piet Bakkum proeve van bekwaamheid afleggen. Helaas zakten beiden voor het examen. Pas na een 'her' werden ze waardig bevonden onze gelederen te versterken. Een bron van voortdurende zorg (het lijkt de troonrede wel) was voor Jacob het orgel in de kerk. Vroeger was de kerk verwarmd. Rond 1930 kwam er een bescheiden verwarming, aanvankelijk een heel grote kachel achter bij het doopvont. Die gaf zo weinig warmte dat het orgel er geen hinder van had. Later een soort c.v. voor in de kerk. Dat stelde ook niet zoveel voor. Zoals bekend gaat warme lucht naar boven, dus naar het orgel. Die was dat helemaal niet gewend. Terwijl de kerkgangers beneden mopperden dat ze zo weinig van de c.v. merkten, klaagde het orgel dat het uitdroogde. Jaap probeerde van alles om het over te krijgen. Zo heeft hij o.a. bakken met water in het orgel gehad, allemaal om de z.g. valse lucht tegen te gaan.

In 1966 kwam organist Polle tot de conclusie dat met het klimmen der jaren het spelen moeilijker wordt. Hij wilde alleen de vespers en het lof spelen. Het gevolg was dat Krimp nu dirigent/organist werd, dat hem overigens uitstekend afging. Inmiddels werd het mannenkoor uitgebreid door het entree van de dames, zodat het van toen af een gemengd koor was.

Aanvankelijk zongen de dames nog niet mee met de trouwtjes en rouwtjes. In die tijd zaten bijna alle mannen nog in het arbeidsproces, zodat het door de week 'dun' was op het koor.

Jaap was er uiteraard altijd en soms helemaal alleen, doch met z'n mooie stem wist hij er altijd wat van te maken.

In 1967 had een deputatie van het koorbestuur een onderhoud met het kerkbestuur. Na een moeilijk gesprek wist men toch een zeer bescheiden salaris los te peuteren voor

de man die zo ontzaglijk veel uren besteedde aan zijn ambt.

Zoals eerder al vermeld, eiste Jacob veel van z'n organisten. Hijzelf kon niet alleen zeer goed orgelspelen maar ook het zingen beheerste hij perfect. Hij wilde dit graag overbrengen op de leden. Niet iedereen kon echter de uitgebreide manier waarop hij het bracht waarderen. Het ledental liep langzaam terug, zeer tot verdriet van Jaap. Tegenwoordig zijn er soms hele kleine koren, maar in die tijd nog niet. Hij meende dat een kerkkoor minstens 35 leden moest hebben. Het deed hem ontzaglijk pijn dat het koor kwijnde. Tenslotte werd dit bijna een obsessie voor hem. Het hield hem dag en nacht bezig. Uiteindelijk zag hij als enigste uitweg: bedanken als directeur van het koor. Dit heeft hij dan ook begin 1970 met veel pijn in z'n hart gedaan. Het grote verdriet is hem tot z'n dood bijgebleven.

Een bijzonder koor of het vijfde wiel aan de wagen

Inderdaad is er een bijzonder koor in onze parochie.

Iedereen kent de vier koren: 'Convocamus', het dames-, het jongeren- en het kinderkoor. Het vijfde koor is een mannen-aangelegenheid en die komen uitsluitend in actie bij een kerkelijke uitvaart.

Van de andere vier koren staat steevast in Goede Aarde vermeldt wanneer zij zingen. Uiteraard is dat bij ons niet mogelijk.

Men is in feite voortgekomen uit Convocamus. Hieruit stelde een groot deel van de heren zicht beschikbaar voor de dienst van de uitvaart. Ook drie oud leden van Convocamus zijn van de partij. Ons optreden is zeer onregelmatig. Soms drie maanden niets en soms moeten we twee dagen achtereenvolgend komen. Enkele jaren terug is het zelfs gebeurd dat er twee keer op een dag gezongen moest worden.

De uitvoering vindt volgens een bepaald schema plaats. Niettemin is het mogelijk om in overleg met de betreffende familie er enige wijziging in aan te brengen. Vast tarief is wel dat we aan het einde van de dienst de engelen uitnodigen om onze taak over te nemen. Zij worden verzocht de overledene naar het paradijs te begeleiden (in Paradisum).

In de loop van de tijd is het koor een soort zelfstandig leven gaan leiden met een eigen dirigente. Onder de uitstekende leiding van mevrouw Lie en ons aller bekende 'Ger' achter het klavier, zet men iedere keer zijn beste beentje voor.

P.s. na afloop van de plechtigheid is het traditie dat de organist, de dirigente en de verst wonende zanger een kopje 'troost' halen in 'De Twee Linden'.

Jan de duizendpoot!

Wijlen pastoor Nieman met z'n onafscheidelijke en spraakzame huisgenote tevens kosteres Aaltje Schermer, ging in 1937 met emeritaat. Men liet een huis bouwen schuin tegenover de pastorie, thans bewoond door mevr. Kaag – Hoek. Zodoende waren er twee vacatures in de parochie. Pastoor Kuilman kwam en Cor Dongelmans werd kosteer. Tegenover de kerk stond een gammel huisje, eigendom van het kerkbestuur. Het was gebouwd van oude stenen van de schuilkerk die in 1875 afgebroken werd. Nic Venneker had er zijn kapperszaak. Het huisje werd gesloopt en er werd een nieuwe kosterswoning neergezet. Pastoor Kuilman en kosteer Cor konden het goed met elkaar vinden en toen in 1941 de pastoor vertrok, ging het echtpaar Dongelmans met hem mee.

In die tijd was er in 't Waarland een jonge man, Jan Stam, die 'verkering' had met Annie Koortens, kind van 't gezin Koortens dat naast de 'Verbrande Hofstee' woonde. Jan hoorde dat er een kostersvacature was. Hij nam contact op met de opvolger van

Kuilman; dat was pastoor Beenakker. Zij werden het eens, Jan werd kosteer, hij ging trouwen met Annie en het jonge stel nam z'n intrek in de dienstwoning. De winkel, aanvankelijk alleen tabak, werd allengs uitgebreid met religieuze artikelen, kruisbeelden, rozenkransen, kerkboeken, communieplaatjes en scapuliertjes. Daarnaast een aardige collectie kantoorartikelen en ansichten. Ook werd er nog een aantal jaren ijs verkocht. Tevens dependance van de apotheek van dr. van Hesteren en dr. Riselada. Vooral de eerste dertig jaar draaide de tabaksomzet goed. Alle mannen rookten en wetende dat de kosteer een schriel loontje genoot, zonder bonussen, opties of iets van dien aard, deden bij voorkeur hun inslag bij Jan en Annie.

Verder had Jan een bescheiden verzekeringsportefeuille. Het kerkhof behoorde tot zijn taak, dit inclusief het grafdelven. Ook was hij conciërge van het verenigingsgebouw, waar hij bijna alle avonden moest zijn.

Vele jaren was hij actief met onderhoud en schoonmaken van de Petruschool en de kleuterschool. Alle kleine klusjes van kerk en scholen knapte hij op, niets was hem te veel en iedereen kon altijd een beroep op hem doen.

Als z'n schoonvader (Arie Koortens) ziek was molk Jan z'n twee koeien. Aan familiebezoek kwamen Jan en Annie niet toe. Beiden komende uit een groot gezin, zagen daar geen kans toe. Jan zei; als je naar één toe ga, moet je ook de anderen bezoeken, daarom gaan we naar niemand.

Vakantie was er niet bij voor hem, dat wilde hij ook niet. Jan duldde geen vervanger voor hem in de kerk. Wie mocht denken dat door de vele 'bijbaantjes' het eigenlijke kostersschap verwaarloosd zou

Jan Stam en Annie Stam-Koortens

worden, heeft het mis. Hij was er *altijd* bij als er iets, wat dan ook in de kerk gebeurde. Toegegeven moet worden dat hij niet zo statig en gracieus door de kerk schreed als zijn bijzonder elegante en onberispelijke collega in Bergen, maar toch had iedereen waardering voor onze Jan.

Hij heeft bij zeven pastoors gewerkt en omdat hij zich steeds bescheiden opstelde heeft hij met niemand moeilijkheden gehad. Zelfs niet met pastoor Wortel (1944 – 1948).

Met een ontembare en tomeloze werklust heeft hij zich jaar in jaar uit ingezet voor de gemeenschap, maar overal komt een eind aan. De man die *nooit* iemand als hulp wilde, voelde eindelijk in 1987 dat het niet meer ging. De pastoor en het kerkbestuur zagen dat uiteraard ook en Dirk Borst werd benoemd als koster en Bertus Hageman hulpkoster.

Daarna volgden de gebeurtenissen elkaar vrij snel op. In 1988 is Jan na 47 dienstjaren definitief gestopt. Een jaar eerder was Annie gestorven. Jan werd opgenomen in St. Jan ter Duin. Daar heeft hij lichamelijk en geestelijk nog een moeilijke tijd gehad. Op 10 oktober 1990 kwam het definitieve einde en werd de reus geveld.

Drie eeuwen kerkmuziek in Schoorl

Het uiterste middel

Hieronder volgt een bloemlezing van de diverse directeuren en organisten die er geweest zijn vanaf de oprichting van het koor tot heden toe.

In 1873 werd de nieuw gebouwde kerk voor het eerst in gebruik genomen. Er kwam een galerij zangzolder en een orgel.

1873, kerk in aanbouw

Mijn grootvader Klaas Bijl heeft toen mede met andere boeren tevoren bouwmaterialen met paard en wagen gereden vanaf de Damsloot naar Catrijp. We zijn er vrij zeker van dat toen ook het zangkoor is opgericht. Pastoor Quant, de bouwpastoor kreeg het voor elkaar dat hier een kerk plus pastorie gebouwd werden die ver uitstaken boven alles wat in Schoorl aan gebouwen te vinden was.

De heer Jac. Zwagerman (overgrootvader van Arie en Willem) was kerkmeester en directeur van het koor. Yf Stoop was de organist met Hendrik Kager (grootvader van Bertus) als hulporganist.

Pastoor Quant, ambtshalve president van het koor, was een zeer bekwame man. Echter hij had (zoals iedereen) zijn eigenaardigheden. Iets wat vaak bij energieke mensen voorkomt is, dat men moeite heeft met inspraak. Dat was in Schoorl ook het geval. Enerzijds waren de parochianen eigenlijk trots dat ze zo'n flinke pastoor hadden, maar anderzijds zat het ze dwars dat er heel geen inspraak was. Dat kwam uiteraard ook tot uiting bij het zangkoor.

Welke moeilijkheden er tussen de pastoor en het zangkoor waren vermeldt de historie niet. De getergde heer Zwagerman die als lid van het kerkbestuur en als directeur van het zangkoor dus dubbel met de 'baas' te maken had wist wel raad. In overleg met de organist Stoop, die het met hem eens was, organiseerde hij de wel meest drastische maatregel die mogelijk was. Op zondag 24 november 1875 staakte het koor. Er werd niet gezongen! Pastoor, echter ook niet op zijn achterhoofd gevallen, nam contact op met de hulporganist de heer Hendrik Kager. Deze stemde toe (in het wat onelegante

voorstel) om promotie te maken en werd nu tot organist benoemd.

De heer J. Blankendaal accepteerde het aanbod om directeur te zijn.

Waarin een kleine man groot kan zijn

Op verzoek van de pastoor verklaarden de zangers weer bereid te zijn om hun medewerking te verlenen, dit maal onder leiding van J. Blankendaal en organist H. Kager. Het komt dus hier op neer dat van 1873 tot 1875 Jac. Zwagerman directeur was en Yf Stoop organist. Van 1875 tot 1885 had de heer J. Blankendaal de leiding en in dezelfde periode beroerde H. Kager de toetsen van het orgel. In 1885 kwam er een nieuwe directeur in de persoon van Arie Dapper (grootvader van Arie Dapper en de gebr. Bakkum). In hetzelfde jaar merkte de heer Hendrik Kager dat met het klimmen der jaren het aanslaan van de akkoorden moeilijker werd. Inmiddels was zijn zoon Jan al zo bedreven in de kunst, dat hij met een gerust hart het ambt aan zijn zoon kon overdragen wat hij dan ook deed. Zo werd het dus in 1885 Arie Dapper en Jan Kager (oom van Bertus).

Het zal ongeveer 1915 – 1916 geweest zijn dat Arie Dapper wegens z'n slechte gezondheid bedankte als directeur. Het was bekend dat Arie Dapper altijd met veel ambitie zijn taak vervulde en met genoeg de lange rit van Aagtdorp, waar hij woonde, naar Catrijp maakte als dat moest.

In zijn plaats werd Piet Ory als directeur gekozen (grootvader van Jan). Ory was een hardwerkende kleine tuinder met een groot gezin. Schoorl heeft nog nooit een rijke tuinder gekend, dus het zal bij Ory ook wel geen weelde geweest zijn. Wel is bekend dat hij evenals zijn voorganger met veel liefde en ambitie zijn taak vervulde. Hijzelf had een prachtige basstem en ondanks het feit dat z'n theoretische kennis van de muziek gering was, gaf hij het koor zeer goede leiding. Een voordeel was dat inmiddels de

katholieke school in Catrijp gesticht was en men daar wekelijks mocht repeteren. Waar men tevoren de repetities hield is niet meer te achterhalen. Helaas heeft hij het ambt maar korte tijd vervuld want in 1920 is hij, nog maar 49 jaar oud, gestorven.

Een nieuw tijdperk

Met de benoeming van de heer Joh. Tromp hoofd van de R.K. Lagere School brak feitelijk een nieuw tijdperk aan. Zo langzamerhand werd het koor uitgebreid met nieuwe leden. De organist Jan Kager, die al vanaf 1885 speelde, had inmiddels alweer geruime tijd een hulporganist in de persoon van Hein Dapper. Mede door de doofheid van Kager werden de rollen langzaamaan omgedraaid en speelde Hein steeds meer. Dat was koren op de molen van Tromp. Die begon gelijk met z'n aantreden een jongerenkoor te formeren. De missa Pontificalis van Perosi werd in studie genomen. Die was voor tenoren, bassen en sopranen. De jongens zongen dan de sopranenpartij. De mis is 'uitgedost' met een zeer uitgebreide orgelpartij, wat Jan Kager graag aan Hein Dapper overliet.

In het verleden werden uitsluitend tweestemmige missen met een eenvoudige orgelpartij uitgevoerd. Het jongenskoor was geen lang leven beschoren. Na enkele jaren gaf Tromp er de brui aan. Het was ook ontzettend moeilijk om steeds weer geschikte nieuwe kandidaten te vinden bij het kleine aanbod in de parochie, als er uittocht was van jongens die te oud werden. Met het herenkoor ging het uitstekend. driestemmige missen van o.a. Perosi en H. Cuijpers kwamen aan bod. Zelfs vierstemmige missen werden met veel succes uitgevoerd. De directeur had ook veel steun aan de bekwame organist Hein Dapper. In 1925 bedankte Jan Kager wegens ouderdom en slechte gezondheid als organist.

Inmiddels had jongmaatje Henk Polle na jarenlange studie de kunst in z'n vingers en

diende zich als tweede organist aan. Dir. Tromp was een ijverig man. Zijn eigenlijke werk was hoofd van de school. Die taak heeft hij voortreffelijk vervuld. Heden ten dage wordt nog steeds met respect over zijn capaciteiten als een legendarische figuur gesproken. Hij gaf winterdag landbouw- en boekhoudcursussen. In tal van verenigingen was hij bestuurslid. Maagpatiënt zijnde was hij vaak een of twee dagen uit de roulatie. Dit alles zal er wel toe hebben bijgedragen dat hij slechts 56 jaar oud in 1941 plotseling is gestorven.

Dames op de zangzolder

In de jaarvergadering op 22 november 1941 van St. Cecilia werd met algemene stemmen de heer Jac. Krimp als nieuwe directeur benoemd. Nieuwe heren, nieuwe wetten. In 't verleden had Tromp die zelf niet kon orgelspelen, vaak steun aan de organist Hein Dapper in moeilijke stukken. Hein gaf dan advies wat Tromp dankbaar aanvaardde. Krimp daarentegen kon zelf heel goed orgelspelen. Het gevolg was dat Dapper en ook de hulporganist Henk Polle nu nogal eens kritiek op hun spel kregen. Vooral Hein, een tamelijk dominante figuur, waartegen Tromp hoog opzag, had soms moeite om niet boos te worden als Jacob hem wees op foutjes.

Gregoriaans was de lievelingsmuziek van de nieuwe directeur. Hij had het zelf grondig bestudeerd en ging het zeer uitgebreid met de leden doornemen met goed resultaat. Het heeft enkele jaren geduurd maar toen kwam het koor ook op een peil dat allereerst respect afdwong. Krimp heeft ook nog enkele jaren de zeer zware taak op zich genomen om een jongenskoor te formeren. Ook heeft hij evenals vroeger Tromp, Pontificalis van Perosi met het mannenkoor uitgevoerd. Met Kerstmis heeft het jongenskoor ook zeer verdienstelijk gezongen.

Het Tweede Vaticaanse Concilie maakte de weg vrij voor de dames om op het koor mee

te mogen zingen, wat tot dan toe verboden was. Ook in Schoorl gingen stemmen op die dat wel wilden. Zodoende kwam het voor het eerst in de geschiedenis voor dat het vrouwelijk schoon de wenteltrap besteeg en het mannenkoor ging versterken. Wat menigeen jammer vond, was, dat het Gregoriaans toen sterk teruggedrongen werd. Pontificalis werd weer uit de kast gehaald en met veel vuur zongen de dames de partij die vroeger het jongenskoor zong.

In 1950 was plotseling de eerste organist Hein Dapper gestorven. Vanaf die tijd werd Henk Polle dus de enige man die het klavier bespeelde. In die jaren werd er nog druk 'gekerkt' zodat Henk ontzaglijk vaak moest 'opdraven'. Buiten het orgelspelen om waren het twee totaal verschillende figuren. Hein was zeer zelfverzekerd en trad overal bijzonder vrijmoedig op de voorgrond. Henk daarentegen was een zeer stille man en uiterst bescheiden.

Wisseling van de wacht

In 1966 ontmoette Hendrik de eerste ouderdomsverschijnselen. De vingers werden wat strammer en hij wilde liever stoppen met het begeleiden van de Hoogmis. Met de overige diensten wilde hij nog wel doorgaan. Een tweede organist was er niet, maar geen nood. Alsof het een kleinigheidje was, nam de directeur zelf die taak erbij zodat Jacob van toen af directeur/organist was. Het vereiste iets meer oplettendheid van de leden maar het ging uitstekend. Jaap had zo z'n eigen manier van leiding geven.

Hij ging vaak zeer uitgebreid vertellen hoe hij het wilde hebben. Dat kon niet iedereen waarderen. Het gevolg was dat het koor 'kwijnde' uiteraard tot groot verdriet van de directie. Aanvankelijk waren er ongeveer vijftig leden. Op een bepaald moment ware dat er nog vijfendertig. Die teruggang greep hem zo enorm aan, dat hij er dag en nacht mee rondliep en geen andere uitweg zag,

dan er mee te stoppen. Dat deed hij dan ook. In 1970 bedankte hij als directeur/organist voor het koor. Het heeft hem zelf zeer veel verdriet gedaan. Dat was een zware slag voor het koor.

Vanuit Heiloo kwam bericht dat één van de broeders van de Willibrordusstichting orgelspelen kon. Hij wilde ons voorlopig wel helpen. De goede man kon echter niet autorijden. Zodoende moesten de heren-leden bij toerbeurt de muzikale broeder halen en terugbrengen. Geen ideale toestand. Uit onverwachte hoek kwam er echter uitkomst.

De heer Cornelis Jonker hoorde via via van de moeilijkheden en bood aan om directeur te worden. Hij werd een dagje ouder en had het eigenlijk veel te druk. Jaarlijks werd onder zijn leiding de Mattheus Passion uitgevoerd door een groot Alkmaars koor. Met het Schoorls gemengd koor had hij veel succes gehad en zelfs een aantal jaren de eerste prijs gehaald op muziekconcoursen. Hij had kleinere koren in St. Pancras en Koedijk. Altijd overal naar toe op de solex. Hij was het beu en stopte met alles. Maar ja het bloed kruipt toch waar het niet gaan kan. Na een paar maanden niets gedaan te hebben, kwam toch het verlangen om iets te doen naar boven. In vergelijking met eerder, was het kerkkoor betrekkelijk klein en dicht bij huis. De deal met pastoor Herzbergh was snel gemaakt. Ofschoon niet katholiek, was Latijn voor hem geen struikelblok, want dat had hij in 't verleden al heel vaak op het programma gehad. Alleen de volgorde van de gezangen moest eerst nog geleerd worden, maar daar wezen de leden hem wel op. Zo kwam in 1970 de nieuwe directeur 69 jaar oud, binnen stappen.

Einde van Pro Deo

Jonker had het vermogen om de leden te begeisteren en op te zwepen. Een gezellige babbelaar die onderhand de mannetjes en

vrouwtjes goed in de hoek wist te krijgen waar hij ze wilde hebben. Jonker was er nog maar kort toen er bericht kwam dat in Bergen een organist woonde die nog wat vrije tijd had. Dat bleek Ger Duyvis te zijn. Ger bleek bereid te zijn om in Schoorl te komen spelen. Vooral Jonker was daar heel gelukkig mee, omdat hij vanaf nu z'n handen vrij had voor het dirigeren. Tot nu toe waren de directeuren en organisten altijd vrijwilligers geweest. Dat werd nu anders want zowel Jonker als Duyvis waren beroepskrachten die uiteraard betaald moesten worden.

Een goede organist wil natuurlijk graag spelen op een goed orgel. Duyvis had nogal wat aanmerkingen op het 'piement' in de kerk. In Alkmaar woonde een bekwame orgelbouwer, Vermeulen die met genoeg de verbeteringen wilde aanbrengen. Dat moest f 20.000.- kosten. Een heel bedrag en het liefst wilde men het kerkbestuur hier niet voor vragen. Liever trachtte men zelf de centjes bij elkaar te schrapen. Directeur Jonker die het plan toejuichte stelde voor om in andere parochies een keer de hoognis te zingen. Indien we elders welkom zouden zijn moest er natuurlijk gedokt worden. Voor f 100.- was men bereid om te komen zingen. Van diverse kanten kwamen uitnodigingen o.a. uit Haarlem en Monnickendam. Om geen onkosten te maken werd aan de leden die een auto hadden gevraagd om de leden te brengen en te halen. Vaak werd er meer gegeven dan f 100.-

Een ander middel om aan geld te komen was inzamelen van oud papier. Theo van de Kamer, één van de leden van het koor, wonende aan de Oorsprongweg stelde een schuurtje ter beschikking voor het opbergen van het papier. Tenslotte werd er een rommelmarkt gehouden in de toenmalige sporthal; een groot gebouw dat propvol raakte van de koopjes. De opbrengst ervan was ruim f 7000.- en de benodigde f 20.000,- was er. Vermeulen had inmid-

dels het orgel uitgebreid zoals Duyvis dit wenste.

Jonker, op z'n oude dag nog ontzettend enthousiast, wat hij op een wonderlijke manier overbracht op de leden. Met Duyvis als organist wist hij het koor zodanig te inspireren dat er zelfs moeilijke missen van Schubert en Mozart gezongen werden. Zijn gezondheid werd minder, maar desondanks zette hij door.

Het gevolg echter was dat hij teveel van zijn lichaam vergde. Het is een paar keer voorgekomen dat Jonker zich in december zozeer inspande met de repetities dat hij de nacht mis met Kerstmis thuis ziek in bed lag. Dan rustte op Duyvis de zware taak om niet alleen de moeilijke orgelpartij te spelen maar ook nog leiding te geven aan het koor. Hij heeft dit echter altijd tot een goed einde gebracht. Jonker was zo verknocht aan het koor dat hij ondanks waarschuwingen van echtgenote en dokter, het nog zeven jaar geleid heeft. Totaal aan het eind van zijn krachten maar met pijn in het hart bedankte hij in 1977 als directeur, tot verdriet van alle leden.

De organist Duyvis wist een goed opvolger te vinden in de persoon van Joh. Overtoom, van beroep logopedist, die in Bergen aan Zee woonde. Overtoom komende uit een muzikale familie en zelf heel mooi kon zingen, verklaarde zich bereid om die taak te vervullen. Overtoom, uiteraard een muziekiefhebber, had naast z'n taak als spraakleeraar veel interesse in schilderijen. Dientengevolge had hij een druk leven. Niettemin was hij vrijwel altijd present op de repetities en de gezongen missen. Hij gaf goed leiding, maar de 'spullen' moesten altijd klaar liggen, want hij kwam vaak op het nippertje. Handel is altijd al een lucratieve bezigheid geweest en schilderijen maken daar beslist geen uitzondering op. Door tegenslag met in- en verkopen van diverse doeken raakte hij in financiële moeilijkheden, zo erg dat de woning een mooie

villa aan de Fazantenlaan verkocht moest worden. Het gezin belandde in 's-Hertogenbosch. Dat gebeurde in 1984. Het gevolg was dat het koor vrij plotseling 'wees' was, want Overtoom bedankte uiteraard als directeur.

Er is nu eenmaal geen winkel waar je zangdirecteuren kunt kopen. Zodoende besloot de organist Duyvis voorlopig de touwtjes zelf in handen te nemen. Dat duurde tot 1986. Toen bleek in Warmenhuizen een muzikant te wonen, H. Horstman, die daar directeur was van het dameskoor en goed voldeed. Desgevraagd wilde hij ook wel in Schoorl de scepter zwaaien. Aanvankelijk ging dat uitstekend. Horstman was technisch zeer kundig en hij kon goed leiding geven. Echter na ongeveer anderhalf jaar kwamen er moeilijkheden.

De man kreeg huwelijksproblemen en geraakte in scheiding. De weerslag ervan deed zich ook gelden op zijn functie als directeur. Ook met de toenmalige pastoor (J.J. v.d. Velden) vlotte het helemaal niet meer. Na twee jaar gewerkt te hebben en aanvankelijk met veel succes, kwam er een triest einde aan. Hij bedankte als directeur in 1988 en vertrok met stille trom.

Zodoende was er na betrekkelijk korte tijd weer een vacature en moest men opnieuw zoeken naar een goede leidsman. Een paar goed bekend staan leiders boden zelf al aan in de bres te willen springen. Een toevallige bijkomstigheid was echter dat hun koren evenals Schoorl op maandag repeteerden. Dat kon dus niet. Tenslotte wist Duyvis dat in Den Helder een jonge musicus woonde Paulus Gerssen die 'werk' zocht. Daar werd contact mee gezocht en men kwam tot overeenstemming, met een proeftijd van zes maanden werd hij aangenomen. Ervaring om een koor te leiden had hij niet, maar die kunst leerde hij al vrij vlot. Na een half jaar was de proeftijd om, maar stilzwijgend werd er gewoon doorgegaan. Een

moeilijkheid voor hemzelf was, dat hij geen autorijbewijs had. Een geluk was echter dat één van de leden, de heer van Breemen sr. in Schagen woonde. Die verklaarde zich bereid om hem van Schagen naar Schoorl heen en terug mee te nemen in de auto. Gerssen kocht bij de N.S. een retourtje Den Helder – Schagen en ging dan verder met van Breemen.

Hij was een ijverige directeur, maar met de keuze van de bestaande en de nieuw aan te kopen muziek was er wel eens wrijving met de leden. Een winstpunt was dat hij ook kon orgelspelen, dus als de organist verhinderd was, ging alles toch gewoon door. Zo gleden de jaren met ups en downs voorbij. Het was in 2004 dat hij te kennen gaf om niet te verstarren in het werk, dat hij z'n taak als directeur wilde beëindigen. Wel wilde hij, zolang er nog geen opvolger was, nog een poosje doorgaan.

Het bestuur ging 'de boer op' om een geschikte kandidaat te vinden. In Bergen bleek een zeer bekwame pianiste te wonen, Dinie van de Akker, die echter moeilijkheden kreeg aan haar vingers, wegens beginnende reuma. Aangezien het hebben van lenige vingers een voornaam onderdeel is bij pianospel, zocht ze een uitweg om toch in de muziek te blijven.

Zij wilde wel leiding geven aan het kerkkoor en aangezien zij de enige was die gereageerd had op de vacature had het bestuur geen keus. Na een bescheiden vooropleiding kwam ze voor 'de klas'. Alle begin is moeilijk maar ze sloeg zich er goed doorheen en het gaat uitstekend.

Een bijzondere organist

Vanaf 1970 was Ger Duyvis de organist. Dat bleek een gouden greep te zijn geweest. Komende als oudste uit een zeer muzikaal gezin, bleek Ger daarop geen uitzondering te zijn. Hij wilde zich in z'n jonge tijd graag bekwamen op muziekgebied. Zijn vader

Dirk Duyvis was daar echter faliekant op tegen, omdat in dat vak geen droog brood is te verdienen, aldus vader. Men zou het bijna een geluk kunnen noemen, dat z'n vader zeer jong stierf, 44 jaar oud. Toen was de weg vrij om zich verder te bekwamen. Met hulp van de familie en een goede sponsor konden de vrij hoge kosten van een conservatoriumopleiding opgebracht worden. Later bewees Ger dat er nog wel een goed belegde boterham is weggelegd voor een bekwame musicus.

Vanaf 1970 was hij organist bij ons kerkkoor dat inmiddels Convocamus heette. Daarnaast heeft hij zeer veel andere koren begeleid en ook zelf als directeur en organist opgetreden o.a. bij het dameskoor. Het was een genot om hem te beluisteren, niet alleen de begeleiding maar ook het tussenspel bij de kerkdiensten was vaak grandioos. Op muzikaal gebied met kop en schouder uitstekend boven alle directeurs waar hij mee samenwerkte, bleef hij bescheiden. Een vaste regel is, dat de directeur altijd de uit te voeren muziek kiest en Ger volgde hem zondermeer. Hij was zwak van gezondheid en moest daarom nogal eens afhaken. In de zomer van 2004 liep het vast. Na een ziekbed van enkele maanden is hij op 16 augustus van dat jaar gestorven. Op 20 augustus was de plechtige uitvaart in een overvolle kerk in Schoorl, diep betreurd door allen.

Tot nu toe was het altijd gemakkelijk geweest om een opvolger te vinden. Dat werd nu anders. Er zijn weinig jongelui tegenwoordig die interesse hebben in orgelspelen en in kerkmuziek al helemaal niet. Door de week was de laatste tijd al de heer Huider uit Warmenhuizen een goede plaatsvervanger van Duyvis. Op zaterdag en zondag had hij echter z'n vaste baan in Edam. Niemand meldde zich aan om vaste organist te worden.

Afronding drie eeuwen kerkmuziek in Schoorl

Het dameskoor wordt begeleid door Loes Meereboer. Zij speelt daarbij met vlotte hand piano. Desgevraagd wilde zij wel proberen het orgelspel machtig te worden om in de lacune van het orgelloze tijdvak van Convocamus te voorzien. Piano en orgel, de toetsen zijn vrijwel hetzelfde, maar daar houdt de vergelijking dan ook mee op. Echter op een bewonderenswaardige wijze zette zij zich in om de kunst machtig te worden. Zeer veel uren zal ze besteed hebben aan de studie. Als het orgel spreken kon, zou die wel zeggen: ik heb in het verleden altijd alleen mannen gehad die de registers, toetsen en pedalen bedienden en nu gebeurt dat door een vrouw.

Er was natuurlijk altijd één koor. Thans zijn er zes, want behalve Convocamus is er een dameskoor onder leiding van Loes Meereboer, een jeugdkoor onder leiding van Niels Ket. Een soort ritmisch koor (Chantous) onder leiding van Marja Dignum, een mannenkoor speciaal voor uitvaarten onder leiding van mevr. T. Lie Kho en tenslotte een kinderkoor onder leiding van Corina Rens.

Hieronder volgt nog een lijst van drie eeuwen zangkoor

Directeuren

Organisten

1873 – 1875	Jac Zwagerman
1873 – 1875	Y. Stoop
1875 – 1885	J. Blankendaal
1875 – 1885	H. Kager
1885 – 1915	A. Dapper
1885 – 1925	J. Kager
1915 – 1920	P. Ory
1925 – 1950	H. Dapper
1920 – 1941	Joh. Tromp
1950 – 1966	H. Polle
1941 – 1970	J. Krimp
1966 – 1970	J. Krimp
1970 – 1977	Corn. Jonker
1970 – 2004	G. Duyvis
1977 – 1984	J. Overtoom
2004 – heden	mevr. L. Meereboer
1984 – 1986	G. Duyvis
1986 – 1988	H. Horstman
1988 – 2003	P. Gerssen
2003 – heden	mevr. D. v.d. Akker

Centrum Schoorl in de jaren vijftig van de vorige eeuw

Piet Bijl (1915-2006), geboren en getogen Schoorlaar, heeft in de periode 1998-2006 zijn herinneringen uit zijn jeugd in een aanzienlijk aantal verhalen vastgelegd. Het dagelijkse leven, de mensen en hun nering vormen een belangrijk onderdeel van dit boek. Vooral de buurtschappen Catrijp en Schoorldam en het kerkelijk leven worden uitgebreid besproken. Op eenvoudige wijze beschrijft hij de dorpsfeer en de oprukkende modernisering. Hij kon het weten, want zijn functies binnen de Schoorlse gemeenschap waren talrijk.

